

även tjänstgöra å övriga detaljer för vinnande av kompetens att vikariera för och framdeles rekrytera högre befattningar.

Vid anställande av en dylik amanuens borde som kompetensvillkor uppställas avgångsexamen från fackskolan för lantmåteri vid tekniska högskolan (lantmåteriexamen), vilken examen garanterade erforderlig kartografisk-geodetisk utbildning.

Från och med första anställningsåret (budgetåret 1942/43) hade för denne amanuens (kartografaspirant) beräknats löneförmåner enligt lönegraden Ex 16, vilken placering även tillämpades för motsvarande yngre kartografer vid rikets allmänna kartverk.

Andrad löneställning. Två ritare i lönegrad A 15 borde uppflyttas till lönegrad A 17, varvid bortfölle *dels* nuvarande arvode å 1,000 kronor för förste ritaren, *dels* nuvarande arvode å 200 kronor till den ritare, som handhade verkets instrumentuppbörd. Den ene av dessa ritare borde dessutom erhålla ett personligt lönetillägg såsom utfyllnad mellan nuvarande lönegrad A 15 plus arvode å 1,000 kronor och lönegrad A 17. Vidare borde en gravör i lönegrad A 15 uppflyttas till lönegrad A 17. Härjämte borde redogöraren uppflyttas från nuvarande lönegrad A 18 till kamrer i lönegrad A 20. Kamreraren skulle övertaga befattningen som sekreterare i styrelsen för sjökarteverket, varvid för nämnde sekreterare avsett arvode å 300 kronor bortfölle. Slutligen borde expeditionsvakten uppflyttas från lönegrad A 5 till A 6.

Beträffande de till stöd för dessa i anknytning till tjänsteförteckningssakkunnigas betänkande framställda förslag torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Allmänna lönenämnden har för sin del kommit till den uppfattningen, att tillräckliga skäl för en ombildning av redogörarbefattningen till en kamrers-tjänst i lönegraden A 20 icke blivit förebragta. Med ett slutligt ståndpunkts-tagande till frågan om tjänstens placering i lönegrad syntes lönenämnden böra anstå, tills närmare erfarenhet vunnits rörande lämpligheten av att befattningshavaren jämväl skulle vara styrelsens sekreterare. Med hänsyn härtill syntes lönenämnden icke heller någon nedflyttning av tjänsten till lägre lönegrad för närvarande böra ske. I övrigt hade de framlagda förslagen icke givit lönenämnden anledning till särskild erinran.

*Departements-
chefen.*

De för militärledsnätet erforderliga sjömätningarna utföras nu genom marinens försorg, sjömätningarna i övrigt genom sjökarteverkets. Någon särskild anledning att i fortsättningen bibehålla denna uppdelning anses icke föreligga. Såsom utredningen ger vid handen, förefinnes numera icke någon bestämd artskillnad mellan militär och allmän sjömätning. Den militära sjömätningen är redan nu beroende av sjökarteverkets resurser såtillvida som huvuddelen av det byråarbete, som erfordras för de militära kortens framställande, utföres av sjökarteverket. En överflyttning av de militära sjömätningarna till sjökarteverket har ur dessa synpunkter befunnits önskvärd så mycket mer som det ansetts möjligt att på denna väg ernå ett snabbare och säkrare utförande av de militära sjömätningarna. Av dessa skäl och då den i ärendet föreliggande utredningen tillåter ett säkrare bedömande av förslaget än tidigare varit möjligt, finner jag mig nu böra i likhet med sjökarteverket och chefen för marinen förorda, att de militära sjömätningarna från och med

den 1 juli 1942 överflyttas till sjökarteverket. I samband härmed böra de av chefen för marinen angivna båtarna, nämligen kanonbåten Svensksund och de fyra för militärsjömätning hittills använda motorbåtarna överföras från marinen till sjökarteverket.

Praktiska skäl tala för lämpligheten av att i samband härmed inom sjökarteverket till en särskild sjömätningsavdelning sammanföres den militära och allmänna sjömätningsverksamheten. Jag biträder därför förslaget om upprättande av en sådan avdelning, vilken bör bildas genom sammanslagning av sjömätningssektionen och militärdetaljen. Den vid sjökarteverket tjänstgörande marinassistenten bör hänföras till denna avdelning. Beträffande detaljutformningen av organisationen tillåter jag mig hänvisa till handlingarna i ärendet.

Vad de i samband med förslagets genomförande stående personalfrågorna beträffar, har jag intet att erinra mot att den nya sjömätningsavdelningen ställes under ledning av en officer vid flottan i lönegraden Oa 4 eller Oa 5. Förslaget i denna del innebär, såsom utredningen i ärendet ger vid handen, att på flottans stat en befattningshavare i lönegraden Oa 3, som nu är föreståndare för sjömätningssektionen, utbytes mot nämnde befattningshavare i lönegraden Oa 4 eller Oa 5. Jag biträder jämväl förslaget rörande ombildning av den nuvarande ritarbefattningen i lönegraden Eo 15, med vilken är förenat årsarvode av 1,200 kronor, till en ingenjörstjänst i lönegraden A 21, vars innehavare skall förestå en av de i sjömätningsavdelningen ingående fyra detaljerna. Såsom sjökarteverkets chef framhållit, har det med nuvarande löneförmåner icke visat sig möjligt att med kompetent person besätta den nuvarande tjänsten. Vad sålunda föreslagits står i överensstämmelse med vad av chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anförts vid anmälan under för flera huvudtitlar gemensamma frågor av tjänsteförteckningssak-kunnigas nedannämnda betänkande.

Enligt förslaget skulle vidare marinassistenten — officer vid flottan i lönegrad Oa 3 — förestå en annan av de i nämnda avdelning ingående detaljerna och av denna anledning erhålla heltidstjänstgöring vid sjökarteverket. Marinassistenten skulle i samband därmed erhålla det årsarvode av 600 kronor, som för närvarande utgår till föreståndaren för sjömätningssektionen. Mot detta förslag har jag intet annat att erinra än att jag icke finner tillräckliga skäl anförda till stöd för förslaget om överflyttande på denna befattningshavare av ifrågavarande arvode. I övrigt skulle förslagets genomförande icke medföra några ändringar i personalhänseende men däremot vissa ändringar i sjökarteverkets anslag i övrigt, till vilka jag i det följande återkommer.

Vad beträffar de av sjökarteverket i övrigt framställda förslagen, fann jag mig i fjol icke kunna på grundval av den då förebragta utredningen tillstyrka, att särskilda medel beräknades för anställande av en amanuens i lönegraden Eo 18 på sjökortsavdelningen. Förslaget har i modifierat skick ånyo framförts av sjökarteverket, som hemställer om medelsanvisning för anställande av en amanuens (kartografaspirant) i lönegraden Ex 16 på nämnda avdelning.

140 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

I likhet med allmänna lönenämnden anser jag mig på de av sjökarteverket anförda skälen böra biträda detta förslag och räknar i det följande med anslag för ändamålet.

På grund av vad sålunda föreslagits bör i den för sjökarteverket fastställda personalförteckningen uppföras en ingenjör i lönegraden A 21. Vidare bör i stället för en föreståndare för militärdetaljen (militärkartograf) i lönegraden A 21 uppföras en militärkartograf i samma lönegrad.

Vad beträffar de av sjökarteverket framställda förslagen rörande ändrad löneställning för vissa andra befattningshavare får jag erinra om att 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga den 21 maj 1941 avgivit betänkande angående revision av tjänsteförteckningarna i vad avser lönegraderna A 1—A 29 (Statens off. utr. 1941: 17). Rörande den allmänna innebörden av tjänsteförteckningsrevisionen får jag hänvisa till den redogörelse, som under för flera huvudtitlar gemensamma frågor lämnats av chefen för finansdepartementet. I fråga om sjökarteverket innebär de sakkunnigas förslag — förutom ändring av förutnämnda ritarbefattning i lönegraden Eo 15 till ingenjörsbefattning i lönegraden A 21 — dels uppflyttning i högre lönegrad av följande befattningshavare, nämligen en expeditionsvakt från A 5 till A 6, en gravör från A 15 till A 17 (ny benämning förste gravör) och en ritare från A 15 till A 17 (ny benämning förste ritare), dels ock nedflyttning av redogöraren från A 18 till A 17 (ny benämning kassör).

På sätt chefen för finansdepartementet i nämnda sammanhang efter gemensam beredning med mig anført böra de sakkunnigas ifrågavarande förslag nu genomföras. I samband därmed torde dels den nuvarande innehavaren av befattningen som redogörare böra överflyttas å övergångsstat och samtidigt i anmärkning till personalförteckningen angivas, att tjänsten såsom kassör icke må tillsättas, så länge den till övergångsstat överförde befattningshavaren kvarstår i tjänst, dels ock det till förste ritaren utgående särskilda årsarvodet av 1,000 kronor böra bortfalla. I övrigt av sjökarteverket framställda förslag om ändrad löneställning för verkets personal finner jag mig icke böra biträda. Ej heller kan jag förorda, att förste ritaren erhåller personligt lönetillägg såsom utfyllnad mellan å ena sidan de nu till honom utgående löne- och arvodesförmånerna, å andra sidan lönegraden A 17.

I avlöningsstaten böra med hänsyn till vad sålunda föreslagits vidtagas följande förändringar:

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör höjas med i runt tal 9,000 kronor till 209,000 kronor. Lön för sjömätningsavdelningens föreståndare beräknas, såsom av det sagda framgår, under marinens avlöningsanslag. Till denna fråga torde jag få framdeles återkomma.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör minskas med dels det arvode av 600 kronor, vilket bortfaller på grund av sjömätningsavdelningens upprättande, dels ock de vid förutnämnda ritarbefattningar förenade arvoden av 1,200 kronor respektive 1,000 kronor. Posten bör alltså uppföras med 13,100 kronor.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som bör

Fjärde huvudtiteln: Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner. 141

å ena sidan höjas med lönen till förutnämnde befattningshavare i lönegraden Ex 16, å andra sidan minskas med lönen till en ritare i lönegraden Eo 15, synes med hänsyn härtill kunna bibehållas vid oförändrat belopp.

Posten till särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän bör höjas med det av chefen för marinen angivna belopp av 8,000 kronor till sjötillägg m. m., vilket bör överföras från marinens anslag. Posten bör alltså uppföras med 39,000 kronor, vilket belopp dock för avrundning av anslagets slutsumma torde böra minskas till 37,800 kronor, innebärande en anslagshöjning med 6,800 kronor.

På grund av vad sålunda föreslagits bör förevarande anslag för nästa budgetår höjas med (9,000 — 600 — 1,200 — 1,000 + 6,800 =) 13,000 kronor till 490,000 kronor. Mot denna anslagshöjning svarar en minskning med 8,000 kronor av till marinens förfogande stående anslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de av mig angivna ändringarna i personalförteckningen för sjökarteverket,

dels godkänna följande avlöningsstat för sjökarteverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 209,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 13,100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 174,000
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	» 37,800
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 56,100
Summa kronor 490,000,	

dels ock till Sjökarteverket: *Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 490,000 kronor.

[125.] 2. **Sjökarteverket: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag, nu uppfört med 136,000 kronor, disponeras jämligt följande omkostnadsstat:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 2,000
2. Resekostnader m. m.	
a) Rese- och traktementskostnader, <i>förslagsvis</i>	kronor 5,500
b) Mäss- och representationspenningar samt portionskostnader under fältarbeten till sjöss	» 36,000 41,500
3. Expenser m. m.	
a) Bränsle, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	kronor 5,000
b) Övriga expenser, <i>högst</i>	» 17,500 22,500

4. Publikationstryck

a) Tidskriften Underrättelser för sjöfarande, <i>förslagsvis</i>	kronor	30,000	
b) Jordmagnetiska publikationer <i>högst</i>	»	3,000	
c) Sjökort och övriga publikationer, <i>förslagsvis</i>	»	37,000	70,000
			Summa kronor 136,000

Chefen för sjökarteverket har beträffande medelsbehovet för budgetåret 1942/43 anfört följande:

Vid bifall till förslaget om överförande av militärsjömätningarna till sjökarteverket (jfr nästföregående punkt) erfordrades följande ökningar av posten 2 b), nämligen mäss- och representationspenningar 7,300 kronor samt portionskostnader 4,500 kronor eller sammanlagt i avrundat tal *11,500 kronor*.

Under nuvarande läge på bränslemarknaden vore det ytterst svårt att med någon större säkerhet beräkna behovet av medel för bränsle, lyse och vatten. Med hänsyn till nu kända faktorer beräknades en ökning med *3,000 kronor* för dessa ändamål.

Vad beträffade posten till övriga expenser, hade jämlikt kungörelsen 1941: 24 medgivits 10 procents dyrtidstillägg till städerskepersonalen, vilket ökade medelsbehovet med *500 kronor*. Genom avskaffande av det s. k. kommissionärsarvodet för kontrollstationsföreståndarna hade vissa av dem tidigare erlagda utgifter drabbat expensutgifterna vid kontrollstationerna. Denna merkostnad jämte prisstegringar å oundgängliga förnödenheter beräknades föranleda en ökning av medelsbehovet med *1,000 kronor*. För anskaffande av stålskåp till militärarkivet för förvaring av militärspecialer m. m. i stället för kassabla äldre och för sitt ändamål olämpliga träskåp beräknades ett belopp av *3,000 kronor*.

Utgifterna under delposten till sjökort och övriga publikationer stode i viss relation till inkomsterna av försäljningsverksamheten. Av företagen utredning, avseende tiden från år 1930, framginge, att de utgifter, som numera utginge från delposten i medeltal uppgått till 55 procent av försäljningsinkomsterna. Det normala inkomstbeloppet för försäljningen beräknades till 100,000 kronor. Under budgetåret 1940/41 hade inkomsterna av försäljningsverksamheten uppgått till 91,250 kronor och utgifterna under delposten till 53,100 kronor.

På grund härav beräknades medelsbehovet under denna delpost till 55,000 kronor, innebärande en anslagshöjning med *18,000 kronor*.

Anslaget borde alltså enligt chefens för sjökarteverket beräkningar för nästa budgetår höjas med $(11,500 + 3,000 + 500 + 1,000 + 3,000 + 18,000 =)$ 37,000 kronor till 173,000 kronor.

Styrelsen för sjökarteverket har biträtt förslaget.

Departements-
chefen.

Höjningen av anslagsmedlen till sjökort och andra publikationer torde i avvaktan på ytterligare erfarenheter rörande medelsåtgången böra begränsas till förslagsvis 10,000 kronor, innebärande en minskning med 8,000 kronor av det av sjökarteverket åskade beloppet. På grund av önskvärdheten av att under nuvarande förhållanden såvitt möjligt nedbringa expensutgifter finner jag mig vidare böra räkna med en höjning av de för detta ändamål avsedda löpande anslagsmedlen med allenast 1,000 kronor, vilket belopp med 500 kronor understiger det av sjökarteverket angivna. Däremot har jag intet att erinra mot att ett belopp av 3,000 kronor tillfälligtvis anvisas för anskaffande av stålskåp.

Jämväl i övrigt biträder jag föreliggande beräkningar och uppskattar följaktligen anslaget för nästa budgetår till (173,000 — 8,000 — 500 =) 164,500 kronor. Av anslagshöjningen — 28,500 kronor — belöper ett belopp av 11,500 kronor på det under nästföregående punkt framlagda förslaget om ändrad organisation av sjökarteverket. Anmärkas må, att sistnämnda anslagshöjning motväges av en motsvarande minskning av marinens vederbörande anslag. Under erinran att stat för förevarande omkostnadsanslag torde i vanlig ordning böra fastställas av Kungl. Maj:t hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket*: *Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 164,500 kronor.

[126.] 3. **Sjökarteverket: Mätungs- och rekognosceringsverksamhet, reservationsanslag.** Anslaget är nu uppfört med ett belopp av 312,700 kronor. För anslaget gäller för innevarande budgetår följande stat:

1. Fältarbeten till sjöss	kronor	77,000
2. Fältarbeten på land	»	3,000
3. Driftkostnader vid det magnetiska observatoriet på Lovö	»	2,700
4. Rustning och underhåll m. m.	»	200,000
5. Komplettering av båtmateriel	»	30,000
Summa kronor		312,700

Chefen för sjökarteverket har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 389,700 kronor. Till stöd härför har anförts följande:

På grund av de allttjämt pågående prisstegringarna, särskilt å utredningsartiklar (framför allt bränn- och smörjoljor) för fältarbetenas bedrivande samt å rustnings- och underhållsarbeten och då någon begränsning av mätungs- och rekognosceringsverksamheten icke ansåges möjlig, vore en ökning av föreliggande anslagsbehov naturligt. Då det emellertid för närvarande icke torde vara möjligt att ens ungefärligt beräkna storleken av denna ökning, vore det lämpligare att tillsvidare räkna med samma belopp som för innevarande budgetår, med tillägg av det belopp, som betingades av militärsjömätningarnas överförande till sjökarteverket. Beroende på hur den allmänna situationen utvecklades, måste chefen för sjökarteverket dock i så fall förbehålla sig att framdeles få inkomma med framställning om beviljande av eventuellt erforderligt tilläggsanslag.

I anslutning till det sagda föresloges endast följande ökningsar, betingade av militärsjömätningarnas överförande till sjökarteverket (jfr punkten 124), nämligen (48,000 + 14,000 + 15,000 =) 77,000 kronor, vilket belopp borde fördelas på följande sätt:

Fältarbeten till sjöss	kronor	17,000
Rustning och underhåll m. m.	»	60,000
Summa kronor		77,000

Styrelsen för sjökarteverket har biträtt förslaget.

Under erinran om vad under punkten 124 yttrats beräknar jag i enlighet med föreliggande förslag förevarande anslag till i avrundat tal 390,000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 77,300 kronor. Mot denna anslagshöjning svarar, såsom av det föregående framgår, en motsvarande minskning av

*Departements-
chefen.*

144 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

marinens anslag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa stat för förevarande anslag. Jag vill fästa uppmärksamheten på att vad sålunda föreslagits förutsätter ett fullföljande av den plan för förnyelse av sjökarteverkets bestånd av s. k. ekobåtar (större motorbåtar med inbyggd ekoanläggning), för vilken redogjorts under punkten 131 i 1941 års fjärde huvudtitel. Såsom av sistnämnda punkt framgår, bestridas kostnaderna härför från posten till komplettering av båtmateriel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 390,000 kronor.

[127.] 4. **Sjökarteverket: Revidering av vissa sjökort, reservationsanslag.** 5. **Sjökarteverket: Bidrag till internationella hydrografiska byrån, förslagsanslag.** Dessa båda anslag äro nu uppförda med respektive 10,000 kronor och 15,000 kronor. För nästa budgetår har *styrelsen för sjökarteverket* i enlighet med ett av *verkets chef* framställt förslag äskat oförändrade anslag för ändamålen.

Departements-
chefen.

Jag biträder föreliggande förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1942/43 anvisa
dels till *Sjökarteverket: Revidering av vissa sjökort* ett *reservationsanslag* av 10,000 kronor,
dels ock till *Sjökarteverket: Bidrag till internationella hydrografiska byrån* ett *förslagsanslag* av 15,000 kronor.

Krigsarkivet.

[128.] 6. **Krigsarkivet: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag, nu uppfört med 44,700 kronor, disponeras enligt personalförteckning och avlöningsstat, vilka godkänts av 1941 års riksdag. Personalförteckningen upptager följande befattningar, nämligen en krigsarkivarie i lönegraden A 28, två expeditionsvakter i lönegraden A 5 och ett kontorsbiträde i lönegraden A 4. Avlöningsstaten är av följande utseende:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 22,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 11,670
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 6,300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 4,730
Summa kronor 44,700	

Vad beträffar anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, har *arméförvaltningen* för nästa budgetår allenast föreslagit de ändringar, som föranledas av bifall till tjänsteförteckningssakkunnigas förslag (jfr för flera huvudtitlar gemensamma frågor).

Från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgå, erinrar arméförvaltningen, arvoden med 3,180 kronor till envar av tre pensionerade officerare, tjänstgörande såsom arkivofficerare, samt med 2,130 kronor till en pensionerad underofficer, tjänstgörande såsom expeditiionsunderofficer. Krigsarkivarien hade erinrat, att det på grund av rådande förstärkt försvarsberedskap icke varit för krigsarkivet möjligt att på långt när utnyttja det under denna post till förfogande stående beloppet, enär personalen till stort förfång för verksamheten varit beordrad till tjänstgöring annorstädes. Då det måste framstå som ett angeläget önskemål för krigsarkivet att kunna som vikarier eller ersättare anställa civil personal, när det ej funnes möjlighet att anställa eller beordra militär personal, har arméförvaltningen förordat ett av krigsarkivarien framställt förslag av innebörd, att Kungl. Maj:t skulle äga rätt för särskilt fall medgiva, att ifrågavarande anslagspost finge delvis disponeras även för civil icke-ordinarie personal.

Vidare har arméförvaltningen förordat bifall till ett av krigsarkivarien framställt förslag om höjning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Krigsarkivarien har beräknat medelsbehovet under denna post vid oförändrad personalorganisation till 8,325 kronor. Härtill borde läggas ett belopp av 402 kronor för bestridande av kostnaderna för löneklassuppflyttning för en amanuens. Dessutom har krigsarkivarien äskat ett belopp av 396 kronor för uppflyttning av en extra ordinarie tjänsteman från 18 till 20 lönegraden och ett belopp av 2,428 kronor för beredande av halvtidstjänst åt en annan tjänsteman. I anslutning till dessa beräkningar har arméförvaltningen förordat höjning av posten med 5,200 kronor till i avrundat tal 11,500 kronor.

Slutligen har arméförvaltningen ansett sig böra vid bifall till nämnda förslag räkna med en höjning av anslagsposten till rörligt tillägg med 300 kronor.

Statskontoret har funnit de i ärendet framlagda beräkningarna beträffande medelsbehovet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal giva vid handen, att det för löpande budgetår anvisade beloppet vore väl knappt. En förstärkning av posten torde fördenskuil redan med hänsyn härtill vara ofrånkomlig. Det härför föreslagna beloppet syntes emellertid kunna reduceras till i runt tal 1,500 kronor, varvid jämväl borde beaktas, att, i den mån vikarier behövde anställas, dessa såsom tillfälliga befattningshavare av ifrågavarande belopp borde erhålla arvode, motsvarande lön enligt löneplan i de i framställningen angivna löneklasserna jämte rörligt tillägg därå. För budgetåret 1942/43 torde med hänsyn till löneklassuppflyttning för amanuensen ytterligare 400 kronor vara erforderliga. Någon utökning eller omorganisation av den icke-ordinarie personalen vid krigsarkivet kunde statskontoret däremot icke tillstyrka. Spörsmålet om beredande av högre löneställning åt amanuensen borde för övrigt upptagas till prövning i samband med frågan om lönegradsplacering för de lärda verkens amanuenser.

Under hänvisning till vad av chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor yttrats, föreslår jag, att i personal-

*Departements-
chefen.*

förteckningen för krigsarkivet krigsarkivarien uppflyttas från lönegraden A 28 till lönegraden A 29 samt den ene av expeditionsvakterna från lönegraden A 5 till lönegraden A 6. På grund härav bör anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän höjas med i runt tal 700 kronor till 22,700 kronor.

Med hänsyn till de föreliggande extraordinära förhållandena vill jag icke motsätta mig arméförvaltningens förslag rörande disposition av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, jämväl för avlöande av civil personal på sätt Kungl. Maj:t efter förslag av arméförvaltningen för varje särskilt fall bestämmer.

På av statskontoret anförda skäl finner jag mig böra förorda en höjning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. I anslutning till statskontorets beräkningar torde posten böra uppräknas med i avrundat tal 2,000 kronor till 8,300 kronor. I likhet med statskontoret har jag icke ansett mig böra nu förorda lönereglering för den vid krigsarkivet anställde amanuensen eller utökning av den icke-ordinarie personalen.

Anslagsposten till rörligt tillägg synes böra höjas med 100 kronor till 4,830 kronor.

Jag beräknar alltså förevarande anslag för nästa budgetår till $(44,700 + 700 + 2,000 + 100 =) 47,500$ kronor, innebärande en anslagshöjning med 2,800 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de av mig angivna ändringarna i personalförteckningen för krigsarkivet,

dels godkänna följande avlöningsstat för krigsarkivet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 22,700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 11,670
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal...	» 8,300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 4,830
Summa kronor 47,500,	

dels ock till Krigsarkivet: *Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 47,500 kronor.

[129.] 7. **Krigsarkivet: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 7,200 kronor. Den för krigsarkivet fastställda omkostnadsstaten upptager följande poster, nämligen för sjukvård m. m. förslagsvis 100 kronor, för reseersättningar förslagsvis 600 kronor och för expenser högst 6,500 kronor.

Arméförvaltningen har för nästa budgetår på av krigsarkivarien anförda skäl hemställt om en höjning av anslagsposten till expenser med 600 kronor.

Statskontoret, som erinrat, att myndigheternas anslag till expenser genom-

Fjärde huvudtiteln: Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner. 147

gående reducerades vid 1940 års lagtima riksdag, har icke kunnat helt tillstyrka bifall till framställningen om förstärkning av posten till expenser. En mindre höjning av förslagsvis 200 kronor syntes dock motiverad.

Jag ansluter mig till statskontorets förslag och beräknar alltså förevarande anslag för nästa budgetår till 7,400 kronor, innebärande en anslagshöjning med 200 kronor. Stat för anslaget torde Kungl. Maj:t äga fastställa. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att till *Krigsarkivet: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 7,400 kronor.

[130.] 8. **Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m., reservationsanslag.** Anslaget höjdes för innevarande budgetår från 5,000 kronor till 6,000 kronor.

Arméförvaltningen har tillstyrkt bifall till ett av krigsarkivarien framställt förslag om höjning av anslaget för nästa budgetår till i runt tal 8,000 kronor för att möjliggöra anställandet av en konservator, vilken i samband med tidigare anslagssänkningar måst pensioneras.

Under nuvarande förhållanden är det mig icke möjligt att förorda en ytterligare höjning av detta anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att till *Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 6,000 kronor.

Armémuseum.

[131.] 9. **Armémuseum: Avlöningar, förslagsanslag.** 10. **Armémuseum: Omkostnader, förslagsanslag.** 11. **Armémuseum: Samlingars konservering m. m., reservationsanslag.** Dessa anslag äro nu uppförda med respektive 42,600 kronor, 3,100 kronor och 13,000 kronor. *Styresmannen för armémuseum* har för nästa budgetår hemställt *dels* om inrättande av en befattning som militärassistent i lönegraden A 24 och en befattning som expeditionsunderofficer, avsedd för pensionerad underofficer, *dels ock* att reservationsanslaget till samlingars konservering m. m. måtte höjas med åtminstone 10,000 kronor. Till stöd för det sistnämnda förslaget har framhållits, att de arbeten för museets nyuppställning, som påbörjats efter avslutandet av reparationerna av museets lokaler, krävde avsevärda kostnader. Vidare har framhållits önskvärldheten av att det sedan år 1932 stängda museet skulle kunna inom en icke alltför avlägsen framtid öppnas för allmänheten. *Arméförvaltningen*, som icke funnit sig böra nu ifrågasätta ändrad disposition av avlöningsanslaget, har tillstyrkt bifall till styresmannens framställning om höjning av anslaget till samlingars konservering m. m.

Under nuvarande förhållanden måste anslagsändamål av denna art stå tillbaka för de äskanden, som avse försvarsväsendets stärkande. Ehuru jag för Departements-
chefen.

148 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

egen del finner det ur skilda synpunkter önskvärt, att museet så snart som möjligt öppnas till visning för allmänheten, kan jag därför för närvarande icke biträda föreliggande förslag om höjning av de till museet utgående anslagen. Å andra sidan anser jag mig icke heller böra ifrågasätta en anslagssänkning utan hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1942/43 anvisa
dels till Armémuseum: Avlöningar ett förslagsanslag av 42,600 kronor,
dels till Armémuseum: Omkostnader ett förslagsanslag av 3,100 kronor,
dels ock till Armémuseum: Samlingars konservering m. m. ett reservationsanslag av 13,000 kronor.

Försvarsväsendets kemiska anstalt.

[132.] 12. **Försvarsväsendets kemiska anstalt: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 86,000 kronor. Enligt den för anstalten fastställda avlöningsstaten är detta belopp fördelat å följande delposter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 69,650
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 5,730
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 10,620
Summa kronor 86,000	

Enligt den för anstalten gällande personalförteckningen finnas för närvarande vid anstalten anställda följande ordinarie befattningshavare:

Befattning	Lönegrad
<i>Militär personal.</i>	
1 överstelöjtnant eller major, styresman, arvode	Oa 5 eller Oa 4
1 kapten, arbetsofficer, arvode	Oa 3
<i>Civilmilitär personal.</i>	
2 tygförvaltare av 2. klassen	Ca 15
<i>Civil personal.</i>	
1 professor	A 30
1 ingenjör	A 27
1 kemisk assistent	A 22
1 kanslibiträde	A 7
1 expeditiönsvakt	A 5

Befattningen som kemisk assistent får icke utan Kungl. Maj:ts medgivande tillsättas annat än på förordnande. Innehavare av beställning som tygförvaltare av 2. klassen är skyldig underkasta sig transport till motsvarande beställning vid fälttygkåren.

Enligt den för anstalten den 28 maj 1937 fastställda provisoriska instruk-

tionen skall anstalten lyda under arméförvaltningens tygdepartement. Till behandling av viktigare frågor av vetenskaplig eller teknisk vetenskaplig natur finnes vid anstaltens sida ett vetenskapligt råd med viss i instruktionen angiven sammansättning. Rådet har sitt säte i Stockholm.

I samband med inrättandet av en särskild försvarsväsendets verkstadsnämnd har föreskrivits (instruktion för nämnden den 24 maj 1940), att nämnden under Kungl. Maj:t skall i tekniskt och ekonomiskt hänseende handhåva ledningen av driften vid bland annat försvarsväsendets kemiska anstalt.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har verkstadsnämnden framlagt förslag rörande inriktning av anstaltens verksamhet på delvis andra uppgifter än de nuvarande och om anställande i samband härmed av ytterligare personal vid anstalten m. m. Nämnden har anfört bland annat följande:

I den utredning som på sin tid föregick förslaget om upprättandet av försvarsväsendets kemiska anstalt, hade föreslagits skapandet av en »försvarsväsendets centrala gasskyddsanstalt». Emellertid ansåg 1930 års försvarskommission, att verksamheten för en dylik anstalt icke borde begränsas till enbart gasskyddets område utan att även andra för försvarsväsendet och den allmänna försörjningen i krig betydelsefulla spörsmål på det kemisk-tekniska forskningsområdet borde inordnas i denna. Med anledning härav ändrades namnet till »försvarsväsendets kemiska anstalt». Organisationen uppbyggdes dock till att börja med huvudsakligen för gasskyddsfrågor, medan avsikten var att, efterhand som erfarenheter vunnos, anstalten skulle beredas möjlighet att successivt taga hand om andra försvarskemiska problem.

Under de två år försvarsväsendets kemiska anstalt varit i full verksamhet hade behandlingen av gasskyddsfrågorna sålunda varit ställda i förgrunden. Ehuru icke på långt när alla de därmed sammanhängande frågorna ännu nått tillfredsställande lösning, hade dock en viss avrundning av resultaten kunnat ske, och nämnden ansåge nu anstalten vara i stånd att taga upp ytterligare en del av de många kemiska problem, som inom försvarsväsendet väntade på sin lösning.

Från olika militära myndigheter hade också framförts starka önskemål, att anstaltens verksamhetsbas måtte utvidgas, så att anstalten bleve vad den ursprungligen avsetts till, nämligen en forskningsanstalt för de allmänna kemiska frågor, som förefunnos inom militärväsendet.

Ökade behov av forskningsverksamhet hade uppkommit bland annat på grund av dels den starkt ökade materielltillgången av delvis helt nya typer och dels den omfattande och mångsidiga användning av konstgjord rök och dimma, som de två senaste årens krigserfarenheter visat. I förstnämnda hänseende trädde frågorna om ytbehandling och ytskydd av metallytor, trä, läder o. s. v. i förgrunden och krävde utexperimenterande av kemiska behandlingsmetoder, färger, insmörjningsmedel m. m. Blev dessa frågor icke tillfredsställande lösta, kunde stora värden sättas på spel vid fältmässig användning eller längre tids lagring av den dyrbara materielen. Vårt nuvarande råvaruförsörjningsläge gjorde även att många av de tidigare använda ytbehandlingsmetoderna ej längre kunde komma till användning, utan måste man söka sig fram på helt andra vägar, med begagnande av landets naturliga resurser. Lösningen av dylika problem vore ofta icke blott av temporär betydelse, då det även under normala förhållanden vore önskvärt, att man vore oberoende av import.

För att möjliggöra den nödvändiga utvidgningen av forskningsverksamheten erfordrades en utökning av avlöningsstaten, ehuru tills vidare endast i mycket

begränsad omfattning, samt en justering av omkostnadsanslaget. Vidare borde forskningsanslaget omräknas så, att den nuvarande från detta anslag avlönade forskningspersonalen i stort sett kunde bibehållas och den för forskningen erforderliga anskaffningen av förnödenheter icke behövde minskas trots prisstegringar.

Den ordinarie personalen syntes nämnden böra ökas med en laboratorsbefattning i lönegraden A 26, avsedd för föreståndaren för anstaltens kemisk-tekniska laboratorium. Innehavaren av denna befattning måste nämligen äga kvalifikationer som minst motsvarade vad som eljest inom statsförvaltningen krävdes av en laborator. Det vore vidare nödvändigt, att denne bereddes möjlighet att kvarstå i befattning till säkerställande av kontinuitet i arbetet och för att dyrköpta erfarenheter icke skulle förloras. Nuvarande befattningshavare avlönades såsom MEo 24, varför forskningsanslaget därför i stället borde kunna minskas med häremot svarande belopp.

Bestämmelsen om att befattningen såsom kemisk assistent icke finge utan Kungl. Maj:ts medgivande tillsättas annat än på förordnande syntes nu böra utgå. Den torde hava tillkommit med hänsyn till att man vid anstaltens upprättande icke hade tillräcklig erfarenhet angående personalbehovet och därför icke ville binda sig för denna befattning. Numera föreläge icke dessa skäl, och den nuvarande kemiska assistenten, som innehaft befattningen i tre år, borde bliva tillsatt med fullmakt.

Tygförvaltaretjänsten vid försvarsväsendets kemiska anstalt avveke i många avseenden från motsvarande tjänster vid tygdepartementets fabriker och anstalter. Särskilt gällde detta den tygförvaltare, som vore placerad till tjänstgöring vid anstaltens avdelningar vid Ulriksdal. Med anledning härav syntes det synnerligen önskvärt, att tillfälle bereddes att bibehålla förtjänta sådana befattningshavare så länge som möjligt. Genom inrättande av alternativ tygförvaltarebefattning av 1. eller 2. klass möjliggjordes, att en tygförvaltare av 2. klass kunde bibehållas i innehavd befattning även sedan han kommit i tur att vid fälttygkåren bliva tygförvaltare av 1. klass. Arbetsbörda och ansvar torde icke på något sätt understiga vad man i övrigt krävde av tygförvaltare av 1. klass, snarare tvärtom.

Erfarenheten hade givit vid handen, att — därest det skulle bliva möjligt att bedriva forskningsverksamhet på ett effektivt och ekonomiskt sätt — man måste hava möjligheter att anställa en del högt kvalificerade personer. För att förvärva sådana i konkurrensen med den civila industrien m. m. måste lönerna stå på en sådan nivå, att platserna bleve tillräckligt lockande.

Denna princip hade tillämpats vid flygtekniska försöksanstalten, som i likhet med kemiska anstalten vore en statlig forskningsinstitution. Chefen för flygtekniska försöksanstalten vore överdirektör med avlöning C 10. Dessutom funnes tvenne avdelningschefer med avlöning C 5 samt en avdelningsingenjör med avlöning C 3.

Försvarsväsendets verkstadsnämnd ansåge sig emellertid icke i detta sammanhang vilja förorda en alltför långt gående utvidgning utan ansåge, att organisationen skulle växa fram ur vunna erfarenheter samt att möjligheterna för omorganisation borde stå öppna.

Anstalten borde dock, då tillfälle därtill yppade sig, kunna till sig knyta sakkunniga med höga kvalifikationer, och därför borde inrättas befattningar för tvenne sakkunniga som förordnades på viss tid eller tillsvidare i lönegraden C 5 och C 3. Dessa borde som regel icke bliva avdelningschefer, utan fastmer bliva anställda på grund av speciella kunskaper och kvalifikationer, vilket gjorde, att de alltefter förhållandena och de problem, som vore förelagda an-

Fjärde huvudtiteln: *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.* 151

stalten till lösning, tilldelades den ställning i organisationen, som för tillfället erfordrades.

I enlighet med det anförda har verkstadsnämnden beräknat avlöningsstaten för nästa budgetår sålunda:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 101,470
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 5,730
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 15,300
Summa kronor 122,500	

I avlöningsstaten har ej inräknats lön till den tygförvaltare av 2. klassen, som hade tjänstgöring vid gasmaskfabriken i Åker, enär dennes lön inginge i driftskostnaderna.

Arméförvaltningens tygdepartement, civila departement och fortifikationsstyrelse hava beträffande förslaget om inrättandet vid kemiska anstalten av en laboratorsbefattning i lönegraden A 26 ansett det kunna ifrågasättas, huruvida, på sätt föreslagits, oberoende av pågående organisationsutredning den med laboratorsbefattningen förenade löneställningen nu borde upptagas till omprövning. Vad i framställningen anförts gäve i varje fall ej tillräcklig ledning för ett bedömande av denna lönefråga. Mot att den kemiska assistenten vid anstalten tillsattes genom fullmakt i stället för genom förordnande hade departementen och styrelsen icke något att erinra, under förutsättning att personalorganisationen vid anstalten icke påverkades av den pågående försvarsutredningen. Icke heller hade departementen och styrelsen funnit anledning till erinran mot att i personalförteckningen för anstalten en tygförvaltarbeställning av 2. klassen utbyttes mot en dylik alternativt av 1. eller 2. klassen. Vad gällde frågan om bestämmandet av avlöningsförmåner till de särskilda sakkunniga, som avsåges skola anknytas till anstalten, finge nämnda fråga lönetekniskt sett bedömas olika allteftersom ett stadigvarande behov av sakkunnig expertis finge anses föreligga eller ej. I förra fallet syntes ett utnyttjande av löneplanen C i civila avlöningsreglementet vara att förorda. Därvid hade man också att taga ställning till om tjänsten skulle tillsättas medelst förordnande tillsvidare eller på viss tid, vilket vore av betydelse bland annat ur pensions synpunkt. Av framställningen att döma syntes emellertid här vara fråga om ett mera tidvis framträdande behov av experter inom olika områden. Särskilt med hänsyn härtill ifrågasatte departementen och styrelsen, om ej det föreliggande behovet kunde tillgodoses genom att i avlöningsstaten beräkna ett belopp för arvoden åt dylika experter, att disponeras enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. I personalförteckningen borde slutligen uppföras en tidigare där upptagen befattning för en verkmästare i lönegraden A 14, även om avlöningen för denne skulle påföras anstaltens driftskostnader.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd hava tillstyrkt bifall till förslaget om uppförande av en alternativ tygförvaltarbeställning av 1. eller 2. klass (Ca 18 eller 15) i stället för en av de nuvarande två tygförvaltarna av 2. klass (Ca 15).

152 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

Ombildningen av en extra ordinarie befattning såsom konstruktör av 1. klass (MEo 24) till laborator i lönegraden A 26 syntes lönenämnderna befogad med hänsyn till de arbetsuppgifter, som avsåges för tjänsten. Dessa uppgifter syntes vara av stadigvarande natur. Med hänsyn till arten av befattningshavarens åligganden vore det angeläget att befattningen erhöles en sådan löneställning, att det skulle bli möjligt för anstalten att å densamma kunna få behålla en kvalificerad tekniker med såväl teoretisk som praktisk utbildning. Lönenämnderna finge fördenskull tillstyrka förslaget även i denna del.

Förslaget om inrättande av två sakkunniga befattningar vid anstalten i lönegraderna C 5 och C 3 åsyftade, erinrar lönenämnden, att sätta anstalten i stånd att för bedrivande av forskningsverksamhet anställa högt kvalificerade befattningshavare.

Lönenämnderna ville erinra om att en anordning med särskilda sakkunniga å ordinarie stat funnes vid konjunkturinstitutet, vars stat upptog tre befattningar med avlöning enligt särskilda bestämmelser i 61 § civila avlöningsreglementet. För närvarande funnes å staten upptagna en sakkunnig, tillika ledare för institutets undersökningar, med en lön av 12,000 kronor för år samt två sakkunniga med en lön av 10,000 kronor för år, vilka belopp dock under vissa förhållanden kunde höjas med 1,500 kronor för år. Dessa befattningar tillsattes medelst förordnande för begränsad anställningstid, enligt förarbetena högst tio år, samt vore förenade med pensionsrätt jämlikt särskilda bestämmelser av den 22 juni 1939.

Av den redogörelse, som i den föreliggande framställningen lämnats rörande de tilltänkta sakkunnigas arbetsuppgifter och kvalifikationer, ville det förefalla lönenämnderna som om befattningarna lämpligen borde inrättas på samma sätt som sakkunnigbefattningarna vid konjunkturinstitutet. De i framställningen åsyftade tjänsterna vid flygtekniska försöksanstalten vore nämligen ej direkt jämförliga, enär där vore fråga om avdelningschefs- och förste avdelningsingenjörstjänster, medan de sakkunniga vid kemiska anstalten skulle vara kvalificerade forskare, som icke skulle vara föreståndare för särskilda avdelningar.

Lönenämnderna ville fördenskull förorda, att de båda ifrågasatta sakkunniga vid försvarsväsendets kemiska anstalt erhöles samma avlönings- och pensionsförmåner som nyssnämnda befattningshavare vid konjunkturinstitutet, varvid lönerna syntes kunna bestämmas till 12,000 kronor respektive 10,000 kronor för år. I likhet med vad som gällde vid konjunkturinstitutet borde förhöjning av lönen kunna ske med högst 1,500 kronor för år, där så med hänsyn till tjänstetiden i vederbörande befattning prövades skäligt eller för förvärvande eller bibehållande av särskilt kvalificerad person i befattningen funnes erforderligt.

*Departements-
chefen.*

I likhet med verkstadsnämnden finner jag det angeläget, att kemiska anstaltens verksamhet mer konsekvent inriktas även på andra försvarsväsendet berörande kemiska forskningsområden än de, som hava samband med gas-skyddsforskningen. Mot de av verkstadsnämnden med utgångspunkt härifrån föreslagna ändringarna i anstaltens personalorganisation har jag i stort sett intet att erinra.

Det synes sålunda påkallat, att för föreståndaren för anstaltens kemisk-

tekniska laboratorium inrättas en ordinarie laboratorsbefattning. Med hänsyn till de fordringar, som måste ställas på innehavaren av denna befattning, har jag vid jämförelse med löneställningarna för motsvarande befattningar inom andra delar av statsförvaltningen funnit en placering av befattningen i lönegraden A 26 motiverad.

Den i personalförteckningen uppförda befattningen som kemisk assistent, vilken enligt 1936 års försvarsbeslut skulle hava karaktär av arvodestjänst, ändrades år 1938 till ordinarie befattning i samband varmed dock föreskrift meddelades, att tjänsten icke finge utan Kungl. Maj:ts tillstånd tillsättas annat än på förordnande. Några särskilda skäl för denna anordning anfördes icke (jfr 1938 års fjärde huvudtitel, sid. 279 f.). Jag har intet att erinra mot att befattningen, sedan numera erfarenhet föreligger rörande behovet av densamma, i enlighet med verkstadsnämndens förslag tillsättes i vanlig ordning medelst fullmakt.

Jag delar verkstadsnämndens uppfattning, att möjlighet bör beredas anstalten att vid sig knyta särskilda sakkunniga i syfte att underlätta ett fullföljande av de på anstalten ankommande forskningsuppgifterna. Såvitt jag kan förstå, måste de krav som ställas på dessa sakkunniga bliva beroende av arten av de problem, som undan för undan uppstålla sig till bedömande. Härav följer, att möjlighet måste föreligga att lämna ersättningen till de sakkunniga och även anställningsformen efter de uppgifter, för vilkas lösande de sakkunniga anlitas. Ur dessa synpunkter förefaller det icke välbetänkt att i enlighet med verkstadsnämndens förslag inrätta särskilda befattningar, inordnade i löneplan. Icke heller det av lönenämnderna framlagda förslaget om inrättande av vissa sakkunnigbefattningar, förenade med avlönings- och pensionsförmåner i anslutning till vad som gäller för de vid konjunkturinstitutet anställda sakkunniga, synes med hänsyn härtill tillfredsställande. Lämpligare torde vara att i anslutning till vad från arméförvaltningens sida förordats på avlöningsstaten för anstalten beräkna särskilda medel, avsedda att av Kungl. Maj:t efter beslut från fall till fall fördelas i form av arvoden mellan sakkunniga, av vilka anstalten vid olika tidpunkter prövas vara i behov. På grundval av föreliggande utredning torde det för ändamålet erforderliga beloppet böra bestämmas till 24,000 kronor. Jag förutsätter härvid, att detta belopp skall, om så prövas lämpligt, kunna disponeras för ett större antal samtidigt utgående arvoden än två. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela särskilda bestämmelser rörande rätt till semester och ersättning under tjänstledighet m. m. för de sakkunniga, som sålunda komma att anställas, i den mån sådana bestämmelser finnas erforderliga med hänsyn till anställningstidens längd. Å ifrågavarande arvoden synes dyrtidstillägg icke böra utgå.

I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna har jag intet att erinra mot att en av de på anstaltens personalförteckning uppförda beställningarna såsom tygförvaltare av 2. klassen utbytes mot en beställning för alternativt tygförvaltare av 1. eller 2. klassen. Vad angår den i ett remissutlåtande berörda frågan om uppförande på personalförteckningen av en där tidigare uppförd befattning för verkmästare i lönegraden A 14 framgår av fjolårets fjärde huvudtitel (sid. 258 f.), att nämnda verkmästarbefattning från och med innevarande

154 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

budgetår utbytt mot en på anstaltens personalförteckning uppförd befattning som tygförvaltare av 2. klassen. Med hänsyn härtill kan jag icke förorda, att verkmästarbefattningen ånyo uppföres på anstaltens personalförteckning. Där-
emot synes lönen för sistnämnda tygförvaltare, som har sin tjänstgöring för-
lagd till gasmaskfabriken i Åker, böra i enlighet med verkstadsnämndens för-
slag påföras driftkostnaderna vid denna fabrik och alltså icke inräknas i av-
löningsstaten för kemiska anstalten.

Såsom framgår av nästföljande punkt, har verkstadsnämnden hemställt om
anvisande under det för anstalten uppförda omkostnadsanslaget av 8,500 kro-
nor för avlöning åt portvakt och nattvakt. Det är även enligt min mening nöd-
vändigt att vid en anstalt av detta slag beräkna medel för bevakning. Kostna-
derna torde emellertid böra bestridas från förevarande avlöningsanslag från
en ny anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Kostnaderna
synas väl högt beräknade. Jag föreslår för egen del, att för ändamålet anvisas
ett belopp av 7,000 kronor.

De sålunda förordade ändringarna i anstaltens personalorganisation böra
föranleda en höjning av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän
till i runt tal 80,000 kronor, d. v. s. med omkring 10,350 kronor, av anslags-
posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, med
24,000 kronor och av anslagsposten till rörligt tillägg med omkring 1,650
kronor, varförutom som nämnts en ny anslagspost å 7,000 kronor bör uppföras
till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Anslaget bör alltså höjas
med 43,000 kronor till 129,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte
föreslå riksdagen att

*del*s fastställa följande personalförteckning för försvarsväsen-
dets kemiska anstalt:

Personalförteckning.	
Beställning (befattning)	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
<i>Militär personal.</i>	
1 överstelöjtnant eller major, styresman, arvode	Oa 5 eller Oa 4
1 kapten, arbetsofficer, arvode	Oa 3
<i>Civilmilitär personal.</i>	
1 tygförvaltare av 1. eller 2. klassen	Ca 18 eller Ca 15
1 tygförvaltare av 2. klassen	Ca 15
<i>Civil personal.</i>	
1 professor	A 30
1 ingenjör	A 27
1 laborator	A 26
1 kemisk assistent	A 22
1 kanslibiträde	A 7
1 expeditiönsvakt	A 5

Anm.: Innehavare av beställning såsom tygförvaltare är skyldig under-
kasta sig transport till motsvarande beställning vid fälttygkåren

dels godkänna följande avlöningsstat för försvarsväsendets kemiska anstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förlagsvis</i>	kronor	80,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	29,730
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	7,000
4. Rörligt tillägg, <i>förlagsvis</i>	»	12,270

Summa kronor 129,000,

dels ock till Försvarsväsendets kemiska anstalt: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förlagsanslag* av 129,000 kronor.

[133.] 13. Försvarsväsendets kemiska anstalt: Omkostnader, *förlagsanslag*. Ifrågasvarande anslag, i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med ett belopp av 20,000 kronor, disponeras enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat sålunda:

1. Sjukvård, <i>förlagsvis</i>	kronor	1,000
2. Resekostnader m. m.:		
a) Sammanträdesarvoden samt resekostnader och traktamentsersättningar ävensom ersättningar i övrigt till ledamöter av vetenskapliga rådet, <i>högst</i>	kronor	1,500
b) Övriga resekostnader, <i>förlagsvis</i>	»	2,000
3. Expenser, <i>förlagsvis</i>	»	15,500
Summa kronor		20,000

Av anslagsposten till expenser få tagas i anspråk följande belopp, nämligen för bränsle, lyse och elektrisk ström för laboratorium *förlagsvis* 9,500 kronor samt för övriga expenser högst 6,000 kronor. Delposten till övriga resekostnader får icke utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas.

I sin förutnämnda skrivelse av den 30 augusti 1941 har *försvarsväsendets verkstadsnämnd* i fråga om medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår anfört huvudsakligen följande:

Utgifterna för bränsle, lyse, vatten och elektrisk ström för laboratorium beräknades under budgetåret 1942/43 på grund av höjda bränslepriser m. m. uppgå till minst 16,000 kronor (höjning 6,500 kronor). Delposten till övriga expenser avsåge icke blott papper, skrivmaterialier, skrivmaskiner, inköp av böcker m. m. utan även städning. Då enbart städningen kostade över 2,000 kronor, vore ett belopp av (6,000 — 2,000 =) 4,000 kronor otillräckligt för återstående utgifter, varför denna post borde höjas med 2,000 kronor till 8,000 kronor.

Det måste anses oundgängligen erforderligt såväl med hänsyn till förefintliga brandrisker som på grund av anstaltens speciella karaktär att bevakning funnes inom anstalten, dels nattetid dels om dagen i form av portvakt.

156 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

Tidigare hade sådan bevakning handhåfts delvis av landstorm eller annan värnpliktig personal, delvis av särskilt anställda. Kostnaderna för de senare hade bestritts såsom allmänna kostnader. Då nu militärbevakning ej längre stode till förfogande, torde det vara nödvändigt att upptaga kostnaderna för bevakning i omkostnadsanslaget. För portvakt och nattvakt kunde dessa — vid begagnande av billigaste arbetskraft — beräknas uppgå till 8,500 kronor per år, vilket belopp borde ingå i omkostnadsanslaget.

Med anledning av det anförda hemställde verkstadsnämnden om en höjning av anslaget med $(6,500 + 2,000 + 8,500 =)$ 17,000 kronor till 37,000 kronor.

Arméförvaltningens tygdepartement, civila departement och fortifikationsstyrelse hava lämnat nämndens förslag utan erinran.

*Departements-
chefen.*

Medel till bevakning torde icke böra anvisas under förevarande anslag utan, såsom jag under närmast föregående punkt föreslagit, under avlöningsanslaget. Vid bifall till verkstadsnämndens förslag i övrigt skulle sålunda medelsbehovet under anslaget för nästkommande budgetår beräknas till $(37,000 - 8,500 =)$ 28,500 kronor, innebärande en anslagshöjning med 8,500 kronor. Mot denna beräkning har jag i huvudsak intet att erinra. Jag förutsätter dock, att av anslaget endast så stor del ställes till förfogande, som finnes svara mot den förutsebara medelsåtgången. Stat för anslaget torde med beaktande härav i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsväsendets kemiska anstalt*: Omkostnader för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förlagsanslag* av 28,500 kronor.

[134.] 14. **Försvarsväsendets kemiska anstalt: Forskningsverksamhet, reservationsanslag.** Beträffande ifrågavarande anslag, i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med ett belopp av 85,000 kronor, har *försvarsväsendets verkstadsnämnd* i sin förutnämnda skrivelse av den 30 augusti 1941 anfört följande:

Under budgetåret 1940/41 hade utgifterna för ifrågavarande verksamhet uppgått till i runt tal 130,000 kronor, vilket möjliggjorts dels genom ett bidrag från luftskyddsinspektionen från annan huvudtitel med 25,000 kronor, dels genom reservation från föregående budgetår, dels genom extra anslag från tygdepartementet. Dessutom hade specialundersökningar för förvaltningsmyndigheterna utförts mot särskild ersättning från dessa.

Forskningsanslaget användes huvudsakligast för avlöning av personal, sysselsatt med forskning, samt för anskaffning av materialier, apparater m. m. för samma verksamhet. Sedan föregående budgetår hade lönerna stigit och priserna å materialier, kemikalier m. m. ävenledes ökats. Därest forskningen skulle kunna upprätthållas i nuvarande omfattning erfordrades en ökning på minst 10 procent, sålunda en beräknad sammanlagd utgift på 143,000 kronor. Härifrån avginge emellertid dels 25,000 kronor, utgörande det bidrag, som beräknades utgå från luftskyddsinspektionen, och dels kostnader motsvarande lönen å en befattning i lönegraden MEo 24, uppgående till omkring 10,000 kronor. Ifrågavarande befattning hade föreslagits skola i fortsättningen uppföras såsom ordinarie laboratorsbefattning och lönen bestridas från anstaltens avlöningsanslag (jfr punkten 132).

Med anledning av det anförda borde under budgetåret 1942/43 ett belopp av 108,000 kronor ställas till förfogande för försvarsväsendets kemiska anstalts forskningsverksamhet.

Nämnden ville i detta sammanhang framhålla, att lämpligheten av den nuvarande uppdelningen på tre anslag för kemiska anstalten, nämligen avlöningsanslag, omkostnadsanslag och forskningsanslag syntes kunna ifrågasättas, då detta försvårade överblicken över verksamheten. I stället borde forskningsanslaget bortfalla, varvid anslagen för avlöningar och omkostnader skulle ökas i motsvarande grad. Med hänsyn till de överväganden, som för närvarande påginge beträffande ändrad organisation för försvarsväsendet, ville emellertid nämnden ej nu föreslå någon ändring.

Arméförvaltningens tygdepartement, civila departement och fortifikationsstyrelse hava biträtt förslaget och de av nämnden framförda synpunkterna rörande anslagsuppdelningen.

De av verkstadsnämnden verkställda beräkningarna av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår, slutande å ett belopp av 108,000 kronor, anser jag mig böra biträda. På frågan om en ändrad uppdelning av de till anstalten utgående anslagen anser jag mig i brist på närmare utredning icke böra nu ingå. Jag vill emellertid framhålla, att denna fråga förtjänar att närmare övervägas, varvid bör beaktas att i varje fall avlöningskostnader för mer stadigvarande anställd personal icke synas böra bestridas ur forskningsanslaget utan ur avlöningsanslaget.

Departementschefen.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsväsendets kemiska anstalt: Forskningsverksamhet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 108,000 kronor.

Militärmeteorologisk informationstjänst.

[135.] 15. **Militärmeteorologisk informationstjänst: Avlöningar, förslagsanslag.**
16. **Militärmeteorologisk informationstjänst: Omkostnader, förslagsanslag.** Med bifall till ett av Kungl. Maj:t i propositionen 190 framlagt förslag godkände 1941 års riksdag ändrad organisation från och med innevarande budgetår av den militärmeteorologiska informationstjänsten. Den nya organisationen innebär, att informationstjänsten, med bibehållande i princip av den nuvarande organisationsformen, tillförts ytterligare arbetskraft och att själva väderlekstjänstens utövande instruktionsmässigt nära anknutits till flygvapnet. Den militära väderlekstjänsten är sålunda fortfarande ansluten till meteorologisk-hydrografiska anstalten, inom vilken dock för ändamålet upprättats en särskild avdelning, benämnd militärmeteorologiska avdelningen, vid sidan av de två tidigare redan befintliga hydrografiska och meteorologiska avdelningarna.

Förevarande avlöningsanslag, som för innevarande budgetår upptagits med 82,000 kronor, disponeras jämlikt av 1941 års riksdag i samband med nämnda omorganisationsbeslut fastställd personalförteckning och avlöningsstat. Till omkostnader har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 24,500 kronor.

Styrelsen för statens meteorologisk-hydrografiska anstalt har, i avvaktan

158 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

på närmare erfarenheter rörande omorganisationen, icke ansett sig böra för nästa budgetår ifrågasätta annan ändring än en höjning av den i avlöningsstaten ingående posten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 200 kronor till 48,200 kronor på grund av uppflyttning i löneklass.

Departements-
chefen.

En höjning av nämnda post synes med hänsyn till postens storlek knappast erforderlig. Jag föreslår, att anslagen för nästa budgetår uppföras med oförändrade belopp, och utgår från att Kungl. Maj:t i sinom tid fastställer för omkostnadsanslaget erforderlig stat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1942/43 anvisa
dels till *Militärmeteorologisk informationstjänst: Avlöningar*
ett *förslagsanslag* av 82,000 kronor,
dels ock till *Militärmeteorologisk informationstjänst: Omkost-*
nader ett *förslagsanslag* av 24,500 kronor.

Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå.

[136.] 17. **Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå: Avlöningar, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag, som i riksstaten för innevarande budgetår är uppfört med ett belopp av 24,500 kronor, disponeras enligt fastställd avlöningsstat sålunda:

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl Maj:t	kronor	500
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	19,800
3. Sammanträdesarvoden à 20 kronor per dag till civilanställningsbyråns styrelses ledamöter och suppleanter, <i>förslagsvis</i>	»	1,200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	3,000
Summa kronor		24,500

Det förenämnda beloppet 500 kronor till arvoden och särskilda ersättningar är i sin helhet avsett att utgå såsom arvode åt ordföranden i civilanställningsbyråns styrelse. Delposten till avlöningar till icke-ordinarie personal är avsedd för bestridande av löner till byråns föreståndare i lönegraden Eo 24, till en förste kontorist i lönegraden Eo 10, till ett kontorsbiträde i lönegraden Eo 4 samt till ett extra skrivbiträde.

På sätt förutsatts i propositionen 1940 L: 216 har statens arbetsmarknads-kommission från och med den 1 juli 1940 tills vidare övertagit de uppgifter, som åligga försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå. Civilanställningsbyråns personal har på grund härav överförts till arbetsmarknads-kommissionen. Avlöningskostnaderna för denna personal utgå dock alltså från det för byrån avsedda avlöningsanslaget.

Vid behandling av frågan om medelsbehovet under förevarande anslag förutsatte 1940 års lagtima riksdag, att styrelsens ordförande och ledamöter icke komme att vara i funktion under den tid, varunder civilanställningsbyråns personal vore överflyttad till statens arbetsmarknads-kommission, samt att alltså anslagsposterna till arvode åt ordföranden och till sammanträdesarvoden

icke komme att tagas i anspråk under denna tid. I anledning härav har Kungl. Maj:t föreskrivit, att — så länge de funktioner, som enligt gällande instruktion för civilanställningsbyrån åvilade byråns styrelse, handhades av arbetsmarknadskommissionen — nämnda båda anslagsposter icke få disponeras utan särskilt medgivande av Kungl. Maj:t.

I skrivelse den 6 november 1941 har *statens arbetsmarknadskommission* framhållit, att kommissionen förutsatte, att medel för civilanställningsändamål skulle för budgetåret 1942/43 beräknas under samma anslag som under innevarande budgetår. I fråga om civilanställningsbyråns avlöningsanslag har kommissionen i anslutning härtill anfört följande:

Vid beräkningen av byråns avlöningsanslag för nästa budgetår förutsatte kommissionen, att civilanställningsbyrån under nästa budgetår kunde komma att ånyo organiseras såsom självständig institution med särskild styrelse, varav följde att medel borde beräknas för arvoden och ersättningar till styrelsens ordförande samt ledamöter och suppleanter. Därest byrån även under budgetåret 1942/43 komme att vara underställd statens arbetsmarknadskommission, borde liksom för innevarande budgetår gälla, att de för styrelsen beräknade medlen icke finge tagas i anspråk utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande.

Kommissionen föreslog på grund härav att de för styrelsen avsedda anslagsposterna för nästa budgetår måtte upptagas med oförändrade belopp. Vad anginge posten till avlöningar till byråns icke-ordinarie personal, hemställde kommissionen, att densamma, med hänsyn till förväntad löneklassuppflyttning och till angelägenheten av att befattningen såsom extra skrivbiträde för säkerställande av tillgång till tillräckligt kvalificerad arbetskraft utbyttes mot en extra kontorsbiträdesbefattning, måtte höjas med 500 kronor till 20,300 kronor.

Mot vad arbetsmarknadskommissionen sålunda föreslagit har jag intet att erinra. Anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal bör alltså höjas med 500 kronor till 20,300 kronor och avlöningsstatens slutsumma till 25,000 kronor. Posterna till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, och till sammanträdesarvoden böra ej under nästa budgetår få av byrån disponeras, därest de funktioner, som åvila byråns styrelse, under nämnda budgetår handhavas av statens arbetsmarknadskommission.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels höja den i avlöningsstaten för försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå uppförda anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal med 500 kronor till 20,300 kronor och avlöningsstatens slutsumma till 25,000 kronor,

dels ock till *Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå*: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 25,000 kronor.

[137.] 18. **Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå: Omkostnader, förslagsanslag.** Detta anslag är nu uppfört med 2,600 kronor. Anslagsbeloppet understiger med 1,300 kronor vad som var anvisat för samma ändamål under bud-

getåret 1940/41. Nedsättningen under innevarande budgetår möjliggjordes av till förfogande stående reservation å det för budgetåret 1940/41 för samma ändamål anvisade reservationsanslaget, av vilken reservation ett belopp av 1,400 kronor beräknats skola tagas i anspråk för bestridande av byråns omkostnader under budgetåret 1941/42. För innevarande budgetår står sålunda för byråns omkostnader till förfogande ett sammanlagt belopp av 4,000 kronor.

I sin förenämnda skrivelse har *statens arbetsmarknadskommission* anmält, att med hänsyn till rådande förhållanden civilianställningsverksamheten haft endast ringa omfattning, varför anslagsbelastningen under budgetåret 1941/42 komme att väsentligen understiga det för ändamålet anslagna beloppet. Med utgångspunkt från normal verksamhet och under förutsättning att liksom hittills särskilda medel under nästa budgetår ställdes till byråns förfogande för tryckning av för manskapsrekryteringen erforderliga blanketter, vilka av byrån tillhandahölles samtliga rekryteringsmyndigheter, syntes anslagsbehovet för budgetåret 1942/43 kunna beräknas till samma belopp, som disponerades för innevarande budgetår eller alltså 4,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

I likhet med arbetsmarknadskommissionen beräknar jag medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 4,000 kronor. Stat för anslaget torde i sinom tid få fastställas av Kungl. Maj:t. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsväsendets centrala civilianställningsbyrå*: *Om kostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 4,000 kronor.

Garnisonssjukvården m. m.

[138.] 19. **Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar, förslagsanslag.** Enligt beslut av 1930 års riksdag rörande karolinska sjukhusets organisation (proposition nr 232; skrivelse nr 386) skulle garnisonssjukhuset i Stockholm sammanslås med förstnämnda sjukhus. Beslutet innebar, att garnisonssjukhuset såsom sådant skulle nedläggas och att för garnisonens sjuka skulle inrättas särskilda avdelningar vid karolinska sjukhuset för medicinska och kirurgiska sjukdomsfall. Vissa andra sjukdomsfall skulle behandlas på karolinska sjukhusets kliniska specialavdelningar eller å dess polikliniker. Vården av garnisonens hud- och könssjuka skulle emellertid förläggas till karolinska sjukhuset först i samband med en andra utbyggnadsetapp; under mellantiden skulle vård av dessa sjuka anknytas till sjukvårdsinrättningen vid ett Stockholmsregemente.

För garnisonsavdelningarna å karolinska sjukhuset skulle enligt uttalande i nämnda proposition disponeras sammanlagt 108 platser. Å vardera medicinska och kirurgiska garnisonsavdelningarna skulle under vederbörande professor som överläkare finnas bland annat en biträdande överläkare, vilken skulle vara militärläkare.

Sedan första byggnadsetappen å karolinska sjukhuset beräknats skola hava slutförts under budgetåret 1939/40, framlades i propositionen 1939 L: 247 an-

gående vissa avlöningsanslag under fjärde huvudtiteln kostnadsberäkningar för avlönning av den personal vid sjukhusets garnisonsavdelningar, som skulle avlönas från anslag under nämnda huvudtitel. Därvid förutsattes, att de båda befattningarna såsom biträdande överläkare vid garnisonsavdelningarna tillsvidare skulle bestridas av innehavarna av de båda regementsläkarbeställningar, som då funnos inrättade vid garnisonssjukhuset i Stockholm. I mån av dessa beställningshavares avgång skulle för de biträdande överläkarbefattningarna avses två på viss tid förordnade läkare med årligt arvode av 7,500 kronor för vardera.

Mot vad sålunda föreslagits framställde riksdagen icke någon erinran.

Den av 1930 och 1939 års riksdagar beslutade organisationen av garnisons-sjukvården i Stockholm kom emellertid icke att genomföras. Det ökade vård-platsbehov, som inträdde till följd av den förstärkta försvarsberedskapen, föranledde Kungl. Maj:t att för 1940 års lagtima riksdag framlägga propositioner (nr 149, ecklesiastikdepartementet, och nr 159, försvarsdepartementet) med förslag till ändrad organisation av garnisonssjukvården innebärande, att garnisonssjukhuset tillsvidare skulle bibehållas såsom ett slags filialsjukhus till karolinska sjukhuset och avses för de medicinska och venerologiska garnisonsfallen, under det att den kirurgiska garnisonsavdelningen skulle inrymmas i de lokaler inom karolinska sjukhusets nybyggnad, vilka enligt tidigare planer avsetts för båda garnisonsavdelningarna. Den ändrade organisationen skulle erhålla endast provisorisk karaktär i avvaktan på närmare erfarenheter rörande behovet av vårdplatser inom garnisonssjukvården under normala förhållanden. Som följd av organisationsändringen föreslogs vidare viss utökning av läkarpersonalen vid garnisonsavdelningarna.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag.

Genom beslut den 28 juni 1940 har Kungl. Maj:t i överensstämmelse härmed föreskrivit bland annat att karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar tillsvidare skola utgöras av en kirurgisk avdelning å sjukhusets kirurgiska klinik samt en medicinsk och en venerologisk avdelning på garnisonssjukhuset i Stockholm ävensom att vid den kirurgiska avdelningen skall under vederbörande professor såsom överläkare tjänstgöra en biträdande överläkare samt att var och en av de övriga garnisonsavdelningarna skall stå under ledning av en särskild överläkare, som skall vara militärläkare. De för garnisons-sjukvården avsedda läkarna skola av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse förordnas för en tid av högst tre år. I samband härmed har Kungl. Maj:t anbefallt arméförvaltningen och direktionen för karolinska sjukhuset att, sedan närmare erfarenheter vunnits rörande behov av vårdplatser inom garnisons-sjukvården i Stockholm, i samråd uppgöra och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande slutlig organisation av denna sjukvård.

För innevarande budgetår finnes å riksstaten uppfört ett förslagsanslag å 74,000 kronor för avlöningar till personal vid karolinska sjukhusets garnisons-avdelningar, enligt den för anslaget fastställda avlöningsstaten fördelad på följande sätt:

162 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 11,000
2. Arvoden till i personalförteckning upptagen arvodesperso- nal, <i>förslagsvis</i>	» 27,000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	» 30,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 6,000
Summa kronor 74,000	

Gällande personalförteckning omfattar följande personal:

Befattning		Lönegrad resp. arvode
<i>Ordinarie beställningshavare.</i>		
1 regementsläkare		Ca 26
<i>Icke-ordinarie befattningshavare.</i>		
4 underläkare vid kirurgiska eller medicinska garnisonsavdelningarna		Ex 22
<i>Personal med arvoden.</i>		
1 läkare vid kirurgiska eller medicinska garnisonsavdelningarna, arvode		7,500
1 läkare vid venerologiska avdelningen, arvode		4,650
1 läkare vid röntgen- och ljusavdelningen, arvode		5,280
1 ögonläkare, arvode		2,340
1 sjukhusväbel, arvode		2,440
1 predikant, arvode		600

I anmärkning till avlöningsstaten har bland annat föreskrivits, att den å personalförteckningen upptagna regementsläkarbeställningen vid nuvarande innehavarens avgång skall ersättas med en befattning som läkare vid kirurgiska eller medicinska garnisonsavdelningarna med ett arvode av 7,500 kronor.

Regementsläkarbeställningen innehaves för närvarande av överläkaren vid medicinska avdelningen, under det att kirurgiska avdelningens biträdande överläkare uppbär det å personalförteckningen uppförda arvodet av 7,500 kronor.

Arméförvaltningen har nu hemställt, att å personalförteckningen för garnisonsavdelningarna måtte uppföras två beställningar för regementsläkare i lönegraden Ca 26, avsedda för de båda överläkarna vid kirurgiska och medicinska garnisonsavdelningarna. Härvid borde oförmälda arvode å 7,500 kronor till en läkare vid kirurgiska eller medicinska garnisonsavdelningarna avföras ur personalförteckningen, varjämte den ovannämnda anmärkningen under avlöningsstaten borde utgå. Till stöd för sin framställning har ämbetsverket anfört huvudsakligen följande:

En efterträdare till den nuvarande biträdande överläkaren vid medicinska avdelningen komme enligt gällande bestämmelser att bli arvodestagare i likhet med vad nu vore fallet beträffande biträdande överläkaren vid kirurgiska avdelningen. Denna anställningsform vore icke ändamålsenlig. Härtill komme, att ett arvode å 7,500 kronor icke kunde anses utgöra skälig ersättning för den stora arbetsbörda och det ansvar, som vore förenade med befattningarna. Enligt den av Kungl. Maj:t den 28 juni 1940 fastställda provisoriska instruktionen för karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar skulle för behörighet till befattning som överläkare (biträdande överläkare) gälla

vad i instruktion för fältläkarkåren angåves beträffande kompetensvillkor för militärläkarbeställning, med vilken vore förenad sjukhusläkartjänst vid garnisonssjukhus med av Kungl. Maj:t fastställt särskilt reglemente. Vid garnisonsavdelningarna kunde icke — i motsats till vad fallet vore vid övriga garnisonssjukhus och tidigare även funnits möjlighet till vid garnisonssjukhuset i Stockholm — erhållas extra inkomst av civilt klientel (sådan vårdades icke vid garnisonsavdelningarna). Arvodesbeloppet 7,500 kronor vore icke heller riktigt avvägt i förhållande till underläkarnas löner. Det kunde icke påräknas att mot ett så blygsamt arvode för ett arbete, som i regel krävde läkarens närvaro vid sjukhuset varje dag från kl. 9 till kl. 17 och som nästan helt uteslöte privat inkomstkälla, för dessa för den militära sjukvården så betydelsefulla befattningar få under nämnvärd tid behålla för befattningen lämpade personer.

Direktionen för karolinska sjukhuset har — under erinran att de nuvarande krisförhållandena nödvändiggjort en utökning av vårdplatserna för garnisonsjukvården i Stockholm, vilken medfört organisatoriska förändringar av provisorisk art — förklarat sig icke hava något att erinra mot att den i realiteten såsom självständig överläkare vid de kirurgiska garnisonsavdelningarna tjänstgörande militärläkaren bereddes en häremot svarande militär tjänsteställning. Som förutsättning borde gälla, att överläkaren vid kirurgiska kliniken bibehölles vid förmanskapet och rätten att för undervisningen använda garnisonsavdelningarna och de där vårdade patienterna.

Medicinalstyrelsen har förklarat sig intet hava att erinra mot bifall till arméförvaltningens framställning.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd hava i gemensamt utlåtande anført, att den föreslagna placeringen av befattningarna i lönegraden Ca 26 syntes jämförelsevis låg med hänsyn till befattningshavarnas ställning och ansvar. Nämnderna hade dock intet att erinra mot att åtminstone tills vidare för ändamålet avsåges två regementsläkartjänster i nyssnämnda lönegrad.

Statskontoret har erinrat om den provisoriska karaktären av den nuvarande organisationen av garnisonssjukvården i Stockholm samt anført att, i avvaktan på resultatet av den av Kungl. Maj:t anbefallda utredningen rörande vårdplatsbehovet under normala förhållanden, det icke borde ifrågakomma att nu inrätta ordinarie läkarbeställningar vid garnisonsavdelningarna.

Visserligen har den nuvarande organisationen av garnisonssjukvården i Stockholm i viss mån provisorisk karaktär. Det måste emellertid under alla omständigheter förutsättas, att medicinska och kirurgiska sjukvårdsavdelningar komma att ingå i den sjukhusorganisation, som avlöser det nuvarande provisoriet, och att verksamheten vid dessa avdelningar liksom nu är fallet kommer att bliva av förhållandevis stor omfattning. Ur dessa synpunkter synes intet vara att erinra mot föreliggande av flertalet myndigheter förordade förslag om inrättande av två beställningar för regementsläkare i lönegraden Ca 26 vid garnisonssjukhuset i stället för dels den regementsläkarbeställning, som finnes inrättad övergångsvis, dels den nuvarande arvodesbefattningen. Jag anser mig därför böra tillstyrka bifall till nämnda förslag, vars genom-

*Departements-
chefen.*

förande med hänsyn till garnisonsavdelningarnas självständiga ställning i sjukhusorganisationen och läkarnas därav betingade särskilda ansvar och arbetsuppgifter icke kan åberopas till stöd för vidtagande av motsvarande åtgärder vid karolinska sjukhusets övriga avdelningar.

På grund av vad sålunda föreslagits synes anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän böra höjas med 11,000 kronor till 22,000 kronor och arvodesposten sänkas med 7,500 kronor till 19,500 kronor. Av samma skäl bör anslagsposten till rörligt tillägg höjas med i avrundat tal 1,500 kronor till 7,500 kronor. Förevarande anslag bör således höjas med sammanlagt 5,000 kronor till 79,000 kronor.

I personalförteckningen böra i stället för den nuvarande regementsläkaren i lönegrad Ca 26 uppföras två sådana läkare. Förteckningen torde i överensstämmelse med de inom civilförvaltningen tillämpade principerna för uppställning av personalförteckningar icke böra upptaga andra befattningshavare än de nu angivna. Bestämmelser rörande den vid sjukhuset i övrigt anställda personalen torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela i anslutning till vad i sådant hänseende nu gäller.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande personalförteckning för karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Ordinarie beställningshavare.	
2 regementsläkare	Ca 26,
<i>dels</i> godkänna följande avlöningsstat för karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:	

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 22,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 19,500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	» 30,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 7,500
Summa kronor 79,000;	

dels ock till Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 79,000 kronor.

[139.] 20. **Garnisonssjukhusen: Avlöningar, förslagsanslag.** Från ifrågavarande anslag, som i riksstaten för innevarande budgetår är uppfört med ett belopp av 868,000 kronor, bestridas avlöningskostnader vid garnisonssjukhusen i Karlsborg, Skövde, Eksjö, Linköping, Sollefteå och Boden. Anslaget har enligt av riksdagen godkänd stat fördelats på följande poster:

Fjärde huvudtiteln: Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner. 165

1. Löner till ordinarie beställningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	35,500
2. Arvoden till personal med arvoden	»	35,051
3. Avlöning till icke-ordinarie befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	»	420,000
4. Arvoden å 1,170 kronor till regementsläkarna vid garnisonssjukhuset i Boden	»	2,340
5. För anställande av betjäningsspersonal, <i>förslagsvis</i>	»	135,000
6. Till beredande av tjänstledighet åt personalen samt till vikariatsersättning under sjukdom jämte sjukvård och underhåll åt sjuk personal, <i>förslagsvis</i>	»	40,000
7. Till hyresersättning åt personal, som icke kan beredas inkvartering å sjukhuset i Boden	»	10,800
8. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	69,624
9. Dyrtidstillägg, <i>förslagsvis</i>	»	12,885
10. Arvoden och särskilda ersättningar jämlikt avtal med landsting m. m., <i>förslagsvis</i>	»	106,800
Summa kronor		868,000

Från anslagsposten till löner till ordinarie beställningshavare avlönas enligt staten två regementsläkare i lönegraden Ca 26, en bataljonsläkare i lönegraden Ca 22, en maskinist i lönegraden Ca 12 och en eldare av 1. klassen i lönegraden Ca 7.

Ur anslagsposten till arvoden till personal med arvoden utgå följande arvoden, nämligen

dels för pensionerad personal:

1 sjukhusintendent	arvode kronor	3,180
1 förrådsförvaltare, tillika biträde åt intendenten	»	2,440
1 sjukhuskassör	»	2,440
1 sjukhusväbel	»	2,440
4 sjukhusväblar, tillika förvaltare	»	2,240
1 sjukhusväbel	»	1,740;

dels för civil personal:

1 läkare vid reumatikeravdelningen vid garnisonssjukhuset i Boden, arvode motsvarande lönen i lönegraden Ca 22		
2 sjukgymnaster	arvode kronor	2,100
2 »	»	792.

Under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare äro beräknade avlöningar till följande i staten upptagna extra-ordinarie och extra tjänstemän:

10 extra bataljonsläkare	lönegraden	MEx	22
1 husmoder	»	MEo	9
4 köksföreständerskor av 1. klassen	»	MEo	8
1 trädgårdsmästare	»	MEo	8
3 operations- och röntgensköterskor	»	MEo	7

166 Fjärde huvudtiteln: *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

45 sjuksköterskor	lönegraden	MEo	7
1 automobilförare	»	MEo	6
1 eldare av 1. klassen	»	MEo	6
30 assistentsköterskor (därav en assistentbarnmorska)..	»	MEo	5
6 eldare av 2. klassen	»	MEo	5
1 maskintvättare	»	MEo	5
2 portvakter	»	MEo	5
1 snickare	»	MEo	5
1 biträdande köksförestånderska, tillika överkokerska	»	MEo	4
2 kontorsbiträden	»	MEo	4
1 tvättförestånderska	»	MEo	4
5 kokerskor	»	MEo	3
2 kokerskor	»	MEo	2
7 skrivbiträden	»	MEo	2.

Från anslagsposten för anställande av betjäningsspersonal skall avlönas följande i staten förtecknade personal:

- 4 baderskor
- 1 fotografiskt biträde
- 38 köksbiträden
- 1 röntgenbiträde
- 90 sjukhusbiträden
- 5 städerskor
- 2 sömmerskor
- 2 telefonister
- 6 tvättbiträden.

Betjäningsspersonalen vid garnisonssjukhuset i Boden åtnjuter avlöning i enlighet med ingånget kollektivavtal, under det att avlöningsförmånerna till motsvarande personal vid övriga garnisonssjukhus utgå enligt beslut av vederbörande chef, vilken därvid har att tillse, att avlöningskostnaderna icke överstiga ett av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse från anslagsposten för anställande av betjäningsspersonal anvisat belopp.

En del av arvodes- och betjäningsspersonalen åtnjuter, utöver kontanta avlöningsförmåner, vissa förmåner in natura.

Enligt anmärkning under staten för garnisonssjukhusen må vid sjukhusen anställas sjuksköterskeelever mot åtnjutande av naturaförmåner eller ersättning därför enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser till följande antal: Karlsborg 4, Skövde 7, Eksjö 6, Linköping 5, Sollefteå 8 och Boden 20. Kostnaderna för ersättning för sådana förmåner hava beräknats till 5,400 kronor och bestridas från den under arméns avlöningsanslag uppförda anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, delposten e) extra sjuksköterskor m. m.

I sin skrivelse den 11 september 1941 rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1942/43 har *arméförvaltningen* hemställt om inrättandet av vissa nya befattningar vid garnisonssjukhusen och därvid anfört i huvudsak följande:

Vid garnisonssjukhuset i Karlsborg erfordrades, med hänsyn till den senaste tidens beläggningssiffror för sjukhuset, ytterligare en assistentsköterska utöver de två, som för närvarande funnos anställda. Härutöver föreläge behov av en sjukgymnast för sjukhuset. Genom en kombination av gymnastiklärar tjänsten vid Karlsborgs kommunala mellanskola med sjukgymnastbefattning vid sjukhuset syntes möjligheter finnas att erhålla kvalificerad kraft för ändamålet. Såsom arvode å befattningen föresloges ett belopp av 710 kronor.

För garnisonssjukhuset i Skövde borde för nästa budgetår, liksom tidigare, beräknas tre kokerskebefattningar. I staten för innevarande budgetår hade av förbiseende upptagits allenast en sådan befattning.

Jämlikt beslut av 1940 års lagtima riksdag hade röntgenutrustning anskaffats för garnisonssjukhuset i Eksjö. För tillgodoseendet av det till följd härav ökade personalbehovet vid sjukhusets röntgenavdelning hade Kungl. Maj:t på därom av chefen för Jönköpings—Kalmar regemente gjord framställning genom beslut den 20 juni 1941 medgivit anställande av ytterligare en sjuksköterska och ett sjukhusbiträde vid sjukhuset under budgetåret 1941/42. För dessa nya befattningar borde lönekostnader beräknas under ifrågavarande anslag för nästa budgetår. Vid sjukhuset föreläge härutöver behov av en sömmerska. Intendenturverkstäderna vid Jönköpings—Kalmar regemente voro så överbelastade med arbete, att man knappast kunde räkna med att få för sjukhuset erforderliga sömnads- och reparationsarbeten utförda därstädes. Då det ställde sig dyrbart att för ändamålet anlita privata företagare i Eksjö, skulle anställande av en sömmerska vid sjukhuset enligt regementschefens mening ställa sig ekonomiskt fördelaktigt.

För att vid garnisonssjukhuset i Linköping kunna ordna personalens arbetsförhållanden i enlighet med av medicinalstyrelsen utfärdade föreskrifter krävdes, att antalet sjukhusbiträden vid sjukhuset ökades från tre till fyra.

Såsom röntgenläkare vid garnisonssjukhuset i Sollefteå hade tjänstgjort den som röntgenolog utbildade bataljonsläkaren vid Norrlands trängkår, vilken härför åtnjöt arvode med 3,000 kronor för år av de medel, som enligt avtal med Västernorrlands läns landsting skolat utgå till vid sjukhuset anställda läkare såsom ersättning för ökat arbete på grund av värden av civila patienter. Samma läkare hade jämväl bestritt den röntgenologiska verksamheten vid länslasarettet i Sollefteå. Sedan ifrågavarande bataljonsläkare beviljats avsked från sin militära beställning, hade det från såväl sjukhus- som militär synpunkt befunnits olämpligt att i fortsättningen ånyo förena bataljonsläkartjänst vid truppförband i Sollefteå med verksamhet såsom röntgenolog vid garnisonssjukhuset och länslasarettet. Emellertid hade landstinget ställt i utsikt att inrätta en överläkartjänst i röntgenologi vid länslasarettet i Sollefteå och skulle denne läkare hava skyldighet att ombesörja röntgenundersökningar av vid garnisonssjukhuset inneliggande militära och civila patienter mot att staten bidroge med 3,000 kronor av den till röntgenöverläkaren utgående lönen. De 3,000 kronorna borde i staten för garnisonssjukhuset upptagas såsom arvode, på vilket dyrtidstillägg skulle utgå enligt härför gällande grunder. Landstinget skulle ensamt svara för pensioneringen av röntgenologen-lasarettsläkaren.

I skrivelse till sjukvårdsstyrelsen den 14 juli 1941 hade chefen för Västernorrlands regemente anfört följande. Den vid sjukhuset anställda röntgen-sköterskan hade under de gångna åren samtidigt tjänstgjort såsom laboratoriesköterska. Med hänsyn till att verksamheten å röntgenavdelningen på grund av truppförbandens ökade personalstyrka under det sista året alltmera ökats, och enär efter avdelningens ombyggnad så gott som alla röntgenundersökningar av till Sollefteå förlagd militär personal komme att ut-

föras vid denna avdelning, skulle röntgensköterskan, som enligt medicinalstyrelsens anvisningar icke finge tagas i anspråk längre tid än 48 timmar i veckan, icke kunna ägna någon nämnvärd tid åt laboratoriearbetet. Som även sistnämnda arbete alltmer ökat i omfattning bleve det nödvändigt, att röntgensköterskan avkopplades från laboratoriearbetet och att en särskild laboratoriesköterska anställdes vid sjukhuset. Arméförvaltningen hemställde på grund härav att ytterligare en sjuksköterska finge anställas vid sjukhuset.

Det stora antalet patienter vid sjukhuset — 2,000 å 2,500 årligen — hade medfört, att arbetsbördan blivit alltför betungande för avdelningarnas personal, då den vid sidan av sitt övriga arbete hade att ombesörja såväl in- tagnings- som medicinska bad. För att få denna del av sjukvården avskild från vården å avdelningarna och sammanförd med den övriga fysikaliska terapien, ävensom av utrymmesskäl, hade en särskild badavdelning inrättats i sjukhusets källarvåning. På grund härav och enär det vid vissa tillfällen visat sig särskilt viktigt att en i arbetet insatt, van person omhänderhade badningen, vore det synnerligen önskvärt, att sjukhuset erhöles en baderska. Vid sidan av sitt egentliga arbete skulle en sådan anställningshavare kunna användas för utförande av erforderliga reparationsarbeten å sjukhusets linneförråd.

Vid garnisonssjukhuset i Sollefteå finnes icke anställd någon sjukgymnast. Sjukgymnastisk behandling och annan fysikalisk terapi hade ändock måst utföras å inneliggande fall, varvid den för tillfället anlitade sjukgymnasten avlönats per arbetsprestation. Enär det visat sig svårt att under sådana villkor tillförsäkra sjukhuset kompetent sjukgymnast, vore det önskvärt, att en sjukgymnast avställdes med arvode å sjukhusets stat. Arvodesbeloppet föresloges till 1,050 kronor. En sådan anordning syntes, efter de senaste årens räkenskaper att döma, icke skola medföra ökade kostnader för statsverket.

Vid garnisonssjukhuset i Boden föresloge arméförvaltningen, att en befattning såsom kontorsbiträde i lönegraden MEo 4 skulle utbytas mot en kontoristbefattning i lönegraden MEo 8.

Det sammanlagda behovet av ny personal vid garnisonssjukhusen utgjorde sålunda enligt arméförvaltningens beräkningar:

- 1 röntgenläkare, arvode 3,000 kronor,
- 1 sjukgymnast, » 1,050 » ,
- 1 sjukgymnast, » 710 » ,
- 1 kontorist (i utbyte mot ett kontorsbiträde),
- 2 sjuksköterskor,
- 1 assistentsköterska,
- 2 kokerskor,
- 1 baderska,
- 2 sjukhusbiträden,
- 1 sömmerska.

I skrivelsen har arméförvaltningen vidare föreslagit, att de i gällande stat uppförda befattningarna för 1 husmoder, 3 operations- och röntgensköterskor samt 45 sjuksköterskor ävensom de till nyinrättande föreslagna 2 sjuk- sköterskebefattningarna upptagas å ordinarie stat, husmodersbefattningen i lönegraden A 9 och övriga befattningar i lönegraden A 7. I anslutning här- till har ämbetsverket anført bland annat följande:

I skrivelse den 27 juni 1941 till arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse hade Svensk sjuksköterskeförenings centralstyrelse — under åberopande av vad 1936 års lönekommitté i sitt betänkande med förslag till militärt icke-ordinariereglemente samt föredragande departementschefen vid framläggande av propositionen 1939 L: 298 i förevarande spörsmål anfört — hemställt, att förslag måtte avgivas om att husmoders- och sjuksköterskebefattningarna vid garnisonssjukhusen samt karolinska sjukhusets till förutvarande garnisons-sjukhuset i Stockholm förlagda garnisonsavdelningar måtte ombildas till ordinarie tjänster. Arten av det arbete, som utfördes av innehavarna av dessa befattningar, vore enligt centralstyrelsens mening densamma, som ålåg andra anstaltssköterskor med ordinarie anställning. Riktigheten i denna uppfattning framginge bland annat av den omständigheten, att garnisonssjukhuset i Boden även fungerade såsom centrallasarett för Norrbottens läns landsting samt att sjuksköterskorna vid de garnisonsavdelningar i Stockholm, som förlagts till karolinska sjukhusets nybyggnad, vid överflyttandet erhållit ordinarie anställning.

Arméförvaltningen hade tidigare, då förslag i samma riktning framförts, icke ansett sig kunna biträda detsamma. Riksdagen hade också åren 1936 och 1937 beslutat, att denna personal skulle bibehållas i extra ordinarie anställning. Sedan emellertid genom beslut av 1940 års riksdag garnisons-sjukhusen erhållit en fastare organisation, hade en avgjord skillnad uppstått mellan å ena sidan sjuksköterskor vid truppförband och skolor och å andra sidan sjuksköterskor vid garnisonssjukhusen. För de förra ansåge arméförvaltningen alltjämt, att organisationen borde bygga på en cirkulation mellan försvarsväsendets och civil sjukvård. Sjuksköterskorna vid garnisonssjukhusen åter fyllde numera ett stadigvarande behov, som tillfullo motiverade ordinarie anställningsform. Arméförvaltningen ansåge sig därför i princip böra biträda det av sjuksköterskeföreningen framlagda förslaget. Härvid vore dock att märka, att beträffande den icke-ordinarie personal, som funnes anställd vid karolinska sjukhusets garnisonsavdelning vid Hantverkaregatan, arméförvaltningen ansåge sig sakna befogenhet att framföra något förslag.

Medicinalstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra mot arméförvaltningens förslag.

Direktionen för karolinska sjukhuset, som ansett sig böra yttra sig i ärendet allenast i vad det avsåge anställningsförhållandena för sjuksköterskorna vid sjukhusets garnisonsavdelningar, har med erinran om den provisoriska karaktären av garnisonsavdelningarnas nuvarande organisation i övrigt anfört huvudsakligen följande:

I fråga om de sjuksköterskor vid garnisonsavdelningarna, vilka icke vore placerade vid den till karolinska sjukhuset förlagda kirurgiska avdelningen, hade icke vidtagits annan ändring i anställningsförhållandena än att de från och med den 1 juli 1940 överförts från det militära till det civila icke-ordinarie reglementet. Då all den sköterskepersonal, som nu tjänstgjorde vid förutvarande garnisonssjukhuset, tillkommit utöver den sköterskepersonal, som ursprungligen beräknats vara erforderlig för garnisonssjukvården i dess helhet, kunde en övergång till normala förhållanden medföra, att de nuvarande icke-ordinarie sköterskebefattningarna vid garnisonssjukhuset helt eller delvis blevo överflödiga. Vid sådant förhållande syntes det vara vanskligt att dessförinnan överföra dessa befattningar på ordinarie stat. Under den tid den provisoriska användningen av garnisonssjukhuset vid Hantverkaregatan kunde komma att fortgå, syntes de önskemål, som framstänkts av

170 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

Svensk sjuksköterskeförenings centralstyrelse, kunna tillgodoses på det sätt, att de ordinarie sjuksköterskebefattningar, som avsetts för garnisonsavdelningarna vid karolinska sjukhuset och som för närvarande samtliga placerats på kirurgiska garnisonsavdelningen därstädes, fördelades mellan denna och den till garnisonssjukhuset förlagda medicinska garnisonsavdelningen. En sådan fördelning syntes dock kunna verkställas först i den mån vakanser å dessa befattningar uppstode.

Allmänna lönenämnden och försvarsväsendets lönenämnd hava i gemensamt utlåtande förklarat, att ett överförande på ordinarie stat av ifrågavarande husmoder och sjuksköterskor syntes lönenämnderna stå i överensstämmelse med rådande anställningsförhållanden för liknande personal inom allmänna civilförvaltningen. Förslaget härom föranledde sålunda icke erinran från nämndernas sida. Nämnderna hade emellertid icke ansett sig böra ingå på någon prövning av spörsmålet huru många befattningar av ifrågavarande slag, som i förevarande sammanhang borde uppföras på ordinarie stat.

*Departements-
chefen.*

Vad till en början angår arméförvaltningens förslag om inrättande av vissa nya befattningar vid garnisonssjukhusen, finner jag mig icke kunna förorda ett utbyte av en kontorsbiträdestjänst vid garnisonssjukhuset i Boden mot en kontoristbefattning. Till stöd för detta förslag hava några särskilda skäl icke anförts. I övrigt finner jag anledning icke föreligga till erinran mot vad av arméförvaltningen i dessa hänseenden yttrats.

Beträffande frågan om beredande av ordinarie anställning åt husmodern och sjuksköterskorna vid garnisonssjukhusen får jag erinra, att 1936 års lönekommitté i sitt betänkande med förslag till militärt icke-ordinariereglemente (Statens off. utredn. 1939: 10, sid. 24) väl uttalat, att goda skäl syntes tala för att i större utsträckning än vad hittills varit fallet vid försvarsväsendet tillskapa ordinarie beställningar för tjänstemannauppgifter av permanent natur och härigenom bereda möjlighet till befordran till ordinarie tjänst för åtskilliga extra ordinarie tjänstemän. De ordinarie tjänsterna borde dock enligt kommitténs uppfattning till antalet så begränsas, att den ordinarie personalen endast komme att utgöra en fast personalstomme för göromål, vilka även vid växlingar i verksamhetens omfattning kunde beräknas under alla förhållanden bliva nödvändiga inom de olika verksamhetsområdena. Då någon utredning, att lägga till grund för en prövning av frågan i vilken omfattning ombildning av icke-ordinarie befattningar till ordinarie tjänster borde äga rum, icke föreläge, hade lönekommittén icke kunnat framlägga något förslag i ämnet.

Vid framläggandet av propositionen nr 298 till 1939 års lagtima riksdag fann chefen för finansdepartementet lönekommitténs uttalande om önskvärdheten att till ordinarie tjänst överföra vissa befattningshavare i icke-ordinarie anställning vara värt beaktande. På grundval av då föreliggande material syntes emellertid spörsmålet icke kunna upptagas till närmare prövning utan borde därmed få anstå, till dess ytterligare utredning i ämnet kunnat verkställas.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att skälet till att man hittills icke

ansett sig kunna förorda ett överförande till ordinarie stat av sjuksköterskebefattningar vid garnisonssjukhusen varit, att någon utredning icke förelegat rörande behovet av sjuksköterskepersonal vid dessa sjukhus. På grund härav hade enligt min mening arméförvaltningen bort låta sitt föreliggande förslag rörande ombildning av samtliga extra ordinarie sjuksköterskebefattningar samt den extra ordinarie husmodersbefattningen till ordinarie tjänster åtföljas av en närmare utredning i angivna hänseende. För en sådan ombildning tala enligt min mening starka skäl, icke minst önskvärdheten av att trygga en god rekrytering av dessa för garnisonssjukhusens verksamhet viktiga befattningar. Jag har därför i princip icke något att invända mot arméförvaltningens föreliggande förslag. Försiktigheten bjuder emellertid att i avbidan på den utredning rörande personalbehovet vid sjukhusen, som är erforderlig för den föreliggande frågans bedömande, till ordinarie stat överföra endast en del av de ifrågakommande tjänsterna. Jag vill begränsa mig till att föreslå att hälften av de sammanlagt 50 sjukskötersketjänster (till dessa hänför jag även operations- och röntgenskötersketjänsterna), som vid bifall till arméförvaltningens av mig i det föregående förordade förslag skulle finnas vid garnisonssjukhusen nästa budgetår, från och med den 1 juli 1942 överföras på ordinarie stat med placering i lönegraden A 7. Däremot finner jag mig icke nu kunna föreslå, att jämväl husmodern vid Bodens garnisonssjukhus överföres till ordinarie stat. Viss tvekan kan föreligga beträffande sistnämnda befattningshavares placering i lönegrad. Erinras må, att motsvarande befattningshavare vid serafimerlasarettet är hänförd till lönegraden A 7, medan arméförvaltningen i sitt nu föreliggande förslag förordat lönegraden A 9. Denna fråga synes böra närmare övervägas.

Avlöningsstat för garnisonssjukhusen torde böra från och med budgetåret 1942/43 utformas i närmare överensstämmelse med de principer för uppställning av avlöningsstater, vilka numera tillämpas beträffande avlöningsanslag inom statsförvaltningen. Samtidigt torde riksdagen böra för garnisonssjukhusen fastställa personalförteckning, å vilken i enlighet med vedertagna grunder böra upptagas de vid sjukhusen nu anställda ordinarie befattningshavarna samt de 25 sjukskötersketjänster, som i enlighet med vad nyss anförts böra inrättas vid garnisonssjukhusen. Det lärer få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser rörande fördelningen av denna personal mellan de olika sjukhusen.

Avlöningsstaten beräknar jag på följande sätt.

Anslagsposten till *avlöningar till ordinarie tjänstemän*, från vilken skola bestridas, förutom lön till de i det föregående nämnda ordinarie beställningshavarna vid sjukhusen, andra förmåner såsom kallortstillägg och vikariatsersättningar i vissa fall, torde enligt sedvanliga beräkningsgrunder för nästa budgetår böra uppföras med förslagsvis 120,000 kronor.

Jämlikt kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 277) med bestämmelser i fråga om befattningshavares övergång till militära avlöningsreglementet och militära icke-ordinariereglementet äger regementsläkare i Boden, som omedelbart före övergången den 1 juli 1939 till militära avlöningsreglementet upp-

172 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

bar särskilt med innehavande befattning förenat arvode utöver lön, uppbära dylikt arvode efter övergången, så länge han kvarstår i samma befattning. I enlighet härmed har, såsom av det föregående framgår, i gällande stat för garnisonssjukhusen upptagits en anslagspost å 2,340 kronor till arvoden å 1,170 kronor till regementsläkarna vid garnisonssjukhuset i Boden. Enligt vad jag inhämtat, kommer under nästa budgetår allenast en av nämnda läkare att vara berättigad till dylikt arvode. Detta torde böra uppföras under en särskild anslagspost till *arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t*. Från denna post synas ytterligare böra bestridas dels de arvoden, som utgå ur den nuvarande posten å 35,051 kronor, dels de nya arvoden å 3,000 kronor till en röntgenläkare, 1,050 kronor till en sjukgymnast och 710 kronor till ytterligare en sjukgymnast, som tillkomma vid bifall till arméförvaltningens av mig tillstyrkta förslag, dels ock de arvoden och särskilda ersättningar å förslagsvis tillhopa 106,800 kronor, som nu utgå jämlikt avtal med landsting m. m. Anslagsposten, som med hänsyn till sistnämnda arvoden och särskilda ersättningar samt det från posten utgående arvodet motsvarande lönen i lönegraden Ca 22 torde böra upptagas förslagsvis, bör sålunda fixeras till $(1,170 + 35,051 + 3,000 + 1,050 + 710 + 106,800 =)$ i runt tal 148,000 kronor.

För anställande av *betjäningsspersonal* finnes i staten för innevarande budgetår som nämnts upptagen en förslagsvis beräknad post å 135,000 kronor. Vid anmälan av denna anslagsfråga i samband med avlåtandet av statsverkspropositionen till 1941 års riksdag (fjärde huvudtiteln, punkten 149) anmälde jag, att arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse framlagt förslag till lönereglering för den vid garnisonssjukhusen anställda betjäningsspersonalen, innebärande dels att viss betjäningsspersonal skulle upptagas såsom extra ordinarie tjänstemän enligt den i militära icke-ordinariereglementet intagna löneplanen för dylika tjänstemän, dels ock att för den övriga betjäningsspersonalen skulle fastställas en löneplan i överensstämmelse med den av Kungl. Maj:t den 15 juni 1939 för motsvarande personal vid sinnessjukhusen fastställda löneplanen Ek. I fråga om beredande av extra ordinarie anställning enligt militära icke-ordinariereglementet åt viss betjäningsspersonal tillstyrkte jag förslaget och blev detsamma av riksdagen bifallet. Till förslaget i övrigt fann jag mig icke beredd att för det dåvarande taga slutlig ställning. Beslut härutinnan borde senare få fattas av Kungl. Maj:t. Därest personalen före utgången av budgetåret bereddes icke-ordinarie anställningsform borde, yttrade jag, kostnaderna för personalens avlöning få bestridas av anslagsposten för anställande av betjäningsspersonal. Häremot hade riksdagen intet att erinra.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 2 maj 1941 har chefen för finansdepartementet sedermera tillkallat sakkunniga för verkställande av utredning angående den lämpligaste formen för reglering av löne- och anställningsförhållanden för bland annat betjäningsspersonalen vid försvarsväsendet. De sakkunniga, vilka den 12 december 1941 avgivit betänkande och förslag i ämnet, förorda, att dessa frågor regleras genom särskilda av

Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser, alltså icke genom kollektivavtal, och hava i detta syfte framlagt förslag till vissa ändringar i militära icke-ordinarie-reglementet. Då förslaget för närvarande är föremål för remissbehandling, kan det först framdeles av Kungl. Maj:t upptagas till övervägande. Oavsett vilken lösning därvid kan befinnas vara den lämpligaste för ordnandet av ifrågavarande personals anställningsförhållanden torde för nästkommande budgetår, på sätt skett vid fastställande av stat för vissa andra på riksstaten uppförda avlöningsanslag, medel för personalens avlönande få beräknas under en särskild för avlöningar till betjäningsspersonal förslagsvis beräknad delpost under förevarande anslag. Under nämnda post torde även få inräknas kostnaderna för hyresersättning åt personal, som icke kan beredas inkvartering å sjukhuset i Boden, för vilket ändamål i gällande stat finnes uppförd en särskild anslagspost å 10,800 kronor, ävensom kostnader för anställande under semestrar och sjukledigheter m. m. av extra betjäningsspersonal. Den föreslagna nya anslagsposten torde böra i avlöningsstaten upptagas med ett belopp av förslagsvis 150,000 kronor. Bestämmelser rörande det antal ifrågavarande befattningshavare, som högst må finnas anställda vid garnisonssjukhusen, torde få meddelas av Kungl. Maj:t.

Under en anslagspost till *avlöningar till övrig icke-ordinarie personal* torde böra beräknas medel för avlönande av vid garnisonssjukhusen anställda extra ordinarie och extra tjänstemän ävensom för kallortstillägg, vikariatsersättningar m. m. till dessa. Ett mindre belopp under anslagsposten bör avses för tillfälligt anställande av extra tjänstemän under semestrar, sjukledigheter och dylikt. Till ifrågavarande anslagspost synas jämväl böra överföras de förut berörda, nu under arméns allmänna avlöningsanslag beräknade kostnaderna för ersättning till sjuksköterskeelever för bostad samt bränsle och lyse. Enligt de vid försvarsväsendet i allmänhet tillämpade beräkningsgrunderna bör posten, som lämpligen bör betecknas förslagsvis, upptagas till 380,000 kronor. Kungl. Maj:t torde böra meddela bestämmelser rörande den extra ordinarie och extra personal i olika lönegrader, som högst må finnas anställd vid garnisonssjukhusen.

Till *rörligt tillägg* bör å avlöningsstaten upptagas en post å förslagsvis 72,000 kronor.

Såsom tidigare nämnts, upptager gällande stat för garnisonssjukhusen en särskild anslagspost till beredande av tjänstledighet åt personal samt vikariatsersättning under sjukdom jämte sjukvård och underhåll åt sjuk personal å förslagsvis 40,000 kronor. I vad densamma avser bestridande av kostnader för vikariatsersättningar och tillfälligt anställande av extra personal hava, på sätt här ovan vid behandlingen av de olika avlöningsposterna framhållits, medel för ändamålet av mig beräknats under dessa poster. Utgifter för sjukvård och underhåll åt sjuk personal torde enligt gängse principer böra bestridas från sjukhusens omkostnadsanslag. Härtill återkommer jag i det följande.

I gällande stat för garnisonssjukhusen finnes vidare en särskild anslagspost å förslagsvis 12,885 kronor till dyrtidstillägg. Kostnaderna för sådant

174 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

tillägg åt personal vid sjukhusen torde i fortsättningen bära bestridas från det för försvarsväsendet gemensamma anslaget till dyrtidstillägg.

Vid bifall till vad av mig nu föreslagits bör förevarande anslag för nästa budgetår uppföras med (120,000 + 148,000 + 150,000 + 380,000 + 72,000 =) 870,000 kronor, innebärande en anslagsökning med 2,000 kronor. Anmärkas må, att den av mig förordade personalökningen ävensom överflyttandet av sjuksköterskor till ordinarie stat synes medföra en merkostnad av omkring 26,000 kronor.

Under återopande av vad jag ovan anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels fastställa följande personalförteckning för garnisons-sjukhusen:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Ordinarie tjänstemän.	
2 regementsläkare	Ca 26
1 bataljonsläkare	Ca 22
1 maskinist	Ca 12
25 sjuksköterskor	A 7
1 eldare av 1. klassen	Ca 7,

dels godkänna följande avlöningsstat för garnisonssjukhusen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 120,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 148,000
3. Avlöningar till betjäningsspersonal, <i>förslagsvis</i>	» 150,000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 380,000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 72.000

Summa kronor 870,000,

dels ock till Garnisonssjukhusen: *Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 870,000 kronor.

[140.] 21. **Garnisonssjukhusen: Omkostnader, förslagsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 1,000,000 kronor.

Arméförvaltningen har i sina anslagsäskanden för budgetåret 1942/43 erinrat, att tidigare kostnadsberäkningar rörande ifrågavarande anslag uppgjorts utan stöd av erfarenheter beträffande den verkliga belastningen å anslaget. På

grundval av från garnisonssjukhusen inkomna uppgifter angående verksamheten under budgetåret 1940/41 har ämbetsverket beräknat medelsbehovet under anslaget för nästkommande budgetår till 1,290,000 kronor. Arméförvaltningen har beräknat anslagets olika poster till följande belopp (inom parentes anges motsvarande belopp för innevarande budgetår):

1. Reseersättningar	kronor	3,800	(3,000)
2. Expenser	»	29,300	(25,000)
3. Övriga utgifter:			
a) Inventariers underhåll och komplettering ..	»	141,500	(50,000)
b) Tvätt och renhållning, <i>förslagsvis</i>	»	42,000	(48,000)
c) Kosthåll, <i>förslagsvis</i>	»	563,000	(424,000)
d) Läkemedel, <i>förslagsvis</i>	»	91,000	(95,000)
e) Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården, <i>förslagsvis</i>	»	133,000	(125,000)
f) Värme, lyse och vatten, <i>förslagsvis</i>	»	192,400	(143,000)
g) Diverse utgifter	»	41,000	(18,000)
h) Fastigheters underhåll (ersättning till för- svarsväsendets fastighetsfond: arméför- valtningens delfond)	»	50,000	(20,000)
i) Särskild verksamhet	»	2,000	(2,000)
Summa kronor		1,289,000	(953,000)

Det ökade medelsbehovet under anslaget torde till en del kunna till-
skrivnas höjda arbetslöner och materiellpriser. Anslagsberäkningarna synas
kunna i huvudsak godtagas. Dock kan jag icke biträda förslaget om i det
närmaste tredubbling av anslagsmedlen till inventariers underhåll och kom-
plettering. Under nuvarande förhållanden måste kostnader av denna art
nedbringas så långt sig göra låter. Vad sålunda anförts gäller jämväl an-
slagsposten till diverse utgifter. Jag anser mig böra räkna med en sänk-
ning av de för dessa ändamål äskade medlen med sammanlagt 55,000 kronor
och förutsätter, att det skall vara sjukhusen möjligt att med iakttagande av
sparsamhet hålla den sålunda bestämda kostnadsramen.

I beräkningarna innefattas icke kostnaderna för sjukvård åt vid garnisons-
sjukhusen anställd personal. Såsom jag tidigare vid behandlingen av gar-
nisonssjukhusens avlöningsanslag framhållit, böra dessa sjukvårdskostnader
bestridas från förevarande anslag. Någon uppräknig av det av arméför-
valtningen beräknade anslagsbeloppet torde emellertid av denna anledning
icke erfordras.

Jag beräknar sålunda förevarande anslag för nästa budgetår till (1,289,000
— 55,000 =) i runt tal 1,235,000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning
med 235,000 kronor. Stat för anslaget torde i sinom tid få fastställas av
Kungl. Majt.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garnisonssjukhusen: Omkostnader* för budgetåret
1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,235,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

[141.] 22. Röntgenutrustning m. m. för garnisonssjukhuset i Skövde, *reservationsanslag*. I proposition 1941:267 (punkten 4) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att till nytt garnisonssjukhus i Skövde för budgetåret 1941/42 anvisa ett reservationsanslag av 772,000 kronor. Riksdagen beslöt i överensstämmelse härmed.

Enligt uttalande i nämnda proposition var den angivna kostnadsramen för det nya garnisonssjukhuset icke att betrakta såsom slutgiltig, i det att bland annat frågan om anskaffande av viss röntgeninstallation och av inventarier avsågs skola anmälas framdeles. Det förutsattes, att anskaffning av inventarier och övrig utrustning för garnisonssjukhusets barnbördsavdelning samt mödra- och barnavårdscentral helt skulle åvila Skaraborgs läns landsting.

Arméförvaltningen har nu hemställt om anvisande av medel för röntgenutrustning och inventarier m. m. samt i samband därmed anfört huvudsakligen följande:

Möbler och instrumentarium, däri inräknat servisutredning, operationsutensilier och instrument, funnes på det nuvarande garnisonssjukhuset i sådan utsträckning, att endast vissa kompletteringar måste ske, vilka enligt infordrade kostnadsförslag skulle betinga en kostnad av 47,198 kronor. Beklädnads- och köksmateriel samt sängpersedlar kunde i huvudsak överföras från det gamla sjukhuset. Den erforderliga kompletteringen belöpte sig till en kostnad av 8,621 kronor. Den nuvarande röntgenutrustningen inköptes år 1929. Den normala livslängden för dylik apparatur beräknades till omkring 10 år. Apparaturen vore kombinerad för diagnostik och terapi, vilket medförde betydande olägenheter. En sådan anordning tillåte sålunda ej arbetstidens effektiva utnyttjande. När terapi bedreves, kunde diagnostik ej samtidigt utföras och omvänt. Apparaturen vore föråldrad och försliten och dess användande utsatte såväl patienter som personal för risker. Den finge alltså anses oanvändbar för det nya sjukhuset, varför nyanskaffning av modern apparatur vore ofrånkomlig. Härför hade tvenne alternativ undersökts, det ena innebärande att i sin helhet anskaffa en apparatur av sjukhusmodell, vilken skulle betinga ett pris enligt kostnadsförslag av 91,948 kronor. Enligt det andra alternativet skulle installeras arméns stora fält-röntgenapparat. Kostnaden för det senare alternativet skulle i sin helhet draga en kostnad av 69,628 kronor. Sjukvårdsstyrelsen tillstyrkte detta senare alternativ.

De sammanlagda kostnaderna för utrustning m. m. till det nya garnisonssjukhuset i Skövde har av arméförvaltningen i anslutning till det anförda beräknats sålunda:

Möbler och instrumentarium	kronor	47,198
Beklädnads- och köksmateriel samt sängpersedlar	»	8,621
Röntgenapparatur	»	69,628
För prisstegringar och oförutsedda kostnader, cirka 10 procent	»	12,553
Summa kronor		138,000

Medicinalstyrelsen har i utlåtande den 23 oktober 1941 förklarat sig icke hava något att erinra i ärendet.

Fjärde huvudtiteln: *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.* 177

Jag finner mig böra förorda, att anskaffning av röntgenutrustning och inventarier m. m. till det nya garnisonssjukhuset i Skövde sker på sätt arméförvaltningen föreslagit. Mot de gjorda kostnadsberäkningarna har jag intet att erinra men förutsätter, att alla möjligheter att nedbringa kostnaderna iakttagas. Av den till grund för arméförvaltningens framställning liggande utredningen framgår, att vid beräkningen av anslagsbehovet hänsyn icke tagits till kostnaderna för förutnämnda utrustning för barnbördsavdelningen samt mödra- och barnavårdscentralen, vilka kostnader helt böra åvila landstinget.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Röntgenutrustning m. m. för garnisonssjukhuset i Skövde*
för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 138,000
kronor.

[142.] 23. **Militärapoteket: Avlöningar, förslagsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår uppförts med ett belopp av 97,000 kronor.

Den fastställda personalförteckningen upptager:

1 apoteksföreståndare, arvode	A 26
1 biträdande apoteksföreståndare, arvode	A 22
5 apotekare, arvoden	A 20

Utöver den å personalförteckningen uppförda personalen äro vid militär-
apoteket nu anställda en kassaförvaltare, en expeditionsunderofficer, ett tek-
niskt biträde, fyra apoteksbiträden, ett kontorsbiträde samt tre städerskor.

Av de nu nämnda befattningshavarna ha en apotekare och en städerska an-
ställt från och med innevarande budgetår (jfr 1941 års statsverksproposition,
bilagan fjärde huvudtiteln, punkten 150).

För militärapoteket har fastställts följande avlöningsstat, att gälla tills
vidare från och med innevarande budgetår:

1. Arvoden motsvarande lönen till den i personalförteckning upptagna personalen, <i>förslagsvis</i>	kronor 57,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 4,260
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 18,000
4. Avlöningar till betjäningsspersonal	» 6,650
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 11,090
Summa kronor 97,000	

Beträffande anslagsbehovet för budgetåret 1942/43 har *föreståndaren för
militärapoteket* anfört följande:

Föregående två års förslag till avlöningsstater hade icke kunnat stödja
sig på någon verklig erfarenhet av militärapotekets driftsomfång, enär apoteket
först med utgången av budgetåret 1940/41 avslutat sitt första verksamhetsår.
Även om avlöningsstaten redan vid det första statförslaget för militärapotekets
verksamhet under budgetåret 1940/41 betydligt utökades i jämförelse med
den stat, som gällde för garnisonsapoteket, vars verksamhet legat till grund
för förslaget till stat för militärapoteket, hade det den 30 juni 1941 tillända-

lupna första verksamhetsåret för militärapoteket utvisat, att nu gällande personalstat icke vore tillfyllest för apotekets drift.

Såväl de rent expeditionella göromålen inom expedition och kassaförvaltning som de rent farmaceutiska arbetsuppgifterna hade under det gångna budgetåret varit av sådan omfattning, att arbetet icke skulle kunnat tillfredsställande bedrivas, därest icke dels värnpliktig arbetskraft i form av till beredskapstjänst inkallade värnpliktiga apotekare, dels extra arbetskraft i form av civilarbetare tjänstgjort vid apoteket.

Även om beredskapen i viss grad inverkat på apotekets arbetsuppgifter, vore det dock intet tvivel om att apotekets uppgifter även efter beredskapens upphörande komme att vara av sådan omfattning, att den nuvarande personalen icke försloge för arbetets behöriga fullgörande.

Det vore nämligen att förvänta, att jämväl utom Stockholm belägna truppförband, vilka tidigare rekvirerat sitt behov av läkemedel för den dagliga fredssjukvården från apotek i förläggningssorten, i fortsättningen komme att till huvudsaklig del rekquirera sitt läkemedelsbehov från militärapoteket. Ett sådant förfaringssätt vore ur ekonomisk synpunkt för staten förmånligt, samtidigt som det bidroge till lösandet av omsättningsproblemet i fråga om försvarsväsendets läkemedelslager. Detta förfaringssätt vore även i enlighet med militärapotekets uppgifter enligt dess instruktion, som föreskrev dels att militärapoteket hade till huvuduppgifter bland annat att enligt av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse meddelade anvisningar tillgodose försvarsväsendets behov av läkemedel m. m., dels att det ålåg militärapoteket, att enligt anvisningar av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse utöva tillsyn över samt förmedla omsättningen av försvarsväsendet tillhöriga läkemedelsförråd.

Erfarenheterna från apotekets första verksamhetsår utvisade, att för dess uppgift enligt instruktionen att tillgodose karolinska sjukhusets behov av läkemedel m. m. erfordrades inom apoteksofficen fyra apotekare, varvid jämväl leveranserna till garnisonssjukhuset i Stockholm medräknats. För effektuerandet i officinen av rekvisitionerna för den dagliga sjukvården från försvarsväsendet tillhöriga truppförband (likställda) erfordrades minst två apotekare. För arbetet inom apotekslaboratoriet erfordrades en apotekare. För framställning av tabletter, injektionslösningar i ampuller och kolvar samt för analyser erfordrades minst en apotekare.

För ombesörjandet av de betydande läkemedelsutsändningar till hela landet, vilka för närvarande ägde rum och enligt ovan jämväl framdeles förutsattes komma att fortgå, erfordrades en apotekare. Även om detta arbete icke innebure någon tillredning av läkemedel vore det dock av sådan art, att annan arbetskraft än farmaceutisk icke kunde ifrågakomma. Denne apotekare åvilade därjämte uppbörden och ansvaret för det militära läkemedelslagret.

Av det anförda framginge, att för apotekets drift utan åsidosättande av säkerheten, vilken under inga förhållanden kunde få äventyras, erfordrades åtta apotekare förutom apoteksföreståndaren och biträdande apoteksföreståndaren.

Då föreståndaren emellertid nu föresloge endast ytterligare två, utöver de enligt nuvarande stat upptagna fem apotekarna, varvid antalet apotekare skulle uppgå till sju mot enligt vad ovan anförts minst åtta erforderliga, vore det dels med tanke på den sparsamhet, som det nuvarande läget krävde, dels ock under förutsättning att övergångsperioden från nuvarande beredskapstillstånd till normala förhållanden bleve så tilltagen, att den ytterligare farmaceutiska personal, som krävdes, kunde erhållas under denna övergångstid.

Vad gällde den tekniska personalen, hade erfarenheten visat, att för närvarande i staten upptagna fyra apoteksbiträden icke vore tillfyllest. Apotekets leveranser skedde praktiskt taget undantagslöst på räkning. Taxering av

expedierade recept och rekvisitioner samt utskrivning av räkningar krävde ständig sysselsättning av tre apoteksbiträden.

För det tekniska arbetet inom officinen, såsom dispensering av pulver, beredning av dekokter, infusioner, stolpiller, piller etc., utskrivning av signaturer m. m. vore minst två, vanligen tre apoteksbiträden erforderliga. Därjämte skulle, därest flera apoteksbiträden inginge i staten, viss hjälp i den farmaceutiska expeditionen kunna beredas åt apotekarna, varigenom deras arbetsbörda, som även med här föreslagna sju apotekare komme att vara mycket stor, i viss mån skulle underlättas. Föreståndaren ville därför föreslå att ytterligare två apoteksbiträden anställdes.

Det omfattande arbetet inom apotekets kassaförvaltning ombesörjdes för närvarande av kassaförvaltaren ensam. För de omfattande skrivgöromål, kontrollering av det betydande antalet inkommande och utgående fakturor m. m., som inginge i arbetet inom kassaförvaltningen, hade behovet av ett skrivbiträde till hjälp åt kassaförvaltaren gjort sig kännbart. Ett skrivbiträde borde därför anställas.

Arméförvaltningen har funnit den av apoteksföreståndaren anförda motiveringen bärande och fördenskull biträtt förslaget om utökning av personalen med två apotekare, två apoteksbiträden och ett skrivbiträde.

I skrivelse den 1 oktober 1941 ha *arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse*, med förmålan att behov föreläge av utökning redan under innevarande budgetår av den farmaceutiska personalen vid militärapoteket, hemställt om bemyndigande att för tiden intill den 30 juni 1942 anställa nämnda två apotekare samt två apoteksbiträden, de sistnämnda såsom extra tjänstemän med lön enligt lönegraden Ex 4. *Chefen för armén* har tillstyrkt bifall till detta förslag. *Medicinalstyrelsen* har anført, att en utökning av den farmaceutiska personalen vid militärapoteket syntes motiverad. Med hänsyn till anbefalld sparsamhet kunde dock ifrågasättas, huruvida icke en av de föreslagna apotekarna skulle kunna utbytas mot en farmacie kandidat.

Allmänna lönenämnden har beträffande löneställningen för den av medicinalstyrelsen ifrågasatte farmacie kandidaten anført följande:

Enligt inhämtade uppgifter åtnjöte en farmacie kandidat vid civilapoteken följande avlöning, nämligen grundlön 3,500 kronor, dyrtortstillägg å grundlönen med 20 procent för gift och 10 procent för ogift befattningshavare, fyra ålderstillägg å 425 kronor efter respektive 5, 10, 15 och 20 års tjänstgöring samt dyrtidstillägg å grundlön och ålderstillägg med för närvarande 25 procent för gift och 12.5 procent för ogift befattningshavare. Härtill komme barnbidrag med 15 kronor i månaden för varje barn samt ersättning för nattjänst efter vissa grunder. För sin pensionering hade befattningshavaren att erlægga en avgift av 7 kronor i månaden, vilket belopp skulle komma att utgå, även om befattningshavaren överginge till anställning vid militärapoteket.

Enligt vad lönenämnden under hand inhämtat, torde man för bedömande av löneställningen för den ifrågavarande befattningen böra räkna med en farmacie kandidat med fem års tjänstgöring, varvid ytterligare vore att beakta, att nattjänstgöring icke skulle ifrågakomma för befattningshavaren. Med utgångspunkt från de avlöningsförmåner, som en dylik befattningshavare skulle kunna erhålla vid civilapoteken eller för närvarande 467 kronor 17 öre för månad för en gift befattningshavare, bortsett från eventuella barntillägg, finge lönenämnden föreslå, att den ifrågavarande farmacie kandidaten erhöile arvode motsvarande lön enligt lönegrad A 14 jämte rörligt tillägg och kristill-

lägg, minskat med ett belopp motsvarande tjänste- och familjepensionsavdragen för nämnda lönegrad. För närvarande skulle månadsavlöningen komma att uppgå till (lön 422: 50 + rörligt tillägg och kristillägg 97: 05 = 519: 55 — pensionsavdrag 23: — d. v. s. =) 496 kronor 55 öre. Detta belopp överstege visserligen något den nyssnämnda avlöningen vid civilapoteken, men därvid vore att märka, att i sistnämnda avlöning icke inginge några barntillägg och ej heller någon inkomst av nattjänstgöring. I fråga om andra avlöningsförmåner än själva lönen förutsatte lönenämnden, att för den ifrågavarande befattningen på sätt gällde för övriga arvodestjänster vid militärapoteket de för motsvarande ordinarie tjänstemän gällande bestämmelserna skulle tillämpas.

*Departements-
chefen.*

I sitt förslag till nya bestämmelser rörande värnpliktigas utbildningstid förutsatte försvarsutredningen, att värnpliktiga apotekare skulle vid militärapoteket eller garnisonssjukhusen samt vid vissa sjukvårdsförband fullgöra facktjänstgöring om sammanlagt sex månader i omgångar, fördelade på hela värnpliktstiden. Detta uttalande, som icke föranledde erinran från min sida i propositionen 1941: 318, har jämväl av riksdagen i dess skrivelse nr 507 lämnats utan erinran.

Då sålunda militärapoteket torde komma att till utbildning få i ökad utsträckning mottaga värnpliktig farmaceutisk personal, synes det önskvärt, att sådana åtgärder icke vidtagas, som kunna beskära de vid apoteket till buds stående utbildningsmöjligheterna. Viss tvekan synes mig råda, huruvida icke ett bifall till arméförvaltningens föreliggande förslag om utökning av den farmaceutiska personalen vid militärapoteket med två apotekare kan ur denna synpunkt i framtiden komma att medföra olägenheter. Då emellertid apoteket för närvarande synes vara i trängande behov av en förstärkning av nämnda personal, torde det av arméförvaltningen framlagda förslaget böra tillmötesgå. Dock anser jag i likhet med medicinalstyrelsen, att en av de till inrättande föreslagna apotekartjänsterna bör kunna utbytas mot en befattning som farmacie kandidat. För militärapotekens del torde icke föreligga sådana särskilda omständigheter, att detta apotek i motsats till flertalet andra apotek i riket bör sysselsätta endast farmaceutisk personal, som avlagt apotekarexamen. Jag förutsätter, att sedan närmare erfarenhet vunnits rörande arten och omfattningen av de utbildningsuppgifter, som jämlikt de nya bestämmelserna rörande utbildning av värnpliktiga kunna komma att åvila militärapoteket, frågan om sammansättningen av den farmaceutiska personalen vid apoteket upptages till förnyat övervägande.

Såsom av det föregående framgår har arméförvaltningen härutöver hemställt om utökning av militärapotekets personal med två apoteksbiträden och ett skrivbiträde. Detta förslag finner jag mig kunna biträda.

Den provisoriska personalutvidgning, som av mig nu föreslagits, torde böra ske först från och med budgetåret 1942/43. Förslaget om genomförande av vissa av åtgärderna redan under innevarande budgetår kan jag sålunda icke biträda.

Vad beträffar löneställningen för den nytillkommande personalen, torde apotekaren i likhet med övriga vid apoteket anställda apotekare böra komma i åtnjutande av arvode, motsvarande lönen i lönegrad A 20. Den farmacie

kandidat, som enligt vad jag förordat bör anställas vid militärapoteket torde i enlighet med lönenämndens förslag böra åtnjuta arvode, motsvarande lönen i lönegrad A 14. Från nämnda arvoden bör i likhet med vad nu är fallet beträffande övriga apotekare avdrag göras med belopp, motsvarande tjänste- och familjepensionsavdragen för ordinarie tjänstemän. De två nya apoteksbiträdena samt skrivbiträdet synas lämpligen böra avlönas såsom extra tjänstemän och placeras, apoteksbiträdena i 4 och skrivbiträdet i 2 lönegraden av löneplanen Ex. Avgifterna för vidmakthållande av rätt till pension för den nytillkommande apotekaren och farmacie kandidaten böra av statsmedel gäldas till de inom apotekarsammanslutningarna befintliga pensioneringsfonderna. Kostnaderna härför böra emellertid liksom beträffande redan befintlig motsvarande personal gäldas från militärapotekets omkostnadsanslag.

I enlighet med det anförda torde i personalförteckningen för militärapoteket böra från och med nästa budgetår upptagas ytterligare en apotekare ävensom en farmacie kandidat. Lämpligen bör Kungl. Maj:t inhämta riksdagens bemyndigande att fastställa personalförteckning i enlighet med vad sålunda anförts. Under posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal i den avlöningsstat, som skall föreläggas riksdagen till godkännande, beräknar jag medel till avlöande av den i övrigt nytillkommande personalen, alltså två apoteksbiträden i lönegraden Ex 4 och ett skrivbiträde i lönegraden Ex 2. Avlöningsstaten slutar å ett belopp av 123,000 kronor, vilket motsvarar en anslagshöjning med 26,000 kronor.

Erinras må, att å riksstatens inkomstsida i riksstatsförslaget som inkomster vid militärapoteket upptagits ett belopp av 400,000 kronor.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för militärapoteket i enlighet med vad av mig i det föregående anförts,

dels godkänna följande avlöningsstat för militärapoteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Arvoden motsvarande lön till den i personalförteckning upptagna personalen, <i>förlagsvis</i>	kronor	71,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	4,260
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	26,500
4. Avlöningar till betjäningsspersonal	»	6,650
5. Rörligt tillägg, <i>förlagsvis</i>	»	14,590

Summa kronor 123,000,

dels ock till Militärapoteket: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förlagsanslag* av 123,000 kronor.

[143.] 24. **Militärapoteket: Omkostnader, förlagsanslag.** Förevarande anslag, nu uppfört med 304,000 kronor, har beräknats enligt följande uppställning:

182 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

Varuanskaffning	kronor 282,800
Elektrisk ström och telefon	» 3,000
Avgifter till apotekarpensioneringsfonden	» 6,000
Expenser	» 2,300
Anskaffning och underhåll av maskinell utrustning m. m. ...	» 2,000
Diverse omkostnader	» 7,200
Summa kronor 303,300	

eller i avrundat tal 304,000 kronor.

Arméförvaltningen har beträffande medelsbehovet under budgetåret 1942/43 anfört följande:

Posten till varuanskaffning torde med utgångspunkt från under apotekets verksamhet under budgetåret 1940/41 bokförda utgifter böra höjas till 333,000 kronor. Posten avgifter till apotekarpensioneringsfonden, som skulle utgå efter ett av medicinalstyrelsen numera fastställt belopp av 1,100 kronor för varje apotekare, torde — under förutsättning av bifall till av *arméförvaltningen* framlagt förslag rörande personalförteckningens utökande med två apotekare (jfr nästföregående punkt) — böra beräknas för tillsammans nio apotekare med ett belopp av 9,900 kronor. Övriga anslagsposter torde böra upptagas till samma belopp som för innevarande budgetår. Det sammanlagda medelsbehovet skulle sålunda utgöra (333,000 + 3,000 + 9,900 + 2,300 + 2,000 + 7,200 =) 357,400 kronor eller i avrundat tal 358,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Den jämkning i *arméförvaltningens* förslag till personalorganisation, som jag under punkten 142 ifrågasatt, medför en sänkning av det av *arméförvaltningen* under detta anslag beräknade beloppet för avgifter till apotekarpensioneringsfonden med 180 kronor. Då i övrigt anledning icke synes föreligga till erinran mot föreliggande anslagsberäkningar, torde anslaget böra uppföras med, i avrundat tal, 357,000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 53,000 kronor. Stat för anslaget torde Kungl. Maj:t få i sinom tid fastställa. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärapoteket*: *Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 357,000 kronor.

[144.] 25. **Sero-bakteriologisk verksamhet, förslagsanslag.** Detta anslag har för innevarande budgetår uppförts med 33,000 kronor, av vilket belopp förslagsvis 2,000 kronor beräknats belöpa på bakteriologiska och andra undersökningar inom armén, marinen och flygvapnet, förslagsvis 25,000 kronor på blodgruppsbestämning beträffande personal vid armén, marinen och flygvapnet samt förslagsvis 5,500 kronor på verksamheten vid de s. k. blodgivarcentralerna. Summan av dessa belopp utgör 32,500 kronor; anslaget har dock avjämnats till 33,000 kronor. För nästa budgetår har *arméförvaltningen* äskat oförändrat anslag.

*Departements-
chefen.*

Anledning till ändring av storleken av detta anslag synes icke föreligga. Stat för anslaget läser böra i sinom tid fastställas av Kungl. Maj:t. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sero-bakteriologisk verksamhet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 33,000 kronor.

Ammunitions- och verkstadsnämnderna.

[145.] 26. **Statens ammunitionsnämnd, förslagsanslag.** Genom beslut den 21 mars 1940 föreskrev Kungl. Maj:t, att ett särskilt direkt under Kungl. Maj:t lydande organ, benämnt statens ammunitionsnämnd, skulle tills vidare finnas inrättat för att för försvarsväsendets räkning i viss angiven omfattning omhänderväsa anskaffningen av ammunition och för dennas framställning erforderliga förnödenheter. Nämnden, som skulle bestå av högst sju personer, skulle till sitt förfogande erhålla särskild personal för handhavandet av det löpande arbetet.

Sedan instruktion för ammunitionsnämnden utfärdats den 19 april 1940, trädde nämnden omedelbart i verksamhet. Samtidigt med utfärdandet av instruktionen meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser angående ersättning till nämndens ledamöter och personal. I anslutning därtill förklarade Kungl. Maj:t, att uppkommande kostnader för ammunitionsnämndens verksamhet för tiden till och med den 30 juni 1940 finge intill ett belopp av högst 230,000 kronor bestridas från vederbörligt å förskottsstaten för försvarsväsendet m. m. uppfört förskottsanslag. Vad åter angår medelsbehovet för ammunitionsnämndens verksamhet under budgetåret 1940/41, framlade Kungl. Maj:t i proposition 1940 L: 247 förslag härutinnan. I överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen ett särskilt förslagsanslag å 765,000 kronor för ammunitionsnämndens verksamhet under sistnämnda budgetår. Enligt för anslaget den 18 oktober 1940 fastställd stat skulle av nämnda belopp avses 525,000 kronor för avlöningar och arvoden m. m., 60,000 kronor för resor och inspektioner m. m. samt tillhopa 180,000 kronor för expenser.

För ammunitionsnämndens verksamhet under budgetåret 1941/42 har riksdagen efter av Kungl. Maj:t i propositionen 1941: 155 framlagt förslag anvisat ett förslagsanslag av 850,000 kronor. Genom beslut den 24 oktober 1941 har Kungl. Maj:t fastställt stat för anslaget, enligt vilken skola utgå till avlöningar och arvoden m. m. 575,000 kronor, till resor och inspektioner m. m. 61,000 kronor samt till expenser 214,000 kronor.

Innan jag redogör för nämndens anslagsäskanden för budgetåret 1942/43, ber jag att få närmare beröra fråga om medelsanvisning till nämndens verktygsbyrå och ett av nämnden upprättat provisoriskt verktygsförråd.

I skrivelse den 5 augusti 1940 anmälde nämnden, att nämnden inrättat en särskild verktygsbyrå, varav en del förlagts till Göteborg efter överenskommelse med Aktiebolaget Svenska Kullagerfabriken. Bolaget hade ställt sin organisation till nämndens förfogande för anskaffning, justering och kontroll av de för ammunitionstillverkningen erforderliga mätverktygen samt för teknisk service i samband med denna verksamhet. Denna avdelning av verktygsbyrån skulle enligt överenskommelsen utarbeta mätverktygs-

konstruktioner och ombesörja flygande kontroll av hos nämndens olika leverantörer befintliga verktyg. Genom beslut den 16 augusti 1940 medgav Kungl. Maj:t, att ammunitionsnämnden finge från vederbörligt förskottsanslag disponera bland annat ett belopp av 192,000 kronor för täckande av utgifter under budgetåret 1940/41 för den till Göteborg förlagda avdelningen av nämndens verktygsbyrå.

I skrivelse den 19 juni 1941 anförde nämnden, att Aktiebolaget Svenska Kullagerfabriken uttalat önskemål, att den till bolaget förlagda avdelningen av nämndens verktygsbyrå snarast måtte avvecklas. Nämnden hade på grund härav nödgats föranstalta om överflyttande av denna avdelning till verktygsbyråns avdelning i Stockholm. Kostnaderna för Göteborgsavdelningens avveckling hade beräknats till sammanlagt 100,000 kronor, medan den utökade verksamheten i Stockholm under budgetåret 1941/42 beräknats draga en merkostnad av 195,000 kronor. Ammunitionsnämnden hemställde, att tillhoppa 295,000 kronor måtte ställas till nämndens förfogande för täckande av de angivna kostnaderna. Genom beslut den 19 september 1941 medgav Kungl. Maj:t, att ammunitionsnämnden finge för avveckling av den vid bolaget drivna avdelningen av verktygsbyrån disponera högst 100,000 kronor från det å förskottsstaten å försvarsväsendet uppförda förskottsanslaget Engångsutgifter (Ga). Framställningen i vad den avsåg ytterligare medel för verktygsbyråns verksamhet under budgetåret 1941/42 förklarade Kungl. Maj:t sig vilja framdeles pröva.

I skrivelse den 30 september 1941 har ammunitionsnämnden återkommit till frågan om anvisande av särskilda medel, 195,000 kronor, för bestridande av verksamheten vid den till Stockholm förlagda avdelningen av nämndens verktygsbyrå under budgetåret 1941/42. Nämnden har framhållit bland annat följande:

Det vore icke möjligt att omedelbart och i ett sammanhang överföra verksamheten från Göteborg till Stockholm, varför en successiv avveckling av Göteborgsorganisationen och nyorganisation av Stockholmsavdelningen måste ske. De kostnader, som beräknades bli erforderliga för verktygsbyråns verksamhet, vore dels sådana, som kunde hänföras till kullagerfabrikens arbete för byrån, dels sådana, som avsåge den i Stockholm utbyggda organisationen. Kostnaderna för avvecklingen av Göteborgsavdelningen, som beräknades bli slutförd under budgetåret 1941/42, hade beräknats till 100,000 kronor. Betydande kostnader komme att uppstå under budgetåret 1941/42 jämväl för den nyuppbbyggda Stockholmsorganisationen. Även sedan verktygsbyråns Göteborgsavdelning blivit till sina huvudsakliga delar avvecklad, komme nämligen viss personal att ställas till förfogande från kullagerfabriken, som jämväl i övrigt avsåges lämna viss medverkan vid igångsättandet av den nyinrättade avdelningen i Stockholm. Kostnaderna för den nya organisationen hade icke kunnat förutses vid den tidpunkt, då nämnden avgav sitt medelsäskande för verksamheten under budgetåret 1941/42, varför nämnden nödgades att för detta ändamål hemställa om anvisande av särskilda medel. Därvid hade endast tagits i beräkning sådana utgifter, till vilka hänsyn icke tagits vid uppgörandet av det ursprungliga budgetförslaget. På basis av de erfarenheter, som vunnits under den tid, kullagerfabriken handhaft motsvarande uppgifter, beräknade nämnden medelsbehovet till

195,000 kronor. De totala kostnaderna för verktygsbyråns verksamhet under budgetåret 1941/42 komme sålunda att bli väsentligt större än för närmast föregående budgetår. De ökade kostnaderna föranleddes bland annat jämväl därav, att utvecklingen framtvingit en utvidgning av byråns verksamhet. Sålunda hade i större utsträckning än som ursprungligen förutsatts en väsentlig omkonstruktion måst ske av äldre verktygstyper för att därigenom på snabbaste och billigaste sätt tillräcklig mängd verktyg skulle kunna tillverkas. Ett annat skäl till kostnadsökningen vore, att Aktiebolaget Svenska Kullagerfabriken självt burit en del av utgifterna för den inom Göteborgs-avdelningen sysselsatta personalens löner m. m., vilket medfört en minskning av utgifterna för staten med 25 å 30 procent.

Enligt vissa kostnadsberäkningar, som bifogats nämndens skrivelse av den 19 juni 1941, belöpa av förutnämnda belopp — 195,000 kronor — på löner och arvoden 139,200 kronor, på resor och inspektioner 18,000 kronor och på expenser 37,800 kronor. Beträffande det för resor och inspektioner beräknade beloppet har nämnden framhållit, att det visat sig nödvändigt, att besök i stor utsträckning företoges hos de verktygstillverkande firmorna och hos ammunitionstillverkarna. Genom dessa besök kunde en för verktygstillverkningen värdefull kontroll ske av verktygens ändamålsenlighet.

Arméförvaltningens civila departement har i utlåtande den 10 oktober 1941 framhållit, att det ändamål, som medelsanvisningen avsåge, syntes vara likvärdigt med dem, för vilka nämndens ordinarie å riksstat uppförda anslag beviljats. Någon erinran mot det beräknade medelsbehovet syntes i stort sett icke vara att göra. I saknad av närmare upplysningar rörande det arbete, som skulle utföras vid verktygsbyrån, kunde departementet icke uttala sig om skäligheten av de föreslagna avlöningsbeloppen.

Genom beslutet den 16 augusti 1940 medgav Kungl. Maj:t, att ammunitionsnämnden finge för uppläggande av ett centralt förråd av mätverktyg jämte råmaterial och halvfabrikat för sådana verktyg disponera visst belopp från vederbörligt förskottsanslag. Förrådet skulle anordnas i anslutning till den vid Aktiebolaget Svenska Kullagerfabriken organiserade verktygsavdelningen.

I skrivelse den 13 november 1940 framhöll emellertid nämnden, att de lokalutrymmen, som kullagerfabriken kunnat ställa till förfogande för ändamålet, visat sig vara otillräckliga. Nämnden hade därför funnit det erforderligt, att ett särskilt centralförråd inrättades för detta ändamål. I avbidan på att ett dylikt permanent förråd kunde bli uppfört hade det befunnits nödvändigt träffa avtal om förhyrande av en provisorisk förrådslokal. För anskaffning av inventarier och dylikt samt för vissa inredningsarbeten komme visst belopp att bli erforderligt. Vidare erfordrades visst belopp för beredande av ersättning till personal, som komme att anställas vid förrådet. Inberäknat lokalhyra samt kostnader för den vid förrådet bedrivna reparationsverksamheten beräknades för förrådets drift under tiden räknat från och med den 1 oktober 1940 till och med den 30 september 1941 komma att erfordras 58,900 kronor. Genom beslut den 29 november 1940 medgav Kungl. Maj:t, att ammunitionsnämnden finge för ifrågavarande ändamål disponera högst sistnämnda belopp från vederbörligt förskottsanslag.

I skrivelsen den 30 september 1941 har nu ammunitionsnämnden framhållit, att utredning för närvarande påginge angående platsen och sättet för anordnandet av förutnämnda permanenta verktygsförråd. Detta förråd beräknades emellertid icke bliva färdigställt före den 1 oktober 1942. Nämnden hade fördenskull ansett sig böra räkna med att det provisoriska förrådet komme att äga bestånd intill nämnda tidpunkt. Nämnden nödgades därför hemställa om anvisande av särskilda medel för uppehållande av driften vid det provisoriska förrådet, därvid nämnden beräknat hyreskostnaderna intill den 1 oktober 1942 men övriga kostnader allenast till och med utgången av budgetåret 1941/42. I anslutning härtill har nämnden framhållit följande:

Såsom nämnden i skrivelsen av den 19 juni 1941 anmält, hade nämnden på begäran av Aktiebolaget Svenska Kullagerfabriken i Göteborg nödgats vidtaga åtgärder för avveckling av den därstädes förlagda avdelningen av nämndens verktygsbyrå.

Under den tid nämnden samarbetat med Aktiebolaget Svenska Kullagerfabriken hade samtliga av nämnden anskaffade nya verktyg överlämnats från verktygstillverkarna till nämnda bolag för kontroll. Först efter denna kontroll, som ombesörjts av bolagets för sådana uppgifter särskilt utbildade personal, hade verktygen blivit utsända för användning. Då denna arbetsuppgift nu måste utföras på annan plats, hade det syntts lämpligt att sammanföra denna uppgift med den övriga verksamhet, som ägde rum vid det provisoriska förrådet.

Aktiebolaget Svenska Kullagerfabriken hade vidare verkställt flygande besiktning av vissa av de verktyg, som användes vid de pågående ammunitionstillverkningarna, för att därigenom kontrollera att dessa verktyg vore i riktigt skick. Jämväl detta arbete komme nu att överföras till det provisoriska förrådet. Även av annat skäl torde kontrollarbetet vid sistnämnda förråd bliva utökat. I den mån de utlagda ammunitionsbeställningarna bleve slutförda, vilket i icke ringa omfattning kunde väntas ske under det kommande året, skulle nämligen samtliga de vid tillverkningen utnyttjade verktygen justeras och avsynas. Denna justering och kontroll komme att ske antingen direkt hos leverantören, i de fall då verktygen skulle kvarbliva hos denne, eller vid det provisoriska förrådet, särskilt då fråga vore om sådana verktyg, som efter användningen skulle förvaras därstädes.

Av det sålunda anförda framginge, att verksamheten vid det provisoriska verktygsförrådet komme att undergå en väsentlig utökning. Kostnaderna för verksamheten därstädes beräknades därför att i vissa avseenden bliva avsevärt högre än vad som varit förhållandet under den tid, som verksamheten vid förrådet hittills upprätthållits.

De kostnader å tillhopa 60,000 kronor, vilka nämnden beräknade bliva erforderliga för bestridande av verksamheten vid det provisoriska verktygsförrådet från den 1 oktober 1941 till den 1 juli 1942 fördelade sig på sätt framginge av nedanstående sammanställning:

Hyra för tiden 1 oktober 1941—30 september 1942 av vissa	
till verktygsförråd avsedda lokaler	kronor 4,450
Vissa engångsutgifter för anskaffande av kompletterande inventarier och verktyg samt ombesörjande av därmed sammanhängande installationsarbeten	» 4,350
Lönekostnader samt rese- och traktamentsutgifter under tiden 1 oktober 1941—30 juni 1942	» 51,200
	Summa kronor 60,000

Under återopande av vad sálunda anförts har nämnden hemställt, att ett belopp av 60,000 kronor måtte ställas till nämndens förfogande för bestridande av verksamheten vid det provisoriska verktygsförrådet under tiden den 1 oktober 1941—den 30 juni 1942.

Arméförvaltningens civila departement har i utlåtandet den 10 oktober 1941 beträffande ifrågavarande verktygsförråd anfört liknande synpunkter som i fråga om förutnämnda verktygsbyrå. Härutöver har ämbetsverket anfört följande:

De beräknade avlöningskostnaderna syntes avsevärt överstiga motsvarande kostnader för tiden den 15 november 1940—den 30 september 1941. Vidkommande hyreskostnaderna syntes, då hyra för verktygsförrådet måhända erlades i förskott, hinder ej böra möta mot att hyreskostnaden jämväl för tiden den 1 juli—den 30 september 1942 inräknades i ett blivande anslag för verksamheten vid förrådet under löpande budgetår. — Ett för förrådets föreståndare föreslaget arvode å 300 kronor i månaden syntes närmast vara avsett att täcka för denne uppkommande merkostnader till följd av tjänstgöringen vid det provisoriska förrådet. Departementet hade icke något att erinra mot skäligheten av nämnda belopp. Departementet ville emellertid framhålla, att vid tillämpning av gällande bestämmelser om tjänstgörings-traktamente åt extra ordinarie tjänsteman vid försvarsväsendet befattningshavare i den lönegrad, föreståndaren tillhörde, ägde — där ej vederbörande centrala förvaltningsmyndighet annorlunda beslutade — för tjänstgöring utom sin stationeringsort uppbära tjänstgöringstraktamente, som för tid från och med 16:e dygnet utginge med 8 kronor för dygn eller för månad om 30 dagar, 240 kronor. Därest särskilt arvode bereddtes föreståndaren, syntes därför böra angivas, att detsamma skulle utgå i stället för tjänstgörings-traktamente.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *ammunitionsnämnden* hemställt, att för nämndens verksamhet måtte för budgetåret 1942/43 anvisas ett anslag av förslagsvis 1,100,000 kronor. Kostnaderna för verksamheten med undantag av den, som bedreves av verktygsbyrån, beräknades till oförändrat belopp, 850,000 kronor, varav för avlöningar och arvoden m. m. 580,000 kronor, för resor och inspektioner m. m. 63,000 kronor samt för expenser 207,000 kronor. De på verktygsbyrån belöpande utgifterna uppskattades till 250,000 kronor, fördelade med 192,000 kronor på avlöningar och arvoden, 27,000 kronor på resor och inspektioner samt 31,000 kronor på expenser. Vid kostnadsberäkningen för verktygsbyrån hade hänsyn tagits jämväl till byråns standardiseringsverksamhet, för vilket ändamål medel icke äskats för nu löpande budgetår. Beträffande detaljerna i övrigt i nämndens anslagsberäkningar torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

I utlåtande den 7 november 1941 har *arméförvaltningens civila departement* framhållit, att *ammunitionsnämnden* vid beräkningen av anslagsbehovet för nästa budgetår icke medräknat kostnader för det provisoriska verktygsförrådet. Anledningen härtill vore, enligt under hand inhämtade uppgifter, att det icke nu kunde med säkerhet förutses, huruvida förrådet komme att erfordras för tid efter den 30 juni 1942. Mot de av nämnden verkställda kostnadsberäkningarna hade departementet i övrigt icke funnit anledning till erinran.

188 **Fjärde huvudtiteln:** *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.*

Departements-
chefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att för ammunitionsnämnden under innevarande budgetår uppkommit vissa medelsbehov, vilka icke kunnat tillgodoses inom ramen för det till nämndens förfogande stående riksstatsanslaget. Vid beräkningen av sistnämnda anslag togs sålunda icke hänsyn till den i nämndens organisation ingående verktygsbyrån, enär kostnaderna vid tidpunkten för avlåtandet av medelsäskanden för nämnda budgetår icke voro kända. Icke heller inräknades i anslaget kostnaderna för det provisoriska verktygsförråd, för vars inrättande och drift under budgetåret 1940/41 Kungl. Maj:t genom beslut den 29 november 1940 ställde medel till förfogande från vederbörligt förskottsanslag, enär tvekan rådde om och i vad mån detta förråd skulle behöva vara i verksamhet under budgetåret 1941/42.

Ammunitionsnämnden har nu framhållit, att verksamheten vid nämndens verktygsbyrå och det provisoriska verktygsförrådet måste upprätthållas jämväl under budgetåret 1941/42 och i anslutning därtill hemställt om för ändamålet erforderlig medelsanvisning. Kostnaderna hava såvitt angår verktygsbyrån angivits till 195,000 kronor förutom de kostnader, som sammanhånga med avvecklingen under budgetåret 1941/42 av nämndens verktygsavdelning i Göteborg. För bestridande av sistnämnda kostnader har ett belopp av 100,000 kronor redan ställts till förfogande från förskottsanslag. Vad åter angår det provisoriska verktygsförrådet, hava de å budgetåret 1941/42 belöpande kostnaderna beräknats till 60,000 kronor.

Dessa kostnadsberäkningar synas kunna i huvudsak godtagas. Jag förutsätter emellertid, att det vid bestämmandet av ersättning åt föreståndaren för verktygsförrådet tillses, att denne ej kommer att uppbära både det i kostnadsberäkningarna angivna särskilda arvudet å 300 kronor för månad och honom enligt bestämmelserna i vederbörligt avlöningsreglemente tillkommande tjänstgöringstraktamente för tjänstgöring utom stationeringsort.

De merkostnader å $(195,000 + 60,000 =)$ 255,000 kronor för ammunitionsnämndens verksamhet under budgetåret 1941/42, om vilka här är fråga, synas böra bestridas från medel anvisade direkt å riksstaten. Därest riksdagen icke framställer erinran häremot, torde Kungl. Maj:t böra medgiva, att från det för nämnden å riksstaten uppförda förslagsanslaget må utgå för ändamålet erforderligt belopp, innefattande jämväl medel för täckning av den över förskottsstaten gjorda anvisningen.

Vad angår det för nämnden för budgetåret 1942/43 erforderliga anslaget, har jag icke funnit anledning till erinran mot de av nämnden i detta hänseende verkställda kostnadsberäkningarna. Såsom av nämndens framställning framgår, hava i det beräknade anslagsbeloppet, 1,100,000 kronor, inräknats jämväl de på verktygsbyrån belöpande kostnaderna. Däremot har nämnden vid anslagsberäkningen, såsom arméförvaltningens civila departement påpekat, icke tagit hänsyn till de utgifter för det provisoriska verktygsförrådet, som under nästa budgetår kunna uppkomma. Jag förutsätter emellertid, att jämväl sistnämnda utgifter, i den mån sådana uppstå, skola även under nästa budgetår bestridas från förevarande anslag, och utgår från att den av nämnden angivna anslagsramen icke skall behöva härigenom över-

skridas. Skulle ytterligare medelsanvisning vara erforderlig, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att ställa för ändamålet erforderliga medel till förfogande från ifrågavarande förslagsanslag.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela bestämmelser rörande anslaget disposition.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens ammunitionsnämnd* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 1,100,000 kronor.

[146.] 27. **Försvarsväsendets verkstadsnämnd, förslagsanslag.** Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört med ett belopp av 400,000 kronor. Enligt av Kungl. Maj:t den 3 oktober 1941 fastställd stat disponeras anslaget sålunda:

1. Avlöningar och arvoden m. m.	kronor 265,000
2. Resor och inspektioner m. m.	» 50,000
3. Expenser	» 40,000
Summa kronor 355,000	

Den i staten gjorda begränsningen av anslaget har företagits sedan det visat sig, att någon kostnad för hyror — i den ursprungliga anslagsberäkningen upptagen till 45,000 kronor — icke torde komma att uppstå.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *verkstadsnämnden* beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 475,000 kronor. Nämnden har anfört i huvudsak följande:

Under den tid verkstadsnämnden varit i verksamhet hade fullgörandet av de uppgifter, som instruktionsenligt ålåg densamma såväl beträffande rationalisering av driften och därmed sammanhängande nyanläggningar som centralisering av förvaltningen, fortskridit. Genom till nämnden knutna experter hade undersökningar verkställtts angående de rationaliseringsåtgärder, som i första hand borde ifrågakomma vid verkstäderna. Vissa av dessa åtgärder hade redan kunnat vidtagas, medan däremot andra först så småningom kunde genomföras. I och med att nämnden genom slutförandet av dessa undersökningar komme att kunna utöva en mera direkt ledning över verkstädernas verksamhet, torde detta i sin tur komma att medföra ett visst ytterligare behov av personal — med därav föranledd ökning av administrationskostnaderna — för handhavande av det ökade löpande arbetet inom nämnden.

De rationaliseringsåtgärder, som befunnes erforderliga, medförde i en del fall krav på förbättringar av verkstadslokaler m. m. vilka måste tillgodoses genom framläggandet av förslag om ombyggnader, nyanläggningar etc. För handhavandet av sistnämnda ärenden hade nämnden inrättat en särskild anläggningsavdelning. Denna hade även att planera och sköta de nybyggnadsföretag, som föranleddes av särskilda Kungl. Maj:ts beslut. Såvitt nämnden för närvarande kunde bedöma, torde arbetet med om- och tillbyggnader ävensom nyanläggningar komma att medföra avsevärda arbetsuppgifter för nämnden, arbetsuppgifter som komme att fortlöpa även under det budgetår, för vilket anslag nu äskades. En del av de kostnader, som vore förenade med planering och administration av anläggningsverksamheten, vore av den karaktär, att de ej helt och hållet kunde fördelas på respektive anläggningar och på

grund härav ej heller kunde utläggas på särskilda anslag. Detta komme att medföra utgifter, som måste bestridas med nämndens anslag.

Vissa svårigheter föreläge emellertid att nu avgöra i vilken utsträckning nämndens uppgifter att mera direkt leda verksamheten vid verkstäderna ävensom att sköta ovanberörda anläggningsärenden komme att medföra ökat personalbehov för nämndens egen del.

I fråga om den ekonomiska förvaltningen vid verkstäderna hade den omläggning av redovisningssystemet, som erfordrades för möjliggörandet av en rättvisande prissättning av produkterna, genomförts i den utsträckning som varit möjlig med hänsyn till tiden för nämndens övertagande av respektive verkstad samt de särskilda problem, som från fall till fall förelegat. Centraliseringen av den ekonomiska förvaltningen till nämnden hade, allteftersom den successivt kunnat verkställas, medfört ökade kostnader för nämnden, vilka dock komme att uppvägas av en minskning av de kostnader, som verkstäderna tidigare fått bära för motsvarande arbete — en minskning vilken, när centraliseringen blivit till fullo genomförd, komme att innebära en väsentlig besparing. Med hänsyn till att nämnden vid vissa verkstäder övertagit den ekonomiska förvaltningen först från och med den 1 juli 1941 och det härmed förenade arbetet inom nämndens ekonomiavdelning successivt komme att undergå en avsevärd ökning, måste nämnden räkna med ett ytterligare behov av personal å ekonomiavdelningen — främst inom lägre lönegrupper. Detta behov vore dock ännu icke aktuellt.

Nämnden finge slutligen framhålla svårigheten att i förväg överblicka de kostnader, som kunde vara förenade med eventuella uppdrag till nämnden att verkställa utredningar inom sådana områden, som icke direkt låge under nämnden men som vore av sådan beskaffenhet, att de det oaktat hänskötes till nämnden såsom sakkunnigt organ.

Av det sagda torde framgå, yttrar nämnden, att nämnden för närvarande icke hade möjlighet att framlägga definitivt förslag till medelsäskande för budgetåret 1942/43. Med utgångspunkt från nämndens nuvarande organisation och med hänsyn tagen jämväl till den utveckling, som nu kunde förutses, kunde kostnaderna emellertid beräknas till omkring 475,000 kronor, varav på avlöningar och arvoden m. m. skulle belöpa 331,000 kronor, på rese- och inspektionskostnader 50,000 kronor och på expenskostnader 94,000 kronor. I sistnämnda belopp ingår en hyreskostnad å 45,000 kronor.

Arméförvaltningens tygdepartement, civila departement och fortifikationsstyrelse hava förklarat sig med utgångspunkt från de i framställningen lämnade upplysningarna intet hava att erinra mot verkstadsnämndens beräkningar. Vad anginge den nyinrättade anläggningsavdelningen inom nämnden, syntes densamma med hänsyn till att nämnden handhade den närmaste vården och förvaltningen av bland andra ammunitionsfabriken, gevärsfaktoriet och Akers krutbruk både erforderlig och ändamålsenlig. Mot att vissa kostnader för avdelningens verksamhet påfördes nämndens anslag syntes intet vara att erinra.

*Departements-
chefen.*

Ehuru på sätt verkstadsnämnden framhållit vissa svårigheter föreligga att för närvarande överblicka kostnaderna för nämndens verksamhet för nästa budgetår, anser jag mig likväl kunna i huvudsak ansluta mig till de av nämnden gjorda beräkningarna. Vid anslagskalkylerna har nämnden räknat med

Fjärde huvudtiteln: *Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.* 191

bland annat en hyreskostnad av 45,000 kronor. Då, såvitt nu kan bedömas, sådan kostnad till mera avsevärt belopp ej heller under nästa budgetår synes behöva uppstå, torde det av nämnden föreslagna anslagsbeloppet kunna minskas med nämnda belopp. Jag uppskattar sålunda medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1942/43 till 430,000 kronor. Stat för anslaget torde få fastställas av Kungl. Maj:t i anslutning till nämndens beräkningar. Därest det skulle visa sig, att kostnaderna för verkstadsnämnden för nästa budgetår komma att uppgå till större belopp än nu beräknats, lär det få ankomma på Kungl. Maj:t att med anlitande av förevarande förslagsanslag anvisa de ytterligare anslagsmedel, som prövas erforderliga.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsväsendets verkstadsnämnd* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 430,000 kronor.

E. Diverse.

[147.] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond, *förslagsanslag*. 2. Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Arméförvaltningens delfond, *förslagsanslag*. 3. Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Marinförvaltningens delfond, *förslagsanslag*. 4. Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Flygförvaltningens delfond, *förslagsanslag*. Under framhållande, att vissa ytterligare utredningar synas erforderliga för ett närmare bedömande av medelsbehovet under dessa anslag, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1942/43 beräkna

dels till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* ett *förslagsanslag* av 433,000 kronor,

dels till *Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Arméförvaltningens delfond* ett *förslagsanslag* av 11,529,000 kronor,

dels till *Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Marinförvaltningens delfond* ett *förslagsanslag* av 5,648,000 kronor,

dels ock till *Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Flygförvaltningens delfond* ett *förslagsanslag* av 4,927,000 kronor.

[148.] 5. *Ersättning för automobils katt, förslagsanslag*. Med bifall till ett av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1941 års riksdag (bilagan fjärde huvudtiteln, punkten 160) framlagt förslag anvisade riksdagen — med godkännande av de i propositionen angivna grunderna för ersättandet av automobils katt för krigsmakten tillhöriga motorfordon och släpvagnar — till ersättning för automobils katt för budgetåret 1941/42 ett *förslagsanslag* av 2,200,000 kronor.

Enligt nämnda grunder borde det belopp, som skulle motsvara automobils katt för krigsmakten tillhöriga motorfordon och släpvagnar och tillföras statens automobils kattmedelsfond, beräknas för kalenderår. Beräkningen av beloppets storlek borde ske först efter kalenderårets utgång. Skatt borde icke beräknas särskilt för varje fordon. I stället borde genomsnittsskattebelopp enligt närmare angivna riktlinjer av Kungl. Maj:t bestämmas för olika fordonsgrupper.

Såsom framgår av det anförda, kan det exakta anslagsbehovet för innevarande budgetår beräknas först efter utgången av år 1941.

Arméförvaltningen har — under framhållande att några erfarenheter beträffande anslaget lämpliga avvägning således icke ännu föreligga — hemställt, att anslaget måtte uppföras i riksstaten med oförändrat belopp, 2,200,000 kronor.

Jag biträder ämbetsverkets förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t *Departements-*
måtte föreslå riksdagen *chefen.*

att till *Ersättning för automobilskatt* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av 2,200,000 kronor.

[149.] 6. *Ersättning för rustning och rotering, förslagsanslag.* Förslagsanslaget till ersättning för rustning och rotering är i riksstaten för budgetåret 1941/42 upptaget med 75,000 kronor. Nettoutgiften å anslaget utgjorde under budgetåret 1940/41 i runt tal 88,700 kronor. Med hänsyn till avgången av personal torde anslaget i riksstaten för budgetåret 1942/43 kunna nedsättas till 60,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 60,000 kronor.

[150.] 7. *Resestipendier, reservationsanslag.* Enligt kostnadskalkylerna för 1936 års försvarsordning skulle å riksstaten — liksom tidigare varit fallet — för de tre försvarsgrenarna avses särskilda anslag till resestipendier, vid full organisation beräknade till 20,000 kronor för lantförsvaret, 14,000 kronor för sjöförsvaret och 20,000 kronor för flygvapnet.

I enlighet härmed hava anslag till resestipendier för de tre försvarsgrenarna varit uppförda å riksstaten till och med budgetåret 1939/40 med respektive 20,000, 14,000 och 12,000 kronor. För sistnämnda budgetår upptogs därjämte ett särskilt anslag till resestipendier för försvarstabens personal å 2,000 kronor. För budgetåret 1940/41 beräknades icke några medel till resestipendier under fjärde huvudtiteln, detta delvis beroende på förefintliga reservationer å anslagen från föregående budgetår.

För innevarande budgetår har i enlighet med de nya principerna för uppställning av anslagen under fjärde huvudtiteln anvisats ett för försvarsväsendet gemensamt reservationsanslag till resestipendier. Med hänsyn till beräknade reservationer å de förutvarande anslagen och då det utrikespolitiska läget omöjliggjort ett bedömande, i vad mån studieresor till utlandet över huvud taget skulle kunna företagas under de närmaste åren, har anslaget begränsats till 15,000 kronor. Budgetredovisningen för budgetåret 1940/41 upptager reservationer å de särskilda resestipendieanslagen med i runt tal sammanlagt 12,400 kronor.

För nästa budgetår hava *marin- och flygförvaltningarna*, vardera för sitt förvaltningsområde, beräknat medelsbehovet under anslaget till de belopp, som upptagits vid kostnadsberäkningarna för 1936 års försvarsordning, alltså till 14,000 respektive 20,000 kronor. Flygförvaltningen har erinrat, att befälskadern vid ingången av budgetåret 1942/43 avsevärt överstiger kadern vid fullt uppsatt vapen enligt 1936 års försvarsordning, samt anført, att ett ökat behov av studieresor föreligger med hänsyn till den snabba taktiska och tekniska utvecklingen. *Arméförvaltningen* har på grund av svårigheterna att

beräkna anslagsbehovet under rådande förhållanden icke ansett sig böra för nästkommande budgetår föreslå någon ändring i anslagets belopp, såvitt angår arméns behov.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till angelägenheten av att försvarsväsendets personal i den utsträckning förhållandena medgiva sättes i tillfälle att genom utrikes resor göra sig förtrogen med utvecklingen på olika militära områden anser jag, att medel för ändamålet jämväl under nästa budgetår böra finnas tillgängliga. Då någon reservation till avsevärdare belopp icke kan förväntas å anslaget för innevarande budgetår, finner jag mig böra föreslå en höjning av anslaget med 10,000 kronor till 25,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 25,000 kronor.

[151.] 8. **Befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet, *reservationsanslag*.** Förevarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 120,000 kronor.

I skrivelse den 18 augusti 1941 har centralrådet för religiös och kulturell verksamhet inom försvarsväsendet beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 150,000 kronor. Sedermera har marinförvaltningen i skrivelse den 14 oktober 1941 hemställt om anvisande för budgetåret 1942/43 av ett belopp å 9,000 kronor till bestridande av driftskostnader för ett marinhem i Stockholm. I utlåtande häröver har centralrådet, med tillstyrkande av bifall till framställningen, föreslagit, att för marinhemmet erforderliga medel skulle inräknas i anslaget till befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet, vilket anslag i följd härav för nästa budgetår borde upptagas med 159,000 kronor.

Då först i ett senare sammanhang föreliggande betänkande och förslag angående soldatvården torde kunna upptagas till övervägande (jfr punkten 10), synes förevarande anslag, vars avvägning är i viss mån beroende av ställningstagandet i nämnda fråga, böra i riksstatsförslaget upptagas med allenast beräknat belopp. Vad angår beloppets storlek förtjänar anmärkas, att centralrådet vid sina kostnadsberäkningar för nästa budgetår förutsatt, att arvoden till militärpastorer — liksom för innevarande budgetår beräknade till 37,000 kronor — alltför skola bestridas ur förevarande anslag. Emellertid får jag erinra, att till kyrkomötet den 17 oktober 1941 avlåtits skrivelse (nr 15) med förslag om införande i 6 § lagen om kyrkofond av stadgande att ifrågavarande arvoden skola utgöras av kyrkofonden. I skrivelse den 25 november 1941 (nr 27) har kyrkomötet förklarat sig icke hava något att erinra mot förslaget samt lämnat sitt medgivande till ändring i kyrkofondslagen av det innehåll, chefen för ecklesiastikdepartementet förordat. Då förslag om sådan ändring kan förväntas bli förelagt 1942 års riksdag, torde medel för bestridande av arvoden till militärpastorer icke böra beräknas under förevarande anslag för nästa budgetår. Å andra sidan uppkommer vid ett

genomförande av föreliggande förslag angående soldatvården behov av en icke oväsentlig anslagshöjning.

Medelsbehovet under anslaget anser jag mig med hänsyn härtill böra tills vidare beräkna till i avrundat tal 250,000 kronor.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *reservationsanslag* av 250,000 kronor.

[152.] 9. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Föreliggande anslag uppfördes för budgetåren 1937/41 med 90,000 kronor. För budgetåren 1939/40 och 1940/41 visade sig emellertid anslagen icke förslå, varför å tilläggsstat för ändamålet anvisades ytterligare respektive 30,000 kronor och 85,000 kronor. Den sammanlagda medelsanvisningen för ifrågasatt ändamål under sistnämnda båda budgetår utgjorde sålunda respektive 120,000 kronor och 175,000 kronor. För budgetåret 1941/42 har anslaget i riksdagen upptagits med ett belopp av 180,000 kronor. Vid ingången av sistnämnda budgetår förelåg å anslaget en reservation av omkring 1,800 kronor.

Jämväl för innevarande budgetår torde det med hänsyn till vad arméförvaltningens civila departement under hand meddelat rörande ställningen å kommittéanslaget bliva nödvändigt att något förstärka anslaget. Därom torde jag sedermera få återkomma med förslag. Däremot håller jag det för troligt, att en medelsanvisning av 180,000 kronor skall vara tillräcklig för budgetåret 1942/43. Jag föreslår därför, att anslaget uppföres med oförändrat belopp för nästa budgetår och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 180,000 kronor.

[153.] 10. **Specialundersökning av vissa inskrivningsskyldiga m. m., förslagsanslag.** I bilagan fjärde huvudtiteln till 1941 års statsverksproposition berörde jag vid anmälan av medelsbehovet under arméns sjukvårdsanslag ett av arméförvaltningen väckt förslag om anvisande av medel under anslaget för möjliggörande av specialundersökningar av vissa inskrivningsskyldiga m. m. Förslaget syftade till dels att genom noggrannare undersökning av vissa av de inskrivningsskyldiga än som vore möjlig vid inskrivningsförrättningarna åstadkomma ett säkrare bedömande av de inskrivningsskyldigas duglighet för militärtjänst, dels att möjliggöra lämplig behandling på statsverkets bekostnad av sjukdom eller skada, som föranlett uppskov med inskrivning, dels ock slutligen att bereda möjlighet till vissa kontrollerande efterbesiktningar beträffande dem, som vid inskrivning hänförs till en lägre besiktningsgrupp, ävensom beträffande dem, som på grund av kroppsfel frikallats eller förklarats

icke vapenföra. Förslaget fann jag innefatta beaktansvärda synpunkter för åstadkommande av ett noggrannare bedömande av de inskrivningsskyldigas duglighet för militärtjänst. De av arméförvaltningen förordade åtgärderna i fråga om efterbesiktningar och meddelande i vissa fall av sjukvård på statens bekostnad i viss utsträckning torde, framhöll jag, vara ägnade att minska antalet frikallelser. Ett genomförande av förslaget syntes emellertid komma att medföra konsekvenser i fråga om inskrivningsförfarandet över huvud, vilka lämpligen borde upptagas till bedömande först i samband med en revidering av värnpliktslagen. Då jämväl frågan om de civila sjukhusens medverkan vid ett realiserande av de framlagda planerna tarvade ytterligare utredning, fann jag mig icke för det dåvarande beredd att lämna förslaget min anslutning.

I sin framställning rörande medelsbehovet för nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* på grund av nödvändigheten att skyndsamt taga under övervägande samtliga de åtgärder, vilka kunde vara ägnade att stärka landets försvarsberedskap, ej minst tillgodogörandet av den förefintliga levande användbara försvarskraften, ansett sig ånyo böra till behandling upptaga frågan om anvisande av medel för bekostande av särskilda undersökningar av inskrivningsskyldiga m. m. Det syntes arméförvaltningen nödvändigt att i detta samband beröra de allvarliga konsekvenser, som landets befolkningsfråga innebure för försvaret.

För att närmare belysa denna fråga hade sjukvårdsstyrelsen med stöd av föreliggande medicinsk inskrivningsstatistik samt tillgängliga uppgifter beträffande födelse- och dödsfallsförhållandena i landet avseende den manliga befolkningen sammanställt vissa resultat av inskrivningsförrättningarnas åtgärder beträffande 20-åriga värnpliktiga under åren 1929—41 jämförda med vad härom statistiskt kunnat beräknas för åren 1942—50. Denna utredning hade givit vid handen, att under åren från 1929 antalet inskrivningsskyldiga 20-åringar successivt minskat från 58,500 till 52,000 år 1939. År 1940 hade en avsevärd stegring skett, ett förhållande som gällde även 1941. Med avdrag för beräknade dödsfall m. m. under följande år kunde 20-åringarnas antal fram till 1950 beräknas sjunka till endast 43,000. De till krigstjänst dugligas antal, som under åren 1929—41 reducerats från 49,156 till 45,000 år 1939, beräknades minska till 38,300 år 1950.

Utredningen gäve otvetydigt vid handen, att inga åtgärder borde försummas för att så långt möjligt motverka minskningen av antalet krigstjänstdugliga. Därtill syntes väl tjäna den av arméförvaltningen föreslagna åtgärden att anordna specialundersökningar och behandling av vissa inskrivningsskyldiga och inskrivna värnpliktiga. En dylik åtgärd syntes väl motiverad och vara ägnad att komplettera en i liknande avsikt eventuellt vidtagen efterbesiktning av frikallade, som kunde komma att vidtagas i anledning av i generalorder den 7 april 1941 utfärdade bestämmelser rörande bearbetning m. m. av uppgifter från 1941 års beredskapsmönstring.

Vid inskrivningsförrättningarna åren 1940 och 1941 hade prövats 62,775 respektive 59,247 inskrivningsskyldiga eller redan inskrivna. Hos dessa hade följande åkommor, som lämpligen kunnat operativt behandlas, konstaterats, nämligen 296 blodåderbräck, 955 tarmbräck, 126 vattenbräck, 52 svulster, även som 155 andra operativt behandlingsbara åkommor.

Vidare hade i 280 fall konstaterats hjärtåkommor, som lämpligen bort underkastas närmare undersökning och prövning å sjukhus. Antalet fall av invärtes sjukdomar i allmänhet, som ansetts vara i behov av närmare undersökning hade för år 1940 uppgått till 1,063.

Härav framginge, att ett ej oväsentligt antal värnpliktiga årligen undandrogas uttagning till utbildning respektive utginge ur kadrerna på grund av olika åkommor, vilka icke ovillkorligen nödvändiggjorde därmed förenad reduktion av försvarskrafterna. Dessa för försvaret ej oansenliga nackdelar skulle ej oväsentligt kunna reduceras därmed att i överensstämmelse med vad föreslagits i arméförvaltningens medelsframställning för budgetåret 1941/42 åtgärder vidtoges att ekonomiskt möjliggöra för vederbörande att få sina åkommor avhjälpas eller åtminstone reducerade så, att flertalet av desamma icke längre hindrade uttagning till krigstjänst eller viss användbarhet inom försvaret. Därmed vunnes även avsevärda sociala vinster genom ökad arbetsduglighet av individer, vilka av en eller annan orsak eljest skulle uraktlåtits att låta undanröja sin reducerade arbetsförmåga. Förutsättningen för ernåendet av dylika resultat vore givetvis, att vederbörande själva insåge de personliga fördelar, som härmed vore förenade. De operativa åtgärderna kunde självfallet icke påtvingas den värnpliktige eller inskrivningsskyldige. En anmodan till vederbörande att på statsverkets bekostnad intill tiden för ett nästkommande års inskrivningsförrättning eller inryckning till värnpliktsutbildning låta sig behandlas eller observeras å sjukhus, antingen detta vore eget landstingsområdes eller annat anvisat militärt eller civilt sjukhus, syntes emellertid kunna förutses att som regel bliva realiserad inom rimlig tid.

Beträffande de civila sjukhusens medverkan förutsatte arméförvaltningen, att de till dessa remitterade fallen omhändertoges på sätt eljest skedde beträffande militärt klientel och att ersättning skulle lämnas motsvarande vanliga legosängsavgifter. Några svårigheter för dessa sjukhus att omhändertaga vårdfallen synes icke vara att befara.

Under åberopande av vad sålunda anförts har arméförvaltningen hemställt, att ett belopp av 55,000 kronor måtte under arméns sjukvårdsanslag beräknas för bestridande av de kostnader, som komme att föranledas av ett realiserande av ämbetsverkets förslag. Arméförvaltningen har därvid utgått från de beräkningar, som företeddes i samband med medelsäskandena för ändamålet för innevarande budgetår (jfr 1941 års fjärde huvudtitel, sid. 79).

Försvarsväsendets rullföringsnämnd har tillstyrkt bifall till det av arméförvaltningen framlagda förslaget.

De skäl som arméförvaltningen anført för behandling och undersökning av vissa inskrivningsskyldiga hade rullföringsnämnden funnit vara väl grundade. Nämnden syntes härutöver särskilt böra uttala sig angående dels de följder för inskrivningsförfarandet över huvud, som beräknades kunna uppstå, därest sådan behandling och undersökning komme till stånd, dels behovet och lämpligheten i sådant fall av ändring i nu gällande värnpliktslag av bestämmelserna angående uppskov med inskrivning.

Nämnden förutsatte, att de värnpliktiga komme att anmodas att låta sig behandlas eller observeras å sjukhus i samband med att de personligen inställde sig för undergående av inskrivning. Enligt av arméförvaltningen gjorda uttalanden förutsåges en vårdtid av i genomsnitt två veckor för dem som skulle undergå sjukhusvård och en vecka för dem som skulle undergå observation.

Även om de värnpliktiga vore villiga att underkasta sig den anbefallda vården eller observationen, vore det icke säkert, att denna kunde komma till stånd omedelbart. På grund härav måste man räkna med att resultatet av vården eller observationen oftast ej kunde komma till inskrivningsnämndens kännedom, innan inskrivningsförrättningen avslutats. Uppställdes kravet, att inskrivning av värnpliktiga, varom nu vore fråga, skulle verkställas av inskrivningsnämnd, komme inskrivningen i flertalet fall att kunna ske först vid påföljande års förrättningar. Enligt rullföringsnämndens åsikt behövde man emellertid ej uppställa ett sådant krav. Vid den personliga inställelsen till inskrivningsförrättning före sjukhusbesöket borde alla sådana uppgifter om den värnpliktige kunna inhämtas, som vore av betydelse för en riktig inskrivning — bortsett från utfallet av sjukhusvården eller observationen. När resultatet av sjukhusets undersökning meddelades, borde därför inskrivningen — eller frikallelsen — kunna äga rum utan förnyad personlig inställelse. Denna slutprövning borde kunna överlåtas åt inskrivningschefen. Avgörande om de värnpliktigas krigsduglighet kunde med ett sådant förfaringssätt träffas när som helst under året, då resultatet av sjukhusvård eller observation meddelats. Det av rullföringsnämnden avgivna förslaget till ny värnpliktslag beredde möjlighet för en sådan anordning av inskrivningsförfarandet. Härmed skulle kunna vinnas, att ifrågavarande värnpliktiga skulle kunna fullgöra sin värnpliktstjänstgöring tidigare än om de skolat prövas av inskrivningsnämnd, vilket såväl ur den värnpliktiges som ur andra synpunkter syntes vara önskvärt.

Något hinder ur inskrivningssynpunkt att genomföra arméförvaltningens förslag föreläge enligt rullföringsnämndens mening icke.

Medicinalstyrelsen anförde i sitt utlåtande över arméförvaltningens tidigare i ärendet avgivna förslag, att de föreslagna åtgärderna med all sannolikhet komme att avsevärt reducera antalet frikallelser. Detta vore utan tvivel en stor fördel för försvarsväsendet men gäve enligt styrelsens mening även socialt sett betydande vinster, då vederbörandes förvärvsmöjligheter i regel skulle bli förbättrade.

I utlåtande i anledning av arméförvaltningens nu föreliggande förslag har medicinalstyrelsen anført, att arméförvaltningens för budgetåret 1941/42 framlagda anslagsberäkning syntes utvisa ett för högt medelsbehov. Då det emellertid ingalunda vore uteslutet, att ett icke oväsentligt högre antal inskrivningsskyldiga än vad som förutsattes vid nämnda anslagsberäkning, kunde komma att för vård och observation bli intagna på sjukhus, hade styrelsen ansett sig icke böra framställa någon erinran mot det av arméförvaltningen begärda beloppet, 55,000 kronor.

Svenska landstingsförbundet, som icke framställt erinran mot det av arméförvaltningen framlagda förslaget, har framhållit, att det syntes naturligt, att de unga män, som för erhållande av erforderlig behandling hänvisades till allmänt sjukhus inom det sjukvårdsområde där de vore bosatta, skulle äga erhålla vård å sjukhuset mot erläggande av inomlänspatientavgift.

Riksräkenskapsverket har förklarat sig icke hava något att erinra mot att medel beviljades för ändamålet. Emellertid syntes det ämbetsverket tveksamt om anslagsmedlen borde uppföras såsom en delpost under arméns anslag till löpande egentliga sjukvårdskostnader. Då de begärda anslagsmedlen

vore avsedda för försvarsväsendet i sin helhet, syntes medlen lämpligen böra uppföras såsom ett särskilt anslag under fjärde huvudtiteln rubrik E. Diverse.

Jämväl *marinförvaltningen* och *flygförvaltningen* hava i gemensamt utlåtande tillstyrkt bifall till arméförvaltningens förslag. Ämbetsverken, som förutsatt, att det av arméförvaltningen beräknade beloppet avsetts för hela försvarsväsendet, hava ansett lämpligt att för ändamålet uppfördes ett särskilt för hela försvarsväsendet gemensamt anslag av förslagsanslags natur.

Såsom av det föregående framgår, fann jag vid anmälan av denna anslagsfråga i fjol ett genomförande av förslaget komma att medföra sådana konsekvenser i fråga om inskrivningsförfarandet över huvud, att frågan lämpligen borde upptagas till bedömande först i samband med en revidering av värnpliktslagen. Vid utarbetandet av det förslag till ny värnpliktslag, som i proposition 1941: 318 förelades riksdagen till godkännande och som av riksdagen i huvudsak bifallits, hava bestämmelserna givits sådan avfattning, att dessa icke lägga hinder i vägen för vidtagandet av åtgärder i den riktning, som av arméförvaltningen i dess nu föreliggande framställning angivits. Härpå fäste jag uppmärksamheten vid anmälan av förslaget till ny värnpliktslag samtidigt som jag förklarade mig vilja i annat sammanhang återkomma till arméförvaltningens ifrågavarande framställning.

*Departements-
chefen.*

När jag nu till behandling upptager denna fråga, vill jag till en början konstatera, att den emotsedda nedgången av antalet män i värnpliktsåldern är en allvarlig följd av befolkningsutvecklingen i vårt land, som måste av statsmakterna noggrant beaktas. För att icke vår värmkraft skall betänkligt försvagas är det av största vikt, att sådana anstalter vidtagas, som äro ägnade att i den mån så är möjligt kompensera den successiva minskningen av värnpliktskontingenternas storlek. Ehuru ett bifall till arméförvaltningens förslag icke kan komma att medföra någon mera väsentlig utökning av antalet krigstjänstdugliga, är det å andra sidan uppenbart, att åtgärder av denna art i nuvarande läge höra till dem, som i första hand böra vidtagas. Jag anser mig därför böra i likhet med samtliga i ärendet hörda myndigheter tillstyrka bifall till nämnda förslag, till förmån för vilket även kunna åberopas vägande skäl av social natur.

Jag förordar alltså, att — i den mån det icke är möjligt att vid inskrivningsförrättningarna säkert bedöma de inskrivningsskyldigas duglighet för militärtjänst — särskild undersökning på sjukhus skall kunna äga rum på statens bekostnad i de fall, då så befinnes lämpligt. Kan genom operation eller annan lämplig behandling en sjukdom eller skada botas, som föranlett frikallelse eller befrielse under viss tid från värnpliktstjänstgöring, bör vederbörande, likaledes på statsverkets bekostnad, kunna erhålla behandling vid garnisons-sjukhus eller civilt sjukhus. Jag förutsätter självfallet i likhet med arméförvaltningen, att något tvång gentemot de inskrivningsskyldiga icke kommer att härvidlag utövas utan att det skall vara vars och ens ensak att avgöra, om han önskar begagna sig av denna möjlighet att utan kostnad bli fri från en defekt. Däremot synas vissa skäl tala för att undersökning på sjukhus, såsom

utgörande ett led i inskrivningsförfarandet, ålägges vederbörande som en skyldighet. I avbidan på närmare erfarenhet synes det emellertid vara lämpligt, att även denna anordning tills vidare får frivillig karaktär.

Vad beträffar frågan om efterbesiktning av sådana, som vid inskrivning hänförs till lägre besiktningsgrupp eller befriats från värnpliktsjänstgöring, har denna fråga delvis reglerats i den nya värnpliktslagen, som ger Kungl. Maj:t rätt att förordna att de, som frikallats från värnpliktens fullgörande, skola underkastas läkarundersökning och, om de därvid befinnas dugliga till krigstjänst, vara skyldiga att fullgöra värnplikt. Att i detta hänseende vidtaga ytterligare åtgärder synes icke vara erforderligt.

De föreliggande kostnadsberäkningarna förutsätta, att staten skall erlagga eventuellt förekommande sjukhusavgifter ävensom bestrida resekostnaderna för vederbörande inskrivningsskyldiga vid resa till och från sjukhus. Dessa beräkningar torde kunna godtagas. Jag vill framhålla, att det i brist på erfarenheter rörande verksamhetens omfattning är vanskligt att verkställa säkrare beräkningar än de av arméförvaltningen och medicinalstyrelsen utförda.

I likhet med riksräkenskapsverket föreslår jag, att kostnaderna bestridas från ett särskilt på riksstaten uppfört anslag, vilket bör betecknas såsom förslagsanslag. För budgetåret 1942/43 torde anslaget i enlighet med vad nyss anförts böra bestämmas till 55,000 kronor.

Närmare bestämmelser rörande anslagets disposition torde få av Kungl. Maj:t meddelas i anslutning till vad av mig i det föregående yttrats.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Specialundersökning av vissa inskrivningsskyldiga m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 55,000 kronor.

[154.] 11. **Underhållskostnader för vissa samvetsömma värnpliktiga, förslagsanslag.** Från och med budgetåret 1936/37 har i riksstaten varit uppfört ett särskilt förslagsanslag, från vilket skola bestridas samtliga statsverkets kostnader för vissa värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktsjänstgöring, nämligen de s. k. civilarbetarna. Anslaget i fråga är för innevarande budgetår upptaget med ett belopp av 300,000 kronor. *Arméförvaltningen* har meddelat, att inom arméstaben antalet tjänstgöringsdagar under budgetåret 1942/43 för ifrågavarande värnpliktiga beräknats till högst 80,000, vilket innebure någon minskning i förhållande till det för innevarande budgetår beräknade antalet. Då emellertid underhållskostnaden för varje värnpliktig till följd av det förhöjda prisläget kunde förväntas bli något högre än under löpande budgetår, syntes anslaget för budgetåret 1942/43 böra upptagas till oförändrat belopp eller 300,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 augusti 1941 har jag tillkallat utredningsmän för att inom försvarsdepartementet biträda med ut-

redning rörande lagstiftningen om samvetsömma värnpliktiga. Det kan icke nu bedömas, huruvida utredningens resultat kan komma att påverka medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår. Om så skulle visa sig bliva fallet, torde jag framdeles få ånyo anmäla denna anslagsfråga. Tills vidare anser jag mig böra förorda, att anslaget upptages i enlighet med arméförvaltningens förslag.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Underhållskostnader för vissa samvetsömma värnpliktiga* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 300,000 kronor.

[155.] 12. **Hjälpverksamhet till förmån för de till militärtjänstgöring inkallades familjer, reservationsanslag.** Med hänsyn till önskvärdheten av att i särskilda fall kunna lämna ekonomiskt bistånd till inkallade värnpliktiga och deras familjer vid sidan av den författningsmässigt reglerade biståndsverksamheten har 1941 års riksdag (skrivelse nr 338) efter därom av Kungl. Maj:t i proposition 1941: 227 framställt förslag för hjälpverksamhet till förmån för de till militärtjänstgöring inkallades familjer för budgetåret 1941/42 anvisat ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

I skrivelse den 6 november 1941 har *statens arbetsmarknadskommission* beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till samma belopp som för innevarande budgetår eller alltså 3,000,000 kronor. Kommissionen har anfört, att den översyn av krigsfamiljebidragsförfattningarna m. m., som uppdragits åt 1941 års krigsfamiljebidragskommitté, visserligen kunde komma att leda till att vissa hjälpbehov, som för närvarande måste föranleda anlitande av nu ifrågavarande särskilda riksstatsanslag, bleve tillgodosedda genom en utvidgning av rätten till familjebidrag och dylikt. Det syntes ändock uppenbart, att behov av ytterligare hjälp komme att kvarstå, som icke lämpligen kunde tillgodoses i annan ordning än genom en i fria former bedriven hjälpverksamhet. Anslagsbehovet bleve i första hand beroende av i vilken omfattning värnpliktiga komme att vara inkallade men också av resultatet av den pågående översynen av krigsfamiljebidragsförfattningarna m. m.

Det synes icke uteslutet, att den förutnämnda översynen av krigsfamiljebidragsförfattningarna kan leda till en förbättring av de till de inkallade författningenligt utgående förmånerna. Det är min förhoppning, att det skall vara möjligt att underställa 1942 års riksdag förslag i detta hänseende. Å andra sidan torde en förbättring av dessa förmåner sannolikt icke överflödiggöra den hjälpverksamhet till förmån för de inkallades familjer, som i friare former bedrives med anlitande av förevarande anslag, eller mer avsevärt nedbringa behovet av särskild medelsanvisning för detta ändamål. Jag anser mig därför i likhet med arbetsmarknadskommissionen böra nu utgå från att anslag för sådan hjälpverksamhet även för budgetåret 1942/43 anvisas å riksstaten. I avbidan på resultatet av den i ämnet nu pågående utredningen torde emeller-

*Departements-
chefen.*

tid anslaget böra i riksstatsförslaget upptagas med beräknat belopp, vilket i enlighet med arbetsmarknadskommissionens förslag torde böra angivas till 3,000,000 kronor.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Hjälpverksamhet till förmån för de till militärtjänstgöring inkallades familjer* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *reservationsanslag* av 3,000,000 kronor.

[156.] 13. **Civilanställnings befrämjande, reservationsanslag.** Detta anslag, som tidigare utgått med 25,000 kronor, har för innevarande budgetår med hänsyn till föreliggande reservationer sänkts till 15,000 kronor.

Statens arbetsmarknadskommission — vilken från och med den 1 juli 1940 tillsvidare under den tid, försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå är underställd kommissionen, övertagit de uppgifter, som enligt byråns instruktion åligga dess styrelse — har i skrivelse den 1 november 1941 anført, att enär kurser i civilanställningssyfte under rådande förhållanden kunnat anordnas allenast i mycket ringa omfattning, endast en mindre del av behållningen å anslaget tagits i anspråk under budgetåren 1940/41 och 1941/42. Sålunda funnes å anslaget en tillgång av omkring 60,000 kronor. Även om vissa anspråk på medel från anslaget skulle komma att framställas under återstående delen av innevarande budgetår, kunde i allt fall en betydande reservation beräknas stå till förfogande för ändamålet vid ingången av budgetåret 1942/43. Vid återgång till normala förhållanden kunde emellertid behovet att anordna civilanställningskurser förväntas bli mycket stort på grund av att avgången bland manskapet då komme att omfatta flera årsklasser. Någon ökning av medelstillgången under budgetåret 1942/43 syntes därför erforderlig. Kommissionen funne det nya anslagsbehovet för budgetåret 1942/43 böra kunna begränsas till 10,000 kronor.

*epartements-
chefen.*

Med hänsyn till storleken av vid innevarande budgetårs utgång beräknade reservationer under anslaget synes för nästa budgetår någon medelsanvisning för civilanställnings befrämjande icke erfordras. För anslagets bibehållande å riksstaten får jag emellertid hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilanställnings befrämjande* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 100 kronor.

[157.] 14. **Militärfysisk verksamhet, reservationsanslag.** På förslag av Kungl. Maj:t har 1941 års riksdag för innevarande budgetår å fjärde huvudtiteln anvisat ett anslag av 130,000 kronor till militärfysisk verksamhet. Vidare har samma riksdag, efter av Kungl. Maj:t i proposition nr 2 (bilaga 4, punkten 11, och bilaga 15, punkten 3) framlagda förslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisat dels under fjärde huvudtiteln ett anslag av 140,000

kronor till samma ändamål, dels ock såsom kapitalinvestering under försvarsväsendets fastighetsfond: arméförvaltningens delfond ett anslag av 180,000 kronor till vissa byggnadsarbeten för militärfysisk verksamhet. Förstnämnda båda anslag hava av Kungl. Maj:t ställts till arméförvaltningens civila departements förfogande, att av departementet på rekvisition i mån av behov utbetalas till Svenska nationalkommittén för fysik.

I skrivelser den 29 oktober och den 5 december 1941 har *Svenska nationalkommittén för fysik* gjort framställning om anvisande för sådan verksamhet under nästkommande budgetår av anslagsmedel med tillhoppa 340,000 kronor, varav 30,000 kronor för utrustning av ett laboratorium.

Med hänsyn till ärendets karaktär synes det icke lämpligt att till statsrådsprotokollet redogöra för den närmare innebörden av förenämnda anslags-Departements-
chefen.äskande. Riksdagens vederbörande utskott torde därom böra erhålla upplysningar genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet.

Medel för ändamålet torde böra stå till förfogande jämväl för nästa budgetår. Mot de av nationalkommittén verkställda kostnadsberäkningarna har jag i huvudsak intet att erinra. På en detaljgranskning av de av kommittén för olika arbetsuppgifter tillämpade ersättningsbeloppen har jag icke ansett mig böra ingå. I likhet med kommittén beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 340,000 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärfysisk verksamhet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 340,000 kronor.

[158.] 15. **Premier för innehav av vissa automobiler, reservationsanslag.** På därom av Kungl. Maj:t i 1941 års statsverksproposition (bilagan fjärde huvudtiteln, punkten 169) framlagt förslag anvisade 1941 års riksdag till premier för innehav av vissa automobiler ett reservationsanslag av 60,000 kronor. Anslaget är avsett för premiering av innehav av lastautomobiler lämpliga till sjuktransportändamål i syfte att säkerställa tillgången på dylika transportmedel för den militära och civila sjukvården vid mobilisering och under krig.

Genom beslut den 6 juni 1941 har Kungl. Maj:t ställt anslaget till arméförvaltningens tygdepartements förfogande och i anslutning därtill utfärdat kungörelse (Sv. förf.-saml. nr 446) angående premier för innehav av vissa för sjuktransporttjänst godkända lastautomobiler.

Med förmälan att anslagsbelastningen för innevarande budgetår icke ännu läte sig överblicka har *arméförvaltningen* hemställt, att — intill dess ytterligare erfarenheter rörande medelsbehovet under anslaget vunnits — detsamma i riksstaten måtte uppföras med oförändrat belopp.

I likhet med arméförvaltningen förordar jag, att anslaget för budgetåret 1942/43 beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att till *Premier för innehav av vissa automobiler* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 60,000 kronor.

[159.] 16. **Reglering av skador i följd av trafik med försvarsväsendets motorfordon, förslagsanslag.** Försäkringsplikt jämlikt lagen om trafikförsäkring å motorfordon åligger icke staten. Beträffande staten gäller dock bestämmelsen i 4 § sista stycket sagda lag, enligt vilken ägare av motorfordon är pliktig att, även om han icke tagit trafikförsäkring, till den som lidit skada i följd av trafik med fordonet utgiva vad denne ägt utfå av försäkringsgivaren, om trafikförsäkring funnits.

Vad nu anförts äger tillämpning jämväl med avseende å motorfordon, som disponeras av försvarsväsendet.

Kostnader för reglering av skador i följd av trafik med av försvarsväsendet disponerade motorfordon, där skadorna drabbat tredje man, gäldas från fjärde huvudtiteln anslag till extra utgifter. Vad angår marinen, bestridas sådana kostnader jämlikt av Kungl. Maj:t för varje särskilt fall meddelat beslut. Vad åter angår armén och flygvapnet, har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut senast den 4 juli 1941 bemyndigat arméförvaltningens vederbörande departement (styrelse) respektive flygförvaltningen att pröva och avgöra frågor om ersättning till tredje man för skada i följd av trafik med motorfordon, där skadeståndsskyldighet jämlikt laga kraft ägande dom eller utslag föreligger, dock endast då fråga ej är om periodiskt utgående belopp, eller eljest där ersättningsbeloppet i det särskilda fallet ej överstiger 500 kronor. Genom beslut sistnämnda dag har Kungl. Maj:t vidare, med hänsyn till den stegring av kostnaderna för sådana ersättningar, som blivit en följd av den ökade användningen av motorfordon vid försvarsväsendet under anbefalld försvarsberedskap, medgivit arméförvaltningens vederbörande departement (styrelse) respektive flygförvaltningen att för ändamålet för tiden intill den 30 juni 1942 disponera arméförvaltningen högst 125,000 kronor och flygförvaltningen högst 15,000 kronor, att utgå från de å förskottsstaten för försvarsväsendet uppförda förskottsanslagen till löpande utgifter (Da respektive Fa). Kostnaderna för sådana skador i följd av trafik med av armén eller flygvapnet disponerade motorfordon, beträffande vilka Kungl. Maj:t förbehållit sig beslutanderätt, bestridas alltså från anslaget till extra utgifter.

I sin skrivelse rörande lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1942/43 har *arméförvaltningen* hemställt, att å fjärde huvudtiteln måtte uppföras ett särskilt anslag för bestridande av utgifter av denna art. Ämbetsverket har anfört bland annat följande:

Till och med budgetåret 1939/40 hade kostnaderna för reglering av skador i följd av trafik med lantförsvarets motorfordon icke uppgått till något högre belopp för budgetår. Efter nämnda budgetår hade emellertid det sammanlagda utgiftsbeloppet för sådant ändamål stigit högst väsentligt. För budgetåret 1940/41 hade sålunda från extrautgiftsanslaget anvisats tillhoppa omkring 134,000 kronor. Av nämnda belopp hade Kungl. Maj:t beslutat i fråga om skadeersättningar å tillhoppa omkring 24,000 kronor, under det att skaderegleringar till ett sammanlagt belopp av 110,000 kronor beslutats av armé-

förvaltningens vederbörande departement i enlighet med av Kungl. Maj:t särskilt meddelade föreskrifter. För innevarande budgetår kunde, förutom det belopp å högst 125,000 kronor, som anvisats ämbetsverket från förskottsstaten, minst 50,000 kronor beräknas åtgå för sådana skaderegleringar, beträffande vilka Kungl. Maj:t förbehållit sig beslutanderätten.

Redan i skrivelse den 20 juni 1941 hade arméförvaltningen såsom sin åsikt uttalat, att förhållandena utvecklat sig därhän, att nu avsedda utgifter med hänsyn till den sammanlagda kostnaden icke i fortsättningen kunde utan olägenhet för andra ändamål av vikt bestridas från anslaget till extra utgifter. Uppenbarligen vore det ändamålsenligt, att samtliga kostnader av ifrågavarande art — alltså även de utgifter, som skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning — redovisades å ett och samma anslag. Även om utgifterna av nu avsett slag för närvarande finge anses onormalt höga, måste man på grund av den starkt ökade motoriseringen av arméns truppförband även vid en återgång till fredsorganisation räkna med att berörda utgifter komme att uppgå till belopp, som vore väsentligt högre än tidigare och som på grund av utgifternas ofrånkomlighet kunde stå hindrande i vägen för andra angelägna ändamåls tillgodoseende. Att härvidlag utföra någon mera exakt beräkning av medelsbehovet läte sig dock icke göra. Med hänsyn till att tidpunkten för skaderegleringen ofta inträdde avsevärd tid efter skadans uppkomst, syntes så stora följdverkningar av den förstärkta försvarsberedskapen kvarstå, att ett för ifrågavarande utgifter särskilt beräknat anslag för nästa budgetår, även om återgång till fredsorganisation då skett eller komme att ske, icke syntes böra sättas lägre än till 100,000 kronor.

Marin- och flygförvaltningarna hava i gemensamt utlåtande över arméförvaltningens förslag tillstyrkt bifall till detsamma. Anslagsbehovet beräknades för marinen till 10,000 kronor och för flygvapnet till 15,000 kronor.

Även *riksräkenskapsverket* har funnit det motiverat, att ifrågavarande utgifter bestridas från ett särskilt anslag, vilket borde uppföras under fjärde huvudtitelns rubrik E. *Diverse.*

Det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke med den ökning av det militära motorfordonsbeståndet, som skett under de senaste åren, frågan om trafikförsäkring av dessa fordon bör upptagas till omprövning. Härmed torde emellertid böra anstå till dess efter genomförandet av en omorganisation av försvarsväsendet någon tids erfarenhet vunnits rörande omfattningen av utgivna skadeersättningar. Med hänsyn till de icke obetydliga belopp, vartill ersättning till tredje man för skador till följd av trafik med av försvarsväsendet disponerade motorfordon numera uppgå, anser jag det riktigt, att för reglering av dylika skador ett särskilt anslag av förslagsanslags natur uppföres å riksstaten. Anslaget, som i avbidan på närmare erfarenhet rörande anslagsbelastningen synes böra upptagas med 100,000 kronor, torde böra få disponeras jämlikt bestämmelser, som Kungl. Maj:t meddelar.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av skador i följd av trafik med försvarsväsendets motorfordon* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 100,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

[160.] 17. **Utredningar rörande markförvärv m. m., reservationsanslag.** I sin skrivelse angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåret 1942/43 har *arméförvaltningen* hemställt att för bestridande av vissa kostnader för utredningar rörande markförvärv m. m. måtte anvisas ett reservationsanslag av 100,000 kronor. I anslutning härtill har ämbetsverket anfört följande:

De ständigt återkommande förändringarna av det fastighetsbestånd, som vore ställt under lantförsvarets förvaltning, hade medfört, att arméförvaltningens fortifikationsstyrelse årligen måste verkställa åtskilliga utredningar rörande fastighetsvärden, äganderättsförhållanden m. m. Antalet utredningar hade under de senare åren stegrats högst avsevärt. År 1941 hade verkställts ett osedvanligt stort antal dylika utredningar, av vilka en betydande del anbefallts av chefen för armén eller överbefälhavaren över rikets försvarskrafter.

Det kunde förutses, att denna ökning av antalet fastighetsutredningar ännu länge komme att fortbestå. Nya vapen av skilda slag hade i stor utsträckning tillförts truppförbanden. Övningstiden hade förlängts och antalet värnpliktiga, uttagna till linjetjänst, ökats. Allt detta hade medfört och komme att medföra behov av ny mark för truppförbanden i helt annan omfattning än under 1920- och 1930-talen. Härtill komme frågorna om anskaffande av särskilda armé- och arméfördelningsövningsfält. Önskvärdheten av förberedande åtgärder för förvärv av arméövningsfält hade arméförvaltningen framhållit i sina skrivelser angående lantförsvarets medelsbehov för budgetåren 1940/41 och 1941/42. Frågan om anskaffande av arméfördelningsövningsfält finge för närvarande anses vara minst lika aktuell.

Vid utredningar av här ifrågavarande art hade det varit och förbleve det ofrånkomligt, att vissa kostnader, utöver rese- och traktamentsersättningar till fortifikationsstyrelsens egna tjänstemän, uppstode. Dessa kostnader hänförde sig främst till värderingar, för vilka lokal sakkunskap måste anlitas, men även till upprättande av kartor och dylikt. För bestridande av dessa kostnader hade hitintills intet särskilt anslag stått till förfogande. Före de senare årens ökning av antalet utredningar hade kostnader av nu angiven art plågat bestridas av det till fortifikationsstyrelsens (fortifikationsdepartementets) förfogande stående anslaget till oförutsedda utgifter m. m. för jordbruks- och skogsfastigheter. Under de senare åren hade emellertid — såsom förut angivits — utredningarna tagit en sådan omfattning och därmed kostnaderna ökats så, att desamma icke längre kunnat bestridas av nyss sagda anslag. Fortifikationsstyrelsen hade då i stället avfört kostnaderna å sin försträckningstitel i avbidan på att medel för utredningarnas gäldande skulle anvisas av riksdagen i samband med anslag till markförvärv. Sedan medel på nämnt sätt erhållits, hade ersättning för de i respektive ärende förskottrade beloppen omföringsvis tillförts försträckningskontot. Med detta system hade det emellertid blivit ofrånkomligt, att på försträckningskontot kommit att kvarstå oreglerat ett betydande belopp, för vars täckande medel — till men för andra behov — hade måst reserveras å förut nämnt anslag till oförutsedda utgifter. Det belopp, som för berörda kostnader kvarstode oreglerat å försträckningskontot, uppginge för närvarande till omkring 20,000 kronor. Det vore tydligt, att detta belopp komme att högst avsevärt ökas under innevarande budgetår.

För nästkommande budgetår måste man, utöver det numera normala antalet utredningar, räkna med de synnerligen omfattande arbetena med armé- och arméfördelningsövningsfält. Enbart kostnaderna för de förberedande utredningarna beträffande arméövningsfält hade i arméförvaltningens medelsäskanden för budgetåren 1940/41 och 1941/42 beräknats till 25,000 kronor.

På grund av det nu anförda funne arméförvaltningen det nödvändigt, att

ett särskilt anslag ställdes till fortifikationsstyrelsens förfogande för täckande av de redan uppkomna och under innevarande budgetår ytterligare uppkommande kostnaderna för utredningar rörande markförvärv m. m., vilka kostnader förskottsvis guldits eller komme att gäldas av fortifikationsstyrelsen, samt för bestridande av under budgetåret 1942/43 uppkommande utredningskostnader av berörd art.

Vad beträffade storleken av ifrågavarande anslag ansåge sig ämbetsverket, under hänvisning till det anförda, böra föreslå, att detsamma för nästkommande budgetår beräknades till 100,000 kronor.

Riksräkenskapsverket har i utlåtande den 4 december 1941 funnit sig böra tillstyrka, att ett särskilt anslag anvisas under fjärde huvudtiteln för bestridande av vissa kostnader, som föranledas av på arméförvaltningens fortifikationsstyrelse ankommande utredningar rörande markförvärv m. m. De med anslaget avsedda utgifterna vore, framhåller ämbetsverket, icke av den beskaffenhet, att de till någon del borde slutligt belasta å kapitalbudgeten uppförda anslag till kapitalinvestering i försvarsväsendets fastighetsfond, utan anslaget vore helt att betrakta såsom ett anslag för bestridande av vissa kostnader för arméförvaltningens verksamhet. Med hänsyn till att det begärda anslaget alltså hade karaktären av myndighetsanslag, finge riksräkenskapsverket förorda, att anslaget — i överensstämmelse med vad som tillämpats i avseende å exempelvis det för försvarsstaben för budgetåret 1941/42 uppförda anslaget till vissa arbeten å mobiliseringsverket — anvisades under den avdelning av fjärde huvudtiteln, som avsåge centrala förvaltningsmyndigheter, samt härvid upptoges under rubriken arméförvaltningen.

Förslaget om uppförandet i riksstaten av ett särskilt anslag till bestridande av vissa kostnader för utredningar rörande markförvärv m. m. anser jag mig på de av arméförvaltningen anförda skälen böra biträda. Det måste nämligen anses principiellt oriktigt, att utgifter för planerade markförvärv, vilka sedermera icke komma till stånd, på sätt sker genom det av fortifikationsstyrelsen tillämpade förfaringssättet, komma att slutligt belasta kapitalbudgeten.

*Departements-
chefen.*

Under sjätte huvudtiteln har från och med budgetåret 1923/24 funnits uppfört ett anslag till utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. Detta anslag — å vilket för innevarande budgetår med hänsyn till förefintliga reservationer någon ny anvisning icke skett — står till Kungl. Maj:ts disposition och är avsett till täckande av kostnader för genom byggnadsstyrelsen verkställda utredningar eller andra förberedande åtgärder, vilka icke skola bekostas av styrelsens anslag eller med särskilt anvisade medel. Därest byggnadsanslag beviljas till företag, för vilket förberedande åtgärder vidtagits med anlitan av ifrågavarande anslag, skall till sistnämnda anslag återföras vad därav för ändamålet utgivits. Det synes mig med hänsyn till vad riksräkenskapsverket anfört icke lämpligt, att motsvarande konstruktion kommer till användning i fråga om förevarande anslag till utredningar rörande markförvärv m. m. De kostnader, som i enlighet med föreliggande förslag torde böra bestridas från anslaget, böra alltså slutligt stanna å detsamma. Då

anslaget bör vara tillgängligt för bestridande av utredningskostnader av här ifrågavarande slag, berörande samtliga försvarsgrenar, torde det i riksstaten böra uppföras under fjärde huvudtiteln rubrik E. *Diverse.*

Anslaget, vilket med hänsyn till ändamålet torde böra uppföras såsom reservationsanslag, synes i avvaktan på vidare erfarenhet rörande medelsåtgången böra upptagas med ett belopp av 70,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar rörande markförvärv m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 70,000 kronor.

[161.] 18. **Vård och underhåll av adresseringsmaskiner m. m., reservationsanslag.** För att möjliggöra en övergång till ett nytt, på maskinella anordningar fotat system för redovisning av de värnpliktiga hava medel anvisats för anskaffande av maskinutrustning. Sålunda anvisade 1941 års riksdag (skrivelse nr 137) för ändamålet reservationsanslag om tillhopa 2,230,000 kronor, av vilket belopp huvudparten avsågs för inköp av för registreringsmyndigheterna erforderliga adresseringsmaskiner. Vidare anvisade samma riksdag (skrivelse nr 516) ett reservationsanslag av 81,500 kronor för bestridandet av vissa med anordnandet av en central hålkortsanläggning sammanhängande kostnader. Av sistnämnda belopp beräknades 66,000 kronor för vissa engångskostnader i samband med anläggningens installerande, medan återstoden av anslaget beräknades för bestridandet under budgetåret 1941/42 av kostnaderna för anläggningens drift.

I skrivelse den 12 november 1941 har *försvarsväsendets rullföringsnämnd* — som på min anmodan verkställt beräkningar rörande de kostnader i olika hänseenden, som betingades av det nya redovisningssystemet — framhållit, att vissa utgifter komme att under budgetåret 1942/43 uppstå för vård och reparation av den för systemets betjänande anskaffade maskinparken. Nämnden har i anslutning därtill beträffande adresseringsmaskinerna anfört följande:

Enligt leveranskontrakt med säljaren av ifrågavarande maskiner, Aktiebolaget Systema, Stockholm, hade nämnda bolag lämnat två års garanti mot samtliga material- och konstruktionsfel. Reparationer och utbyten av delar skulle därvid äga rum på bolagets bekostnad. Däremot skulle fraktkostnaderna betalas av statsverket, om reparationer och utbyten verkställdes å plats, där bolaget vore representerat — för närvarande Stockholm, Göteborg och Malmö — samt dessutom rese- och traktamentskostnader, då arbetet ägde rum å annan ort. Bolaget hade icke någon skyldighet att verkställa den fullständiga översyn och rengöring av maskinerna, vilken syntes böra företagas varje år. Vid sådant förhållande hade rullföringsnämnden ansett sig böra från bolaget infordra uppgift om den årskostnad, för vilken bolaget skulle vilja åtaga sig att ombesörja vård och reparationer av maskinparken i dess helhet. Enligt angivet anbud hade bolaget förklarat sig villigt härtil mot en ersättning av i ett för allt 34,320 kronor. I det för varje maskin avgivna anbudet inginge kostnaderna för omedelbart avhjälpande av alla förekommande fel, fullständig rengöring — omfattande nedmontering, undersökning, rengöring, justering, smörjning och uppmontering — samt därmed förenade utgifter för transporter, resor och dagtraktamenten. Däremot inginge icke kostnaderna för

anskaffning av sådana reservdelar, vilka icke kunde anses beroende av material- eller konstruktionsfel. Icke heller inginge kostnaderna för utskärning av nya tryckdynor, tryckrullar och färgbandsskydd. Omsättningsskatt vore ej heller inräknad.

Enligt rullföringsnämndens uppfattning vore det ovan framlagda förfarings-sättet vid ordnandet av maskinskötseln förenat med stora fördelar. Bolaget förfogade över ett stort antal med det avsedda arbetet väl förtrogna och rutinerade verkmästare och specialmekaniker. Dessa vore dessutom fördelade på Stockholm, Göteborg och Malmö, varigenom uppkomna felaktigheter snabbt skulle kunna avhjälpas vid det stora flertalet truppförband. Vidare vunnes en ständig kontakt med utvecklingen inom ifrågavarande specialområde. Slutligen talade praktiska skäl för att åtminstone under tiden för den tvååriga garantien åt den levererande firman överlämna maskinvården i dess helhet.

Rullföringsnämnden har även ifrågasatt möjligheten att ombesörja maskinvården helt eller inom vissa delar av landet med anlitan- de av vid försvars- väsendet anställd personal. Enligt nämndens mening skulle emellertid, åtminstone så länge reparationsarbeten åläge leverantören, en sådan organisa- tion bliva förenad med väsentliga kostnader överstigande dem, som ett an- tagande av det föreliggande anbudet skulle föranleda. Nämnden hade emeller- tid igångsatt en undersökning, huruvida det icke skulle vara lämpligt att kombinera de förut angivna båda systemen dels genom att i fråga om maskin- anläggningarna i södra och mellersta Sverige träffa en överenskommelse med Aktiebolaget Systema, dels genom att för verksamheten i övre Norrland ut- bilda och anställa erforderlig personal. Härigenom skulle för sistnämnda landsdel åstadkommas en större beredskap samt resekostnaderna kunna avse- värt begränsas, särskilt som bolaget icke vore representerat längre norrut än i Stockholm. Resultatet av de sålunda igångsatta undersökningarna kunde dock icke nu framläggas. Rullföringsnämnden finge därför anmäla, att näm- den för närvarande icke vore beredd att avgiva ett slutgiltigt förslag an- gående det sätt, på vilket vården och reparationer av maskiner lämpligen borde ordnas jämte därpå grundade kostnadsberäkningar. Enligt nämndens åsikt syntes det emellertid nödvändigt räkna med en kostnad under budget- året 1942/43 för ifrågavarande ändamål av förslagsvis 40,000 kronor.

Rullföringsnämnden har vidare anmält behov av 20,000 kronor, utgörande årskostnad för anskaffning av plåtsektioner, skyltkort, färgband och ryttare, som beräknades åtgå för det nya systemet.

Slutligen har rullföringsnämnden angivit årskostnaderna för den centrala hålkortsanläggningen till 26,500 kronor, därav 24,900 kronor för maskinhyra, 700 kronor för anskaffande av hålkort och 900 kronor för övriga ej särskilt specificerade kostnader.

Sammanlagt skulle sålunda enligt rullföringsnämndens beräkningar för ifrågavarande ändamål erfordras $(40,000 + 20,000 + 26,500 =)$ 86,500 kronor.

Vad först angår frågan om anvisande av medel för adresseringsmaskinernas underhåll och vård ävensom för sådana reparationer, som icke äro att hän- föra till leverantörens garantiförpliktelse, kan jag icke underlåta att fram- Departements-
chefen.

hålla, att härför beräknade kostnader synas mig väl höga. Med hänsyn till vad rullföringsnämnden anfört finner jag mig dock icke böra motsätta mig, att rullföringsnämndens beräkningar läggas till grund för ett anslagsäskande. Jag förutsätter emellertid, att vid de undersökningar, som komma att verkställas rörande den slutliga utformningen av denna underhållstjänst, alla möjligheter beaktas att nedbringa kostnaderna utan att därför kraven på en betryggande maskinvård eftersätts.

I fråga om kostnadsberäkningarna för anskaffning av erforderlig utrustning samt för underhåll och drift av den centrala hålkortsanläggningen synes anledning till erinran icke föreligga.

Det torde kunna ifrågasättas, om icke för nu ifrågavarande ändamål erforderliga medel borde beräknas under vederbörliga expensanslag. Intill dess närmare erfarenhet vunnits rörande medelsåtgången, synas emellertid kostnaderna böra bestridas från ett å riksstaten uppfört särskilt anslag. Detta torde lämpligen böra uppföras med ett belopp av i avrundat tal 85,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vård och underhåll av adresseringsmaskiner m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 85,000 kronor.

[162.] 19. **Chiffreringsapparater, reservationsanslag.** Under erinran att 1939, 1940 och 1941 års lagtima riksdagar anvisat tillhoppa 900,000 kronor för anskaffning av chiffreringsapparater för försvarsväsendet har *ställföreträdaren för chefen för försvarsstaben* i skrivelse den 8 september 1941 hemställt, att för tillgodoseende av ett bland annat genom försvarsorganisationens utvidgning och den tekniska utvecklingen på förevarande område ökat behov av dylika apparater ett belopp av 164,000 kronor måtte anvisas.

Det synes mig icke lämpligt att vidare till statsrådsprotokollet redogöra för detta ärende; riksdagens vederbörande utskott torde därom erhålla upplysningar genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet.

Emellertid anser jag mig böra tillstyrka den gjorda framställningen. Ytterligare särskild medelsanvisning för ändamålet torde enligt vad jag under hand inhämtat icke vara erforderlig, därest nu gällande krigsorganisation icke undergår mer väsentliga ändringar.

I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Chiffreringsapparater* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 164,000 kronor.

[163.] 20. **Extra utgifter, reservationsanslag.** Ifrågavarande anslag är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 525,000 kronor. Till grund för beräkningen av anslagsbeloppet har lagts de av armé-, marin- och flygförvaltningarna i medelsäskandena begärda beloppen eller respektive 350,000 kronor, 95,000 kronor och 80,000 kronor. Anslaget disponeras av arméförvalt-

ningens civila departement och får anlitas först efter Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall.

För nästkommande budgetår har *arméförvaltningen* — under förutsättning att i enlighet med ämbetsverkets förslag ett särskilt anslag anvisades till bestridande av kostnader för reglering av skador i följd av trafik med försvarsväsendets motorfordon — beräknat det totala medelsbehovet till extra utgifter till 500,000 kronor. *Marinförvaltningen* har för nästa budgetår uppskattat anslagsbehovet för marinens del till samma belopp som för innevarande budgetår eller alltså 95,000 kronor under det att *flygförvaltningen* funnit en ökning av den för flygvapnet avsedda delen av anslaget till 100,000 kronor erforderlig. Marinförvaltningen har ifrågasatt, huruvida icke för ernående av en ändamålsenligare redovisningsform till varje försvarsgrens förfogande borde ställas den för försvarsgrenen beräknade delen av anslaget.

I det föregående har jag i enlighet med arméförvaltningens förslag hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för nästa budgetår anvisa ett förslagsanslag av 100,000 kronor till reglering av skador i följd av trafik med försvarsväsendets motorfordon. Vid bifall härtill lär en viss sänkning av anslaget till extra utgifter kunna vidtagas. Med hänsyn till de ökade krav på anslaget, som måste bliva en följd av försvarsorganisationens utökning, anser jag mig dock icke böra räkna med en större reduktion av anslaget än med 75,000 kronor. Jag beräknar alltså medelsbehovet för nästa budgetår till 450,000 kronor. Jag utgår från att ur anslaget komma att tills vidare, i avbidan på erfarenhet rörande medelsbehovet, bestridas kostnaderna för det inskrivningsråd, som omförmäles i den av 1941 års riksdag antagna värnpliktslagen.

*Departements
chefen.*

Vid framläggandet av 1941 års statsverksproposition utgick jag från att en uppdelning av anslaget på olika poster för varje försvarsgren icke skulle ske. De erfarenheter, som inhämtats under den redan förflutna delen av innevarande budgetår, synas emellertid utvisa, att vissa fördelar kunna ernås genom en sådan anordning. Jag anser mig därför böra förutsätta, att Kungl. Maj:t i samband med beslutet rörande anslagets disposition fördelar anslaget på tre poster, vilka ställas till respektive förvaltningars förfogande för användning på sätt Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmer, varvid arméförvaltningens delpost torde böra omfatta samtliga utgifter, som icke utbetalas av marin- och flygförvaltningarna. Dessa poster torde böra betraktas som särskilda reservationsanslag.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av 450,000 kronor.

[164.] 21. *Dyrtilstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.* Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört om beredande av

dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 140,000 kronor.

[165.] 22. **Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, förslagsanslag.** För bestridande av kostnaderna för barntillägg åt vissa befattningshavare, vilka enligt kungörelsen den 15 juni 1939 (nr 428) angående barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst övergångsvis bibehållits vid rätten att åtnjuta barntillägg, hava för budgetåret 1940/41 anvisats 700,000 kronor och för budgetåret 1941/42 655,000 kronor. För nästa budgetår torde ett belopp av 600,000 kronor förslå för ändamålet.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 600,000 kronor.

[166.] 23. **Kristillägg, förslagsanslag.** Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet förut i dag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Kristillägg* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av 5,700,000 kronor.

[167.] 24. **Reglering av vissa kursförluster, förslagsanslag.** I likhet med vad för innevarande budgetår är fallet torde jämväl för nästkommande budgetår böra anvisas ett särskilt förslagsanslag för beredande av ersättning för kursförluster åt innehavarna av beställningar såsom militär-, marin- och flygattachéer. Då medelsåtgången under budgetåret 1940/41 utgjort omkring 60,000 kronor, föreslår jag, att anslaget uppföres med nämnda belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reglering av vissa kursförluster* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av 60,000 kronor.

Fjärde huvudtitelns slutsumma, i den av 1941 års riksdag
godkända riksstaten för budgetåret 1941/42 utgörande kronor 575,335,400,
kommer vid bifall till de av mig framställda förslagen att
för budgetåret 1942/43 uppgå till » 713,031,800.
innebärande en höjning med » 137,696,400.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sven Berglund.

Register

till

Fjärde huvudtiteln för budgetåret 1942/43.

Sid.

Kronor

A. Försvarsdepartementet.

5	Avlöningar	420,000
6	Omkostnader	75,000
	Säger för försvarsdepartementet	495,000

B. Centrala förvaltningsmyndigheter.

Arméförvaltningen.

7	Avlöningar	¹⁾ 1,050,000
7	Omkostnader	192,000
	Säger för arméförvaltningen	1,242,000

Marinförvaltningen.

8	Avlöningar	¹⁾ 500,000
8	Omkostnader	230,000
11	Inredning och utrustning m. m. av nybyggnad för marinens myndigheter	550,000
	Säger för marinförvaltningen	1,280,000

Flygförvaltningen.

14	Avlöningar	¹⁾ 240,000
14	Omkostnader	128,500
	Säger för flygförvaltningen	368,500
	Säger för centrala förvaltningsmyndigheter	2,890,500

C. Försvarskrafterna.

Försvarsstaben.

16	Avlöningar	¹⁾ 1,600,000
16	Omkostnader	¹⁾ 500,000
16	Krigshistoriska avdelningens verksamhet	7,500
18	Vissa arbeten å mobiliseringsverket	30,000
18	Fältövningar	6,000
19	Inventarier m. m. för försvarsväsendets radioanstalt	138,700
	Säger för försvarsstaben	2,282,200

Armén.

Avlöningar m. m. till fast anställd personal.

20	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹⁾ 53,000,000
21	Avlöningar till personal å övergångsstat	685,000

¹⁾ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
21	Avlöningar till personal å reservstat	900,000
22	Avlöningar till personal i arméns reserver	¹⁾ 1,000,000
22	Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.	460,000
22	Ekiperingsersättningar	1,200,000
	Säger för avlöningar m. m. till fast anställd personal	57,245,000
	<i>Avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga.</i>	
23	De värnpliktigas avlöning	¹⁾ 17,700,000
25	Familjebidrag åt värnpliktiga	625,000
	Säger för avlöningar och familje- bidrag åt värnpliktiga	18,325,000
	<i>Sjukvård.</i>	
25	Sjukvård	955,000
29	Sjukvårdsmateriel	540,000
30	Inventarier för vissa sjukhus	50,000
	Säger för sjukvård	1,545,000
	<i>Resor och militärtransporter.</i>	
31	Inskrivnings- och färdkostnader	1,150,000
32	Reseersättningar m. m.	1,175,000
32	Rese- och traktamentskostnader m. m. för hästuttag- ningsmyndigheterna	¹⁾ 35,000
	Säger för resor och militärtransporter	2,360,000
	<i>Expenser m. m.</i>	
33	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	8,900,000
36	Övriga expenser m. m.	960,000
37	Publikationstryck	220,000
	Säger för expenser m. m.	10,080,000
	<i>Mathållning m. m.</i>	
38	Mathållning	29,000,000
40	Furagering	4,700,000
	Säger för mathållning m. m.	33,700,000
	<i>Intendenturmateriel m. m.</i>	
41	Munderingsutrustning	16,900,000
43	Kasern- och förplägnadsutredning	2,125,000
44	Engångskostnader för anskaffning av kaserninventarier	200,000
45	Inventarier för nya kasern- och mässbyggnader m. m.	345,000
46	Växelbordsanläggningar	310,000
	Säger för intendenturmateriel m. m.	19,880,000
	<i>Undervisning och övningar.</i>	
48	Undervisningsmateriel m. m.	250,000
49	Vissa kostnader för de fasta undervisningsverken, särskilda utbildningskurser m. m.	1,300,000

¹⁾ Beräknat belopp.

Fjärde huvudtiteln.

Sid.		Kronor
50	Truppförbandens övningar	6,800,000
53	Fält- och fälttjänstövningar	2,000,000
	Säger för undervisning och övningar	10,350,000

Anskaffning och vård av hästar m. m.

53	Remontering	850,000
56	Veterinärvård	147,000
56	Arméns hundväsande	54,000
59	Arméns brevduveväsande	5,000
	Säger för anskaffning och vård av hästar m. m.	1,056,000

Tygmateriel m. m.

59	Vapen och ammunition m. m.	32,000,000
61	Signal- och ingenjörteknisk materiel m. m.	1,250,000
62	Motor- och anspanssfordon m. m.	¹⁾ 7,000,000
63	Industriell krigsberedskap	200,000
63	Försök med viss tygmateriel	500,000
63	Anskaffning av tygmateriel	¹⁾ 110,000,000
	Säger för tygmateriel m. m.	150,950,000

Fortifikatoriska anläggningar.

64	Befästningars underhåll m. m.	650,000
----	------------------------------------	---------

Bidrag och understöd.

65	Understöd åt den frivilliga landstormsutbildningen	350,000
67	Bidrag till frivilliga automobilkåren	12,000
67	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	20,000
68	Frivilliga djursjukvården i krig	8,000
68	Frivilliga skytteväsendets befrämjande	1,325,000
74	Bidrag till skjutbanors ordnande	500,000
75	Understöd åt vissa föreningar m. m.	20,000
	Säger för bidrag och understöd	2,235,000
	Säger för armén	308,376,000

Marinen.*Avlöningar m. m. till fast anställd personal.*

75	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹⁾ 27,000,000
76	Avlöningar till personal å övergångsstat	800,000
77	Avlöningar till personal å reservstat	40,000
77	Avlöningar till personal i marinens reserver	¹⁾ 225,000
78	Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.	325,000
79	Ekiperingsersättningar	580,000
	Säger för avlöningar m. m. till fast anställd personal	28,970,000

¹⁾ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	<i>Avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga.</i>	
79	De värnpliktigas avlöning	¹⁾ 2,800,000
80	Familjebidrag åt värnpliktiga	100,000
	Säger för avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga	2,900,000
	<i>Sjukvård.</i>	
81	Sjukvård	300,000
82	Sjukvårdsmateriel	70,000
	Säger för sjukvård	370,000
	<i>Resor och militärtransporter.</i>	
83	Inskrivnings- och färdkostnader	170,000
84	Reseersättningar m. m.	210,000
	Säger för resor och militärtransporter	380,000
	<i>Expenser m. m.</i>	
84	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	1,800,000
86	Övriga expenser m. m.	332,000
86	Publikationstryck	100,000
	Säger för expenser m. m.	2,232,000
	<i>Mathållning.</i>	
87	Mathållning	8,600,000
	<i>Intendenturmateriel m. m.</i>	
90	Beklädnad	4,065,000
91	Kasern- och förplägnadsutredning	570,000
	Säger för intendenturmateriel m. m.	4,635,000
	<i>Undervisning och övningar.</i>	
93	Undervisningsmateriel m. m.	100,000
94	Vissa kostnader för de fasta undervisningsverken, särskilda utbildningskurser m. m.	155,000
95	Flottans övningar	10,900,000
98	Kustartilleriets övningar	1,630,000
98	Studiestipendier	100
	Säger för undervisning och övningar	12,785,100
	<i>Flytande materiel, artillerimateriel m. m.</i>	
100	Fartygsbyggnader för flottan	¹⁾ 50,000,000
100	Fartygsbyggnader för kustartilleriet	1,500,000
102	Underhåll av flottans fartyg m. m.	12,450,000
103	Underhåll av kustartilleriets materiel m. m.	1,970,000
104	Anskaffning och underhåll av motorfordon	60,000
105	Anskaffning av artilleri och annan teknisk materiel	¹⁾ 8,000,000
106	Vissa materielförsök	565,000

¹ Beräknat belopp.

Fjärde huvudtiteln.

Sid.		Kronor.
107	Vissa konstruktionsarbeten	350,000
108	Förstärkning av kustartilleriförsvaret	¹⁾ 10,000,000
108	Båtar för sjökrigsskolan	120,000
109	Industriens krigsorganisation	100,000

Säger för flytande materiel, artillerimateriel m. m. 85,115,000

Fortifikatoriska anläggningar.

110	Befästningars underhåll m. m.	450,000
-----	------------------------------------	---------

Bidrag och understöd.

110	Bidrag till sjövärnsskåren	60,000
112	Understöd åt föreningar m. m.	10,800

Säger för bidrag och understöd 70,800

Säger för marinen 146,507,900

Flygvapnet.

Avlöningar m. m. till fast anställd persona .

112	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹⁾ 16,300,000
113	Avlöningar till personal i flygvapnets reserv	¹⁾ 600,000
113	Rekryteringskostnader och avskedspremier m. m.	80,000
113	Ekiperingersättningar	250,000

Säger för avlöningar m. m.
till fast anställd personal 17,230,000

Avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga.

114	De värnpliktigas avlöning	¹⁾ 1,800,000
114	Familjebidrag åt värnpliktiga	30,000

Säger för avlöningar och familjebidrag åt värnpliktiga 1,830,000

Sjukvård.

115	Sjukvård	180,000
116	Sjukvårdsmateriel	64,000

Säger för sjukvård 244,000

Resor och militärtransporter.

118	De värnpliktigas färdkostnader	130,000
119	Reseersättningar m. m.	115,000

Säger för resor och militärtransporter 245,000

Expenser m. m.

119	Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	1,600,000
119	Övriga expenser m. m.	150,000
120	Publikationstryck	60,000

Säger för expenser m. m. 1,810,000

Mathållning.

121	Mathållning	4,100,000
-----	-------------------	-----------

¹⁾ Beräknat belopp.

Fjärde huvudtiteln.

219

Sid.		Kronor
	<i>Intendenturmateriel m. m.</i>	
122	Beklädnad	2,300,000
123	Kasern- och förplägnadsutredning	400,000
124	Engångskostnader för anskaffning av intendenturmateriel m. m.	¹⁾ 2,800,000
	Säger för intendenturmateriel m. m.	5,500,000
	<i>Undervisning och övningar.</i>	
124	Undervisningsmateriel m. m.	135,000
125	Flygvapnets övningar	22,500,000
	Säger för undervisning och övningar	22,635,000
	<i>Flygmateriel m. m.</i>	
125	Anskaffning av flygmateriel	¹⁾ 134,000,000
126	Underhåll av flygmateriel	13,500,000
127	Vapen och ammunition	7,400,000
128	Motorfordon och motorbåtar	1,300,000
129	Motorvältar för flygfälten	90,000
130	Eldsläckningsmateriel	180,000
131	Industriens krigsorganisation	85,000
	Säger för flygmateriel m. m.	156,555,000
	Säger för flygvapnet	210,149,000
	Säger för försvarskrafterna	667,315,100

D. Vissa till försvarsväsendet hörande institutioner.

Sjökarteverket.

132	Avlöningar	490,000
141	Omkostnader	164,500
143	Mättnings- och rekognosceringsverksamhet	390,000
144	Revidering av vissa sjökort	10,000
144	Bidrag till internationella hydrografiska byrån	15,000
	Säger för sjökarteverket	1,069,500

Krigsarkivet.

144	Avlöningar	47,500
146	Omkostnader	7,400
147	Samlingars konservering m. m.	6,000
	Säger för krigsarkivet	60,900

Armémuseum.

147	Avlöningar	42,600
147	Omkostnader	3,100
147	Samlingars konservering m. m.	13,000
	Säger för armémuseum	58,700

¹⁾ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
Försvarsväsendets kemiska anstalt.		
148	Avlöningar	129,000
155	Omkostnader	28,500
156	Forskningsverksamhet	108,000
	Säger för försvarsväsendets kemiska anstalt	265,500
Militärmeteorologisk informationstjänst.		
157	Avlöningar	82,000
157	Omkostnader	24,500
	Säger för militärmeteorologisk informationstjänst	106,500
Försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå.		
158	Avlöningar	25,000
159	Omkostnader	4,000
	Säger för försvarsväsendets centrala civilanställningsbyrå	29,000
Garnisonssjukvården m. m.		
160	Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar	79,000
164	Garnisonssjukhusen: Avlöningar	870,000
174	D:o : Omkostnader	1,235,000
176	Röntgenutrustning m. m. för garnisonssjukhuset i Skövde	138,000
177	Militärapoteket: Avlöningar	123,000
181	D:o : Omkostnader	357,000
182	Sero-bakteriologisk verksamhet	33,000
	Säger för garnisonssjukvården m. m.	2,835,000
Ammunitions- och verkstadsnämnderna.		
183	Statens ammunitionsnämnd	1,100,000
189	Försvarsväsendets verkstadsnämnd	430,000
	Säger för ammunitions- och verkstadsnämnderna	1,530,000
	Säger för vissa till försvarsväsendet hörande institutioner	5,955,100

E. Diverse.

192	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond	¹⁾ 433,000
192	Ersättning till försvarsväsendets fastighetsfond: Arméförvaltningens delfond	¹⁾ 11,529,000
192	D:o : Marinförvaltningens delfond	¹⁾ 5,648,000
192	D:o : Flygförvaltningens delfond	¹⁾ 4,927,000
192	Ersättning för automobilskatt	2,200,000
193	Ersättning för rustning och rotering	60,000
193	Resestipendier	25,000

¹⁾ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
194	Befrämjande av den andliga vården vid försvarsväsendet..	¹⁾ 250,000
195	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	180,000
195	Specialundersökning av vissa inskrivningsskyldiga m. m.	55,000
200	Underhållskostnader för vissa samvetsömma värnpliktiga ..	300,000
201	Hjälpverksamhet till förmån för de till militärtjänstgöring inkallades familjer	¹⁾ 3,000,000
202	Civilanställnings befrämjande.....	100
202	Militärfysisk verksamhet	340,000
203	Premier för innehav av vissa automobiler	60,000
204	Reglering av skador i följd av trafik med försvarsväsendets motorfordon	100,000
206	Utredningar rörande markförvärv m. m.	70,000
208	Vård och underhåll av adresseringsmaskiner m. m.	85,000
210	Chiffreringsapparater	164,000
210	Extra utgifter	450,000
211	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst	140,000
212	Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	600,000
212	Kristillägg	¹⁾ 5,700,000
212	Reglering av vissa kursförluster	60,000
Säger för diverse		36,376,100
Summa		713,031,800

¹⁾ Beräknat belopp.

BIHANG
TILL
RIKSDAGENS PROTOKOLL
VID
LAGTIMA RIKSDAGEN I STOCKHOLM
ÅR 1942

FÖRSTA SAMLINGEN

ANDRA BANDET

*Bilagor till Kungl. Maj:ts proposition nr 1 angående
statsverkets tillstånd och behov: femte, sjätte
och sjunde huvudtitlarna*

Bilaga till

1942 års statsverksproposition.

Femte huvudtiteln.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 3 januari 1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden
PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON,
BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES.

Departementschefen, statsrådet MÖLLER, anmäler de frågor, som tillhöra
regleringen för *budgetåret 1942/43* av utgifterna under *riksstatens
femte huvudtitel*, innefattande anslagen till *socialdepartementet*, samt
anför därvid följande.

A. Socialdepartementet.

[1.] 1. Socialdepartementet: *Avlöningar, förslagsanslag.*

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	353,700	347,904
1941/42	362,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	362,000	—

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1939 fastställt av riksdagen godkänd personal-
förteckning för socialdepartementet, att gälla tills vidare från och med budget-
året 1939/40.

Vidare har Kungl. Maj:t den 2 maj 1941 fastställt av riksdagen godkänd
avlöningsstat för departementet, att tillämpas tills vidare från och med
budgetåret 1941/42.

Gällande personalförteckning och avlöningsstat äro intagna i statsliggaren
för innevarande budgetår s. 175.

För nästa budgetår torde departementets personalförteckning böra lämnas orubbad. Ej heller anser jag mig böra föreslå någon ändring i departementets avlöningsstat. Förevarande anslag torde därför även för nästa budgetår kunna upptagas till 362,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialdepartementet: Avlöningar* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 362,000

[2.] 2. **Socialdepartementet: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	71,500	77,010
1940/41	70,000	52,151
1941/42	68,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	63,000	—

För användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har Kungl. Maj:t den 2 maj 1941 fastställt följande stat:

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	1,200
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1,800
3. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	46,000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	19,000
		Summa kronor 68,000

Anslagsposten till sjukvård m. m. torde även för nästa budgetår böra upptagas till 1,200 kronor.

Däremot torde posten till reseersättningar, som under budgetåret 1940/41 varit jämförelsevis ringa belastad, kunna nedsättas till 1,300 kronor.

Av det för expenser för innevarande budgetår upptagna beloppet hava 6,000 kronor avsetts för bränsle och lyse samt 40,000 kronor för övriga expenser.

Utgifterna för bränsle och lyse torde för budgetåret 1942/43 kunna uppskattas till 6,500 kronor. För övriga expenser torde för nämnda budgetår böra beräknas allenast 35,000 kronor. Jag har vid denna beräkning utgått från att, såsom chefen för kommunikationsdepartementet i annat sammanhang förordar, abonnemangskostnaden för kanslihusets telefonväxel, vilken för närvarande fördelas mellan respektive departement, i fortsättningen skall helt bestridas från kommunikationsdepartementets omkostnadsanslag. Det sammanlagda beloppet för expenser skulle alltså bli 41,500 kronor.

För publikationstryck har under budgetåret 1940/41 blott utgivits en bråkdel av vad som i normala fall åtgår för ändamålet. Detta beror på att uppkomna tryckningskostnader gäldats vid annan tidpunkt än den vanliga, varigenom utgifter, som eljest skulle fallit på nämnda budgetår, kommit att

belasta annat budgetår. Med någon nedgång i kostnaderna för departementets publikationstryck är icke att räkna. Hithörande utgifter böra därför även för nästa budgetår uppskattas till 19,000 kronor.

Socialdepartementets omkostnader skulle sålunda för budgetåret 1942/43 kunna beräknas i enlighet med följande sammanställning:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	1,200
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1,300
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	41,500
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	19,000
Summa kronor		63,000

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialdepartementet*: Omkostnader för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 63,000

B. Sociala verk och inrättningar.

[3.] 1. **Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag har för budgetåret 1941/42 upptagits till 1,050,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* hemställt, att berörda anslag måtte för nästa budgetår upptagas till 1,133,600 kronor.

Sedermera har *besparingsberedningen* framlagt förslag rörande ändrad organisation av socialstyrelsens utlänningsbyrå.

Departements-
chefen.

Besparingsberedningen har under hand meddelat, att beredningen har för avsikt att under den närmaste tiden inkomma med ytterligare ett förslag avseende ändringar i socialstyrelsens organisation. Med hänsyn därtill kan för närvarande någon definitiv uppskattning av förevarande anslag icke äga rum. Preliminärt tillstyrker jag, att anslaget i riksstatsförslaget upptages till samma belopp, som för ändamålet beräknats erforderligt för innevarande budgetår, eller alltså till 1,050,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 1,050,000

[4.] 2. **Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar, reservationsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	30,000	33,180
1940/41	10,000	17,062
1941/42	15,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	15,000	—

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår. Styrelsen framhåller däri, att den 1 juli 1941 å anslaget förelegat en reservation av omkring 11,275 kronor samt att därför efter ingången av löpande budgetår funnits disponibelt ett sammanlagt belopp av 26,275 kronor. Då emellertid enbart kostnaderna för vissa statistiska bostadsundersökningar, vilka Kungl. Maj:t den 11 juli 1941 uppdragit åt styrelsen att verkställa, kunde beräknas uppgå till 15,000 kronor och man därjämte måste räkna med andra av krisför-

hållandena påkallade specialundersökningar, har styrelsen utgått från att vid ingången av nästa budgetår blott en mindre anslagsreservation skulle komma att föreligga. Med denna utgångspunkt har styrelsen uppskattat anslagsbehovet för nästa budgetår till samma belopp, vartill det upptagits i riksstaten för innevarande budgetår.

I häröver den 17 september 1941 avgivet utlåtande har *statskontoret* förklarat sig icke hava något att erinra mot styrelsens framställning.

I enlighet med socialstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Socialstyrelsen*: *Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 15,000

[5.] 3. **Socialstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag har för budgetåret 1941/42 upptagits till 167,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* föreslagit, att anslaget för nästa budgetår upptages till 201,500 kronor.

Med hänsyn till vad jag förut anfört under punkt 3 torde socialstyrelsens omkostnadsanslag för närvarande blott böra upptagas med ett tills vidare beräknat belopp. Härvid torde utgifterna kunna uppskattas till 183,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Socialstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 183,000

[6.] 4. **Socialstyrelsen: Socialstyrelsens ortsombud.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	18,000	17,762
1941/42	18,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	18,000	—

De hos styrelsen anställda ortsombuden äro för närvarande 50 till antalet. Av de för dem bestämda årsarvodena uppgå 36 till belopp mellan 300 och 500 kronor, medan 9 arvoden understiga 300 kronor och 5 arvoden ligga mellan 600 och 800 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* hemställt, att ifrågavarande anslag måtte höjas till 23,000 kronor. Till stöd för denna hemställan har styrelsen anfört, att ombuden syntes böra erhålla en kompensation för levnadskostnadernas stegring ungefär motsvarande den, som i allmänhet tillerkänts statstjänstemännen. Deras arvoden borde därför höjas med 20 pro-

cent. Vid en sådan höjning erfordrades för arvoden till de nuvarande ombuden ett belopp av omkring 21,600 kronor. Styrelsen har vidare framhållit, att behov föreläge att utöka antalet ombud med åtminstone tre, vilka ombud syntes böra placeras i Trollhättan, Skövde och Härnösand. För arvoden till nämnda ombud borde avses ett belopp av omkring 1,300 kronor. Det enligt dessa kalkyler erforderliga beloppet av 22,900 kronor har av styrelsen avrundats till 23,000 kronor.

Departements-
chefen.

Tillräckliga skäl synas mig icke föreligga att förorda någon höjning av de till socialstyrelsens ortsombud utgående arvoden. Ej heller kan jag för närvarande tillstyrka anvisande av medel för utökning av antalet ombud. För den skull föreslår jag, att anslaget bibehålles vid nuvarande belopp.

I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Socialstyrelsens ortsombud* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 18,000

[7.] 5. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	70,000	63,669
1941/42	70,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	70,000	—

Från detta anslag bestridas arvoden till förlikningsmännen inom de sju förlikningsmannadistrikten ävensom ersättningar till särskilda förlikningsmän och till ledamöter av förlikningskommissioner. Från anslaget gäldas härutöver dels sådan ersättning till opartisk ordförande, ledamot av kommission eller ledamot av skiljenämnd, som avses i lagen den 11 september 1936 (nr 506) om förenings- och förhandlingsrätt, dels ock arvoden till särskilda förlikningsmän eller ledamöter av förlikningskommissioner för medling i hyrestvister.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* framlagt förslag rörande beräkningen av ifrågavarande anslag för nästa budgetår. Styrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Utgifterna hade under budgetåret 1940/41 sammanlagt uppgått till omkring 63,670 kronor. Därav hade åtgått 46,300 kronor till avlöningar åt förlikningsmännen inom respektive distrikt, 12,220 kronor till ersättningar åt ledamöter i förlikningskommissioner, 3,050 kronor till ersättningar åt särskilda förlikningsmän samt 2,100 kronor till ersättningar åt opartiska ordförande, utsedda jämlikt lagen om förenings- och förhandlingsrätt. Den totala belastningen å anslaget hade, beroende på situationen på arbetsmarknaden, ställt sig olika år från år. Sålunda hade utgifterna under budgetåret 1937/38 uppgått till 81,640 kronor, under budgetåret 1938/39 till 56,660 kronor och under budgetåret 1939/40 till 71,850 kronor.

Socialstyrelsen hemställer, att anslaget måtte för budgetåret 1942/43 upptagas med oförändrat belopp, 70,000 kronor.

Lika med socialstyrelsen anser jag det motiverat, att förevarande anslag för nästa budgetår upptages till oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förlagsanslag* av..... kronor 70,000

[8.] 6. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader, förlagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	18,000	25,872
1941/42	18,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	18,000	—

För vartdera av budgetåren 1940/41 och 1941/42 hava 15,000 kronor avsetts till reseersättningar och 3,000 kronor till expenser.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* — under förmälan att de verkliga utgifterna för reseersättningar under en följd av år avsevärt överstigit de beräknade — föreslagit, att dessa utgifter för nästa budgetår uppskattas till 18,000 kronor.

Beträffande expenserna anför styrelsen, att dessa på sistone nedgått, enär numera vid förlikningskommissioners och särskilda förlikningsmäns förhandlingar utgifterna för lokalhyra och vaktmästarebiträde endast undantagsvis behöfve bestridas av statsmedel. Det vore därför tillfyllest att för expenser beräkna 2,000 kronor.

Styrelsen har sålunda uppskattat det föreliggande medelsbehovet till sammanlagt 20,000 kronor.

Ifrågavarande anslag, som under en följd av år varit upptaget till 18,000 kronor, synes mig jämväl för nästa budgetår kunna upptagas till nämnda belopp. Jag beräknar därvid 16,000 kronor för reseersättningar och 2,000 kronor för expenser.

Departements-
chefen.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 18,000

[9.] 7. **Arbetsdomstolen: Avlöningar, förlagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	79,300	74,390
1941/42	81,600	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	79,100	—

[Lag den 22 juni 1928 (nr 254); ändrad genom lagar nr 508/1936 och 131/1937.]

Femte huvudtiteln.

Arbetsdomstolen består av ordförande och sex ledamöter.

Ordföranden och två ledamöter förordnas av Konungen på viss tid bland personer, som icke kunna anses företräda arbetsgivar- eller arbetarintressen.

Ordföranden och en av ledamöterna, vilken förordnas att vara vice ordförande, skola vara lagkunniga och i domarvärv erfarna.

Den andre ledamoten skall äga särskild insikt och erfarenhet i arbetsförhållanden och därmed förbundna avtalsfrågor. För vardera ledamoten förordnar Konungen två ersättare, som uppfylla de för ledamot stadgade behörighetsvillkoren.

Fyra ledamöter, vilka skola vara i arbetsförhållanden erfarna och kunniga, förordnas av Konungen för 2 år i sänder, två efter förslag av svenska arbetsgivarföreningarnas förtroenderåd och två efter förslag av landsorganisationen i Sverige. För vardera sidan förordnas enligt samma regler fyra ersättare.

Arbetsdomstolen är domför med ordförande och fyra ledamöter. Av ledamöter, som förordnas efter förslag, skola lika många närvara för vardera sidan.

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1939 fastställt av riksdagen godkänd personalförteckning för arbetsdomstolen, att gälla tills vidare från och med budgetåret 1939/40. Förteckningen upptager allenast en befattning, nämligen en sekreterare i lönegraden Eo 24.

Den för arbetsdomstolen gällande avlöningsstaten, vilken fastställts av Kungl. Maj:t den 2 maj 1941, har följande lydelse:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl.

Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor	51,400
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	26,700
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	3,500
Summa förslagsanslag		kronor 81,600

Posten till arvoden och särskilda ersättningar — vilken för vart och ett av de två sistförflutna budgetåren varit upptagen till 51,400 kronor — skall enligt Kungl. Maj:ts beslut sistnämnda dag disponeras i enlighet med de bestämmelser, som i motsvarande hänseende gåvos den 5 maj 1939. Enligt dessa bestämmelser disponeras posten på följande sätt:

Årsarvode till ordföranden	kronor	21,000
» » en ledamot, tillika vice ordförande	»	2,000
» » en ledamot	»	1,500
Årsarvoden » fyra ledamöter	»	6,000
Dagarvoden till ledamöter och ersättare för dem	»	15,200
Ersättning till ledamöter för mistade avlöningsförmåner	»	5,600
Ersättning för särskilda utredningar genom tekniskt sakkunniga	»	100
Summa		kronor 51,400

Därest ordförandebefattningen skulle komma att innehavas av person, som icke förut varit innehavare av justitierådsämbete, utgår arvode med 19,000 kronor.

Enligt föreskrift av Kungl. Maj:t äger ledamot eller ersättare att för varje dag, han deltagar i offentligt sammanträde i domstolen, dock beträffande ledamot högst femtiofem dagar under hela budgetåret, åtnjuta dagarvode, som skall utgå med sextio kronor till vice ordföranden och hans ersättare, med femtio kronor till den andre utan förslag utsedde ledamoten och dennes ersättare samt med fyrtio kronor till annan ledamot och ersättare för sådan ledamot.

Vidare gäller, att arbetsdomstolen äger att pröva frågor rörande ersättning åt vice ordföranden för avlöningsförmåner, som han måst avstå på grund av sin tjänstgöring hos domstolen antingen i anledning därav att ordföranden åtnjutit semester eller eljest varit förhindrad att uppehålla sin befattning eller ock av annan orsak. Dylik ersättning får dock icke utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande, för år räknat, utgå för mer än 60 dagar utöver den tid, varunder vice ordföranden tjänstgjort såsom ordförande i domstolen.

Nuvarande bestämmelser om ersättning till ledamöter och deras ersättare antogs vid 1933 års riksdag. Dessförinnan åtnjoto ledamöterna endast årsarvode. Vice ordförandens årsarvode hade vid 1931 års riksdag höjts från 5,000 till 5,500 kronor. Övriga ledamöters arvoden utgingo med 4,500 kronor till den utan förslag utsedde ledamoten och med 4,000 kronor till övriga ledamöter. Ersättarna åtnjoto endast dagarvoden, vilka från och med budgetåret 1930/31 höjts från 40 till 60 kronor för de utan förslag utsedda och från 20 till 40 kronor för övriga ersättare.

I skrivelse den 15 september 1941 har *arbetsdomstolen* framlagt beräkningar angående medelsbehovet för domstolen under nästkommande budgetår.

Arbetsdomstolen har till en början till belysande av omfattningen av arbetsdomstolens verksamhet lämnat de uppgifter, vilka äro intagna i följande tablå.

Å r	Antalet till domstolen inkomna mål	Antalet av domstolen meddelade domar
1930	150	123
1931	190	143
1932	221	206
1933	228	186
1934	211	189
1935	191	152
1936	181	123
1937	174	152
1938	177	134
1939	166	140
1940	190	122

För tiden 1 januari—31 augusti 1941 utgjorde antalet inkomna mål respektive meddelade domar 125 och 101.

I anslutning till de sålunda lämnade uppgifterna framhåller arbetsdomstolen, att den tendens till minskning i antalet inkomna mål och meddelade domar, som gjort sig gällande under senare hälften av 1930-talet, syntes

hava förbytt i sin motsats, ity att antalet inkomna mål och meddelade domar under tiden 1 januari—31 augusti 1941 varit högre än motsvarande antal för samma tidsperiod under något av åren efter år 1934.

Arbetsdomstolen har härefter övergått till en uppskattning av de olika anslagsposterna. I fråga om posten till arvoden och särskilda ersättningar anför domstolen följande.

Utgifterna för ifrågavarande ändamål hade för budgetåret 1940/41 allenast uppgått till något över 47,000 kronor. Besparing hade uppkommit främst å det för dagarvoden till ledamöter och ersättare för dem avsedda beloppet samt å det belopp, som beräknats för ersättning till ledamöter för mistade avlöningsförmåner. Besparingen å det förra beloppet förklarades därav, att domstolen under budgetåret icke hållit så många med rätt till dagarvoden förenade sammanträden, som medgivits, medan besparingen å det senare beloppet möjliggjorts dels därigenom att domstolens ordförande icke uttagit mera än en del av den honom tillkommande ledigheten och dels därigenom att domstolens vice ordförande icke i full utsträckning begagnat sig av den honom tillerkända rätten till ersättning för mistade avlöningsförmåner.

I betraktande av orsakerna till de ifrågavarande besparingarnas uppkomst syntes anledning icke föreligga att nedsätta arvodesposten.

Domstolen har därför upptagit posten till arvoden och särskilda ersättningar till oförändrat belopp.

Även posterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg hava av domstolen upptagits till samma belopp, vartill posterna beräknats för löpande budgetår.

Medelsbehovet för avlöningar vid arbetsdomstolen har således för nästa budgetår av domstolen genomgående uppskattats i överensstämmelse med beräkningarna för innevarande budgetår.

Rörande arbetsdomstolen har av *besparingsberedningen* upprättats en promemoria, som jag nu torde få anmäla.

I promemorian anför beredningen beträffande ledamöternas tjänstgöring följande.

Den tjänstgöring, som åvilade annan ledamot än vice ordföranden (eller suppleant, som inträdde i stället för sådan ledamot), fullgjordes till huvudsaklig del under domstolens sessioner, men även såsom hemarbete. Sålunda utskickades före ett måls handläggning inför domstolen avskrift av i målet ingivna handlingar till envar ledamot för inläsning. Sedan målet slutbehandlats, underställdes på motsvarande sätt ett av ordföranden upprättat eller godkänt förslag till utslag ledamotens granskning, varvid denne hade att i förekommande fall formulera sin eventuellt avvikande mening.

Vid tjänstledighet för ordföranden (i regel 2 månader) inträdde vice ordföranden i dennes tjänsteutövning. Även å tid då så icke skedde vore vice ordförandens tjänstgöring mer omfattande än annan ledamots. En ständig kontakt uppehölls sålunda mellan honom och ordföranden i frågor, som ankomme på domstolens beslut. Denna toge sig uttryck bland annat däri, att förslagen till utslag i regel icke underställdes övriga ledamöter, förr än de granskats av vice ordföranden och i händelse av erinran från dennes sida varit föremål för överläggning mellan honom och ordföranden.

Sedan beredningen härefter redogjort för de ersättningar, som för närvarande utgå till ordförande samt ledamöter och ersättare, fortsätter beredningen:

Under år 1940 hade hållits 49 offentliga och ett enskilt sammanträde. Sammanträdenas längd hade varierat mellan en halv timme och 11 timmar. Antalet sammanträden om 4 timmar och därutöver vore 34 och den genomsnittliga sammanträdestiden 5.11 timmar.

De två utan förslag utsedda ledamöterna hade i årsarvoden och dagarvoden uppburit, vice ordföranden — som närvarit vid 46 sammanträden, varav ett enskilt — 4,700 kronor eller i genomsnitt 102 kronor per sammanträde, och den andre — som närvarit vid 49 sammanträden, varav ett enskilt — 3,900 kronor eller i genomsnitt 80 kronor per sammanträde.

De fyra efter förslag utsedda ledamöterna hade närvarit vid 18, 32, 34 respektive 31 sammanträden och härför uppburit 2,220, 2,780, 2,860, respektive 2,740 kronor eller, en av dem 123 kronor och de tre övriga i genomsnitt 86 kronor per sammanträde.

Av ersättarna hade vice ordförandens ersättare närvarit vid 7 sammanträden och de övriga tre utan förslag utsedda vid 5, 2 respektive 0 sammanträden. — Efter förslag utsedda ersättare hade närvarit, en vid 26 sammanträden och de övriga vid lägst 1 och högst 13 sammanträden.

Beredningen framlägger här efter förslag rörande nedsättning av vissa ledamöters arvoden. I denna del uttalar sig beredningen på följande sätt.

Beredningen hade i en tidigare avgiven promemoria angående arbetsrådet framhållit, att vad särskilt anginge de ledamöter av rådet, som vore att anse såsom partsrepresentanter, systemet med ersättning till ledamöterna i form av ett vid sidan av dagarvode utgående årsarvode ledde till uppenbara orättvisor. Beredningen hade föreslagit, att årsarvodena till andra rådets ledamöter än ordföranden och ställföreträdande ordföranden skulle indragas.

Beredningens förslag hade inneburit, att ersättning till ledamot skulle komma att utgå efter samma grunder som till suppleant.

Även beträffande ledamöterna i arbetsdomstolen syntes ersättning i form av enbart dagarvoden leda till ett rättvisare resultat vid jämförelse såväl ledamöterna inbördes som mellan ledamöterna och deras suppleanter. Detta gällde i främsta rummet de efter förslag utsedda ledamöterna, men även tjänstgöringsförhållandena för den av de två utan förslag utsedda, som icke förordnats till vice ordförande, syntes vara sådana, att ersättning till denne borde utgå endast såsom dagarvode.

Den nuvarande formen för ersättning till vice ordföranden syntes med beaktande av dennes tjänstgöringsförhållanden vara motiverad. Då det tidigare visat sig svårt att för uppdraget erhålla kvalificerad arbetskraft, torde det fasta arvudet böra bibehållas vid sitt nuvarande belopp.

Vad anginge frågan om dagarvodenas storlek torde med hänsyn till ärendenas art, sammanträdenas längd och det hemarbete, som regelmässigt följde på deltagandet i domstolens sammanträden, den nuvarande skillnaden mellan arbetsdomstolen och arbetsrådet böra i stort sett bibehållas. Då det nuvarande dagarvudet av 40 kronor till ledamot, som utsetts efter förslag, även kunde anses utgöra skälig ersättning för ledamotskapet i arbetsdomstolen, föresloges icke ändring i detta belopp. Beträffande dagarvodena till de ledamöter av domstolen, vilka utsetts utan förslag, framställdes icke heller något ändringsyrkande. Inom beredningen hade emellertid ifrågasatts, huruvida de icke borde utgå efter samma grunder som dagarvodena till domstolens övriga ledamöter. Detta skulle innebära en nedsättning med 20, respektive 10 kronor.

Beredningens förslag innebär alltså i huvudsak, att ersättning till annan ledamot av arbetsdomstolen än ordföranden och vice ordföranden framdeles skulle utgå efter samma grunder som ersättning till suppleant för ledamoten.

I anledning av besparingsberedningens förslag hava utlåtanden avgivits av arbetsdomstolen den 29 september 1941 och af statskontoret den 27 oktober 1941 ävensom av svenska arbetsgivareföreningen och, för landsorganisationen i Sverige, landssekreteriatet den 24 november 1941.

Arbetsdomstolen har till en början gjort följande uttalanden av mera principiell innebörd.

Det måste understrykas, att alla domstolens ledamöter beklädde verkliga domarbefattningar. Att vissa av dem utsåges efter förslag av arbetsgivar- och arbetarorganisationer gjorde dem icke till representanter i domstolen för dessa organisationer. Detta sätt för deras nominering hade endast valts för att därmed åstadkomma de bästa möjliga garantier för sakkunskap på detta speciella område.

Med hänsyn härtill syntes det vara ytterst angeläget att tillförsäkra ledamöterna en så fast och tryggad ställning, som vore möjlig inom den begränsade ram, som kännetecknades av ledamotskapets karaktär av bisyssla och dess begränsning till tiden. Besparingsberedningens förslag, enligt vilket det fasta arvudet skulle frångävas de efter förslag utsedda ledamöterna och den andre av de ledamöter, som utsåges utan förslag, måste betecknas såsom stridande mot vad sålunda framhållits såsom det principiellt riktiga. Det vore icke rimligt, att arvoden, som en gång funnits skäliga för här ifrågavarande domarbefattningar, på grund av rena besparingssynpunkter tid efter annan skulle beskäras; ledamöterna borde med avseende å rätten att få behålla en gång fastställda arvoden intaga samma ställning, som intoges av ordinarie yrkesdomare i lönehänseende. I detta sammanhang ville domstolen framhålla, att eftersom rörligt tillägg icke utginge å domstolsledamöternas arvoden, dessa redan undergått en betydande reell sänkning.

Den föreslagna arvodesbeskärningen skulle lätteligen kunna tolkas såsom uttryck för bristande uppskattning av det med hänsyn till arbetsdomstolens speciella uppgifter ytterst betydelsefulla lekmanneelementet i domstolen, något som kunde tänkas vara ägnat att medföra mindre gynnsamma återverkningar i fråga om domstolens förankring i det allmänna medvetandet.

Besparingsberedningen hade helt förbisett den våda, som låge i att med dess förslag skillnaden mellan ordinarie ledamöter och ersättare skulle helt utplånas. Arbetsdomstolen vore enda instans på ett ur social synpunkt alldeles särskilt betydelsefullt rättsområde. Uppenbarligen innebure det en stor fara för enhetlig rättstillämpning, om arbetsdomstolens sammansättning växlade alltför mycket. Det vore därför ett högst betydande intresse, att domstolens ordinarie ledamöter tjänstgjorde i största möjliga utsträckning. Men den enda garanti i detta hänseende, som syntes kunna skapas, vore den påtryckning av moralisk art, som låge i att de ordinarie ledamöterna åtnjöte ett fast årsarvode. Erfarenheterna bestyrkte också, att de ordinarie ledamöterna varit medvetna om betydelsen av att de icke undandroge sig tjänstgöring i domstolen annat än i tvingande fall.

Beträffande skäligheten i och för sig av de nuvarande arvodena anför domstolen bland annat.

Såsom domstol med muntlig procedur hade arbetsdomstolen ett helt annat arbetsätt än andra institutioner med liknande grunder för sammansättningen. I egenskap av enda instans bure domstolen ett särskilt ansvar för att den utredning, på vilken dess domslut skulle grundas, bleve så fullständig som förhållandena medgäve. Domstolens sessioner bleve därför både långa — ofta sträckande sig in på sena kvällstimmar — och ytterst ansträngande med hänsyn till nödvändigheten att i detalj följa med förhandlingarna

om de vanligen särdeles invecklade tvistefrågorna. Före varje session fordrades ett icke obetydligt hemarbete för att med stöd av den förberedande skriftväxlingen sätta sig in i målen. Detta arbete hade tendens att ökas, i det parterna numera insett betydelsen av att på förhand lägga fram ett vidlyftigare material än tidigare. Efter sessionen följde alltid ytterligare hemarbete för studerande av de förslag till avfattning av domarna, som ordföranden överlämnade. Härvid kunde enskilda överläggningar erfordras, vartill komme den tid, som åtginge för författandet av eventuella skiljaktiga meningar.

På grund av det anförda har arbetsdomstolen hemställt, att besparingsberedningens förslag icke måtte föranleda någon ändring i de nuvarande bestämmelserna om arvoden till arbetsdomstolens ledamöter. Domstolen framhåller, att under alla omständigheter betydelsen av domstolens verksamhet måste tala emot en så kraftig beskärning av arvodesförmånerna som nu föreslagits. Om årsarvodena borttagas, lär det — anför domstolen — därför böra kompenseras med en avsevärd förhöjning av dagarvodena, en förhöjning, som då automatiskt skulle komma även ersättarna tillgodo. Till sist påpekar domstolen, att ett borttagande av de fasta årsarvodena för de ordinarie ledamöterna såsom nödvändig konsekvens borde medföra slopandet av maximeringen av det antal dagar, för vilket dagarvode må beräknas.

Statskontoret förklarar, att ämbetsverket ur de synpunkter, som ämbetsverket hade att företräda, icke hade något att erinra mot bifall till besparingsberedningens förslag. Under hänvisning till att inom beredningen även syntes hava framkastats den tanken, att arvodet för sammanträdesdag skulle fastställas till samma belopp för alla ledamöter, uttalar statskontoret vidare, att denna tanke syntes vara förtjänt att tagas i övervägande och att statskontoret för sin del ville tillstyrka, att dagarvode fastställdes till 40 kronor för samtliga ledamöter.

Slutligen har statskontoret fäst uppmärksamheten på att — enligt föreskrift av Kungl. Maj:t i brev den 5 maj 1939 — dagarvode till ledamot finge utgå för högst 55 dagar under ett budgetår. Ämbetsverket ifrågasätter, huruvida ej denna bestämmelse borde göras tillämplig jämväl å ersättare för ledamot.

Svenska arbetsgivareföreningen framhåller, att, enligt vad föreningen hade sig bekant, ledamöterna i arbetsdomstolen hade åtskilligt arbete även utanför sessionerna med inläsning av den förberedande skriftväxlingen i instämnda mål och granskning av förslag till domar. Dessutom måste det — påpekar föreningen vidare — i särskilt hög grad anses åligga ledamot av arbetsdomstolen att taga kännedom om avkunnade domar, även i den mån ledamoten icke deltagit i handläggningen av målen. Då därtill komme, att här vore fråga om ett högt kvalificerat arbete, har föreningen funnit, att redan de nu utgående arvodena utgjorde en låg ersättning för dessa uppdrag. Föreningen har därför avstyrkt besparingsberedningens förslag.

Landsssekreterariatet har uttalat sig på följande sätt.

Vid arbetsdomstolens tillkomst hade för de ordinarie, efter förslag utsedda ledamöterna fastställts fasta årsarvoden av 4,000 kronor. Den år 1933 genomförda omläggningen hade medfört en avsevärd reducering av arvodena;

medeltalet för de fyra ifrågavarande ledamöterna hade år 1940 utgjort 2,645 kronor. Även om ledamöterna närvarit vid samtliga sammanträden under året, skulle totala arvudet icke ha uppgått till mer än 3,460 kronor. Därtill komme den helt okompenserade sänkningen av arvodenas realvärde.

En av förutsättningarna för beredningens förslag vore att domstolens arbetsbörda minskats till följd av nedgangen i antalet mål. Beredningen hade emellertid icke förebragt någon statistik för innevarande år; en dylik statistik utvisade tvärtom en icke oväsentlig ökning av antalet mål och domar. Bortsett därifrån vore det tydligen oegentligt att endast utgå från antalet mål utan avseende vid målens beskaffenhet. Särskilt till följd av den prejudikaträtt, som domstolens tidigare praxis tillskapat, hade domstolen i stor utsträckning kommit att befrias från tvister, vilka parterna med ledning av prejudicerande avgöranden själva kunnat lösa. Den fortgående utvecklingen av förhandlingsväsendet hade väl också medfört en minskning av antalet bagatellmål. Å andra sidan vore det vad anginge kollektivavtalsmålen notoriskt, att dessa blivit alltmer omfattande och av alltmer kvalificerad beskaffenhet. Därutöver vore att taga i betraktande den betydande utvidgning av domstolens kompetensområde utöver kollektivavtalsmålen, som under de allra senaste åren genomförts i och med lagen om förenings- och förhandlingsrätt 1936, jämte det samtidigt genomförda förfarandet med vitesföreläggande enligt 6 § medlingslagen, lagen om semester 1938, lagen om förbud mot arbetstagares avskedande i anledning av trolovning eller äktenskap 1939, lagen om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring 1939 samt lagen om tjänsteplikt samma år. Speciellt lagen om förenings- och förhandlingsrätt och semesterlagen hade bidragit att avsevärt öka målfrekvensen. Detta förhållande — utvidgningen av domstolens kompetensområde — vore emellertid i förevarande sammanhang av betydelse icke endast med hänsyn till dess återverkan på målfrekvensen i och för sig utan ställde givetvis även i övrigt ökade krav på ledamöterna i domstolen.

I besparingsberedningens promemoria talades endast om det hemarbete, som regelmässigt följde på deltagandet i domstolens sammanträden. Minst lika tidskrävande vore emellertid det hemarbete, som föreginge målens handläggning vid domstolen. Den omständigheten att handläggningen vore koncentrerad till ett enda rättegångstillfälle krävde tydligen, att ledamöterna redan före domstolens sammanträden vore väl insatta i målen genom studium av den förberedande skriftväxlingen. Någon särskild ersättning för detta hemarbete utginge ju icke. Detsamma gällde om domstolens enskilda överläggningssammanträden.

Besparingsberedningens förslag skulle medföra ett försvagande av de ordinarie ledamöternas ställning, vilket måste menligt återverka på domstolens arbete. De i och för sig blygsamma årsarvodena vore ägnade att på ett fastare sätt än systemet med enbart dagarvoden knyta de ordinarie ledamöterna till domstolen och därigenom trygga den kontinuitet i sammansättningen, som måste anses av särskild betydelse för rättstillämpningen på detta område. Visst beaktande krävde väl också därvid det förhållandet att de ordinarie ledamöterna gentemot sina respektive organisationer intoge en helt annan ställning än ersättarna och på ett helt annat sätt än dessa framstode såsom representeranter för domstolen och såsom ansvariga för dennas avgöranden. Även ur denna synpunkt vore en särskillnad i arvodeshänseende mellan dem och ersättarna motiverad.

Varken med hänsyn till arvodesformen eller arvodesbeloppen syntes någon ändring av den nu gällande ordningen påkallad. Men väl vore att frukta att beredningens förslag, därest det genomfördes, kunde vara ägnat att —

för en statsfinansiellt betydelselös besparing — äventyra de ordinarie ledamöternas och därmed även domstolens auktoritet och förtroende.

Vad först beträffar besparingsberedningens förslag om borttagande av de för närvarande utgående årsarvodena till ledamöterna i arbetsdomstolen med undantag av årsarvodet till vice ordföranden anser jag mig på i huvudsak de skäl, som i frågan anförts av arbetsdomstolen, svenska arbetsgivareföreningen och landssekreteriatet, icke kunna biträda detta förslag. Däremot finner jag mig böra förorda en nedsättning med tio kronor av de dagarvoden, som utgå till sagda ledamöter. Jag tillstyrker alltså, att dagarvoden till den utan förslag utsedde ledamoten, som icke är vice ordförande, bestämmas till fyrtio kronor och att dagarvoden till de efter förslag utsedda ledamöterna fixeras till trettio kronor. I övrigt ifrågasätter jag icke någon ändring av hithörande bestämmelser. Genom den av mig förordade åtgärden skulle vinnas en besparing av omkring 2,500 kronor för år räknat. Vid bifall härtill kan posten till arvoden och särskilda ersättningar reduceras till 48,900 kronor.

Departements-
chefen.

Posterna till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och till rörligt tillägg torde böra beräknas på samma sätt som för löpande budgetår.

Medelsbehovet för nästa budgetår kan alltså uppskattas till sammanlagt (48,900 + 26,700 + 3,500) 79,100 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för arbetsdomstolen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 48,900
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal »	26,700
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3,500
Summa förslagsanslag kronor 79,100;	

dels och till Arbetsdomstolen: *Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 79,100

[10.] 8. **Arbetsdomstolen: Omkostnader, förslagsanslag.** Under denna rubrik har för budgetåret 1941/42 anvisats ett förslagsanslag av 3,900 kronor. Enligt av Kungl. Maj:t den 2 maj 1941 för domstolen fastställd omkostnadsstat hava för budgetåret utgifterna för sjukvård m. m. beräknats till 100 kronor och utgifterna för lyse likaledes till 100 kronor, medan för övriga expenser upptagits ett belopp av 3,700 kronor.

I skrivelse den 15 september 1941 har *arbetsdomstolen* hemställt, att ifrågasatt anslag måtte jämväl för budgetåret 1942/43 upptagas till 3,900 kronor. Därvid har domstolen räknat med samma fördelning av anslaget å olika utgiftsändamål som enligt den gällande omkostnadsstaten.

Departements-
chefen.

I enlighet med domstolens framställning hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsdomstolen: Omkostnader* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3,900

[11.] 9. **Arbetsrådet: Avlöningar, förslagsanslag.** För budgetåret 1941/42 hava i riksstaten för arbetsrådet upptagits två förslagsanslag, därav ett rubricerat arbetsrådet: avlöningar å 113,400 kronor och ett med rubriken arbetsrådet: omkostnader å 18,700 kronor.

I en av *besparingsberedningen* utarbetad promemoria har beredningen avgivit förslag till vissa ändringar i arbetsrådets organisation och verksamhetsformer. Enligt förslaget skulle vissa åtgärder vidtagas till nedbringande av kostnaderna för rådets verksamhet.

Över sagda promemoria har *arbetsrådet* den 23 september 1941 avgivit yttrande, däri beredningens förslag i huvudsak avstyrkts. Samtidigt har rådet framlagt sina beräkningar rörande medelsbehovet för rådet under budgetåret 1942/43. Rådet har därvid hemställt, att för nämnda budgetår rådets avlöningsanslag måtte upptagas till 106,600 kronor och rådets omkostnadsanslag till 17,700 kronor.

I anledning av besparingsberedningens promemoria hava vidare yttranden avgivits av ett flertal organisationer och myndigheter.

Departements-
chefen.

Då jag i närvarande stund ännu icke är beredd att taga slutlig ställning till besparingsberedningens och arbetsrådets förslag, får jag förorda, att anslagen till rådet i riksstatsförslaget blott upptagas till preliminärt beräknade belopp. Det synes mig därvid lämpligt, att avlöningsanslaget upptages till 106,600 kronor och omkostnadsanslaget till 17,700 kronor.

Beträffande omkostnadsanslaget gör jag framställning under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Arbetsrådet: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 be-
räkna ett *förslagsanslag* av kronor 106,600

[12.] 10. **Arbetsrådet: Omkostnader, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Arbetsrådet: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 be-
räkna ett *förslagsanslag* av kronor 17,700

[13.] 11. **Mödrahjälp i form av understöd utan återbetalningsskyldighet m. m., förslagsanslag.** För den statliga mödrahjälpsverksamheten hava för budgetåret 1941/42 anvisats två anslag, nämligen ett förslagsanslag å 6,500,000 kronor till mödrahjälp i form av understöd utan återbetalningsskyldighet

m. m. och ett förslagsanslag å 100,000 kronor till avsättning till fonden för lån till mödrahjälp.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* hemställt, att för budgetåret 1942/43 det förra av nämnda anslag måtte upptagas till 7,500,000 kronor och det senare till 100,000 kronor.

Inom besparingsberedningen pågår för närvarande — enligt vad jag in- Departements-
chefen.
hämtat — en utredning rörande mödrahjälsverksamheten, som inom den närmaste tiden torde komma att resultera i framläggande av förslag till vissa ändringar med avseende å denna verksamhet. Innan detta förslag inkommit och i vederbörlig ordning prövats, kan jag icke taga definitiv ställning till socialstyrelsens föreliggande anslagsäskanden. Jag förordar därför, att tills vidare ifrågavarande anslag blott bliva preliminärt beräknade. Vid denna beräkning torde de två anslagen kunna upptagas till respektive 6,500,000 kronor och 100,000 kronor.

Beträffande det senare anslaget gör jag hemställa under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Mödrahjälp i form av understöd utan återbetalningsskyldighet m. m.* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 6,500,000

[14.] 12. **Avsättning till fonden för lån till mödrahjälp, förslagsanslag.** Hänvisande till vad jag under nästföregående punkt anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Avsättning till fonden för lån till mödrahjälp* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 100,000

[15.] 13. **Bidrag till erkända arbetslöshetskassor, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	1,800,000	2,717,063
1941/42	5,620,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	10,000,000	—

[Förordning den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor, ändrad genom förordningar nr 151/1936, 227/1937, 99/1938 och 494/1941; förordning den 28 juni 1941 (nr 496) angående beloppet av barntillägg och hustrutillägg enligt förordningen om erkända arbetslöshetskassor; förordning den 15 juni 1934 (nr 265) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor, ändrad genom förordningar nr 228/1937 och 495/1941; kungörelse den 23 november 1934 (nr 555) angående handläggningen av frågor om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor.]

Efter de år 1941 vidtagna författningsändringarna på ifrågavarande område, vilka ändringar trädde i kraft den 1 juli 1941, utgår statsbidrag till erkänd arbetslöshetskassa såsom daghjälsbidrag, barntilläggsbidrag och förvaltningsbidrag samt, där kassan beslutat, att hustrutillägg skall utgå, jämväl såsom hustrutilläggsbidrag.

Daghjälpsbidraget utgår för kalenderår med viss procentuell andel av kassans sammanlagda kostnader för understöd vid arbetslöshet under tid av året, då antagande till erkänd arbetslöshetskassa varit gällande. Barntilläggs- och hustrutilläggsbidragen utgå för kalenderår med belopp motsvarande sjuttiofem procent av kassans sammanlagda utgifter för barntillägg och hustrutillägg under året. Barntillägget utgör 60 öre per dag och hustrutillägget en krona om dagen. Förvaltningsbidraget utgår för kalenderår dels med ett i förhållande till antalet årsmedlemmar i kassan under året beräknat belopp (medlemsbidrag), dels med belopp motsvarande vad under året utgivits i arvode till styrelseledamot och revisor, som utsetts av tillsynsmyndigheten över kassorna (socialstyrelsen). Medlemsbidrag utgår med fyra kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som icke överstiger 3,000, med tre kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som överstiger 3,000 men icke 25,000, och med två kronor per årsmedlem för det antal årsmedlemmar, som överstiger 25,000. Statsbidrag utbetalas årsvis i efterskott efter ansökan; dock att kassa må kunna efter varje kvartals slut erhålla utbetalning intill tre fjärdedelar av det bidrag, som skäligen kan antagas belöpa å kvartalet.

Genom 1941 års författningsbestämmelser hava möjligheterna till statsbidrag avsevärt utvidgats. Sålunda utgår numera daghjälpsbidrag enligt väsentligt förmånligare grunder än tidigare, medan barntilläggsbidrag och hustrutilläggsbidrag förut överhuvudtaget icke kunde ifrågakomma. Med avseende å förvaltningsbidraget har däremot icke nu vidtagits någon ändring.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* hemställt om anslag till bidrag till erkända arbetslöshetskassor för nästa budgetår. Däri har styrelsen anfört i huvudsak följande.

För närvarande vore 16 erkända arbetslöshetskassor i verksamhet med sammanlagt omkring 270,000 medlemmar. Enligt av vederbörliga fackliga organisationer fattade beslut komme före början av budgetåret 1942/43 ansökan om antagande till erkänd arbetslöshetskassa att göras för ytterligare ett antal kassor med ett beräknat medlemsantal av tillhopa 205,000. Om dessa kassor medräknades, kunde medlemsantalet i de erkända arbetslöshetskassorna vid budgetårets början beräknas komma att uppgå till ungefär 500,000.

Den sålunda emotsedda kraftiga stegringen av medlemsstocken i arbetslöshetskassorna kunde beräknas föranleda en motsvarande höjning av statsbidragen till kassorna. Därför måste vid anslagsberäkningen för budgetåret 1942/43 hänsyn tagas till de av 1941 års riksdag vidtagna ändringarna i statsbidragsgrunderna, vilka likaledes komme att verka i riktning mot en mycket avsevärd ökning av det sammanlagda bidragsbeloppet.

I fråga om arbetslöshetens omfattning under tid, för vilken statsbidrag komme att utbetalas under budgetåret 1942/43, vore det nu ej möjligt att göra förhandsberäkningar med någon större grad av tillförlitlighet. Styrelsen utginge emellertid från att arbetslöshetssituationen under ifrågavarande tid, jämförd med förhållandena under år 1940, förededde en viss försämring, dock ej av mera betydande omfattning. Styrelsen hade räknat med en arbetslöshet, som vore lägre än vad som betraktats som arbetslöshetens genomsnittsomfattning i de kostnadsberäkningar, som verkställts i samband med de vid 1941 års riksdag vidtagna författningsändringarna beträffande statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor. Som följd av dessa ändringar komme under nästa budgetår statsbidrag att utgå jämväl för barn- och hustrutillägg.

Under hänvisning till det anförda har styrelsen föreslagit, att statsbidraget till de erkända arbetslöshetskassorna för nästa budgetår måtte beräknas till 13,200,000 kronor, därav såsom förvaltningsbidrag 1,350,000 kronor, såsom daghjälpbidrag 9,850,000 kronor, såsom barntilläggbidrag 1,000,000 kronor och såsom hustrutilläggbidrag 1,000,000 kronor.

Socialstyrelsens beräkningar ansluta sig nära till de anslagskalkyler, vilka vid den senaste riksdagsbehandlingen av frågan om grunderna för statsbidrag till de erkända arbetslöshetskassorna framlades av andra lagutskottet i dess av riksdagen godkända utlåtande nr 33. Jag har i princip icke något att erinra mot styrelsens förslag. Flera omständigheter göra det emellertid sannolikt, att den kostnadsökning, varmed är att räkna, icke skall under nästa budgetår bli så stor som socialstyrelsen antagit. För min del anser jag det därför icke påkallat att uppskatta det nu föreliggande medelsbehovet till högre belopp än 10,000,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 10,000,000

Departements-
chefen.

Bekämpande av arbetslösheten.

[16.] 14. **Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Avlöningar, förslagsanslag.** För den genom statens arbetsmarknadskommission och densamma underställda organ bedrivna verksamheten hava för budgetåret 1941/42 anvisats till statens arbetsmarknadskommission m. m.: avlöningar ett förslagsanslag av 3,750,000 kronor, till statens arbetsmarknadskommission m. m.: omkostnader ett förslagsanslag av 2,100,000 kronor samt till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. ett reservationsanslag av 40,000,000 kronor.

I skrivelse den 27 november 1941 har *statens arbetsmarknadskommission* framlagt vissa beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1942/43.

I skrivelsen har kommissionen beträffande anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. anført bland annat.

Stora svårigheter mötte att mera än ett halvt år före ingången av ett budgetår med någon grad av säkerhet bedöma medelsbehovet under ett kommande budgetår. Under förutsättning att exportindustriernas avsättningsmöjligheter och importen av råvaror, fossila bränslen m. m. icke ytterligare beskures i mera avsevärd grad, syntes emellertid beräkningarna av medelsbehovet för budgetåret 1942/43 kunna göras med utgångspunkt från en verksamhet av ungefär den omfattning, som förekommit eller beräknades förekomma under innevarande budgetår. 1941 års riksdag hade för budgetåret 1941/42 för arbetsmarknadsreglerande åtgärder anvisat ett reservationsanslag av 40,000,000 kronor. När detta anslag anvisats, hade det för riksdagen varit känt, att vid budgetårets ingång troligen skulle vara för kom-

missionen disponibelt ett belopp av 22,000,000 kronor i form av reservationer från tidigare år, förutom till 3,500,000 kronor beräknad inkomst från kommissionens uppdragsgivare. Sannolikheten talade för att vid ett i huvudsak oförändrat arbetsmarknadsläge en betydande reservation komme att vara tillfinnandes vid det löpande budgetårets utgång, ehuru något mindre än reservationen vid dess ingång. Kommissionen ansåge därför, att för närvarande anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. för nästa budgetår icke behövde upptagas till högre belopp än 40,000,000 kronor.

Vad angår anslagen till statens arbetsmarknadskommission m. m.: avlöningar och till statens arbetsmarknadskommission m. m.: omkostnader beräknar kommissionen för nästa budgetår utgifterna under dessa anslag till respektive 4,000,000 kronor och 2,200,000 kronor.

Departements-
chefen.

Det ligger i sakens natur, att möjligheterna att någorlunda tillförlitligt beräkna medelsbehovet under nästa budgetår för arbetsmarknadsreglerande åtgärder för närvarande äro ganska små. Med definitivt förslag i ämnet torde därför böra anstå till en senare tidpunkt. På grund av den betydande reservation, vilken kan antagas komma att föreligga vid ingången av nästa budgetår, torde det emellertid — i avbidan på blivande proposition i ämnet — vara till fyllest att beräkna anslaget till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. till 20,000,000 kronor.

Vidkommande kommissionens avlönings- och omkostnadsanslag, som jämväl nu böra allenast preliminärt beräknas, synas dessa tills vidare kunna uppskattas till samma belopp, vartill anslagen upptagits i riksstaten för löpande budgetår, eller alltså till 3,750,000 kronor respektive 2,100,000 kronor.

Beträffande anslagen till statens arbetsmarknadskommission m. m.: omkostnader och till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. gör jag hemställan i det följande.

Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 3,750,000

[17.] 15. **Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Omkostnader, förslagsanslag.** Under åberopande av vad jag under nästföregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens arbetsmarknadskommission m. m.: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 2,100,000

[18.] 16. **Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m., reservationsanslag.** Hänvisande till vad jag förut anfört under punkten 16 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m.* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 20,000,000

Förbättrande av bostadsförhållandena m. m.

[19.] 17. **Statens byggnadslånebyrå, förslagsanslag.** Under rubriken statens byggnadslånebyrå har för budgetåret 1941/42 anvisats ett förslagsanslag av 53,400 kronor.

I skrivelse den 3 november 1941 har *statens byggnadslånebyrå* hemställt, att ifrågavarande anslag måtte för nästa budgetår höjas till 137,800 kronor.

Såsom framgår av vad jag under nästföljande punkt anför, är jag av den uppfattningen att de för budgetåret 1942/43 erforderliga anslagen till främjande av bostadsbyggande och bostadsförbättringsverksamhet böra tills vidare allenast preliminärt beräknas. Då omfattningen av byggnadslånebyråns arbete bestämmes av utformningen och storleksordningen av det stöd, som staten genom byggnadsanslagen avser att giva bostadsbyggandet, synes det mig lämpligt att även uppskjuta ett ställningstagande till byråns föreliggande anslagskrav. Anslaget till byrån bör därför tills vidare blott upptagas med beräknat belopp. Det preliminära beloppet torde kunna bestämmas till 120,000 kronor.

Departements-
chefen.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens byggnadslånebyrå* för budgetåret 1942/43 beräkna
ett *förslagsanslag* av kronor 120,000

[20.] 18. **Främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer, förslagsanslag.** För förbättrande av bostadsförhållandena hava för budgetåret 1941/42 anvisats anslag dels under driftbudgeten, femte huvudtiteln, dels ock under kapitalbudgeten, statens utlåningsfonder och fonden för låneunderstöd. De anslag, som sålunda anvisats, framgå av följande uppställning.

A n s l a g.	Belopp kr.
<i>a) Under femte huvudtiteln:</i>	
Främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer, förslagsanslag	3,250,000
Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, reservationsanslag	20,000,000
Bidrag till inrättande av pensionärshem, reservationsanslag	3,000,000
<i>b) Under statens utlåningsfonder:</i>	
Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer, reservationsanslag	20,000,000
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, reservationsanslag	11,000,000
<i>c) Under fonden för låneunderstöd:</i>	
Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, reservationsanslag	60,000,000
Lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder, reservationsanslag	3,000,000
Lån för bostadsförbättringsverksamhet, reservationsanslag	11,000,000
Summa kronor	131,250,000

I skrivelse den 3 november 1941 har *statens byggnadslånebyrå* framlagt förslag rörande bostadsanslag för nästa budgetår avseende byggnadslånebyråns verksamhetsområde. Byrån har däri hemställt, att under femte huvudtiteln måtte anvisas dels till främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer ett anslag av 5,000,000 kronor, dels ock till bidrag till inrättande av pensionärshem ett anslag av 3,000,000 kronor. Därjämte har byggnadslånebyrån beträffande kapitalbudgeten föreslagit, att till lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer måtte anvisas ett anslag av 20,000,000 kronor och till tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet ett anslag av 60,000,000 kronor.

Vidare har *egnahemsstyrelsen* i en den 20 december 1941 till socialdepartementet inkommen skrivelse hemställt, att för nästa budgetår det under femte huvudtiteln uppförda anslaget till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden måtte upptagas till 10,000,000 kronor. I skrivelsen har egnahemsstyrelsen vidare anført, att — med hänsyn till de reservationer, som vid innevarande budgetårs utgång kunde förmodas komma att föreligga å redan beviljade anslag till lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, till lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder samt till lån för bostadsförbättringsverksamhet, ävensom med hänsyn därtill att under budgetåret 1942/43 beviljade lån för berörda ändamål icke kunde antagas komma att i sin helhet utbetalas under samma budgetår — några nya anslag för dessa ändamål icke syntes vara strängt behövlige för nästa budgetår.

Departements-
chefen.

Det omfattande bostadsprogram, som förelades 1941 års riksdag, har hittills endast delvis kunnat realiseras. Brist på vissa byggnadsmaterial framtvungade under sommarmånaderna återhållsamhet på byggnadsmarknaden och de sista månadernas starka höjningar bland annat av trävarupriserna ha likaledes vållat svårigheter. För närvarande pågår på mitt initiativ en utredning rörande bostadsbyggnadsverksamhetens nuvarande läge och utsikter med särskild hänsyn tagen till materialförsörjning samt räntabilitet vid gällande villkor för beviljande av tertiärlån. Resultatet av dessa undersökningar torde böra avvaktas, innan ytterligare medel begäras för hithörande ändamål. Med hänsyn härtill ävensom till de svårigheter, som i närvarande stund överhuvud föreligga för bedömande av den kommande utvecklingen på bostads- och arbetsmarknaderna, anser jag det påkallat, att de anslag för bostadsändamål, vilka synas erforderliga för nästa budgetår, tills vidare allenast preliminärt beräknas. Såvitt jag nu kan finna, böra för nästa budgetår beräknas följande belopp.

A n s l a g.

Belopp kr.

a) Under femte huvudtiteln:

Främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer, förslagsanslag	5,000,000
Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, reservationsanslag	5,000,000
Bidrag till inrättande av pensionärshem, reservationsanslag	3,000,000

A n s l a g.

Belopp kr.

b) *Under statens utlåningsfonder:*

Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer, reservationsanslag	20,000,000
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden, reservationsanslag	5,000,000

c) *Under fonden för låneunderstöd:*

Tertiärlån till viss bostadsbyggnadsverksamhet, reservationsanslag	30,000,000
Lån för uppförande och förbättring av lantarbetarbostäder, reservationsanslag	1,000,000
Lån för bostadsförbättringsverksamhet, reservationsanslag	3,000,000

Medan jag under nästföljande punkter och under kapitalbudgeten gör framställning om beräkning av de övriga anslag för bostadsändamål, vilka jag finner påkallade för nästa budgetår, hemställer jag här, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Främjande av bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 5,000,000

[21.] 19. **Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, reservationsanslag.** Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 5,000,000

[22.] 20. **Bidrag till inrättande av pensionärshem, reservationsanslag.** Hänvisande till vad jag anfört under punkt 20 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till inrättande av pensionärshem* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 3,000,000

[23.] 21. **Bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler, reservationsanslag.** Den 19 november 1937 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för socialdepartementet att tillkalla vissa sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning rörande behovet av allmänna samlingslokaler samt dess tillgodoseende genom medverkan av stat och kommun jämte andra därmed sammanhängande frågor. Med stöd av bemyndigandet tillkallade jag den 3 december 1937 fem sakkunniga, vilka den 8 november 1939 av

gävo betänkande i ämnet (statens off. utredn. 1939: 30). I betänkandet föreslås bland annat, att för tillgodoseendet av behovet av allmänna samlingslokaler skulle av statsmedel kunna lämnas antingen bidrag eller lån.

Betänkandet, som varit föremål för remissbehandling, har i flertalet avgivna yttranden i stort sett tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Ännu har jag icke varit i tillfälle att i detalj taga ställning till förevarande förslag. Dock synes mig förslaget vara av den art, att detsamma bör i huvudsak genomföras. Jag har därför för avsikt att senare föreslå framläggande av proposition för årets riksdag rörande bidrag och lån av statsmedel för anordnande av allmänna samlingslokaler. Med anledning härav torde i riksstatsförslaget för nästa budgetår böra uppföras dels under femte huvudtiteln ett reservationsanslag till bidrag till anordnande av allmänna samlingslokaler, dels ock å kapitalbudgeten under statens utlåningsfonder ett reservationsanslag till en lånefond för anordnande av dylika lokaler. Anslagen torde, i avbidan på blivande proposition i ämnet, nu allenast böra uppskattas preliminärt. Därvid torde vartdera anslaget kunna beräknas till 2,500,000 kronor.

Beträffande anslaget under statens utlåningsfonder gör jag framställning i annat sammanhang. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till anordnade av allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *reservationsanslag* av kronor 2,500,000

Statens bosättningslån.

[24.] 22. **Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud, förslagsanslag.** För budgetåret 1941/42 hava under femte huvudtiteln anvisats dels ett förslagsanslag till statens bosättningslån: ersättning åt ortsombud å 27,000 kronor, dels ock ett förslagsanslag till statens bosättningslån: ersättning åt riksbanken å 50,000 kronor. Medan från det förra anslaget gäldas ersättningar åt de av kommunerna utsedda ortsombud, som hava att avgiva yttranden över ansökningar om bosättningslån, bestrides från det senare anslaget den ersättning, som utgår till riksbanken för dess bestyr med lånen.

Vid behandlingen denna dag under kapitalbudgeten av frågan om anslag för nästa budgetår till statens bosättningslånefond förordar jag, att sådant anslag i riksstatsförslaget allenast beräknas preliminärt. Anledningen härtill är den, att jag ännu icke varit i tillfälle att taga ställning till ett av besparingsberedningen avgivet förslag om ändrade bestämmelser beträffande den statliga bosättningslåneverksamheten. Av samma skäl bör något anstå med en definitiv uppskattning av förstnämnda två anslag. Tills vidare torde dessa anslag kunna för nästa budgetår upptagas till oförändrade belopp.

Beträffande anslaget till statens bosättningslån: ersättning åt riksbanken gör jag hemställan under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens bosättningslån: Ersättning åt ortsombud* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 27,000

[25.] 23. **Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken, förslagsanslag.** Hänvisande till vad jag under nästföregående punkt anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens bosättningslån: Ersättning åt riksbanken* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 50,000

Olycksfallsförsäkring och arbetarskydd.

[26.] 24. **Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar, förslagsanslag.** I riksstaten för innevarande budgetår har förslagsanslaget till riksförsäkringsanstalten: avlöningar upptagits till 2,465,000 kronor, medan förslagsanslaget till riksförsäkringsanstalten: omkostnader upptagits till 204,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *riksförsäkringsanstalten* uppskattat utgifterna för avlöningar till anstalten under nästa budgetår till 2,668,000 kronor. Vidare har anstalten i skrivelse den 29 augusti 1941 beräknat medelsbehovet för nästa budgetår under anstaltens omkostnadsanslag till 240,000 kronor.

Inom besparingsberedningen pågå för närvarande undersökningar rörande möjligheterna att i olika hänseenden nedbringa kostnaderna för riksförsäkringsanstaltens verksamhet. Det är min förhoppning, att resultatet av dessa undersökningar skall kunna föreligga i så god tid, att ett därpå grundat förslag skall hinna framläggas för årets riksdag. Med hänsyn därtill torde med ett slutligt ställningstagande till anstaltens föreliggande anslagsäskanden böra tills vidare anstå. Preliminärt beräknar jag för nästa budgetår utgifterna under avlöningsanslaget till 2,465,000 kronor och utgifterna under omkostnadsanslaget till 204,000 kronor.

Beträffande sistnämnda anslag gör jag framställning under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Riksförsäkringsanstalten: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 2,465,000

[27.] 25. **Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader, förslagsanslag.** Hänvisande till vad jag under nästföregående punkt anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Riksförsäkringsanstalten: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 204,000

Departements-
chefen.

[28.] 26. Riksförsäkringsanstalten: Riksförsäkringsanstaltens ortsombud m. m., *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	330,000	321,449
1941/42	325,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	325,000	—

Ifrågavarande anslag är avsett dels för ersättning till anstaltens ortsombud och ombuden för den särskilda fiskarförsäkringen, dels ock för ersättning till mantalsombuden, vilka hava till uppgift att upprätta de arbetsgivarförteckningar, som skola ligga till grund för premiedebiteringen för mindre arbetsgivare.

I skrivelse den 27 augusti 1941 har *riksförsäkringsanstalten* framlagt beräkningar rörande anslagsbehovet för nästa budgetår. I fråga om medelsbehovet för ersättningar till ortsombuden har anstalten därvid anfört följande.

Riksförsäkringsanstalten hade för närvarande 949 ortsombud, vilka under budgetåret 1940/41 i arvoden samt i obetydlig omfattning i reseersättningar sammanlagt uppburit i runt tal 205,100 kronor. Någon ökning av detta belopp måste förutses för nästkommande budgetår, enär anstalten torde bli nödsakad att med hänsyn till dyrtiden företaga höjning av vissa låga ombudsarvoden. Med hänsyn därtill torde anslagsbehovet för ortsombuden böra beräknas till omkring 207,000 kronor.

Ortsombuden åtnjöte utöver nämnda arvoden särskild ersättning med 2 kronor för varje genom deras försorg tecknad frivillig försäkring för olycksfall i arbete för hemmavarande barn eller föräldrar. Kostnaderna härför hade under budgetåret 1940/41 uppgått till omkring 800 kronor. För budgetåret 1942/43 torde för samma ändamål böra beräknas 1,000 kronor.

Kostnaderna för ersättningar åt ortsombuden kunde alltså uppskattas till 208,000 kronor.

Beträffande ombuden för den särskilda fiskarförsäkringen upplyser anstalten, att de vore 281 till antalet samt att de åtnjöte arvoden med 1 krona 50 öre för år för varje genom dem försäkrad fiskare. Anstalten meddelar vidare, att i dylika arvoden under budgetåret 1940/41 utbetalats 11,196 kronor. Antalet försäkrade fiskare, som vid slutet av 1939 uppgått till 8,029, hade vid 1940 års utgång sjunkit till 7,661. Då enligt anstaltens uppfattning någon ytterligare nedgång i antalet försäkrade icke för närvarande vore att förvänta, har anstalten uppskattat medelsbehovet för nu ifrågavarande ombud till 11,000 kronor.

Vad slutligen angår mantalsombuden upplyser anstalten, att dessa vore 211 till antalet samt att de åtnjöte arvoden, som vore beroende av antalet i arbetsgivarförteckningarna uppförda arbetsgivare. Anstalten meddelar vidare, att i arvoden till mantalsombuden under budgetåret 1940/41 utbetalats sammanlagt 104,486 kronor samt att för ändamålet komme att under löpande budgetår åtgå omkring 106,000 kronor. Då antalet arbetsgivare i förteckningarna år 1940 uppgått till omkring 728,300 mot omkring 725,700 under år 1939, ansåge sig anstalten böra beräkna medelsbehovet för ersättningar åt mantalsombuden till 106,000 kronor.

Riksförsäkringsanstalten har sålunda beräknat de sammanlagda ombudskostnaderna för budgetåret 1942/43 till (208,000 + 11,000 + 106,000) 325,000 kronor.

Då riksförsäkringsanstaltens beräkningar icke givit mig anledning till erinran, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen Departements-
chefen.

att till *Riksförsäkringsanstalten*: *Riksförsäkringsanstaltens* *orts-
ombud m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett
förslagsanslag av kronor 325,000

[29.] 27. **Försäkringsrådet: Avlöningar, förslagsanslag.** För löpande budgetår hava för försäkringsrådet anvisats två anslag av förslagsanslags natur, därav ett till försäkringsrådet: avlöningar å 265,500 kronor och ett till försäkringsrådet: omkostnader å 11,500 kronor.

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *försäkringsrådet* hemställt, att för nästa budgetår avlöningsanslaget måtte upptagas till 271,900 kronor och omkostnadsanslaget till 12,000 kronor.

Enligt vad jag inhämtat, är inom den närmaste tiden från besparingsberedningen att förvänta ett förslag till vissa ändringar med avseende å försäkringsrådets organisation och verksamhetsformer. I nuvarande läge böra därför definitiva äskanden rörande rådets avlönings- och omkostnadsanslag för nästa budgetår icke framläggas. Preliminärt synas anslagen böra upptagas till de belopp, vartill desamma beräknats för innevarande budgetår.

Med avseende å omkostnadsanslaget gör jag hemställa under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Försäkrings-
rådet*: *Avlöningar* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslags-
anslag* av kronor 265,500

[30.] 28. **Försäkringsrådet: Omkostnader, förslagsanslag.** Hänvisande till vad jag under nästföregående punkt anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Försäk-
ringsrådet*: *Omkostnader* för budgetåret 1942/43 beräkna ett
förslagsanslag av kronor 11,500

[31.] 29. **Yrkesinspektionen: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	758,200	666,818
1941/42	700,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	700,000	—

Femte huvudtiteln.

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1939 fastställt följande personalförteckning för yrkesinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Personalförteckning.	
Befattning	Lönegrad
Tjänstemän & ordinarie stat.	
11 yrkesinspektörer	A 28
1 skogs- och flottledsinspektör	A 27
1 yrkesinspektris	A 26
11 förste distriktsingenjörer	A 24
13 distriktsingenjörer	A 21
1 assistent	A 20
1 yrkesinspektrisassistent	A 18
22 yrkesunderinspektörer	A 16
1 kanslibiträde	A 7
12 kontorsbiträden	A 4

Tjänsteman & övergångsstat.

1 yrkesinspektrisassistent	A 18
----------------------------------	------

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

3 distriktsinspektriser	Eo 22
-------------------------------	-------

Vidare har Kungl. Maj:t den 2 maj 1941 fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 496,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	» 113,000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 91,000
Summa förslagsanslag kronor 700,000	

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *riksförsäkringsanstalten* framlagt förslag rörande avlöningsanslag till yrkesinspektionen för budgetåret 1942/43.

Anstalten har däri föreslagit en höjning av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän från 496,000 kronor till 507,000 kronor. Höjningen har motiverats med ökade utgifter på grund av löneklassuppflyttningar.

Beträffande medelsbehovet för avlöningar till icke-ordinarie personal har anstalten anfört i huvudsak följande.

Kostnaderna för lön enligt löneplan till extra ordinarie och extra tjänstemän kunde för budgetåret 1942/43 beräknas till 99,500 kronor. Därvid hade anstalten utgått från att fyra extra ordinarie yrkesunderinspektörsbefattningar, vilka blivit eller före den 1 juli 1942 kunde beräknas bli vakanta, skulle tills vidare lämnas obesatta.

För arvode till en biträdande assistent under sex månader hos skogs- och flottledsinspektören upptog anstalten ett belopp av 3,000 kronor.

För kallortstillägg erfordrades 300 kronor och för vikariatsersättningar 1,000 kronor.

Å varje yrkesinspektionsdistrikts expedition funnes en ordinarie kontorsbiträdes- och en extra ordinarie skrivbiträdesbefattning. Det hade emellertid

visat sig, att för de största distrikten, särskilt första och femte distrikten, stora svårigheter uppstått att kunna utföra nödiga registrerings- och skrivarbeten med anlitande allenast av den fast anställda personalen. Jämväl flera av de övriga distrikten behövde tillfällig skrivhjälp vid semester och sjukledigheter m. m. Därtill komme att distriktsinspektriserna, särskilt i Malmö och Göteborg, hade behov av skrivbiträde, vilket distriktsexpeditionerna hade svårt att lämna. Hittills hade behovet av utökad tillfällig skrivhjälp kunnat tillgodoses på grund av besparingar till följd av inkallelser till militärtjänstgöring. För nästa budgetår borde emellertid det belopp, som avsetts för tillfällig skrivhjälp eller 3,000 kronor, höjas till 6,000 kronor.

På grund av tjänstledigheter för icke-ordinarie personal kunde antagas uppkomma en besparing av 600 kronor.

I enlighet med det anförda har anstalten uppskattat ifrågavarande anslagspost till $(99,500 + 3,000 + 300 + 1,000 + 6,000 - 600)$ 109,200 kronor, vilket belopp avrundats till 109,000 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg beräknar anstalten till 92,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår har alltså av anstalten uppskattats till $(507,000 + 109,000 + 92,000)$ 708,000 kronor.

Vad först beträffar anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde utgifterna under densamma komma att ökas på grund av förestående uppflyttningar i löneklass. Ökningen kan uppskattas till 11,000 kronor. Vidare förordar chefen för finansdepartementet denna dag vid behandlingen av förslaget om revision av tjänsteförteckningen en uppflyttning av yrkesunderinspektörerna från lönegraden A 16 till lönegraden A 17. Ett bifall till detta förslag kan beräknas medföra en merkostnad under sagda anslagspost av 8,000 kronor. Å andra sidan är att märka, att, enligt vad jag inhämtat, posten för löpande budgetår — liksom fallet varit med motsvarande post för budgetåret 1940/41 — har beräknats onödigt högt. På grund härav är någon höjning av posten icke påkallad, utan synes densamma tvärtom kunna nedsättas till 480,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vidkommande utgifterna till avlöningar till icke-ordinarie personal får jag erinra, hurusom Kungl. Maj:t i proposition den 5 december 1941, nr 352, räknat med att yrkesinspektionens arbetskrafter skulle med hänsyn till behovet av bättre tillsyn av arbetsställen, där risk för gengasförgiftning kan föreligga, under en tid av ett år förstärkas med 6 befattningshavare i lönegraden Ex 21, varjämte under samma tid skulle erfordras viss tillfällig skrivhjälp. I propositionen hade förutsatts, att den förstärkta arbetskraften, för vars avlöande under ett år skulle under nu ifrågavarande anslagspost behövas ett belopp av närmare 40,000 kronor, skulle vara anställd under år 1942. Med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen gjorda förslag har 1941 års riksdag medgivit, att berörda anslagspost finge för budgetåret 1941/42 överskridas med 20,000 kronor. På grund av behovet av sagda personalförstärkning under första hälften av budgetåret 1942/43 är för nämnda budgetår att räkna med en merbelastning å anslagsposten av omkring 20,000 kronor. Posten, som av anstalten för nästa budgetår uppskattats till 109,000 kronor, torde därför för budgetåret böra upptagas till 129,000 kronor.

Utgifterna för rörligt tillägg beräknar jag till 91,000 kronor.

Det totala medelsbehovet för avlöningar till yrkesinspektionens befattningshavare skulle enligt dessa kalkyler bliva (480,000 + 129,000 + 91,000) 700,000 kronor eller samma belopp, vartill anslaget upptagits i riksstaten för löpande budgetår.

Vid bifall till förslaget om lönegradsuppflyttning för yrkesunderinspektörerna måste den för inspektionen gällande personalförteckningen ändras.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för yrkesinspektionen:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning		
Tjänstemän å ordinarie stat.		
11 yrkesinspektörer		A 28
1 skogs- och flottledsinspektör		A 27
1 yrkesinspektris		A 26
11 förste distriktsingenjörer		A 24
13 distriktsingenjörer		A 21
1 assistent		A 20
1 yrkesinspektrisassistent		A 18
22 yrkesunderinspektörer		A 17
1 kanslibiträde		A 7
12 kontorsbiträden		A 4

Tjänsteman å övergångsstat.	
1 yrkesinspektrisassistent	A 18

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.	
3 distriktsinspektriser	Eo 22;

dels godkänna följande avlöningsstat för yrkesinspektionen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.	
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 480,000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal.....	» 129,000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 91,000
Summa förslagsanslag kronor 700,000;	

dels ock till Yrkesinspektionen: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 700,000

[32.] 30. Yrkesinspektionen: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	200,000	168,951
1941/42	182,000	—
1942/43 (förslag)	177,000	—

Av anslaget för innevarande budgetår hava 3,000 kronor beräknats för sjukvård m. m., 145,000 kronor till reseersättningar och 34,000 kronor till expenser.

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *riksförsäkringsanstalten* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1942/43.

Posten till sjukvård m. m. beräknar anstalten till 3,000 kronor.

Beträffande utgifterna för reseersättningar anför anstalten, att desamma för budgetåret 1940/41 blott uppgått till omkring 128,000 kronor. Därvid vore emellertid att märka, att resefrekvensen till följd av bland annat inkallelser till militärtjänstgöring samt längre sjukledigheter för vissa inspekterande befattningshavare varit lägre än vad som kunde anses normalt. Anstalten förordar, att berörda utgifter även för nästa budgetår uppskattas till 145,000 kronor.

Också posten till expenser beräknar anstalten till oförändrat belopp. Anstalten har därvid räknat för bränsle, lyse och vatten 2,000 kronor och för övriga expenser 32,000 kronor. Anstalten framhåller, att dessa belopp i stort sett svarade mot de verkliga utgifterna för ändamålet under sistförflutna budgetår.

Anstalten har alltså uppskattat det föreliggande medelsbehovet till (3,000 + 145,000 + 34,000) 182,000 kronor.

I likhet med riks-försäkringsanstalten uppskattar jag anslagsposten till sjukvård m. m. för nästa budgetår till 3,000 kronor. Departements-
chefen.

Vad posten till reseersättningar beträffar är att märka, att under desamma måste för nästa budgetår räknas med vissa tillfälliga merutgifter i anledning av de resor, som föranledas av tillsynen över arbetsplatser, där risk för gengasförgiftning föreligger. I trots härav torde emellertid posten med hänsyn till den låga belastningen under budgetåret 1940/41 kunna ned-sättas till 140,000 kronor.

För expenser torde liksom för löpande budgetår böra beräknas 34,000 kronor, därav 2,000 kronor för bränsle, lyse och vatten och 32,000 kronor för övriga expenser.

Jag uppskattar således yrkesinspektionens omkostnader för nästa budgetår på följande sätt:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	3,000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	140,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	34,000
Summa kronor		177,000

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Yrkesinspektionen: Omkostnader* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förlagsanslag* av kronor 177,000

[33.] 31. **Kostnader enligt 19 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., förlagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41.....	350,000	497,756
1941/42.....	500,000	—
1942/43 (<i>förlag</i>).....	500,000	—

[Förordning den 31 mars 1922 (nr 130) angående uppbörd av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, ändrad genom förordningar nr 48/1930, 144/1933 och 232/1937; kungörelse den 31 mars 1922 (nr 132) med närmare bestämmelser om inbetalning och redovisning av avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, ändrad genom kungörelser nr 49/1930 och 233/1937.]

I 19 § i olycksfallsförsäkringslagen stadgas, att avgifter för försäkringar i riksförsäkringsanstalten, vilka icke på föreskrivet sätt blivit erlagda, skola förskjutas av statsverket och indrivnas i den ordning, som för indrivning av resterande kronoutskylder är stadgat. I nyss omförmälda författningar meddelas närmare föreskrifter i ämnet. De icke erlagda avgifterna förskjutas från förevarande anslag, varefter länsstyrelserna ombesörja, att de resterande beloppen indrivnas och tillgodoföras anslaget.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *riksförsäkringsanstalten* framlagt beräkningar angående medelsbehovet för nästkommande budgetår.

För att belysa utvecklingen på förevarande område har riksförsäkringsanstalten i sin skrivelse lämnat uppgifter angående bruttoutgifter och inkomster för anslaget samt skillnaden mellan dessa belopp för de sistförflutna fem budgetåren. Uppgifterna, som i vad de avse budgetåret 1940/41 äro preliminära, hava sammanfattats i en tablå av följande utseende.

Budgetår	Utgifter kr.	Inkomster		Nettoutgifter kr.
		kr.	i % av utgifterna	
1936/37.....	1,099,429	789,717	72	309,712
1937/38.....	1,190,556	872,931	73	317,625
1938/39.....	1,268,345	907,257	72	361,088
1939/40.....	1,397,402	894,474	64	502,928
1940/41.....	1,466,515	966,514	66	500,001

I anslutning till de sålunda lämnade uppgifterna anføres i skrivelsen följande.

Det under budgetåret 1942/43 inflytande premiebeloppet inklusive tilläggsavgifter kunde för de s. k. mindre arbetsgivarna beräknas till omkring 5.2 miljoner kronor. För de större arbetsgivarna hade premiebeloppet, obräknat tilläggspremier för krigsolycksfallsförsäkring, under år 1940 varit

något lägre än under år 1939. Med hänsyn till en från och med år 1941 genomförd sänkning av premienivån syntes premiebeloppet för budgetåret 1942/43 för större arbetsgivare icke böra beräknas högre än till omkring 12.5 miljoner kronor.

Restantierna kunde, om de beräknades i procent av de inflytande premiebeloppen, icke antagas komma att nedgå, utan snarare öka. Under budgetåret 1939/40 hade de för större arbetsgivare uppgått till 4.6 procent av premiebeloppet och för mindre arbetsgivare till 12.8 procent. Under budgetåret 1940/41 hade motsvarande procenttal varit 4.6 procent och 14.5 procent. För budgetåret 1942/43 torde de icke böra antagas bli lägre än 4.8 procent för större och 15.0 procent för mindre arbetsgivare.

Bruttoutgifterna för anslaget kunde med ledning av nyssnämnda antaganden för budgetåret 1942/43 uppskattas till omkring 1,380,000 kronor.

Anslagets inkomster (indrivna försäkringsavgifter) hade under budgetåret 1939/40 uppgått till omkring 64 procent av årets bruttoutgifter och under budgetåret 1940/41 till omkring 66 procent därav. Det vore givetvis förenat med betydande vanskligheter att nu beräkna, huru stor del av restantierna, som kunde väntas inflyta under budgetåret 1942/43. Med ledning av utvecklingen under föregående krisperioder syntes det indrivna beloppet emellertid icke kunna uppskattas högre än till 60 procent av bruttoutgifterna eller till omkring 830,000 kronor. Det erforderliga anslagsbeloppet skulle i så fall uppgå till 550,000 kronor.

I enlighet härmed har riksförsäkringsanstalten hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1942/43 upptagas till 550,000 kronor.

Givetvis möta under rådande förhållanden betydande svårigheter att beräkna utgifterna för ifrågavarande ändamål. Med hänsyn till den nedgång i bruttoutgifterna, som kan beräknas inträda såsom följd av den nedsatta premienivån samt i betraktande därav att för budgetåret 1940/41 relationen mellan inkomsterna och bruttoutgifterna något förbättrats, synes dock en ökning av anslaget, vilket för innevarande budgetår höjts avsevärt, knappast motiverad. Jag förordar därför, att anslaget även för nästa budgetår upptages till 500,000 kronor.

Departements-
chefen.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader enligt 19 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa att *förslagsanslag* av kronor 500,000

[34.] 32. Livräntetillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1938/39	500,000	355,209
1939/40	500,000	358,845
1940/41	350,000	343,523
1941/42	325,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	365,000	—

Enligt förordningen den 3 juni 1938 (nr 216) om livräntetillägg av statsmedel åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete äger under vissa förutsättningar den, som är berättigad till livränta enligt nämnda lag, att erhålla ett årligt livräntetillägg, motsvarande 125 procent av livräntan. Jämlikt förordningen den 19 december 1941 (nr 942) angående dyrtidstillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m., vilken förordning gäller från och med den 1 januari 1942 till och med den 31 december 1943, utgå å här berörda livräntetillägg dyrtidstillägg med 15 procent av livräntetilläggens belopp.

Såväl livräntetilläggen som därå belöpande dyrtidstillägg bestridas av ifrågavarande anslag.

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *riksförsäkringsanstalten* med hänsyn till avgången bland livräntetagarna på grund av inträffande dödsfall för nästa budgetår föreslagit en nedsättning av förevarande anslag till 320,000 kronor. Anstalten har därvid icke räknat med dyrtidstillägg å livräntetilläggen.

Departements-
choien.

Mot riks-försäkringsanstaltens förslag har jag i och för sig icke något att erinra. Tillkomsten av omförmälda förordning om dyrtidstillägg medför emellertid, att anslaget måste höjas. Jag förordar, att detsamma för nästa budgetår upptages till 365,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Livräntetillägg åt vissa livräntetagare enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 365,000

[35.] 33. **Bidrag till fiskares försäkring, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	110,000	18,400
1941/42	150,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	150,000	—

Enligt bestämmelserna i förordningen den 11 juni 1918 (nr 375) angående en särskild för fiskare avsedd försäkring mot skada till följd av olycksfall, sådan denna förordning lyder efter däri vid flera tillfällen vidtagna ändringar, skall den försäkrade erlagga en viss årlig avgift, under det att staten betalar det belopp, som ytterligare erfordras för täckande av den risk, försäkringen avser, ävensom förvaltningskostnaderna. Genom kungörelse den 27 oktober 1939 (nr 755) har föreskrivits, att till ersättning, som på grund av försäkring enligt 1918 års förordning utgår såsom sjukpenning, livränta eller begravningshjälp, skall, där olycksfallet förorsakats av krigsåtgärd, av statsmedel utgivas ett tillägg motsvarande 50 procent av ersättningen. Statens kostnader för omförmälda försäkring gäldas från förevarande anslag.

I skrivelse den 28 augusti 1941 har riksförsäkringsanstalten framlagt förslag rörande behovet av anslag för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Anstalten har däri till en början lämnat följande uppgifter om antalet försäkrade fiskare samt om försäkringsavgifter och statsbidrag.

År	Antal försäkrade fiskare vid årets slut	Försäkringsavgifter	Erforderligt bidrag av statsmedel
		kr.	kr.
1936	7,959	79,127	93,460
1937	8,084	80,370	96,230
1938	8,125	80,772	62,286
1939	8,029	79,824	18,044
1940	7,661	76,405	218,983

I anslutning härtill har riksförsäkringsanstalten därefter anført i huvudsak följande.

Att det erforderliga statsbidraget för år 1940 blivit så stort berodde på att ej mindre än 33 i anstalten försäkrade fiskare under året omkommit på grund av krigsätgård.

Någon tillförlitlig beräkning av storleken av det erforderliga statsbidraget för nästkommande budgetår kunde under nuvarande förhållanden icke göras. Under år 1941 hade emellertid, såvitt för anstalten vore känt, bland i anstalten försäkrade fiskare hittills icke inträffat mer än 2 dödsfall på grund av krigsätgård. Statens bidrag för nästkommande budgetår för den särskilda för fiskare avsedda försäkringen syntes dock icke böra upptagas till lägre belopp än det, som upptagits i riksstaten för innevarande budgetår, eller 150,000 kronor.

Till en början vill jag erinra, att svenska västkustfiskarnas centralförbund i en den 8 september 1941 dagtecknad skrift föreslagit vissa ändringar i 1918 års fiskarförsäkringsförordning i syfte att skapa möjlighet för fiskare att genom inbetalning av större avgifter än de hittillsvarande erhålla högre olycksfallsersättning än som för närvarande kan ifrågakomma. Förslaget har gjorts till föremål för remissbehandling men föreligger ännu icke i sådant skick, att ståndpunkt kunnat tagas till frågan om och i vad mån detsamma bör föranleda proposition till riksdagen om ändring i gällande bestämmelser i ämnet. Även för den händelse att de nuvarande bestämmelserna skulle ändras i anledning av förslaget, torde detta icke komma att i avsevärd mån påverka medelsbehovet för nästa budgetår, som därför kan uppskattas utan hänsyn till förslaget.

Av riksförsäkringsanstaltens redogörelse framgår, att utgifterna för ifrågavarande ändamål, som under normala förhållanden icke pläga förete synnerligen stora växlingar, numera uppvisa högst betydande variationer. Uppskattningen av anslagsbehovet måste därför bliva mycket approximativ. Mot anstaltens förslag att även för nästa budgetår upptaga anslaget till 150,000 kronor synes emellertid icke vara något att erinra.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till fiskares försäkring* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 150,000

Departements-
chefen.

[36.] 34. **Utbildningskurser för hushållerskor i skogsarbetarförläggningar, reservationsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	11,000	10,208
1940/41	10,000	7,057
1941/42	5,000	—
1942/43 (förslag)	10,000	—

Från och med budgetåret 1937/38 har bidrag från statens sida utgått till förevarande kursverksamhet. En förutsättning för verksamhetens bedrivande är, att arbetsgivarna kostnadsfritt tillhandahålla erforderliga lokaler för kursernas hållande och deltagarnas inkvartering. Beträffande det för löpande budgetår anvisade anslaget har föreskrivits, att detsamma skulle användas till anordnande av kurser på lämpliga platser i Norrland, Dalarna och Värmland.

I skrivelse den 7 oktober 1941 har riksförsäkringsanstalten hemställt om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1942/43.

Anstalten har däri hänvisat till en av *skogs- och flottledsinspektören* i skrivelse till anstalten gjord framställning, däri denne uttalat sig på följande sätt.

Den utbildning, som erhållits vid ifrågavarande kurser, hade visat sig vara av stor betydelse, enär den medfört bättre och mera omväxlande kost och förbättrade hygieniska förhållanden i förläggningarna. Därtill komme, att de hushållerskor, som beretts tillfälle genomgå dessa kurser, ofta kunnat åstadkomma jämväl billigare kosthåll än de, som ej varit tillräckligt kvalificerade för uppgiften. Under nu rådande förhållanden med råvarubrist och ransonering av ett flertal födoämnen vore det av särskilt stor betydelse, att hushållerskorna ägde förmåga att inom ramen av gällande ransoneringsbestämmelser tillaga närande och i övrigt lämplig kost. Vidare vore den undervisning i läggande av första förband och elementär sjukvård, som inginge i dessa kurser, av stort värde, enär på detta sätt utbildade hushållerskor kunde lämna skadade och sjuka arbetare en värdefull första hjälp. Svårigheten att uppbära kompetenta hushållerskor hade under det senaste året flerstades visat sig större än tidigare. Detta hade bland annat varit fallet vid de huggarkurser, som i allt större antal anordnats av arbetsmarknadskommisionen genom länsarbetsnämnderna. För att bidra till tillgodoseende av behovet av hushållerskor för dessa huggarkurser hade skogs- och flottledsinspektören under år 1941 anordnat två utbildningskurser i Värmland och Dalarna.

Å tidigare för kurser av ifrågavarande slag anvisade anslag hade vid utgången av budgetåret 1940/41 förefunnits en reservation av 5,529 kronor. För budgetåret 1941/42 hade anvisats ett anslag av 5,000 kronor. Då kostnaderna för sistnämnda budgetår kunde beräknas till 9,600 kronor, vore det att antaga, att de disponibla medlen i det närmaste skulle komma att tagas i anspråk under budgetåret.

För nästa budgetår syntes man böra räkna med tio kurser. Då utgifterna för varje kurs kunde uppskattas till omkring 1,000 kronor, syntes för ändamålet böra anvisas ett anslag av 10,000 kronor. Enär behov av kurser numera förefunnes även inom sydligare län, vore det önskvärt, att anslaget icke begränsades att avse kurser endast i Norrland, Dalarna och Värmland.

Riksförsäkringsanstalten har i sin skrivelse helt och hållet anslutit sig till skogs- och flottledsinspektörens förslag.

Lika med skogs- och flottledsinspektören samt riksförsäkringsanstalten anser jag, att anslag för ifrågavarande utbildningsverksamhet bör anvisas även för nästa budgetår. Anslaget synes böra bestämmas till 10,000 kronor. Utbildningskurser torde få anordnas ej blott i Norrland, Dalarna och Värmland utan också, där så befinnes lämpligt, i andra delar av riket.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildningskurser för hushållerskor i skogsarbetarför-
läggningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 10,000

[37.] 35. **Bidrag till föreningen för arbetarskydd.** Den av föreningen för arbetarskydd bedrivna verksamheten är väsentligen inriktad på att väcka och vidmakthålla intresse för vidtagande av åtgärder till skydd mot olycksfall och ohälsa i arbete samt att sprida kännedom om anordningar, som i sådant syfte kunna vidtagas. För främjande av detta ändamål är av föreningen i Stockholm anordnad en permanent utställning av skyddsanordningar mot olycksfall och ohälsa i arbete. Denna utställning besökes såväl av enskilda intresserade som av studiegrupper från olika högre och lägre undervisningsanstalter och kurser, för vilka orienterande föredrag och demonstrationer hållas av hos yrkesinspektionens chefsmyndighet och yrkesinspektionen anställda ingenjörer. Föreningen förevisar skioptikonbilder och skyddsfilmer samt tillhandahåller anslag, skyddsbilder och andra trycksaker, ombudsmärken, skyddsglasögon m. m. Vidare lämnar föreningen råd, anvisningar och förslag i arbetarskyddsspörsmål. Föreningen utger även tidskriften *Arbetarskyddet*.

Föreningen har såsom bidrag till sin verksamhet under en längre tid uppburit ett anslag av 3,000 kronor för år. För att sätta föreningen i tillfälle att i enlighet med en av föreningen uppgjord plan vid sidan av utställningen i Stockholm anordna ambulerande utställningar å andra orter höjdes anslaget för budgetåret 1939/40 till 6,000 kronor, varav 3,000 kronor voro avsedda att användas för bestridande av kostnader för den ambulatoriska verksamheten. Från och med budgetåret 1940/41 har anslaget åter utgått med ett årligt belopp av 3,000 kronor.

I skrivelse den 21 augusti 1941 har *föreningen för arbetarskydd* hemställt att för fullföljande av sin verksamhet under budgetåret 1942/43 komma i åtnjutande av ett statsbidrag å sistnämnda belopp.

Av framställningen och en därvid fogad redogörelse för föreningens verksamhet under år 1940 framgår, att denna verksamhet under sagda år fortgått efter i stort sett samma riktlinjer som tidigare. Föreningen har under året varit representerad med särskilda avdelningar för arbetarskydd vid utställningar i Göteborg och Malmö.

För år 1940 har föreningen — förutom ett bidrag från Stockholms stad å 500 kronor — av enskilda sammanslutningar och försäkringsbolag erhållit

bidrag å tillhopa 5,500 kronor, varav 2,000 kronor från envar av svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen i Sverige samt 1,500 kronor från vissa försäkringsbolag.

Riksförsäkringsanstalten har i utlåtande den 4 september 1941 tillstyrkt bifall till framställningen.

Departements-
chefen.

Då jag icke har något att erinra mot föreningens framställning, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till föreningen för arbetarskydd* för budget-
året 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 3,000

Folkpensionering.

[38.] 36. Pensionsstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	2,014,800	1,952,464
1941/42	1,960,800	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	1,977,800	—

Kungl. Maj:t har den 2 maj 1941 fastställt följande av riksdagen godkända personalförteckning för pensionsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör	C 12
6 byråchefer	A 30
3 byrådirektörer och biträdande ledamöter	A 28
1 byrådirektör	A 28
9 sekreterare och biträdande ledamöter	A 26
1 sekreterare och ombudsman	A 26
3 förste aktuarier	A 26
1 sekreterare och biträdande ledamot	A 24
2 sekreterare	A 24
2 förste aktuarier	A 24
11 aktuarier	A 21
1 bokhållare	A 17
1 kassör	A 14
1 materialförvaltare	A 13
2 kansliskrivare	A 11
7 kontorister	A 9
1 värmeledningsskötare, tillika reparatör	A 8
1 förste expeditionsvakt	A 7
27 kanslibiträden	A 7
5 expeditionsvakter	A 5
93 kontorsbiträden	A 4
8 skrivbiträden	A 2
Tjänsteman å övergångsstat.	
1 aktuarie	A 21

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

1 sekreterare och biträdande ledamot	Eo 26
3 sekreterare och biträdande ledamöter	Eo 24
3 aktuarier	Eo 21

Kungl. Maj:t har vidare samma dag fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för pensionsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	920,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	28,800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	760,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	252,000
Summa förslagsanslag kronor		1,960,800

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar angående medelsbehovet för budgetåret 1942/43.

Styrelsen har därvid till en början uppehållit sig vid frågan om styrelsens personalbehov i allmänhet och i sådant hänseende erinrat om den personalminskning med 7 amanuenser och 29 biträden, varmed styrelsen i sin skrivelse den 31 augusti 1940 med anslagsäskanden för budgetåret 1941/42 räknat för samma budgetår. Sagda personalminskning hade — framhåller styrelsen — kunnat till största delen genomföras redan under det sistförflutna budgetåret, och detta i förening med den omständigheten att åtskilliga befattningshavare inkallats till militärtjänstgöring eller tjänstgjort inom andra statsinstitutioner utgjorde anledningen till att överskott uppstått å avlöningsanslaget för budgetåret 1940/41. Enligt styrelsens uppfattning kunde någon ytterligare personalminskning icke verkställas, utan man torde i stället få räkna med nyanställning av några befattningshavare.

I fråga om personalförteckningen erinrar styrelsen om att den i gällande personalförteckning å övergångsstat uppförde aktuarien utnämnts till högre ordinarie tjänst. Vidare framhåller styrelsen, att frågan om återbesättande av en vakant befattning såsom byrådirektör och biträdande ledamot vore beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

Vad härefter angår de olika anslagsposterna föreslår styrelsen, att posterna till avlöningar till ordinarie tjänstemän samt till arvoden och särskilda ersättningar upptagas till oförändrade belopp, alltså till 920,000 respektive 28,800 kronor.

Beträffande anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal anför styrelsen bland annat.

I sin skrivelse den 31 augusti 1940 hade styrelsen uppskattat det för budgetåret 1941/42 behövliga antalet amanuenser till 28. Nu beräknade styrelsen motsvarande antal för budgetåret 1942/43 till 32. Ökningen berodde

på följande omständigheter. Enligt numera gällande bestämmelser måste från ifrågavarande anslagspost bestridas avlöningar till 2 amanuenser, som mot vanlig vikariatsersättning uppehölle ordinarie aktuarietjänster, medan de ordinarie innehavarna av befattningarna tjänstgjorde i andra ämbetsverk. Utgiftsökningen vore i denna del blott av bokföringsmässig natur. Vidare hade styrelsen tidigare förutsatt, att statistiken rörande de erkända sjuk-kassorna icke skulle fullföljas för tiden efter år 1939 och på den grund beräknat att inbespara viss arbetskraft. Styrelsen, som i skrivelse den 28 augusti 1941 hemställt, att sagda statistik skulle få fullföljas även för senare tid, räknade på denna grund med behov av ytterligare 1 amanuens. Slutligen hade styrelsen i avvaktan på lösningen av frågan om återbesättande av den vakanta befattningen såsom byrådirektör och biträdande ledamot räknat med avlöning till 1 amanuens, vilken, för den händelse byrådirektörstjänsten tillsattes, kunde antagas bli va utnämnd till högre ordinarie tjänst, varefter amanuens-tjänsten kunde indragas.

Antalet icke-ordinarie biträden i 4:e eller lägre grad, som av styrelsen i skrivelse den 31 augusti 1940 beräknats till 161, uppskattade styrelsen nu till 163. Därvid vore 2 biträden avsedda för sjukassestatistiken. Styrelsen räknade vidare med ett behov av 9 kontorsgossar.

Utgifterna för avlönande av den extra ordinarie och extra personalen kunde uppskattas till i runt tal 783,700 kronor.

Härutöver erfordrades för arvoden till tillfälliga ledamöter, tillhörande styrelsens personal, 13,500 kronor, för vikariatsersättningar 3,000 kronor och för särskilda ersättningar till sakkunniga m. m. 3,000 kronor. Å andra sidan vore att räkna med en besparing å 10,000 kronor på grund av löneavdrag under vissa ledigheter.

Sammanlagt kunde utgifterna under anslagsposten beräknas till (783,700 + 13,500 + 3,000 + 3,000 — 10,000) 793,200 kronor eller i avrundat tal 793,000 kronor.

Posten till rörligt tillägg har styrelsen upptagit till 252,000 kronor.

Styrelsen har således uppskattat det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår till (920,000 + 28,800 + 793,000 + 252,000) 1,993,800 kronor.

Departements-
chefen.

I anledning av 1939 års tjänsteförteckningssakkunnigas förslag föreslår che-
fen för finansdepartementet denna dag vissa förändringar med avseende å pensionsstyrelsens ordinarie personal. Sålunda förordas dels uppflyttning av 1 aktuarie från lönegraden A 21 till kamrerare i lönegraden A 22, av 1 tjänsteman från lönegraden Eo 13 till bokhållare i lönegraden A 14 och av 2 kanslibiträ-
den från lönegraden A 7 till kontorister i lönegraden A 9, dels utbyte av värmeledningsskötaren, tillika reparatör, i lönegraden A 8 mot värmelednings-
skötare, tillika reparatör, av 1:a klass i sistnämnda lönegrad, dels ock ned-
flyttning av materialförvaltaren från lönegraden A 13 till lönegraden A 10. Dessa förslag böra medföra vissa ändringar i styrelsens personalför-
teckning. Förslaget om nedflyttning av materialförvaltaren kan dock icke omedelbart realiseras. Tills vidare får 1 materialförvaltare i lönegraden A 13 uppföras såsom tjänsteman å övergångsstat, medan materialförvaltartjänsten i lönegraden A 10 upptages bland tjänstemännen å ordinarie stat. Samtidigt bör i anmärkning till personalförteckningen anges, att tjänsten i lönegraden A 10 skall hållas obesatt, så länge materialförvaltaren i den högre lönegraden kvarstår i tjänst.

Beträffande personalförteckningen är vidare att märka, att den å övergångsstat uppförda aktuarietjänsten, sedan densamma numera blivit ledig, kan indragas.

Såsom följd av förslaget om ändringar i personalförteckningen bör anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän höjas med 7,000 kronor till 927,000 kronor.

Posten till arvoden och särskilda ersättningar kan liksom för löpande budgetår upptagas till 28,800 kronor.

Vad angår posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal får jag erinra, att Kungl. Maj:t den 3 oktober 1941, efter hörande av socialvårds-kommittén och besparingsberedningens statistikkommitté, bifallit pensionsstyrelsens framställning rörande fullföljande av styrelsens statistik beträffande de erkända sjukkassorna. På grund härav är under denna post att räkna med en merkostnad för avlöande av 1 amanuens och 2 biträden. Den föreslagna uppflyttningen av 1 tjänsteman från lönegraden Eo 13 till bokhållare i lönegraden A 14 medför å andra sidan en minskning av utgifterna under nu ifrågavarande post.

Att exakt beräkna det för nästa budgetår erforderliga medelsbehovet under förevarande post är förenat med vissa svårigheter. Behovet torde — bland annat på grund av förestående löneklassuppflyttningar — komma att stiga, men anledning finnes antaga, att en höjning av posten med 10,000 kronor skall visa sig tillräcklig. Jag förordar därför, att densamma för nästa budgetår upptages till 770,000 kronor.

Utgifterna för rörligt tillägg torde för nästa budgetår kunna uppskattas till oförändrat belopp, 252,000 kronor.

De sammanlagda avlöningskostnaderna för pensionsstyrelsen skulle enligt mina beräkningar komma att uppgå till (927,000 + 28,800 + 770,000 + 252,000) 1,977,800 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för pensionsstyrelsen:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör		C 12
6 byråchefer		A 30
3 byrådirektörer och biträdande ledamöter		A 28
1 byrådirektör		A 28
9 sekreterare och biträdande ledamöter		A 26
1 sekreterare och ombudsman		A 26
3 förste aktuarier		A 26
1 sekreterare och biträdande ledamot		A 24
2 sekreterare		A 24

Femte huvudtiteln.

Befattning	Lönegrad
2 förste aktuarier	A 24
1 kamrerare	A 22
10 aktuarier	A 21
1 bokhållare	A 17
1 bokhållare	A 14
1 kassör	A 14
2 kansliskrivare	A 11
1 materialförvaltare	A 10
9 kontorister	A 9
1 värmeledningsskötare, tillika reparatör av 1:a klass	A 8
1 förste expeditionsvakt	A 7
25 kanslibiträden	A 7
5 expeditionsvakter	A 5
93 kontorsbiträden	A 4
8 skrivbiträden	A 2

Tjänsteman å övergångsstat.

1 materialförvaltare	A 13
----------------------------	------

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

1 sekreterare och biträdande ledamot	Eo 26
3 sekreterare och biträdande ledamöter	Eo 24
3 aktuarier	Eo 21;

Anm. Tjänsten som materialförvaltare i lönegraden A 10 skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde materialförvaltaren kvarstår i tjänst.

dels godkänna följande avlöningsstat för pensionsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	927,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämnda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	28,800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	770,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	252,000

Summa förslagsanslag kronor 1,977,800;

dels ock till Pensionsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,977,800

[39.] 37. Pensionsstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	285,000	242,967
1941/42	282,900	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	281,800	—

Kungl. Maj:t har beträffande användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget den 2 maj 1941 fastställt följande stat:

Omkostnadsstat.

Utgifter.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	19,000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	4,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	205,000
4. Övriga utgifter: depositions- m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden, <i>förslagsvis</i>	»	55,000
Summa kronor		283,000

Särskilda uppbördsmedel.

Ersättning för värme, gas och elektrisk ström för en uthyrd lägenhet samt försäljning av makulatur m. m.	kronor	100
Nettoutgift kronor		282,900

Av det till expenser upptagna beloppet hava 20,000 kronor avsetts för bränsle, lyse och vatten samt 185,000 kronor till övriga expenser.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för nästkommande budgetår.

Styrelsen har därvid inledningsvis påpekat, att en betydande besparing uppkommit å det för sistförflutna budgetår anvisade anslaget. Detta förhållande berodde framförallt på att styrelsen i enlighet med givna direktiv iakttagit den största återhållsamhet vid all upphandling, särskilt i fråga om inventarier, varjämte vid nytryckning av blanketter upplagornas storlek i många fall nedskurits.

Styrelsen framhåller vidare, att en siffermässig ökning av omkostnaderna torde vara ofrånkomlig för nästa budgetår. Verkningarna av de under budgetåret 1940/41 inträffade prisstegringarna samt införandet av den allmänna omsättningsskatten komme nämligen att från och med nästa budgetår göra sig gällande med full kraft.

I fråga om posten till sjukvård m. m. uppger styrelsen, att motsvarande kostnader under budgetåret 1940/41 uppgått till 22,413 kronor. Styrelsen beräknar det för nästa budgetår erforderliga beloppet till 21,000 kronor.

För reseersättningar har för budgetåret 1940/41 anvisats ett belopp av 5,500 kronor, medan för ändamålet utgått 5,335 kronor. Styrelsen hemställer, att hithörande utgifter, som för innevarande budgetår blott upptagits till 4,000 kronor, måtte ånyo beräknas till 5,500 kronor.

Beträffande medelsbehovet för expenser anför styrelsen i huvudsak följande.

För *bränsle, lyse och vatten* hade under budgetåret 1940/41 åtgått 25,643 kronor. För ändamålet syntes för nästa budgetår böra beräknas 25,000 kronor.

Utgifterna för *övriga expenser* kunde beräknas på följande sätt.

Kostnaderna för *renhållning och städning* hade under det sistförflutna budgetåret uppgått till 28,470 kronor. På grund av höjda materialkostnader och städningssättningar syntes utgifterna nu böra uppskattas till 31,000 kronor.

För *skrivmaterialier, papper, blankettryck och dylikt* hade under budgetåret 1940/41 utgivits 81,553 kronor, därav 31,099 kronor utgjorts av kostnader för tryckning av kvittenshäften för pensionsbrev. I följd av inträdda prisstegringar och väntad ökning i antalet pensionsbrev måste medelsbehovet för nästa budgetår uppskattas till 98,000 kronor. Därvid hade beräknats 36,000 kronor för tryckning av kvittenshäften, 10,000 kronor för tryckning av blanketter för sjukkassebyrån och 52,000 kronor för övriga utgifter.

Kostnaderna för *telegram, telefon och annonsering*, som för budgetåret 1940/41 uppgått till 19,318 kronor och för löpande budgetår beräknats till 22,000 kronor, syntes kunna för nästa budgetår uppskattas till 21,000 kronor.

För *inköp och underhåll av möbler, skriv- och räknemaskiner m. fl. inventarier* hade under det senaste budgetåret förbrukats 10,683 kronor. Nyinköpen hade under budgetåret starkt begränsats. För nästa budgetår måste för ändamålet beräknas 12,000 kronor.

Utgifterna för *bokinköp, bindning av böcker och handlingar m. fl. ändamål* hade under budgetåret 1940/41 uppgått till 19,163 kronor, varav 8,000 kronor belöpt å prenumeration av visst antal exemplar av tidskriften »Folkpensioneringen». Utgifterna kunde för nästa budgetår uppskattas till 19,000 kronor.

Medelsbehovet för övriga expenser kunde därför beräknas till (31,000 + 98,000 + 21,000 + 12,000 + 19,000) 181,000 kronor.

Styrelsen har alltså beräknat de sammanlagda kostnaderna för expenser till (25,000 + 181,000) 206,000 kronor.

Härefter framhåller styrelsen, att man, därest — såsom styrelsen förutsatte — arbetet med statistiken rörande de erkända sjukkassorna återupptoges, hade att räkna med kostnaderna för statistikens publicering och att dessa kunde uppskattas till 4,000 kronor för år. För den skull har styrelsen för nästa budgetår upptagit en post till publikationstryck å nämnda belopp.

Den för *depositions m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden avsedda anslagsposten* till övriga utgifter uppskattar styrelsen till samma belopp, vartill den upptagits i gällande omkostnadsstat, eller alltså till 55,000 kronor.

Inkomsterna av särskilda uppbördsmedel uppskattar styrelsen till 1,200 kronor. Härav har styrelsen beräknat 1,000 kronor för försäljning av publikationen rörande sjukkassestatistiken och 200 kronor för ersättning för värme, gas och elektrisk ström för en uthyrd lägenhet samt för försäljning av makulatur m. m.

I enlighet med dessa kalkyler har styrelsen beräknat omkostnadsanslaget för nästa budgetår till (21,000 + 5,500 + 206,000 + 4,000 + 55,000 — 1,200) 290,300 kronor.

Vad först angår posten till sjukvård m. m. torde densamma bära något höjas. För min del anser jag dock, att en höjning till 20,000 kronor bör vara tillfyllest.

Departements-
chefen.

Posten till reseersättningar torde även för nästa budgetår bära upptagas till 4,000 kronor.

Utgifterna för bränsle, lyse och vatten torde, på sätt styrelsen föreslagit, få beräknas till 25,000 kronor. För övriga expenser torde bära avses 175,000 kronor. Sammanlagt uppskattar jag alltså expenserna till 200,000 kronor.

Sedan numera arbetet med styrelsens sjukkassestatistik återupptagits, erfordras, eftersom statistiken också bör publiceras, en post för publikationstryck. Det härför erforderliga beloppet beräknar jag liksom pensionsstyrelsen till 4,000 kronor.

Mot styrelsens beräkningar av posten till övriga utgifter samt av de särskilda uppbördsmedlen har jag icke något att erinra.

Styrelsens omkostnader för nästa budgetår skulle alltså kunna beräknas enligt följande uppställning:

<i>Utgifter.</i>		
1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	20,000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	4,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	200,000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	4,000
5. Övriga utgifter: depositions- m. fl. kostnader för folkpensioneringsfonden, <i>förslagsvis</i>	»	55,000
Summa kronor		283,000

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomst av försäljning av en publikation och av makulatur ävensom ersättning för värme, gas och elektrisk ström för en uthyrd lägenhet	kronor	1,200
Nettoutgift kronor		281,800

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionsstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 281,800

[40.] 38. **Pensionsstyrelsen: Pensionsstyrelsens ortsombud, *förslagsanslag*.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	235,000	244,195
1941/42	235,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	245,000	—

Rörande användningen av ifrågavarande anslag har Kungl. Maj:t den 2 maj 1941 fastställt följande stat, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Femte huvudtiteln.

Avlöningar.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl.

Maj:t, *förslagsvis*..... kronor 125,000

Omkostnader.

Reseersättningar, *förslagsvis* kronor 110,000

Summa kronor 235,000

Enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter bestämmas ombudsarvodena av pensionsstyrelsen, dock att därvid skall iakttagas dels att den å staten upptagna anslagsposten till arvoden icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas, dels att ombudsarvode icke i något fall må utan Kungl. Maj:ts medgivande bestämmas till högre belopp än 1,800 kronor för år. Reseersättning utgår enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för nästa budgetår.

I fråga om posten till arvoden och särskilda ersättningar upplyser styrelsen, att belastningen därå för sistförflutna budgetår uppgått till närmare 124,000 kronor. Med erinran att posten till förevarande ändamål icke ändrats sedan budgetåret 1939/40, då densamma med anledning av styrelsens förslag höjdes från 110,000 till 125,000 kronor, anför styrelsen vidare.

Den inträdda levnadskostnadsstegringen hade medfört en så betydande sänkning av arvodenas realvärden, att ett från flera ombud framfört önskemål om höjning av gällande arvoden icke syntes kunna utan vidare avvisas. Styrelsen ville därför ifrågasätta, om icke spørsmålet om en reglering av ifrågavarande och därmed jämställda arvoden borde upptagas till prövning. Därest en dylik mera allmän arvodesreglering icke syntes påkallad eller icke kunde genomföras under budgetåret 1942/43, funne styrelsen likväl önskvärt, att styrelsen genom en höjning av anslagsposten bereddes möjlighet att i fall där så syntes särskilt påkallat medgiva en höjning av nu utgående arvoden. Styrelsen ville i detta sammanhang framhålla, att dessa arvoden för flera ombud torde utgöra en väsentlig del av deras inkomst.

Höjningen av anslagsposten för det fall att en allmän arvodesreglering icke komme till stånd under budgetåret syntes styrelsen kunna begränsas till 5,000 kronor och anslagsposten sålunda kunna upptagas till 130,000 kronor.

Beträffande posten till reseersättningar meddelar styrelsen, att medelsförbrukningen för budgetåret 1940/41 uppgått till omkring 120,300 kronor. Styrelsen hemställer, att denna post måtte för nästa budgetår beräknas till 120,000 kronor.

Styrelsen har alltså uppskattat det sammanlagda medelsbehovet till (130,000 + 120,000) 250,000 kronor.

Departements-
chefen.

Någon allmän reglering av förevarande arvoden anser jag mig icke för närvarande kunna förorda. Däremot synes möjlighet böra beredas till höjning av arvoden i sådana fall, där så befinnes särskilt påkallat. Jag föreslår därför, att posten till arvoden och särskilda ersättningar för nästkommande budgetår höjes till 130,000 kronor.

Även beträffande posten till reseersättningar torde en viss ökning vara påkallad. Densamma synes tills vidare kunna begränsas till 5,000 kronor, varför jag föreslår, att posten upptages till 115,000 kronor.

Med dessa beräkningar skulle således anslagsbehovet kunna uppskattas till (130,000 + 115,000) 245,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionsstyrelsen*: *Pensionsstyrelsens* *ortsombud* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 245,000

[41.] 39. **Bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	136,000,000	127,870,337
1940/41	136,000,000	139,660,055
1941/42	145,000,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	133,000,000	—

Lagen om folkpensionering den 28 juni 1935 (nr 434) och förordningen om invalidunderstöd samma dag (nr 435), vilka författningar trätt i kraft från och med ingången av år 1937, hava genom lagen den 23 april 1937 (nr 163), innebärande dyrortsgradering av tilläggs pensioner och invalidunderstöd, från och med den 1 januari 1938 erhållit en avsevärt ökad såväl effektivitet som räckvidd.

Till kostnaderna för de enligt lagen om folkpensionering och förordningen om invalidunderstöd utgående förmånerna skola kommuner och landsting bidra på sätt i nyssnämnda författningar närmare angives. Återstående kostnader för nämnda förmåner, däribland hela kostnaden för i folkpensionerna ingående grund- eller avgiftspensioner, bestridas av staten, som härtill ärligen erhåller visst tillskott från folkpensioneringsfonden.

Jämlikt beslut av 1941 års riksdag har vidare den som åtnjuter folkpension, däri ingår tilläggs pension, eller invalidunderstöd för nämnda år tillerkänts dyrtidstillägg å folkpensionen respektive invalidunderstödet. Dyrtidstillägget bestämdes i början av året till $16\frac{2}{3}$ procent av pensionen respektive understödet men höjdes under hösten samma år så att det sammanlagda dyrtidstillägget för året kom att utgöra 25 procent. Enligt verkställda beräkningar skulle statens kostnader för dyrtidstilläggen jämlikt de först bestämda grunderna uppgå för första halvåret 1941 till 10,300,000 kronor och för andra halvåret 1941 till 10,500,000 kronor. Enligt de senare beslutade grunderna har för andra halvåret 1941 beräknats tillkomma en kostnad av 10,000,000 kronor.

Statens kostnader för folkpensioner och invalidunderstöd ävensom för dyrtidstillägg därå bestridas från anslaget till bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m. Från detta anslag gäldas även kostnaderna för undersökning å sjukvårdsanstalt jämlikt föreskrifterna i 31 § fjärde stycket

lagen om folkpensionering, sådan ersättning, varom förmäles i 6 § 3 mom. tredje stycket samma lag, samt statens bidrag till den frivilliga pensionsförsäkringen.

Vid uppskattningen av förevarande anslag för budgetåret 1940/41 räknades ännu icke med något dyrtidstillägg. Detta innebär, att anslaget för nämnda budgetår, om utgifterna för dyrtidstillägg frånräknas, varit avsevärt underbelastat.

Vid bestämmande av anslaget för budgetåret 1941/42 räknades för andra halvåret 1941 med ett dyrtidstillägg av 16 $\frac{2}{3}$ procent. Vidare framhölls i samband med beräkningen, att det syntes sannolikt, att anslaget kunde komma att belastas med kostnader för dyrtidstillägg under första halvåret 1942.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår, därvid styrelsen dock icke medräknat kostnader för dyrtidstillägg. Styrelsen har till en början lämnat följande översikt över pensionsutbetalningarnas storlek (inklusive dyrtidstillägg) under olika kvartal av de båda budgetåren 1939/40 och 1940/41:

Tid		Utbetalt belopp i miljoner kronor	Tid		Utbetalt belopp i miljoner kronor
3:e kvartalet 1939		37.68	3:e kvartalet 1940		37.89
4:e » 1939		43.69	4:e » 1940		43.89
1:a » 1940		38.34	1:a » 1941		50.88
2:a » 1940		39.87	2:a » 1941		40.66
		Summa 159.58			Summa 173.32

I anslutning därtill uttalar sig styrelsen sålunda:

Då de enbara obligatoriska avgiftspensioner och frivilliga pensioner, som utbetalats under första halvåret 1941, kunde uppskattas till 3,870,000 kronor, kunde med hjälp av sammanställningen övriga pensionsutbetalningar under samma halvår beräknas till 87,670,000 kronor. En sjundedel av sistnämnda belopp eller 12,520,000 kronor kunde anses utgöra dyrtidstillägg. Man kunde därför antaga, att i folkpensioner och invalidunderstöd, fränsett dyrtidstillägg, samt frivilliga pensioner under de båda budgetåren 1939/40 och 1940/41 utbetalats respektive 159,580,000 och 160,800,000 kronor. Då de frivilliga pensionerna för budgetåren ifråga kunde beräknas till respektive 1,310,000 och 1,500,000 kronor, kunde kostnaderna för folkpensioner och invalidunderstöd, fränsett dyrtidstillägg, beräknas hava uppgått till respektive 158,270,000 och 159,300,000 kronor. Nämnda belopp utvisade en stegring mellan de båda budgetåren av 1,030,000 kronor. Kunde man räkna med samma årliga kostnadsstegring även i fortsättningen, skulle kostnaderna för folkpensioner och invalidunderstöd, fränsett dyrtidstillägg, för budgetåret 1942/43 kunna uppskattas till 161,360,000 kronor.

Emellertid måste man vid en kostnadsberäkning på grundval av de nämnda siffrorna taga i betraktande, att nybeviljandet av folkpensioner under budgetåret 1939/40 varit avsevärt mera omfattande än under budgetåret 1940/41. Under det förra budgetåret hade sålunda med en första utbetalning under budgetåret ifråga beviljats bland annat 43,243 nya tilläggs-pensioner och

invalidunderstöd mot 38,782 under det senare. Detta gjorde, att belastningen för retroaktiva utbetalningar under det förra budgetåret vore avsevärt mycket högre än under det senare, vilket medförde, att den kostnadsökning, som framräknats mellan dessa båda budgetår, icke försloge som måttstock för framtiden. En mera ingående beräkning av kostnaden för folkpensioner och invalidunderstöd, fränsett dyrtidstillägg, på grundval av antagandet att nybeviljade tilläggs pensioner och invalidunderstöd uppginge till ett antal av 42,000 — en siffra som syntes ungefärligen motsvara det aktuella läget — och med iakttagande i övrigt av de erfarenheter, som vunnits under de senaste åren i fråga om utfärdade grundpensioner, jämkningar och indragningar av pensionsbelopp samt avgången bland pensionstagare på grund av dödsfall, hade för budgetåret 1942/43 givit som resultat ett belopp av 165,500,000 kronor, varav 137,000,000 kronor skulle utgöra statens andel.

I sistnämnda belopp torde få anses ingå såväl ersättning, varom förmälades i 6 § 3 mom. tredje stycket lagen om folkpensionering, som kostnaderna för undersökningar jämlikt föreskrifterna i 31 § fjärde stycket samma lag. Dessa kostnader hade under budgetåret 1940/41 uppgått till 69,481, respektive 32,103 kronor.

Från anslaget torde vidare i likhet med vad tidigare skett få bestridas även det relativt obetydliga statsbidraget till den frivilliga pensionsförsäkringen. Detta statsbidrag, som utgjort för år 1939 4,507 och för år 1940 omkring 5,242 kronor, vore icke av den beskaffenhet, att det behöfde påverka anslagsberäkningen.

Pensionsstyrelsen har således — fränsett dyrtidstillägg — uppskattat det föreliggande medelsbehovet för nästa budgetår till 137,000,000 kronor.

Anslaget till bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m. har av pensionsstyrelsen beräknats på grundval av för närvarande gällande författningsbestämmelser på förevarande område. Jag vill emellertid i detta sammanhang omnämna, att socialvårdskommittén med skrivelse den 16 september 1941 överlämnat utredning och förslag rörande vissa förbättringar av folkpensioneringen innefattande i huvudsak förhöjning av den avdragsfria inkomsten samt vissa ändringar av avdragsreglerna i övrigt. Förslagen hava därefter varit föremål för remissbehandling. Då jag ännu icke varit i tillfälle att taga slutlig ståndpunkt till förslagen, har jag — ehuru ett genomförande av desamma skulle draga avsevärda kostnader — icke tagit någon hänsyn till desamma vid den i det följande gjorda anslagsberäkningen.

Det nyssnämnda anslaget har under flera budgetår beräknats alltför högt, vilket medfört, att för dessa budgetår uppkommit betydande överskott. Så har — såsom nämnts — även varit fallet under budgetåret 1940/41, därest man bortser från de vid anslagets bestämmande ej förutsedda utgifterna för dyrtidstillägg. För nästa budgetår torde ett särskilt anslag böra anvisas för dyrtidstilläggen, varför hänsyn till dessa tillägg ej bör tagas vid nu ifrågasatt anslags bestämmande. Att någorlunda tillförlitligt uppskatta det — fränsett dyrtidstilläggen — föreliggande medelsbehovet är, enligt vad erfarenheten visat, knappast möjligt. Vissa skäl tala emellertid för att detta behov skall bliva icke oväsentligt lägre än det av pensionsstyrelsen beräknade. Jag anser mig därför kunna uppskatta detsamma till 133,000,000 kronor.

Departements-
chefen.

Vad angår dyrtidstilläggen har jag ännu icke tagit ställning till frågan efter vilka grunder dessa böra utgå i fortsättningen. Anslaget till dyrtidstillägg för nästa budgetår kan därför ej nu slutligt beräknas. Preliminärt uppskattar jag utgifterna för detta ändamål till 41,000,000 kronor. Anslaget torde böra upptagas under rubriken bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd.

Beträffande sistnämnda anslag, som bör erhålla förslagsanslags karaktär, gör jag hemställan under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till folkpensioner och invalidunderstöd m. m.*
för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsan-*
slag av kronor 133,000,000

[42.] 40. **Bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag under nästföregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till dyrtidstillägg å folkpensioner och invalidunderstöd* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 41,000,000

[43.] 41. **Barnbidrag, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	14,000,000	11,410,957
1940/41	12,000,000	11,466,753
1941/42	13,000,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	10,500,000	—

Enligt lag den 18 juni 1937 (nr 382), vilken trädde i kraft den 1 januari 1938, utgår visst bidrag av allmänna medel — barnbidrag — till uppehälle och uppfostran åt barn, vars föräldrar, adoptivföräldrar, fader, adoptant eller adoptants make avlidit, eller vars fader, styvfader, moder, adoptant eller adoptants make är arbetsoförmögen. Barnbidragen hava i likhet med folkpensionerna graderats efter dyrorter. Kostnaderna för bidragen hava fördelats å stat och kommun enligt samma grunder, som gälla för de i folkpensionerna ingående tilläggspensionerna.

I samband med lagstiftningen om barnbidrag har det i 43 § folkpensioneringslagen upptagna stadgandet om barntillägg åt invalida personer erhållit karaktär av övergångsbestämmelse. Några nya beslut om barntillägg kunna icke fattas och, i den mån barnbidrag beviljas, skola barntilläggen indragas. Enligt övergångsbestämmelsen skola vidare efter 1937 års slut utgående barntillägg bekostas som barnbidrag.

Enligt vid 1941 års riksdag fattade beslut har den, som åtnjuter barnbidrag för nämnda år, tillerkänts dyrtidstillägg å bidraget. Dyrtidstillägget bestämdes i början av året till $16\frac{2}{3}$ procent å bidragsbeloppet men höjdes sedan under hösten samma år så att dyrtidstillägget sammanlagt för året kom att utgå med 25 procent. Statens kostnader för dyrtidstilläggen beräk-

nades enligt de först bestämda grunderna till 950,000 kronor för första halvåret och 1,000,000 kronor för andra halvåret. Såsom följd av de senare beslutade grunderna har för andra halvåret beräknats tillkomma en kostnad av 850,000 kronor.

Från anslaget till barnbidrag bestridas ej blott själva bidragen utan jämväl därå utgående dyrtidstillägg. Vid uppskattningen av anslaget för budgetåret 1940/41 räknades emellertid icke med några dyrtidstillägg. Då i trots av dyrtidstilläggen nettoutgifterna under nämnda budgetår med mer än 500,000 kronor understigit de beräknade framgår härav, att anslaget från början upptagits till ett belopp, som avsevärt överstigit det behövliga.

Vad beträffar anslaget för innevarande budgetår har vid bestämmande av detsamma räknats med ett dyrtidstillägg för andra halvåret 1941 av 16 $\frac{2}{3}$ procent. Vidare har i samband med anslagsberäkningen framhållits, att det vore sannolikt, att anslaget skulle komma att belastas med utgifter för dyrtidstillägg under första halvåret 1942.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande utgifterna för barnbidrag under nästa budgetår, därvid styrelsen bortsett från utgifter för dyrtidstillägg.

Styrelsen hänvisar till en början till följande sammanställning, utvisande de belopp i miljoner kronor, som under de olika kvartalen av budgetåren 1939/40 och 1940/41, fränsett dyrtidstillägg, utbetalats i barnbidrag (inklusive barnstillägg).

Tid	Belopp	Tid	Belopp
3 kvartalet 1939	3,334	3 kvartalet 1940	3,164
4 » 1939	3,576	4 » 1940	3,224
1 » 1940	3,338	1 » 1941	3,118
2 » 1940	3,292	2 » 1941	3,141

I anslutning härtill har pensionsstyrelsen anfört följande.

Inalles hade utbetalats för budgetåret 1939/40 13,540,000 kronor och för budgetåret 1940/41 12,647,000 kronor. Statens andel i dessa kostnader kunde beräknas till 11,410,000 kronor respektive 10,660,000 kronor.

I dyrtidstillägg hade dessutom under första halvåret 1941 utbetalats 1,008,000 kronor, varav statens andel torde utgöra omkring 850,000 kronor.

Anslaget syntes — fränsett dyrtidstilläggen — för budgetåret 1942/43 icke behöva upptagas till högre belopp än 10,500,000 kronor.

Mot pensionsstyrelsens beräkningar rörande utgifterna för barnbidrag under nästa budgetår har jag icke något att invända. Då jag utgår från att dyrtidstillägg å barnbidragen icke efter den 1 juli 1942 böra bestridas från barnbidragsanslaget, uppskattar jag alltså medelsbehovet för dessa bidrag för nästa budgetår till 10,500,000 kronor. Vid denna anslagsberäkning har jag icke tagit hänsyn till den kostnadsökning, som skulle uppstå, därest vissa i socialvårdskommitténs under punkten 41 omförmälda utredning föreslagna ändringar i lagen om barnbidrag skulle genomföras.

Vad åter angår dyrtidstilläggen å barnbidragen har jag ännu icke tagit ställning till frågan, efter vilka grunder sådana tillägg i fortsättningen böra utgå. Förslag i ämnet torde emellertid böra föreläggas årets riksdag, därvid för nästa budgetår särskilt anslag för ändamålet torde böra begäras. I nuva-

Departements-
chefen.

rande läge kunna givetvis kostnaderna för dyrtidstilläggen icke definitivt beräknas. Jag uppskattar dem för nästa budgetår preliminärt till 3,700,000 kronor. Anslaget, som bör hava förslagsanslags karaktär, torde tills vidare kunna upptagas under rubriken dyrtidstillägg å barnbidrag.

Beträffande sistnämnda anslag gör jag hemställan under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnbidrag* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 10,500,000

[44.] 42. **Dyrtidstillägg å barnbidrag, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag under nästföregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Dyrtidstillägg å barnbidrag* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 3,700,000

[45.] 43. **Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet, reservationsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	3,200,000	2,941,779
1941/42	3,000,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	3,550,000	—

Den 1 juli 1941 förefanns å anslaget, såvitt detsamma avser individuell verksamhet, en reservation av 574,877 kronor.

Till förebyggande och hävande av invaliditet bedrives av pensionsstyrelsen sedan många år en betydande sjukvårdande verksamhet, omfattande dels individuell verksamhet, d. v. s. vård, yrkesutbildning m. m. åt personer, vilka kunna väntas genom dylika åtgärder återvinna eller bibehålla arbetsförmågan, dels ock annan verksamhet, som avser att i pensionsförsäkringens intresse förebygga eller häva arbetsoförmåga eller befordra folkhälsan.

Kostnaderna för styrelsens sjukvårdande verksamhet, vilka tidigare gäldats delvis från under femte huvudtiteln uppförda anslag och delvis från ur pensionsförsäkringsfonden anvisade medel, bestridas från och med budgetåret 1936/37 helt från reservationsanslaget till åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *pensionsstyrelsen* gjort framställning rörande anslag för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1942/43.

Styrelsen har till en början framhållit, att anledningen till att utgifterna för budgetåret 1940/41 så väsentligt understigit de beräknade vore den, att vissa av de för den invaliditetsförebyggande verksamheten avsedda kuranstalterna därunder helt eller delvis tagits i anspråk av de militära myndigheterna.

Styrelsen har härefter lämnat dels vissa närmare uppgifter om utgifterna för styrelsens sjukvårdande verksamhet under budgetåret 1940/41, dels ock uppgifter rörande de av styrelsen beräknade kostnaderna för verksamheten under nästa budgetår. Uppgifterna framgå av följande tablå.

Ä n d a m å l	Utgifter	
	Verkliga 1940/41	Beräknade 1942/43
<i>Individuell verksamhet.</i>		
Vård å:		
kuranstalt	2,305,812	3,440,000
lasarett och lupushem	18,512	15,000
Yrkesutbildning:		
i hantverks- eller handelsskola	51,128	300,000
hos enskilda	210,675	
Maskiner, igångsättande av självständig verksamhet	11,440	15,000
Läkarundersökning och observation	109,735	160,000
Resor	129,277	170,000
	2,836,579	4,100,000
<i>Annan verksamhet.</i>		
Bidrag till mindre badanläggningar å landsbygden	30,000	150,000
Bidrag till konvalescent- och vilohem	25,000	
Annan verksamhet i övrigt	50,200	
Summa kronor	2,941,779	4,250,000

Rörande utgifterna för den individuella verksamheten har styrelsen i anslutning här till anført i huvudsak följande.

För budgetåret 1941/42 hade styrelsen beräknat utgifterna för *vård å kuranstalt* till 3,100,000 kronor, därav för vårdavgifter å kuranstalterna 2,948,000 kronor, för bidrag till vård å sommarkurort 1,000 kronor, för bidrag till tandvård 126,000 kronor och för bidrag till hälftotsinlägg, ortopediska bandage m. m. 25,000 kronor. Styrelsen hade därvid utgått från ett antal disponibla vårdplatser av 1,129. Kungl. Maj:t hade den 20 juni 1941 bemyndigat styrelsen att med stiftelsen Broströmska sjukhemmet för barn träffa avtal om vård å stiftelsens fastighet i Göteborg av barn, som lede av reumatisk sjukdom. Antalet platser å hemmet uppginge vid normal beläggning till 25. Vid styrelsens kuranstalter skulle alltså vid ingången av budgetåret 1942/43 platsantalet uppgå till 1,154. Med hänsyn till det ökade platsantalet komme vårdkostnaderna att ökas med något över 40,000 kronor. Dessutom torde, enligt av styrelsen inhämtade uppgifter, vid flertalet kuranstalter på grund av ökade löneutgifter samt höjda priser å livsmedel och andra förbrukningsartiklar en höjning av medelkostnaden per vård dag vara att emotse. Enligt vad nu kunde bedömas, torde, om kuranstalterna komme att beläggas i normal omfattning, denna höjning av vårdkostnaden medföra en ökad belastning å anslaget av minst 290,000 kronor. Under sommaren 1941 hade platsantalet å styrelsens kuranstalter icke visat sig fullt tillräckligt, varför styrelsen måst hänvisa ett 40-tal fall till sommarkurorter. Ett anslag å 10,000 kronor torde därför lämpligen böra beräknas för vård å dylika kurorter.

Styrelsen beräknade för nästa budgetår kostnaderna för kurortsvården till sammanlagt 3,440,000 kronor, därav 3,279,000 kronor för vårdavgifter å kuranstalterna, 10,000 kronor för bidrag till vård å sommarkurort, 126,000 kronor för bidrag till tandvård och 25,000 kronor till bidrag till hälftotsinlägg, ortopediska bandage m. m.

Övriga utgifter för den individuella vården hade av styrelsen för budgetåret 1941/42 beräknats till sammanlagt 660,000 kronor och uppskattades jämväl för nästa budgetår till enahanda belopp.

De totala utgifterna för den individuella verksamheten hade i enlighet härmed beräknats till (3,440,000 + 660,000) 4,100,000 kronor.

Beträffande kostnaderna för annan verksamhet än den individuella har styrelsen uttalat sig sålunda.

I sin skrivelse den 31 augusti 1940 angående anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1941/42 hade styrelsen anfört, att de medel, som anvisats för annan verksamhet, avsetts till bidrag, förutom till vissa föreningar, till upprättande eller utvidgning av konvalescenthem samt till anordnande av mindre badanläggningar å landsbygden. Beträffande anslag till mindre badanläggningar hade styrelsen för avsikt ingå med särskild skrivelse. Med hänsyn härtill hade styrelsen ansett, att endast ett mindre belopp då borde upptagas för annan verksamhet, förslagsvis 25,000 kronor, vilket även beviljats för budgetåret 1941/42. I skrivelse den 10 mars 1941 hade sedermera styrelsen framlagt utredning och förslag rörande åtgärder att i arbetslöshetsbekämpande syfte bidra till anordnande av mindre badanläggningar för folk- och skolbad samt gemensamhetstvättstugor. Styrelsen hade däri framhållit, att ett belopp av i runt tal 1,000,000 kronor skulle kunna vara lämpligt för ändamålet. I 1941 års proposition angående anslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. hade departementschefen framhållit, att genom styrelsens utredning ett värdefullt material erhållits, som borde utnyttjas i de fall, då bidrag av statsmedel ifrågasattes för anläggningar av ifrågavarande slag. Av särskilt värde vore att typitningar å lämpliga bad- och tvättstugor erhöles. Vissa delar av styrelsens förslag syntes dock böra bli föremål för ytterligare utredning.

Som redan antytts berodde styrelsens äskande för budgetåret 1941/42 av anslag till annan verksamhet med endast 25,000 kronor på att styrelsen utgått ifrån att byggandet av badanläggningar och gemensamhetstvättstugor i huvudsak skulle finansieras i annan ordning. Om så ej bleve fallet, vore ett anslag av 25,000 kronor otillräckligt för ändamålet. I detta sammanhang förtjänade omnämnas, att för annan verksamhet anvisats för budgetåret 1937/38 300,000 kronor, för budgetåret 1938/39 250,000 kronor, för budgetåret 1939/40 likaledes 250,000 kronor samt för budgetåret 1940/41 100,000 kronor. Åren närmast före år 1936 hade styrelsen lämnat bidrag med hälften av kostnaderna, dock högst 2,000 kronor, för varje badanläggning. På grund av att de till styrelsens förfogande ställda medlen icke på långt när räckte till för beviljande av alla inkommande ansökningar, hade styrelsen sedan sistnämnda år begränsat sitt bidrag till högst 1,500 kronor för varje badanläggning. Ansökningar om bidrag till badanläggningar hade ökats undan för undan fram till storkrigets utbrott. Med hänsyn bland annat till de stegrade byggnadskostnaderna hade efter denna tidpunkt ansökningarna om bidrag från styrelsen avsevärt minskats. Med anledning av denna stegring av kostnaderna syntes bidragsbeloppet böra höjas att utgå med högst 2,500 kronor för varje badanläggning. Under nämnda förutsättningar syntes ett anslag på 150,000 kronor vara erforderligt, och styrelsen utginge i sina beräkningar från denna summa. Skulle emellertid byggandet av badanläggningar och gemensamhetstvättstugor i huvudsak finansieras i annan ordning, syntes anslaget — från vilket bidrag utginge även till konvalescent- och vilohem m. m. — kunna inskränkas till 75,000 kronor.

Styrelsen har således under angivna förutsättningar uppskattat de sammanlagda utgifterna för nästa budgetår till (4,100,000 + 150,000) 4,250,000 kronor.

Styrelsen beräknar emellertid, att vid ingången av budgetåret 1942/43 å anslaget skola föreligga vissa reservationer. Härom gör styrelsen följande uttalanden.

Styrelsen hade i sin skrivelse den 31 augusti 1940 beräknat utgifterna för den individuella invaliditetsförebyggande verksamheten för budgetåret 1941/42 till 3,760,000 kronor. Härtill finge numera läggas kostnaderna för vård å Broströmska sjukhemmet för barn, vilka kostnader för nämnda budgetår av olika anledningar icke behöfve uppskattas till högre belopp än 20,000 kronor. Därest de militära myndigheterna under hela budgetåret komme att belägga de platser vid kuranstalterna i Boden och Malmö, som de för det dåvarande disponerade, torde emellertid därigenom en minskning av kostnaderna av omkring 380,000 kronor komma att uppstå. Sagda utgifter kunde därför beräknas till $(3,760,000 + 20,000 - 380,000)$ 3,400,000 kronor. Till styrelsens disposition för den individuella verksamheten stode dels enligt Kungl. Maj:ts beslut ett belopp av 2,975,000 kronor, dels ock ett från budgetåret 1940/41 reserverat belopp av 574,877 kronor eller alltså tillhopa 3,549,877 kronor. Med hänsyn härtill kunde vid ingången av budgetåret 1942/43 beräknas å anslaget förefinnas en reservation av $(3,549,877 - 3,400,000)$ 149,877 kronor eller i avrundat tal 150,000 kronor.

Då enligt styrelsens beräkningar de sammanlagda utgifterna under anslaget för budgetåret 1942/43 skulle uppgå till 4,250,000 kronor och från detta belopp kunde avdragas en ingångsreservation av 150,000 kronor, skulle det erforderliga anslagsbeloppet bliva 4,100,000 kronor. Detta belopp har emellertid av styrelsen avrundats till 4,000,000 kronor. Styrelsen framhåller till sist, att styrelsen vid denna beräkning icke tagit hänsyn till att vissa styrelsens anstalter under sagda budgetår till äventyrs kunde vara tagna i anspråk av militär myndighet. Blev så fallet i ungefär samma omfattning som för det dåvarande, syntes — anför styrelsen — en besparing å anslaget av omkring 500,000 kronor kunna beräknas uppstå.

Såsom framgår av det föregående har pensionsstyrelsen — under förutsättning att de militära myndigheterna icke skulle under budgetåret 1942/43 behöva disponera några platser å styrelsens kuranstalter — uppskattat styrelsens utgifter för den individuella sjukvårdande verksamheten under nämnda budgetår till 4,100,000 kronor. I vad mån denna förutsättning kommer att föreligga är givetvis för närvarande omöjligt att bedöma. Det synes dock sannolikt, att styrelsen skall även under nästa budgetår bliva nödsakad att av hänsyn till militära dispositioner till en viss grad inskränka sin ifrågavarande verksamhet. Jag anser mig därför icke böra uppskatta kostnaderna till högre belopp än 3,600,000 kronor.

I likhet med pensionsstyrelsen finner jag vidare, att medel för annan verksamhet än den individuella böra beräknas även för nästa budgetår. Då det av styrelsen omförmälda förslaget rörande anvisande i särskild ordning av medel för bidrag till badanläggningar för folk- och skolbad samt gemensamhetstvättstugor lärer kräva ytterligare överbäganden, innan det samma kan realiseras, utgår jag från att, liksom tidigare varit fallet, pensionsstyrelsen från medlen för annan än individuell verksamhet skall äga möjlighet att bevilja bidrag till anordnande av mindre badanläggningar på landsbygden. Det synes mig därvid med hänsyn till de ökade byggnadskostnaderna motiverat, att maximibidraget per badanläggning, som under de senaste åren varit 1,500

Departements-
chefen.

kronor, höjes till 2,500 kronor. Jag kan emellertid icke tillstyrka, att för annan verksamhet än den individuella avses ett högre belopp än 100,000 kronor.

Sammanlagt kunna alltså ifrågavarande utgifter beräknas till (3,600,000 + 100,000) 3,700,000 kronor. Från detta belopp bör dragas den reservation, som kan antagas föreligga vid ingången av nästa budgetår och som torde kunna beräknas till 150,000 kronor. Medelsbehovet torde alltså få uppskattas till 3,550,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet*
för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservations-*
anslag av kronor 3,550,000

[46.] 44. **Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar, förslagsanslag.** Ifrågavarande anslag har för budgetåret 1941/42 upptagits till 1,100,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *pensionsstyrelsen* hemställt, att anslagsbehovet för berörda ändamål måtte för budgetåret 1942/43 uppskattas till 980,000 kronor.

Departements-
chefen.

Pensionsstyrelsen har i sina beräkningar icke tagit hänsyn till de särskilda kostnader för ersättning till postverket för pensionsutbetalningar, som måste uppkomma, därest i fortsättningen — liksom hittills — dyrtidstillägg beviljas å folkpensioner och invalidunderstöd. Under en föregående punkt har jag emellertid omnämnt, att jag har för avsikt att förorda framläggande för riksdagen av förslag rörande sådana tillägg. Slutligt anslagsäskande beträffande här förevarande anslag synes därför först böra göras i anslutning till blivande förslag till riksdagen rörande dyrtidstilläggen. Preliminärt läser anslaget kunna för nästa budgetår beräknas till 1,150,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 1,150,000

[47.] 45. **Ersättning till häradsskrivarna för pensionsavgiftsförteckningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41.....	106,000	113,199
1941/42.....	108,000	—
1942/43 (förslag).....	110,000	—

Jämlikt 1 § kungörelsen den 29 januari 1937 (nr 28) angående påföring, debitering, uppbörd och redovisning av pensionsavgifter enligt lagen den 28

juni 1935 (nr 434) om folkpensionering åligger det vederbörande mantalsskrivningsförrättare att årligen uppgöra förteckning (pensionsavgiftsförteckning) enligt fastställt formulär över de i mantalslängden upptagna personer, som vid årets början uppnått 17 men icke 65 års ålder. Jämlikt 3 § samma kungörelse skall enligt de i 1 och 4 §§ lagen om folkpensionering angivna grunderna den, som har att debitera kronoutskylder, verkställa påföring av pensionsavgifter genom anteckning i avgiftsförteckningen. Samtliga nu berörda anteckningar i avgiftsförteckningen skola sålunda på landet och i de städer, där magistrat ej finnes, göras av häradsskrivarna.

Ersättning till häradsskrivarna för upprättande av pensionsavgiftsförteckningar utgår sedan åtskilliga år med 4 öre för varje i sådan förteckning upptagen person. Förevarande anslag är avsett för gäldande av berörda ersättning.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för omförmälda ändamål under budgetåret 1942/43. Styrelsen förutsätter därvid, att ersättning skall utgå enligt oförändrade grunder. Antalet i 1942 års avgiftsförteckningar upptagna personer, för vilka ersättning bör utbetalas, uppskattar styrelsen till omkring 2,750,000. Det erforderliga anslaget skulle med dessa utgångspunkter få för nästa budgetår beräknas till 110,000 kronor.

Pensionsstyrelsens förslag föranleder icke någon erinran från min sida. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departementets
chefen.

att till *Ersättning till häradsskrivarna för pensionsavgiftsförteckningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 110,000

Sjukförsäkring.

[48.] 46. **Bidrag till sjukkassor, förslagsanslag.** För budgetåret 1941/42 hava anvisats under rubriken bidrag till sjukkassor ett förslagsanslag av 18,400,000 kronor och under rubriken moderskapspenning ett förslagsanslag av 4,150,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *pensionsstyrelsen* hemställt, att för nästa budgetår anslaget till bidrag till sjukkassor måtte upptagas till 19,800,000 kronor och anslaget till moderskapspenning till 3,600,000 kronor.

Enligt vad jag erfarit, har besparingsberedningen för avsikt att inom den närmaste tiden inkomma med förslag rörande vissa ändringar i gällande författningar om sjukkassor och moderskapspenning, vilka, därest de genomfördes, skulle komma att påverka medelsbehovet under ifrågavarande anslag. Innan dessa förslag avgivits och blivit föremål för prövning, kan jag icke taga slutlig ståndpunkt till frågan om beräkningen för nästa budgetår av sagda anslag. Dessa böra därför i riksstatsförslaget — i avbidan på blivande proposition i ämnet — upptagas med preliminärt beräknade belopp. Jag uppskattar därvid utgifterna under anslagen i enlighet med pensionsstyrelsens kalkyler.

Departementets
chefen.

Beträffande anslaget till moderskapspenning gör jag hemställan under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till sjukkassor* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 19,800,000

[49.] 47. **Moderskapspenning, förslagsanslag.** Under hänvisning till vad jag under nästföregående punkt anför, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Moderskapspenning* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 3,600,000

Blindvård.

[50.] 48. **Ersättning åt blinda m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	1,600,000	1,634,177
1940/41	1,650,000	1,762,309
1941/42	1,900,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	1,600,000	—

Enligt förordningen den 20 april 1934 (nr 105) om blindhetsersättning äro vissa blinda berättigade till ersättning av statsmedel. Ersättningen utgår med ett belopp av 500 kronor för år och bestrides från nu ifrågavarande anslag.

Jämlikt vid 1941 års riksdag fattade beslut har den, som åtnjuter blindhetsersättning för nämnda år, tillerkänts dyrtidstillägg å ersättningen. Dyrtidstillägget bestämdes i början av året till $\frac{1}{6}$ eller $16\frac{2}{3}$ procent av ersättningsbeloppet men höjdes sedan under hösten samma år så att dyrtidstillägget sammanlagt för året kom att utgå med 25 procent. Kostnaderna för dyrtidstilläggen beräknades enligt de först bestämda grunderna till 135,000 kronor för första halvåret och lika mycket för andra halvåret. Såsom följd av de senare beslutade grunderna har för andra halvåret beräknats tillkomma en kostnad av ytterligare 135,000 kronor. Även dyrtidstilläggen bestridas från förevarande anslag.

Vad beträffar anslaget för innevarande budgetår har vid bestämmande av detsamma räknats med ett dyrtidstillägg för andra halvåret 1941 av $16\frac{2}{3}$ procent. Vidare har i samband med anslagsberäkningen framhållits, att det vore sannolikt, att anslaget skulle komma att belastas med utgifter för dyrtidstillägg för första halvåret 1942.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *pensionsstyrelsen* framlagt beräkningar rörande utgifterna för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår, därvid styrelsen dock bortsett från utgifter för dyrtidstillägg.

Styrelsen framhåller, att orsaken till att anslaget för budgetåret 1940/41 blivit avsevärt överskridet vore den, att från anslaget utbetalats 134,775 kronor i dyrtidstillägg för första halvåret 1941 och att alltså, om dyrtidstillägg ej utgått, nettoutgifterna endast skulle hava uppgått till 1,627,534 kronor. Vidare meddelar styrelsen, att antalet till blindhetsersättning berättigade personer under budgetåret 1940/41 nedgått från 3,197 vid budgetårets början till 3,191 vid dess slut.

Under hänvisning härtill har styrelsen ansett sig böra — fränsett dyrtidstilläggen — uppskatta medelsbehovet för ifrågavarande ersättningar under nästa budgetår till 1,650,000 kronor eller samma belopp, vartill anslaget upptagits för budgetåret 1940/41.

Med hänsyn till de uppgifter, som lämnats av pensionsstyrelsen, torde kostnaderna för ifrågavarande ersättningar — fränsett dyrtidstillägg — icke behöva för nästa budgetår uppskattas till högre belopp än 1,600,000 kronor. Jag utgår vidare från att dyrtidstillägg å ersättningarna icke efter ingången av nästa budgetår böra bestridas från nu förevarande anslag. Anslaget torde därför för budgetåret 1942/43 kunna upptagas till angivna belopp.

Departements-
chefen.

Till frågan efter vilka grunder dyrtidstillägg å blindhetsersättningarna i fortsättningen böra utgå har jag ännu icke tagit ställning. Jag räknar emellertid med att förslag i ämnet bör föreläggas årets riksdag och att därvid särskilt anslag för ändamålet bör begäras. Kostnaderna för dyrtidstilläggen, som för närvarande icke kunna definitivt beräknas, torde för nästa budgetår kunna preliminärt uppskattas till 500,000 kronor. Anslaget bör hava förslagsanslags karaktär och upptagas under rubriken dyrtidstillägg å ersättning åt blinda.

Beträffande sistnämnda anslag gör jag hemställan under nästföljande punkt. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning åt blinda m. m.* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,600,000

[51.] 49. **Dyrtidstillägg å ersättning åt blinda, förslagsanslag.** Hänvisande till vad jag under nästföregående punkt anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Dyrtidstillägg å ersättning åt blinda* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 500,000

[52.] 50. **Driften av centraldepån för blindas arbeten.** I propositionen nr 276 till 1938 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t, att till förbättrande av de blinda hantverkarnas förvärvsmöjligheter skulle tillskapas ett centralt organ för såväl anskaffning av arbetsmaterial som försäljning av hantverkarnas arbetsprodukter till den del, dessa ej genom den blinde själv, hans anhöriga eller särskilda lokala sammanslutningar kunde finna avnämare. För detta

organ skulle invid blindinstitutet å Tomtebodan uppföras en nybyggnad, innehållande — förutom kontorslokaler och dylikt — utrymmen för arbetsmaterial och förfärdigade produkter. För lagring av mindre ömtåligt material skulle i kostnadsbesparande syfte en mindre virkeslada uppföras. Sammanlagda kostnaden för dessa byggnader beräknades till 285,000 kronor. Kostnaderna för centraldepåns drift uppskattades till omkring 95,000 kronor brutto per år. Riksdagen godkände i princip Kungl. Maj:ts förslag i ämnet samt anvisade, på Kungl. Maj:ts hemställan, under rubriken uppförande av vissa nybyggnader för en central depå för blindas arbeten å beredskapsstat för budgetåret 1938/39 ett förskottsanslag av 285,000 kronor för utförande av för ändamålet erforderliga byggnadsarbeten.

På därom av Kungl. Maj:t gjord framställning anvisade sedermera 1939 års lagtima riksdag — i stället för omförmälda anslag och för enahanda ändamål — för budgetåret 1939/40 under femte huvudtiteln ett reservationsanslag av likaledes 285,000 kronor.

Vidare har 1941 års riksdag på förslag av Kungl. Maj:t för budgetåret 1941/42 under femte huvudtiteln anvisat dels för utrustning av centraldepån för blindas arbeten ett reservationsanslag av 60,000 kronor, dels ock till driften av centraldepån för blindas arbeten ett obetecknat anslag av 95,000 kronor.

Vid anmälan i 1941 års statsverksproposition av sagda anslagsfrågor (V. punkterna 49 och 50) uttalade jag, bland annat, att det syntes lämpligt, att ett system av filialer till centraldepån i olika delar av landet i erforderlig omfattning utbyggdes men framhöll samtidigt, att initiativet till sådana filialer borde tagas av ledningen för centraldepån efter samråd med länsnämnderna och på grundval av vunnen erfarenhet. Jag förutsatte vidare, att den dittillsvarande materialdepån vid hantverksskolan i Kristinehamn för blindas män skulle nedläggas.

Riksdagen, som anmälde sitt beslut i ämnet i skrivelse den 19 april 1941, nr 5, punkten 41, yttrade däri, att riksdagen i princip delade min nyss återgivna uppfattning men att riksdagen tillika ansåge, att praktiska skäl talade för ett bibehållande av materialdepån i Kristinehamn såsom en filial till centraldepån, till dess centraldepåns ledning på grundval av vunnen erfarenhet hunnit bilda sig ett omdöme om behovet och lämpligheten av Kristinehamnsdepåns fortsatta existens.

Genom beslut den 28 juni 1941 har Kungl. Maj:t härefter föreskrivit, att från och med den 1 juli 1941 en centraldepå för blindas arbeten skulle inrättas i huvudsaklig överensstämmelse med av statsmakterna godkända grunder samt att verksamheten vid depån skulle stå under ledning av en nämnd kallad statens blinddepånämnd.

För sagda nämnd har Kungl. Maj:t samtidigt fastställt instruktion (nr 644/1941). Enligt instruktionen skall nämnden, som är direkt underställd Kungl. Maj:t i socialdepartementet och består av fem av Kungl. Maj:t för en tid av tre år utsedda ledamöter, bland annat hava att träffa för verksamhetens organiserande och utövande erforderliga anstalter, att uppgöra plan

för arbetets bedrivande samt att i enlighet med fastställda stater eller i övrigt meddelade föreskrifter handhava de medel, som kunde komma att ställas till nämndens förfogande.

Kungl. Maj:t har vidare genom beslut nyssnämnda dag ställt anslagen till utrustning av centraldepån för blindas arbeten och till driften av centraldepån för blindas arbeten till statskontorets förfogande att på rekvisition, i mån av behov, utbetalas till statens blinddepånämnd. Beträffande det senare anslaget har Kungl. Maj:t därvid föreskrivit, att detsamma skulle av nämnden disponeras dels till avlöning åt personalen vid centraldepåns filial i Kristinehamn, dels till beredande av fria frakter åt arbetsmaterialier, som från nämnda filialdepå sändes till blinda hantverkare, dels ock i enlighet med de särskilda föreskrifter, som framdeles kunde komma att meddelas av Kungl. Maj:t.

Den 4 juli 1941 har Kungl. Maj:t bemyndigat byggnadsstyrelsen att låta uppföra ifrågavarande byggnader för centraldepån. Därvid skulle vissa av byggnadsstyrelsen på Kungl. Maj:ts uppdrag under våren 1941 utarbetade ritningar och arbetsbeskrivningar läggas till grund för byggnadsföretaget, varjämte föreskrivits, att kostnaderna för företaget skulle få uppgå till högst 275,000 kronor.

I skrivelse den 28 oktober 1941 har *statens blinddepånämnd* hemställt, att anslaget till driften av centraldepån för blindas arbeten måtte — i avsaknad av närmare erfarenheter för bedömande av medelsbehovet — jämväl för nästa budgetår upptagas till 95,000 kronor.

I likhet med statens blinddepånämnd anser jag, att ifrågavarande anslag bör även för nästa budgetår upptagas till 95,000 kronor. Jag utgår härvid från att byggnaderna för centraldepån skola utan alltför stort dröjsmål kunna komma till utförande. Jag vill emellertid erinra, att uppförandet av nämnda byggnader ännu icke påbörjats. Anledningen härtill är, att enligt vad blinddepånämnden upplyst nu rådande materialbrist försvårat möjligheterna att driva depåns verksamhet i avsedd utsträckning. Härigenom har behovet av lokaler för centraldepån icke blivit så angeläget som tidigare. Den begränsade verksamheten har nämligen kunnat drivas av den materialdepå för blindas arbeten, som tidigare varit anordnad av de blindas förening men som varit avsedd att nedläggas efter tillkomsten av centraldepån. På framställning av blinddepånämnden har Kungl. Maj:t den 5 december 1941 föreskrivit, att av anslaget till driften av centraldepån för blindas arbeten skulle under budgetåret 1941/42 utbetalas ett bidrag av 35,000 kronor till sagda förening såsom ersättning för dess befattningsmed nämnda materialdepå. Beloppet motsvarar den del av anslaget till bidrag till de blindas förening, som från och med budgetåret 1941/42 indragits av den anledningen att det förutsattes, att materialdepån skulle nedläggas och verksamheten övertagas av centraldepån. Skulle det av omständigheterna bliva nödvändigt, att föreningen även under budgetåret 1942/43 eller del därav fortsätter med driften av sin materialdepå, synes hinder icke böra möta för Kungl. Maj:t att — på liknande sätt som skett

Departements-
chefen.

under innevarande budgetår — av nu förevarande anslag tilldela föreningen ersättning för driften enligt de grunder, som i sådant hänseende hittills tillämpats. Slutligen vill jag anmäla, att Kungl. Maj:t den 12 december 1941 medgivit, att blinddepånämnden finge inköpa maskiner för den planerade borsträtillverkningen vid depån för ett belopp av högst 16,000 kronor att utgå av reservationsanslaget till utrustning av centraldepån för blindas arbeten. Dessa maskiner skola användas av de blindas förening för borsträtillverkning vid föreningens materialdepå, till dess att blinddepåns byggnadsföretag slutförts eller blinddepånämnden dessförinnan anser sig böra disponera maskinerna ifråga.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Driften av centraldepån för blindas arbeten* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 95,000

[53.] 51. **Bidrag till de blindas förening.** Ifrågavarande anslag, som tidigare upptagits till 100,000 kronor, har för budgetåret 1941/42 nedsatts till 65,000 kronor. Nedsättningen sammanhänger därmed, att det — såsom omnämnts under nästföregående punkt — förutsatts, att föreningens materialdepå för blindas arbeten skulle nedläggas. Kungl. Maj:t har beträffande anslaget för nämnda budgetår föreskrivit, att anslaget skulle i första hand användas för understödsverksamheten till förmån för behövande arbetsföra blinda samt för utgivande på samma sätt som dittills av De blindas veckoblad.

De blindas förening har, med överlämnande av berättelse för föreningens verksamhet under år 1940, anhållit om bidrag för nästa budgetår med oförändrat belopp eller 65,000 kronor.

Berättelsen utvisar, bland annat, att under år 1940 för understödsverksamheten åtgått 145,040 kronor, medan kostnaderna för utgivande av *De blindas veckoblad* uppgått till 10,701 kronor.

Föreningen anför, att dess inkomster av insamlingar och gåvomedel under år 1940 varit lägre än under föregående år och att en ytterligare nedgång i inkomsterna av detta slag till följd av tidsläget vore att förvänta. Statens bidrag vore därför — framhåller föreningen — nu mera än någonsin av behovet påkallat.

Över framställningen hava utlåtanden avgivits av *pensionsstyrelsen* den 12 juni 1941 och av *skolöverstyrelsen*, efter hörande av *inspektören för blindundervisningen*, den 30 augusti 1941. Framställningen har därvid enhälligt tillstyrkts.

Departements-
chefen.

Lika med de hörda myndigheterna är jag av den uppfattningen, att föreningen bör för nästa budgetår erhålla ett bidrag till sin verksamhet av 65,000 kronor. För detta ändamål bör ett särskilt anslag anvisas. Av vad jag yttrat under föregående punkt framgår därjämte, att jag anser, att möjlighet bör hållas öppen för Kungl. Maj:t att under vissa omständigheter tilldela föreningen ytterligare bidrag från anslaget till driften av centraldepån för blindas arbeten.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till de blindas förening* för budgetåret 1942/43
anvisa ett anslag av kronor 65,000

Tvångsarbetsanstalter, alkoholistanstalter m. m.

[54.] 52. Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: *Avlöningar, förslagsanslag.*

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41.....	309,000	332,600
1941/42.....	261,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>).....	268,000	—

Kungl. Maj:t har den 28 juni 1941 fastställt följande av riksdagen godkända personalförteckning för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes, att gälla tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 direktör	A 27
1 assistent och redogörare	A 21
1 assistent av 2:a klass	A 18
1 lantbruksinspektör	A 18
1 trädgårdsmästare	A 12
2 uppsyningsmän	A 10
6 förste förmän	A 8
2 yrkesmästare av 2:a klass	A 8
32 förmän	A 6
Tjänstemän å övergångsstat.	
1 pastor och förste lärare	A 24
1 kamrerare	A 22
1 assistent av 1:a klass	A 20
2 uppsyningsmän	A 10
4 förste förmän	A 8
4 förmän	A 6

Anm. Tjänsten som assistent och redogörare skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförda kamreraren kvarstår i tjänst.

Samtidigt har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat för ifrågavarande anstalter, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 180,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.....	» 8,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i> ..	» 40,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 32,300
Summa förslagsanslag kronor 261,000	

I skrivelse den 5 september 1941 har *anstaltsstyrelsen* framlagt förslag rörande avlöningsanslag för anstalterna för budgetåret 1942/43. Därvid har styrelsen inledningsvis erinrat, att vid 1941 års riksdag beslut fattats om betydande personalindragningar vid anstalterna. Sålunda hade från och med den 1 juli 1941 13 ordinarie tjänster överförts å övergångsstat. Vidare hade vid anslagsberäkningen förutsatts, att antalet extra ordinarie förste förmän skulle minskas från 5 till 3, att antalet extra ordinarie förmän skulle minskas från 11 till 7 och att samtliga extra förmanstjänster skulle indragas. Styrelsen meddelar, att den avsedda nedskärningen av den icke-ordinarie personalen, sedan vederbörliga uppsägningstider gått till ända, komme att vara helt genomförd den 1 november 1941.

Beträffande utgifterna under anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän anför styrelsen följande.

Utgifterna hade för budgetåret 1941/42 uppskattats till 180,000 kronor, därvid beräknats 160,000 kronor för personal å ordinarie stat och 20,000 kronor för personal å övergångsstat. Avlöningskostnaderna för personalen å ordinarie stat kunde även för nästa budgetår uppskattas till 160,000 kronor. Vid beräkningen av utgifterna för avlöning till personalen å övergångsstat syntes man hava utgått från en större avgång av personal, än som kunde antagas komma att äga rum. Försiktigheten bjöde att räkna med att av denna personal icke flera än 5 befattningshavare, nämligen de 4 förmännen och 1 förste förman komme att under innevarande budgetår lämna övergångsstaten. Dessa 5 befattningar borde utgå ur gällande personalförteckning. Avlöningskostnaderna för de kvarstående tjänstemännen å övergångsstat kunde då i runt tal beräknas till 40,000 kronor. De totala utgifterna under posten kunde därför för nästa budgetår uppskattas till 200,000 kronor.

Posten till arvoden och särskilda ersättningar beräknas av styrelsen till samma belopp, vartill densamma upptagits i gällande stat, eller alltså till 8,700 kronor.

Med avseende å posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal uttalar sig styrelsen sålunda.

Under posten borde liksom för löpande budgetår beräknas medel för avlöningar till följande extra ordinarie och extra befattningshavare, nämligen 3 förste förmän (Eo 8), 7 förmän (Eo 6), 1 ekonomiföreståndarinna (Eo 6), 1 kanslibiträde (Eo 6), 1 skrivbiträde (Eo 2) och 1 kokerska (Ex 2). Visserligen hölles de nyinrättade kansli- och skrivbiträdesbefattningarna vakanta, så länge de å övergångsstat uppförda uppsyningsmännen kvarstode i tjänst, men då dessa biträdesbefattningar skulle besättas, så snart uppsyningsmännen erhållit annan placering, måste för ändamålet erforderliga medel finnas tillgängliga under förevarande post. Kostnaderna för nyss angivna extra ordinarie och extra personal uppginge till 38,637 kronor.

Med hänsyn till storleken av den övertaliga personalen skulle under normala förhållanden icke behöva beräknas några medel för tillfälliga befattningshavare. Dittills hade emellertid anstaltens personal varit inkallad i militärtjänst i så stor utsträckning att övertaliga befattningshavare endast i sällsynta undantagsfall funnits att tillgå för erforderliga vikariatsförordnanden. Styrelsen hade därför ansett sig böra beräkna medel till tillfälliga befattningshavare utan hänsyn till förekomsten av övertalig personal. Kostnaderna därför kunde uppskattas till 18,434 kronor, vartill komme kostnader för renskrivning enligt räkning med 600 kronor.

Styrelsen har i överensstämmelse härmed beräknat posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal till (38,637 + 18,434 + 600) 57,671 kronor eller i avrundat tal 57,700 kronor.

För rörligt tillägg har upptagits ett belopp av 38,600 kronor.

Styrelsen har enligt dessa kalkyler beräknat det erforderliga avlöningsbeloppet till (200,000 + 8,700 + 57,700 + 38,600) 305,000 kronor.

Häröver har *socialstyrelsen* den 14 november 1941 avgivit utlåtande. Däri har styrelsen förklarat sig vidhålla sin i annat sammanhang uttalade mening, att vid Svartsjöanstalterna borde jämte en redogörare vara anställda två assistenter. Styrelsen har därför hemställt, att i personalförteckningen för anstalterna måtte uppföras ytterligare en assistenttjänst.

Enligt vad jag inhämtat hava av de befattningshavare, som i gällande personalförteckning upptagits såsom tjänstemän å övergångsstat, numera 1 förste förman och 4 förman lämnat anstaltens tjänst. Dessa befattningshavare böra från och med nästa budgetår uteslutas ur personalförteckningen. I övrigt torde denna förteckning icke böra undergå någon ändring. Departements-
chefen.

Någon anledning till höjning av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän synes mig icke föreligga. Jag förordar därför, att posten även för nästa budgetår upptages till 180,000 kronor.

Utgifterna under posten till arvoden och särskilda ersättningar uppskattar jag i likhet med anstaltsstyrelsen till 8,700 kronor.

Med hänsyn till vad anstaltsstyrelsen anfört finner jag en viss höjning av posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal påkallad. Dock synes mig posten icke behöva beräknas till högre belopp än 47,000 kronor. Posten torde även för nästa budgetår böra i staten upptagas med förslagsvis beräknat belopp.

För rörligt tillägg torde liksom för löpande budgetår kunna beräknas 32,300 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet skulle alltså bliva (180,000 + 8,700 + 47,000 + 32,300) 268,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes:

Befattning	Personalförteckning.	Lönegrad
	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 direktör		A 27
1 assistent och redogörare		A 21
1 assistent av 2:a klass		A 18
1 lantbruksinspektör		A 18
1 trädgårdsmästare		A 12
2 uppsyningsmän		A 10

Femte huvudtiteln.

Befattning	Lönegrad
6 förste förmän	A 8
2 yrkesmästare av 2:a klass	A 8
32 förmän	A 6

Tjänstemän å övergångsstat.

1 pastor och förste lärare	A 24
1 kamrerare	A 22
1 assistent av 1:a klass	A 20
2 uppsyningsmän	A 10
3 förste förmän	A 8

Anm. Tjänsten som assistent och redogörare skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförda kamreraren kvarstår i tjänst.

dels godkänna följande avlöningsstat för statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 180,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 8,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 47,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 32,300

Summa förslagsanslag kronor 268,000;

dels och till Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 268,000

[55.] 53. Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	184,000	193,000
1941/42	210,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	209,000	—

Kungl. Maj:t har beträffande användningen av ifrågavarande anslag den 28 juni 1941 fastställt omkostnadsstat för budgetåret 1941/42 upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor 700
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	» 2,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 60,000
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	» 147,300
Summa kronor 210,000	

Huvudposten till övriga utgifter har i omkostnadsstaten uppdelats på ett antal delposter. Rörande denna fördelning får jag hänvisa till statsliggaren för budgetåret 1941/42 s. 205. Av det för expenser upptagna beloppet hava 55,000 kronor avsetts för bränsle, lyse och vatten samt 5,000 kronor för övriga expenser.

I skrivelse den 5 september 1941 har *anstaltsstyrelsen* gjort framställning om anslag för anstalternas omkostnader under budgetåret 1942/43.

Styrelsen anmärker däri, att medelsbehovet för anstalternas för budgetåret 1941/42 beräknats med utgångspunkt från en genomsnittlig beläggning av 160 internerade. Då antalet internerade under tiden 1 januari—31 augusti 1941 i genomsnitt uppgått till 156, har styrelsen ansett, att man även vid anslagsuppskattningen för nästa budgetår borde räkna med ett medeltal internerade av 160.

Beträffande posten till sjukvård m. m. åt befattningshavare föreslår styrelsen en höjning till 1,200 kronor.

Det för reseersättningar erforderliga beloppet beräknas såsom för närvarande till 2,000 kronor.

Vad angår utgifterna för bränsle, lyse och vatten anför styrelsen, att dessa visserligen komme att ökas såsom följd av inträffade prisstegringar men att ökningen komme att motverkas genom vidtagna rationaliseringsåtgärder och som följd därav att antalet personalbostäder reducerats. Styrelsen har därför beräknat hithörande utgifter till oförändrat belopp. Även kostnaderna för övriga expenser hava beräknats såsom för budgetåret 1941/42. För expenser har således upptagits ett totalbelopp av 60,000 kronor.

Under posten till övriga utgifter har styrelsen räknat med en höjning av 7,000 kronor å delposten till utspisning, medan samtliga övriga delposter upptagits på samma sätt som i omkostnadsstaten. Posten har alltså höjts från 147,300 kronor till 154,300 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet skulle enligt styrelsens beräkningar bliva $(1,200 + 2,000 + 60,000 + 154,300)$ 217,500 kronor.

I häröver den 14 november 1941 avgivet utlåtande har *socialstyrelsen* förklarat sig icke hava något att erinra mot anstaltsstyrelsens förslag.

Vad först angår anslagsposten till sjukvård m. m. åt befattnings- Departements-
havare torde densamma i avvaktan på närmare erfarenhet rörande medels- chefen.
behovet för ändamålet böra för nästa budgetår bibehållas vid 700 kronor.

Däremot kan posten till reseersättningar, som under det senaste budgetåret varit lågt belastad, nedsättas till 1,500 kronor.

Utgifterna för bränsle, lyse och vatten uppskattar jag i likhet med anstaltsstyrelsen till 55,000 kronor, medan för övriga expenser icke torde böra avses mer än 4,500 kronor. Sammanlagt beräknar jag alltså för expenser 59,500 kronor.

Vidkommande posten till övriga utgifter hava hithörande nettokostnader under sistförflutna budgetår icke oväsentligt understigit det belopp, som för ändamålet upptagits i gällande stat. Med hänsyn därtill synes mig posten i trots av inträdda prisstegringar kunna bibehållas vid sitt nuvarande belopp 147,300 kronor.

Jag beräknar således det erforderliga medelsbehovet på sätt framgår av följande sammanställning:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	700
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1,500
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	59,500
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	147,300
Summa kronor		209,000

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 209,000

[56.] 54. **Statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona och statens alkoholistanstalt därstädes: Avlöningar, förslagsanslag.** Genom beslut den 3 maj 1940 medgav Kungl. Maj:t, att statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona och statens alkoholistanstalt därstädes med tillhörande byggnader och område — dock med undantag för den där anordnade tvättinrättningen — finge tillsvidare upplåtas för krigsmaktens behov. Samtidigt meddelade Kungl. Maj:t vissa bestämmelser att gälla tills vidare under den tid ifrågavarande anstalter kunde komma att i angiven omfattning disponeras för militärt ändamål. Bland annat föreskrevs följande.

Allmän tvångsarbetsanstalt för kvinnor, som ådömts tvångsarbete, skulle, i stället för den i Landskrona befintliga anstalten, anordnas vid centralfängelset i Växjö. I mån av behov ägde fängvårdsstyrelsen anordna sådan anstalt jämväl vid annan fängvårdsanstalt. Anmälan härom skulle ofördröjligen göras hos Kungl. Maj:t.

För mottagande och vård av sådana åt alkoholmissbruk hemfallna kvinnor, som jämlikt stadgan för statens tvångsarbetsanstalter och i samband med dem anordnade alkoholistanstalter skolat intagas å statens alkoholistanstalt i Landskrona, skulle i samband med statens alkoholistanstalt å Venngarn anordnas en för kvinnliga alkoholister avsedd särskild alkoholistanstalt å egendomen Haknäs i Vassunda socken av Stockholms län.

I den mån överflyttning av personal från tvångsarbetsanstalten i Landskrona kunde bli erforderlig i anledning av Kungl. Maj:ts beslut, skulle tvångsarbetsanstaltens styrelse i samråd med fängvårdsstyrelsen, respektive styrelsen för alkoholistanstalten å Venngarn meddela beslut.

Styrelsen för tvångsarbetsanstalten i Landskrona skulle fortfarande omhändervärd förvaltningen av därvarande anstalters byggnader och område, i den mån desamma ej övertagits av vederbörande militära myndighet, ävensom driften av tvättinrättningen därstädes.

Fängvårdsstyrelsen skulle hava att beträffande tvångsarbetsanstalt, som anordnats vid fängvårdsanstalt, i tillämpliga delar fullgöra de åligganden, som jämlikt nämnda stadga ankomme på styrelsen för tvångsarbetsanstalten i Landskrona, såvitt rörde denna anstalt.

I proposition den 16 maj 1941, nr 271, angående anslag till statens tvångsarbets- och alkoholistanstalter förutsattes, att under budgetåret 1941/42 verksamheten i Landskrona alltjämt skulle vara i huvudsak inskränkt till tvättinrättningen samt att tvångsarbetsanstalten i Växjö och alkoholistanstalten å Haknäs skulle bestå även under nämnda budgetår. Där föreslogs emellertid, att i anslutning till tvångsarbetsanstalten i Växjö skulle vara inrättad en statens alkoholistanstalt avsedd för mottagande och vård av sådana åt alkoholmissbruk hemfallna kvinnor, som jämlikt Kungl. Maj:ts brev den 3 maj 1940 skolat intagas å Haknäsanstalten men som av disciplinära skäl måste vårdas å slutan stalt. Enligt propositionen skulle vidare för tvångsarbetsanstalten i Växjö och alkoholistanstalten därstädes finnas en särskild av Kungl. Maj:t utsedd styrelse. Personalen vid Landskronaanstalterna skulle, i den mån den icke överflyttades till anstalterna i Växjö eller Haknäs eller eljest lämnade sin tjänst, uppföras å övergångsstat eller indragas, därvid extra ordinarie befattningshavare skulle beredas förtidspensioner eller livräntor enligt vissa grunder. Jämlikt förslag i propositionen skulle för budgetåret 1941/42, bland andra, anvisas följande fyra anslag, nämligen till statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona och statens alkoholistanstalt därstädes: avlöningar ett förslagsanslag å 49,000 kronor, till statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona och statens alkoholistanstalt därstädes: omkostnader ett förslagsanslag å 9,000 kronor, till statens tvångsarbetsanstalt i Växjö och statens alkoholistanstalt därstädes: avlöningar ett förslagsanslag å 21,300 kronor och till statens tvångsarbetsanstalt i Växjö och statens alkoholistanstalt därstädes: omkostnader ett förslagsanslag å 45,400 kronor.

Sedan riksdagen till alla delar bifallit propositionen, hava i överensstämmelse med innehållet i densamma bestämmelser i ämnet utfärdats av Kungl. Maj:t genom beslut den 28 juni 1941.

I skrivelse den 11 september 1941 har *styrelsen för Landskronaanstalterna* hemställt, att avlönings- och omkostnadsanslagen för anstalterna måtte för nästa budgetår upptagas till respektive 46,500 kronor och 9,000 kronor.

Vidare har *styrelsen för tvångsarbetsanstalten i Växjö och alkoholistanstalten därstädes* i skrivelse den 15 september 1941 hemställt, att för nästa budgetår avlöningsanslaget för anstalterna måtte beräknas till 21,300 kronor samt omkostnadsanslaget till 45,900 kronor.

I skrivelse den 25 september 1941 har *fängvårdsstyrelsen* — under förklaring att svårigheter uppstått att å centralfängelset i Växjö bereda utrymme åt alla de kategorier, som därstädes skulle inrymmas — anmält, att styrelsen beslutit anordna en ny tvångsarbetsanstalt för kvinnor vid straffängelset i Karlstad, vilken huvudsakligen komme att anlitas för äldre recidivister och till vilken till en början komme att från Växjö överflyttas tio tvångsarbeterskor. I anledning av denna anmälan har Kungl. Maj:t den 17 oktober 1941 föreskrivit, bland annat, att fängvårdsstyrelsen skulle beträffande tvångsarbetsanstalten i Karlstad fullgöra de åligganden, som jämlikt förenämnda stadga ankomma å styrelsen för tvångsarbetsanstalten i Landskrona, samt att i övrigt beträffande tvångsarbetsanstalten i Karlstad skulle i huvudsak

i tillämpliga delar lända till efterrättelse bestämmelserna i Kungl. Maj:ts beslut den 3 maj 1940 och den 28 juni 1941.

Departements-
chefen.

Ännu föreligger icke tillräcklig erfarenhet för att bedöma, vid vilka anstalter vård av tvångsarbeterskor lämpligen bör vara anordnad under nästa budgetår och vilka anslag, som i anledning därav erfordras. Det synes därför i nuvarande läge blott möjligt att uppskatta medelsbehovet för ifrågavarande ändamål preliminärt. Jag förordar, att i riksstatsförslaget tills vidare beräknas avlönings- och omkostnadsanslag för anstalterna i Landskrona och för tvångsarbetsanstalten och alkoholistanstalten i Växjö. Däremot är jag icke beredd att för närvarande tillstyrka beräknande av anslag för nästa budgetår för tvångsarbetsanstalten i Karlstad. Spörsmålet huruvida anslag för sistnämnda ändamål böra för sagda budgetår anvisas får avgöras vid en senare tidpunkt, då jämväl ställning bör tagas till frågan om sättet för bestridande av kostnaderna för Karlstadsanstalten under innevarande budgetår. De anslag, vilka enligt min mening nu skola preliminärt beräknas, torde därvid kunna upptagas till de belopp, som förordats av vederbörande anstaltsstyrelser.

Beträffande omkostnadsanslaget till Landskronaanstalterna ävensom anslagen till tvångsarbetsanstalten och alkoholistanstalten i Växjö gör jag framställning under nästföljande punkter.

Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona och statens alkoholistanstalt därstädes: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 beräkna
ett *förslagsanslag* av kronor 46,500

[57.] 55. **Statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader, förslagsanslag.** Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anført, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens tvångsarbetsanstalt i Landskrona och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 9,000

[58.] 56. **Statens tvångsarbetsanstalt i Växjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Avlöningar, förslagsanslag.** Hänvisande till vad jag anført under punkten 56, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens tvångsarbetsanstalt i Växjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 21,300

[59.] 57. Statens tvångsarbetsanstalt i Växjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader, förslagsanslag. I anslutning till vad jag yttrat under punkten 56, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Statens tvångsarbetsanstalt i Växjö och statens alkoholistanstalt därstädes: Omkostnader för budgetåret 1942/43 beräkna ett förslagsanslag av kronor 45,900

[60.] 58. Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Avlöningar, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	141,000	145,920
1941/42	150,000	—
1942/43 (förslag)	150,000	—

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1939 fastställt följande av riksdagen godkända personalförteckning för statens alkoholistanstalt å Venngarn, att gälla tills vidare från och med budgetåret 1939/40:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 direktör	A 26
1 assistent	A 18
1 räkenskapsförare och redogörare	A 17
1 lantbruksinspektör	A 17
1 husfader	A 15
1 uppsyningsman	A 10
1 maskinist	A 8
3 förste förmän	A 8
11 förmän	A 6
1 husmoder	A 6

Vidare har Kungl. Maj:t den 28 juni 1941 fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat, att lända till efterrättelse tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 73,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t »	6,500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	54,000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	16,500

Summa förslagsanslag kronor 150,000

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 5 maj 1939 och den 28 juni 1941 skall anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar tills vidare disponeras på följande sätt:

Arvode till en husläkare	kronor 2,800
» » » rådgivande psykiater	800
» » » predikant	1,300
» » » styrelseledamot med särskilt uppdrag att förrätta inventeringar och besiktningar m. m.	600
Arvode till styrelsens sekreterare	600
Ersättning för orgelspelning	400

I skrivelse den 27 augusti 1941 har *anstaltsstyrelsen* framlagt förslag rörande anstaltens avlöningsanslag för nästa budgetår.

Styrelsen föreslår till en början inrättande av 2 extra ordinarie yrkesmästartjänster i 8:e lönegraden och indragning i samband därmed av 2 ordinarie förmanstjänster. Styrelsens skrivelse är i denna del av följande innehåll.

Såsom arbetsledare i skrädderi hade vid anstalten tjänstgjort en ordinarie förman, vilken emellertid sedan någon tid vore sjukledig och komme att avgå med pension den 1 april 1942.

Såsom arbetsledare i skomakeri hade tidigare tjänstgjort en ordinarie förman, som år 1940 erhållit befordran till en högre avlönad tjänst såsom skomakare vid ett regemente. Två företrädare till denne förman hade likaledes befordrats till högre tjänster vid andra statliga inrättningar. För tillfället tjänstgjorde såsom ledare av skomakeriarbetet en tillförordnad förman.

Ifrågavarande arbetsledartjänster vore vid Venngarn placerade avsevärt lägre än vid andra statsinstitutioner. Sålunda vore exempelvis arbetsledartjänsterna vid de statliga skyddshemmen placerade i lönegraden A 10. Detta hade — såsom ock erfarenheten vid Venngarn utvisat — till följd, att anstalten icke finge behålla samma arbetsledare, när dessa sökte sig till bättre avlönade tjänster. För något år sedan hade emellertid arbetsledaren å snickeri-verkstad vid anstalten — även han placerad såsom ordinarie förman — avgått med pension, och hade då i stället inrättats en yrkesmästartjänst i lönegraden Eo 8. Styrelsen ansåge sig nu böra föreslå, att ytterligare 2 yrkesmästartjänster i nämnda lönegrad inrättades, därav 1 i skrädderi och 1 i skomakeri. Vid bifall härtill skulle samtliga arbetsledare vid anstaltens verkstäder erhålla samma lönegradsplacering. Styrelsen föreslog samtidigt, att 2 ordinarie förmanstjänster indroges nämligen dels den förut omnämnda tjänsten såsom arbetsledare i skrädderi, dels ock en förmanstjänst, som komme att bli ledig den 1 oktober 1942 vid pensionering av en annan förman.

Styrelsen föreslår vidare inrättande av en extra ordinarie förste förmans tjänst för jordbrukets räkning. Härom uttalar sig styrelsen sålunda.

Vid anstaltens jordbruk funnes närmast under lantbruksinspektoren anställd 1 ordinarie förste förman, vilken såsom rättare biträdde inspektoren med arbetsledningen av jordbruket. Därjämte funnes — fränsett ett antal arbetare med avlöning från jordbrukets specialstat — 7 ordinarie förmän. Styrelsen hade uppdragit åt en av dessa förmän att öva tillsyn över traktorer och andra maskinredskap vid jordbruket ävensom över anstaltens automobiler, men styrelsen hade icke förfogat över några medel, varigenom åt honom kunnat beredas särskild ersättning härför. Samme förman hade på grund av sina personliga kvalifikationer under senaste året vikarierat för lantbruksinspektoren. Det syntes skäligt, att ifrågavarande förman erhöle en något förbättrad löneställning. För ändamålet borde inrättas en förste förmanstjänst i lönegraden Eo 8. Därest — på sätt avsåges — förmannen förordnades till extra ordinarie förste förman, borde någon vikarie icke förordnas å förmanstjänsten. Merkostnaden för statsverket skulle då bli ganska obetydlig.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits har styrelsen beräknat, att posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän skulle kunna nedsättas från 73,000 kronor till 65,000 kronor.

Vad angår posten till arvoden och särskilda ersättningar föreslår styrelsen en reduktion av det från denna post utgående predikantarvodet. Styrelsen anför härom.

Den nuvarande predikanten hölle gudstjänst vid anstalten i regel varannan söndag och besökte dessutom anstalten en kväll varje vecka, varvid han ombesörjde utlåning från det under hans vård ställda anstaltsbiblioteket och vore tillgänglig för enskilda samtal med de intagna. Under senaste vintern hade han på grund av rådande svårigheter med trafikmedel dock icke kunnat regelbundet uppehålla veckobesöken. Det nu utgående arvodet av 1,300 kronor för år syntes icke för högt beräknat, om man toge i beaktande, att predikanten normalt besökte anstalten omkring 75 gånger om året. Utan större olägenhet torde det emellertid vara möjligt att överflytta vården av anstaltsbibliotek å någon annan befattningshavare, varefter predikanten endast skulle behöva komma till anstalten för gudstjänster omkring 25 gånger om året. Förekommade enskilda samtal i själavårdande syfte finge då förläggas till tid i samband med gudstjänsterna. Därest arbetet sålunda omlades, syntes predikantarvudet kunna nedsättas till 700 kronor för år eller samma belopp, som numera bestämts att utgå i arvode till predikant vid statens tvångsarbetsanstalt å Svartsjö och statens alkoholistanstalt därstädes.

Styrelsen har därför räknat med en nedsättning av arvodesposten med 600 kronor till 5,900 kronor.

Däremot hemställer styrelsen om en höjning av posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal från 54,000 kronor till 61,600 kronor. Höjningen sammanhänger med det förut omförmälda förslaget om ersättande av vissa ordinarie förmanstjänster i 6:e lönegraden med extra ordinarie tjänster i 8:e lönegraden.

För rörligt tillägg upptager styrelsen ett belopp av 19,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår har alltså beräknats till (65,000 + 5,900 + 61,600 + 19,000) 151,500 kronor.

Socialstyrelsen, som yttrat sig i ämnet den 7 oktober 1941, vitsordar, att det vid anstalten på grund av den hittillsvarande låga löneplaceringen varit förenat med svårigheter att erhålla och framför allt att behålla dugliga arbetsledare i skrädderi och skomakeri. Styrelsen tillstyrker därför anstaltsstyrelsens förslag om inrättande av 2 nya extra ordinarie yrkesmästartjänster för dessa yrkesfack. Även förslaget om inrättande av en ny extra ordinarie förste förmanstjänst för jordbrukets räkning har socialstyrelsen förordat.

I ärendet har *statskontoret* den 29 oktober 1941 avgivit utlåtande.

Med anledning av anstaltsstyrelsens förslag om utbyte av ordinarie förmanstjänster mot extra ordinarie tjänster i högre lönegrad anför statskontoret bland annat, att spörsmålet, huruvida sådant utbyte vore oundgängligen erforderligt, i viss mån undandroge sig statskontorets bedömande, men att ämbetsverket måste starkt ifrågasätta lämpligheten av att — därest icke synnerliga skäl därtill föreläge — i nuvarande statsekonomiska läge vidtaga förändringar med avseende å anstaltspersonalens löneställning av den innebörd, varom här vore fråga.

Statskontoret, som icke har något att erinra mot den föreslagna nedsättningen av arvodet till anstalts predikant, förordar härutöver, att ersättningen för orgelspelning nedsättes från 400 kronor till 300 kronor.

Med hänsyn till vad anstaltsstyrelsen anfört anser jag mig böra tillstyrka, att anstalts arbetsledare i skrädderi och skomakeri placeras såsom yrkes-

Departements-
chefen.

mästare i lönegraden Eo 8 och att i samband härmed antalet ordinarie förmanstjänster reduceras med 2. Av de två förmanstjänsterna kan emellertid endast den ena indragas med budgetårets början, medan den andra först kan indragas den 1 oktober 1942. Sistnämnda tjänst bör för nästa budgetår i anstaltens personalförteckning uppföras såsom en tjänst å övergångsstat.

Anstaltsstyrelsens förslag om ersättande av en ordinarie förmanstjänst vid jordbruket med en extra ordinarie förste förmanstjänst finner jag mig icke kunna biträda.

I enlighet med det förslag, som denna dag framlägges av chefen för finansdepartementet vid behandling av frågan om revision av gällande tjänsteförteckning, bör den ordinarie maskinistbefattningen i lönegraden A 8 utbytas mot en tjänst såsom värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 1:a klass i samma lönegrad. Ändringen bör komma till uttryck i anstaltens personalförteckning men påverkar givetvis icke anslagsberäkningen.

Vid bifall till vad jag förordat kan anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän nedsättas till 68,000 kronor.

Den av anstaltsstyrelsen förordade reduceringen av arvodet till anstaltens predikant tillstyrker jag. Däremot synas mig tillräckliga skäl icke föreligga för den av statskontoret ifrågasatta nedsättningen av ersättningen för orgelspelman vid anstalten. Posten till arvoden och särskilda ersättningar torde därför i överensstämmelse med anstaltsstyrelsens förslag böra upptagas till 5,900 kronor.

Utgifterna för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknar jag med angivna utgångspunkter till 59,000 kronor.

För rörligt tillägg beräknar jag ett belopp av 17,100 kronor.

Sammanlagt uppskattar jag således medelsbehovet till (68,000 + 5,900 + 59,000 + 17,100) 150,000 kronor eller samma belopp, vartill anslaget upptagits för löpande budgetår.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för statens alkoholistanstalt å Venn garn :

Personalförteckning.		
Befattning		Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.		
1 direktör		A 26
1 assistent		A 18
1 räkenskapsförare och redogörare		A 17
1 lantbruksinspektör		A 17
1 husfader		A 15
1 uppsyningsman		A 10
1 värmeledningsskötare, tillika reparatör, av 1:a klass		A 8
3 förste förmän		A 8
9 förmän		A 6
1 husmoder		A 6

Befattning

Lönegrad

Tjänstemän å övergångsstat.

- 1 förman A 6;
dels godkänna följande avlöningsstat för berörda anstalt, att
 tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	68,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda
av Kungl. Maj:t	»	5,900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	59,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	17,100

Summa förslagsanslag kronor 150,000;

dels ock till Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Avlöningar
 för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 150,000

[61.] 59. Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	145,000	186,062
1941/42	168,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	190,000	—

Den 28 juni 1941 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för anstalten, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	200
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	2,200
3. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	38,000
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	127,600

Summa kronor 168,000

I omkostnadsstaten har huvudposten till övriga utgifter uppdelats på en rad delposter. Beträffande denna fördelning får jag hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår s. 209. Av det för *expenser* upptagna beloppet hava 33,500 kronor beräknats för bränsle, lyse och vatten samt 4,500 kronor för övriga *expenser*.

I skrivelse den 27 augusti 1941 har *anstaltsstyrelsen* framlagt förslag rörande anslagsberäkningen för nästa budgetår. Styrelsen har däri — under förmälan bland annat att antalet å anstalten vårdade uppgått den 1 januari 1940 till 144, den 1 januari 1941 till 139 och den 25 augusti 1941 till 123 — ansett sig böra utgå från en genomsnittsbeläggning å anstalten av 130 eller samma beläggning, med vilken räknats i omkostnadsstaten för budgetåret 1941/42.

Beträffande anslagsposterna till sjukvård m. m. åt befattningshavare och till reseersättningar ifrågasätter styrelsen icke någon ändring. Posterna upptagas således till respektive 200 och 2,200 kronor.

Utgifterna för bränsle, lyse och vatten hava för budgetåret 1940/41 uppgått till nära 43,000 kronor. Under hänvisning härtill och under förklaring att bränslepriserna allttjämt syntes vara i stigande har styrelsen beräknat hithörande utgifter för nästa budgetår till 45,500 kronor. För övriga expenser har upptagits samma belopp, som beräknats i gällande stat, eller 4,500 kronor. Sammanlagda medelsbehovet för expenser har alltså uppskattats till 50,000 kronor.

Anslagsposten till övriga utgifter har av styrelsen upptagits till 139,600 kronor, medan motsvarande utgifter under budgetåret 1940/41 uppgått till omkring 136,500 kronor. De olika i posten ingående delposterna hava i huvudsak beräknats med ledning av senaste belastningssiffror. Højningar hava föreslagits beträffande delposterna till tvätt- och renhållning, till utspisning, till beklädnad och sängkläder samt till flitpenningar för handräkning, medan nedsättning förordats med avseende å delposten till hälso- och sjukvård.

Styrelsen har alltså hemställt, att anstaltens omkostnadsanslag måtte för nästa budgetår uppskattas till (200 + 2,200 + 50,000 + 139,600) 192,000 kronor.

I ett den 7 oktober 1941 avgivet utlåtande har *socialstyrelsen* anført, att styrelsen icke hade något att erinra mot anstaltsstyrelsens förslag.

Statskontoret, som yttrat sig i ämnet den 29 oktober 1941, har i huvudsak biträtt anstaltsstyrelsens förslag. Ämbetsverket har emellertid ifrågasatt en nedsättning av det för övriga utgifter föreslagna beloppet från 139,600 kronor till 137,600 kronor.

Departements-
chefen.

I likhet med anstaltsstyrelsen räknar jag för nästa budgetår med en medelbeläggning å anstalten av 130 internerade.

Mot anstaltsstyrelsens förslag till beräkning av anslagsposterna till sjukvård m. m. åt befattningshavare, till reseersättningar och till expenser har jag icke något att erinra.

Även till anstaltsstyrelsens kalkyler rörande posten till övriga utgifter kan jag i stort sett ansluta mig. Dock synes det mig tillräckligt att för ifrågavarande ändamål beräkna ett belopp av 137,600 kronor.

Anstaltens omkostnader skulle sålunda för nästa budgetår kunna beräknas enligt följande sammanställning:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	200
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	2,200
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	50,000
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	137,600

Summa kronor 190,000

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 190,000

[62.] **Statens alkoholistanstalt å Venngarn: Vissa byggnadsarbeten, reservationsanslag.** I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i propositionen den 3 januari 1941, nr 2 (Bil. 5, punkt 2) har 1941 års riksdag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 under rubriken statens alkoholistanstalt å Venngarn: vissa byggnadsarbeten anvisat ett reservationsanslag (B) av 115,000 kronor. Av anslaget var ett belopp av omkring 70,000 kronor avsett för uppförande av två bostadshus för gift personal vid anstalten, medan ett belopp av omkring 45,000 kronor var avsett för anordnande därstädes av en centraltvättstuga. Under det att med uppförandet av sistnämnda byggnad utan större olägenhet kan anstå någon tid, föreligger ett mycket stort behov av att de ifrågavarande bostadshusen snarast möjligt komma till stånd. Detta behov har nyligen understrukits i en av avdelningen nr 38 av Sveriges fångvårdsmanufaktur i skrivelse den 19 november 1941 gjord framställning, däri påpekats den betydande brist på familjebostäder för personalen, som nu råder vid anstalten. Berörda anslag är emellertid av sådan natur att det icke kan tagas i anspråk med mindre arbetslöshetspolitiska skäl därför kunna åberopas. För närvarande föreligger icke arbetslöshet av sådan omfattning att ett igångsättande av förevarande arbeten av denna anledning kan vara motiverat och ovisst är, om så blir förhållandet under nästa budgetår. Bemyndigande av riksdagen torde därför böra utverkas att utan hinder härav få taga i anspråk den del av anslaget, som erfordras för uppförande av sagda bostadshus.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att den del av det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget (B) till statens alkoholistanstalt å Venngarn: vissa byggnadsarbeten, som beviljats för uppförande av två bostadshus för gift personal, må — oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättningar — under budgetåret 1942/43 tagas i anspråk för därmed avsett ändamål.

[63.] 60. **Statens alkoholistanstalt å Haknäs: Avlöningar, förslagsanslag.** För vården av de kvinnliga alkoholister, som tidigare skolat vårdas å statens alkoholistanstalt i Landskrona, blev — såsom under punkt 56 omförmalts — jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 3 maj 1940 inrättad en särskild alkoholistanstalt vid egendomen Haknäs i Vassunda socken. Anstalten, som inrymmer 15 vårdplatser, har benämnts statens alkoholistanstalt å Haknäs. För guldande av avlöningarna till befattningshavarna vid denna anstalt har i riksstaten för budgetåret 1941/42 under rubriken statens alkoholistanstalt å Haknäs: avlöningar upptagits ett förslagsanslag av 15,100 kronor.

Femte huvudtiteln.

Kungl. Maj:t har den 28 juni 1941 fastställt av riksdagen godkänd personalförteckning för anstalten, att tillämpas från och med budgetåret 1941/42. Samtidigt har Kungl. Maj:t fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat, att gälla tills vidare från och med nämnda budgetår:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till en ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	kronor	4,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	2,650
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	6,800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	1,650

Summa förslagsanslag kronor 15,100

I skrivelse den 27 augusti 1941 har *styrelsen för Haknäsanstalten* gjort framställning rörande avlöningsanslag för anstalten för budgetåret 1942/43. Styrelsen har därvid utgått från att verksamheten vid anstalten skall under nämnda budgetår fortgå i oförändrad omfattning.

Med hänsyn till en förestående löneklassuppflyttning föreslår styrelsen, att posten till avlöning till en ordinarie tjänsteman höjes till 4,100 kronor.

Beträffande posten till arvoden och särskilda ersättningar ifrågasätter styrelsen icke någon ändring.

Vad angår utgifterna för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal anför styrelsen, att dessa för löpande budgetår beräknats väl knappt i betraktande av behovet av vikarier och annan tillfällig personal. Styrelsen hemställer därför om en höjning av denna avlöningspost från 6,800 kronor till 7,250 kronor.

Posten för rörligt tillägg har beräknats till 1,600 kronor.

De sammanlagda avlöningskostnaderna för nästa budgetår hava alltså uppskattats till (4,100 + 2,650 + 7,250 + 1,600) 15,600 kronor.

I häröver den 7 oktober 1941 avgivet utlåtande har *socialstyrelsen* förklarat sig icke hava något att erinra mot anstaltsstyrelsens framställning.

Departements-
chefen.

Till anstaltsstyrelsens förslag kan jag till alla delar ansluta mig och beräknar alltså det föreliggande medelsbehovet för nästa budgetår till 15,600 kronor.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens alkoholistanstalt å Haknäs, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till en ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	kronor	4,100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	»	2,650
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	7,250
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	1,600

Summa förslagsanslag kronor 15,600;

dels ock till Statens alkoholistanstalt å Haknäs: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av.. kronor 15,600

[64.] 61. **Statens alkoholistanstalt å Haknäs: Omkostnader, förslagsanslag.** Under denna rubrik har för budgetåret 1941/42 anvisats ett förslagsanslag av 19,500 kronor. För användningen av anslaget har Kungl. Maj:t den 28 juni 1941 fastställt omkostnadsstat, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	100
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	500
3. <i>Expenser, förslagsvis</i>	»	3,500
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	15,400
Summa kronor		19,500

Av det för expenser upptagna beloppet hava 3,000 kronor avsetts för bränsle, lyse och vatten samt 500 kronor för övriga expenser. Beträffande omkostnadsstatens närmare utseende får jag hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår s. 210.

I skrivelse den 27 augusti 1941 har *anstaltsstyrelsen* framlagt förslag rörande medelsbehovet för anstaltens omkostnader under nästa budgetår.

Styrelsen, som räknar med att anstalten — såsom i allmänhet varit fallet under anstaltens hittillsvarande verksamhet — skall vara fullbelagd under budgetåret, uppskattar utgifterna för sjukvård m. m. åt befattningshavare och för reseersättningar till oförändrade belopp.

Posten till expenser upptages till 3,400 kronor, varav avses 3,000 kronor för bränsle, lyse och vatten samt 400 kronor för övriga expenser.

Slutligen har posten till övriga utgifter ansetts kunna nedsättas från 15,400 kronor till 14,000 kronor, därvid nedsättningen väsentligen faller på delposten till underhåll av byggnader m. m.

Det sammanlagda medelsbehovet har således av *anstaltsstyrelsen* uppskattats till (100 + 500 + 3,400 + 14,000) 18,000 kronor.

Socialstyrelsen, som den 7 oktober 1941 yttrat sig över framställningen, har tillstyrkt densamma.

Anstaltsstyrelsens beräkningar synas mig kunna godtagas. Jag uppskattar därför utgifterna för nästa budgetår till 18,000 kronor. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till Statens alkoholistanstalt å Haknäs: Omkostnader för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av.. kronor 18,000

[65.] 62. **Bidrag till frälsningsarméns räddningshem.** Alltsedan år 1921 har anslag anvisats till frälsningsarméns räddningshem. Anslaget har för vart och ett av de senaste budgetåren varit upptaget till 6,000 kronor. Av räddningshemmen, som äro fem till antalet, äro två belägna i Stockholm, ett i Sundbyberg, ett i Göteborg och ett i Malmö. Hemmen stå under tillsyn av vederbörande länsstyrelse, och en av chefen för socialdepartementet

för varje hem utsedd revisor deltagar i granskningen av hemmets förvaltning och räkenskaper. Angående de föreskrifter i övrigt, som meddelats rörande statsbidragets åtnjutande, se statsliggaren för innevarande budgetår s. 211.

I skrivelse den 21 juli 1941 har *frälsningsarméns ledare i Sverige* — under hänvisning till de på grund av inträdda prisstegringar ökade kostnaderna för räddningshemmens drift ävensom till uppkommande utgifter för nödvändiga reparationer av hemmen — anhållit, att statsbidraget för hemmen måtte för nästa budgetår höjas till 10,000 kronor.

Av ingivna redogörelser för de olika hemmen framgår, att den sammanlagda kassabehållningen vid hemmen den 31 december 1940 utgjorde 26,016 kronor. Vid utgången av åren 1937, 1938 och 1939 uppgick motsvarande siffra till respektive 22,712, 25,380 och 20,321 kronor. Samtliga hem ägde vid 1940 års utgång dessutom vissa fonderade medel. Hemmen hava år 1940 åtnjutit kommunala understöd med tillhopa 8,100 kronor, vartill kommer värdet av vissa förmåner med 1,200 kronor. Åren 1937—1939 uppburo hemmen dylika understöd med sammanlagt respektive 10,400, 10,500 och 10,625 kronor. De största posterna å inkomstsidan hava år 1940 liksom tidigare utgjorts av bruttoinkomsten av arbete, som utförts vid hemmen. Dessa inkomster uppgingo år 1940 till ett sammanlagt belopp av 205,943 kronor mot 197,376 kronor år 1939, 199,779 kronor år 1938 och 204,596 kronor år 1937.

I utlåtande den 26 augusti 1941 har *socialstyrelsen* anfört, att styrelsen med hänsyn till rådande statsfinansiella läge icke kunde tillstyrka högre anslag för räddningshemmen än 6,000 kronor.

Departements-
chefen.

Jämväl för nästa budgetår torde anslag till räddningshemmen böra beviljas frälsningsarmén, därvid anslaget synes böra bestämmas till samma belopp, som för närvarande utgår, eller 6,000 kronor. För anslagets åtnjutande torde böra lända till efterrättelse i huvudsak samma föreskrifter, som tidigare meddelats.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till frälsningsarméns räddningshem* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 6,000

[66.] 63. **Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	900,000	988,090
1941/42	900,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	1,150,000	—

Föreskrifter rörande användningen av ifrågavarande anslag äro meddelade i kungörelsen den 27 maj 1932 (nr 218) om statsbidrag till driftkostnader vid vissa alkoholistanstalter m. m. med däri genom kungörelse den 5 maj 1939 (nr 210) gjorda ändringar.

Enligt gällande bestämmelser kan erkänd alkoholistanstalt så ock enskild alkoholistanstalt, vilken är ägnad att på ett tillfredsställande sätt bereda vård åt å anstalten intagna, komma i åtnjutande av statsbidrag till driftkostnaderna såframt a) avgift till anstalt, som avser kostnad för kost och logi, uppvärmning och belysning, bad och tvätt ävensom annan sjukvård än specialbehandling — den s. k. vårdavgiften — icke överstiger 50 öre för dag och vårdad person, b) avgift icke uttagits för den vårdades beklädnad under anstaltsvistelsen samt c) i avgift för annan särskild vårdkostnad icke uttagits belopp, överstigande 1 krona för dag och vårdad person.

Statsbidrag utgår till erkänd alkoholistanstalt med högst 2 kronor för dag och vårdplats samt därutöver med högst 2 kronor 25 öre för dag och vårdad person ävensom till enskild alkoholistanstalt med högst 2 kronor för dag och vårdplats samt därutöver med högst 1 krona 75 öre för dag och vårdad person.

Ansökning om statsbidrag skall ställas till Kungl. Maj:t och ingivas till socialstyrelsen senast den 1 augusti samt avse tiden från och med den 1 juli samma år till och med den 30 juni nästföljande år.

Kungl. Maj:t fastställer för ett budgetår i sänder de belopp, med vilka statsbidraget skall utgå till varje särskild anstalt dels för dag och vårdplats, dels ock för dag och vårdad person.

Det för dag och vårdplats utgående statsbidraget plägar benämnas garanti-bidraget, medan det för dag och vårdad person utgående statsbidraget benämnes beläggningsbidraget.

Statsbidragen utgå kvartalsvis i efterskott.

I vissa fall är erkänd alkoholistanstalt berättigad att av statsmedel erhålla ersättning för hela kostnaden för den vård, som lämnats å respektive anstalt intagen person.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anslag för berörda ändamål för budgetåret 1942/43, därvid styrelsen till en början anför följande.

Under de senaste budgetåren hade utgifterna för bidrag till alkoholistanstalternas driftkostnader stigit år från år. Stegringen berodde på ökningen av antalet vårdplatser å anstalterna och av antalet därstädes vårdade personer. Vid uppgörande av sina förslag rörande anslagsäskanden för budgetåret 1941/42 hade styrelsen visserligen med hänsyn till då tillgängliga beläggnings-siffror avseende första hälften av budgetåret 1940/41 räknat med någon minskning i vårdfrekvensen under sistnämnda budgetår, men denna frekvens hade under senare hälften av budgetåret åter stigit, med påföljd att belastningen även under sagda budgetår blivit högre än under närmast föregående budgetår.

Styrelsen föreslår, att medelsbehovet för nästa budgetår uppskattas till 1,185,000 kronor. Härvid har styrelsen räknat med 504,795 kronor för garanti-bidragen, 614,375 kronor för beläggningsbidragen och 65,830 kronor för sådana vårdkostnader, som helt ersättas av statsverket. Rörande dessa kalkyler anför styrelsen bland annat.

Styrelsen utginge från att antalet godkända vårdplatser å alkoholistanstalterna skulle stiga från 693 till 700 samt att antalet vård dagar komme att stiga med 16,000 under innevarande budgetår och 10,000 under nästa budgetår.

Vidare beräknade styrelsen, att under nästa budgetår skulle utgå ett genomsnittligt beläggningsbidrag av 2 kronor 75 öre för erkänd och 2 kronor 25 öre för enskild anstalt. Detta antagande förutsatte en höjning av de nuvarande maximibeloppen för beläggningsbidragen. En sådan höjning vore enligt styrelsens mening ofrånkomlig. Den starka prisstegring, som ägt rum å förnödenheter av olika slag, vilka anstalterna måste inköpa för upprätthållande av driften, hade nämligen medfört, att dessa bidrag blivit i allt högre grad otillräckliga. Flertalet anstalter kämpade också redan med stora ekonomiska svårigheter. Då det — liksom dittills — borde få ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall fastställa beläggningsbidraget, ansåge styrelsen, att maximibeloppet för detta bidrag borde höjas ganska avsevärt nämligen från 2 kronor 25 öre till 3 kronor för de erkända och från 1 krona 75 öre till 2 kronor 50 öre för de enskilda anstalterna.

I detta sammanhang torde jag få anmäla en av *socialstyrelsen* i skrivelse den 1 september 1941 gjord framställning, däri styrelsen föreslagit vidtagande av vissa åtgärder i syfte att förbättra alkoholistanstalternas ekonomiska förhållanden. I skrivelsen har styrelsen i första hand föreslagit en ändring med avseende å tidpunkten för utbetalning av statsbidragen. Härutinnan uttalar sig styrelsen sålunda.

Dittills hade i detta avseende gällt, att statsbidragen utbetalades kvartalsvis i efterskott. Detta förhållande hade medfört, att anstalterna måste ligga ute med stora belopp under senare delen av varje kvartal. På grund av de skärpta kreditförhållandena under senare tid hade denna ordning blivit synnerligen besvärande för anstalterna. Det vore därför önskvärt, att anstalterna kunde utbetala statens bidrag, eller i varje fall en avsevärd del av detta, tidigare än dittills varit fallet. Styrelsen förordade därför, att garanti-bidraget skulle få utgå kvartalsvis i förskott, medan beläggningsbidraget liksom även ersättningen för sådana vårdkostnader, som helt gottgjordes av statsverket, borde liksom tidigare utgå kvartalsvis i efterskott. En sådan förändring skulle innebära, att ungefär halva driftbidraget komme att utgå i förskott, vilket med hänsyn till rådande förhållanden syntes lämpligt.

Styrelsen räknade med att den förordade omläggningen borde genomföras under budgetåret 1941/42. Därest så skedde, kunde den beräknas medföra en ökad belastning å driftkostnadsanslaget för nämnda budgetår med omkring 125,000 kronor.

I sistnämnda skrivelse har socialstyrelsen vidare hemställt, att den i styrelsens skrivelse den 30 augusti 1941 förordade höjningen av maximibeloppen för beläggningsbidragen måtte genomföras redan från och med den 1 januari 1942. Styrelsen har härvid hänvisat till innehållet i en styrelsens framställning bifogad avskrift av en skrivelse från alkoholistanstalternas föreståndareförening till styrelsen, däri föreningen på i huvudsak samma skäl, som anförts av styrelsen, hemställt om vidtagande av åtgärder för höjning av sagda maximibelopp.

Socialstyrelsen har förutsatt, att, därest riksdagen, räknat från och med den 1 januari 1942, medgäve höjning av maximum för beläggningsbidragen, anstalterna skulle äga under första halvåret 1942 inkomma med framställningar om tilläggsbidrag för nämnda halvår med de belopp per vård dag, som kunde vara påkallade med hänsyn till anstalternas redovisade omkostnader under år 1941.

I anledning av socialstyrelsens senare framställning har *statskontoret* den 10 september 1941 avgivit utlåtande. Däri har statskontoret beträffande förslaget om övergång till förskottsutbetalning av garantibidragen anført bland annat.

Med hänsyn till den avsevärda kostnad, som statsverket under innevarande budgetår skulle åsamkas i händelse av förslaget genomförande, måste ämbetsverket ställa sig synnerligen tveksamt till förslaget. Det syntes även mindre lämpligt, att alkoholistanstalt skulle få uppbära en del av statsbidraget för första kvartalet varje budgetår redan den 1 juli, då jämlikt kungörelsen nr 218/1932 ansökan om statsbidrag för budgetåret icke behövde vara inlämnad förr än den 1 augusti. Slutligen ville statskontoret fästa uppmärksamheten vid att, om ämbetsverkets i det följande framförda förslag om höjning av vårdavgiften vunne gillande, redan därigenom en viss lättnad komme att beredas alkoholistanstalterna i deras kreditsvårigheter. Vårdavgift skulle nämligen enligt Kungl. Maj:ts brev den 23 december 1932 angående allmänna föreskrifter rörande erkända alkoholistanstalter erläggas förskottsvis för minst 3 månader.

På grund av vad som sålunda anförts ansåge sig statskontoret icke kunna tillstyrka, att ökade rörelsemedel ställdes till alkoholistanstalternas förfogande genom ändring i nu gällande ordning för statsbidragets utbetalande i vidare omfattning än att medgivande lämnades socialstyrelsen att till anstalt, som beviljats statsbidrag, utanordna garantibidraget 1 månad tidigare än som för närvarande skedde eller alltså 2 månader i efterskott. Rörande den tidpunkt, från och med vilken den nya ordningen borde genomföras, finge statskontoret föreslå, att den första tvåmånadersbetalningen skulle få äga rum den 1 mars 1942. Anstalterna skulle i sådant fall under innevarande budgetår erhålla garantibidrag för 13 månader.

Icke heller socialstyrelsens förslag rörande beläggningsbidragen har statskontoret ansett sig helt kunna biträda. Statskontoret har nämligen ansett, att den ökning av alkoholistanstalternas driftkostnader, som uppkommit i anledning av den allmänna prisstegringen, icke uteslutande borde bäras av statsverket. Ämbetsverket yttrar sig i frågan på följande sätt.

Jämlikt alkoholistlagen vore den, som ansökt om intagande å allmän alkoholistanstalt, skyldig att utom i vissa undantagsfall gentemot anstalten svara för värdkostnad, vilken icke bestredes av eljest tillgängliga medel. Vid tvångsinternering åvilade alltså denna skyldighet i regel den kommun, inom vilken den internerade haft sitt hemvist eller uppehållit sig. Erkänd eller enskild alkoholistanstalt ägde att komma i åtnjutande av statsbidrag till sina driftkostnader endast under förutsättning, att av anstalten uttagen vårdavgift icke överstege visst belopp för dag och vårdad person. I § 1 kungörelsen nr 535/1921, sådan denna paragraf lydde enligt kungörelsen nr 213/1926, hade föreskrivits såsom villkor för statsbidrag, att vårdavgiften, i vad den avsåge ersättning för kost och logi, uppvärmning och belysning, bad och tvätt ävensom annan sjukvård än specialbehandling, icke finge uppgå till högre belopp för vård dag än 2 kronor. Enligt nu gällande kungörelse i ämnet (nr 218/1932) finge nämnda vårdavgift icke överstiga 50 öre. Beslut om vårdavgiftens nedsättning till sistnämnda belopp hade fattats av 1931 års riksdag. Såsom av statsverkspropositionen för budgetåret 1931/32 (femte huvudtiteln s. 200) framginge, hade chefen för socialdepartementet härom uttalat, bland annat, att det icke syntes honom tillrädligt att, på sätt statens inspektör för fattigvård och barnavård ifrågasatt, helt och hållet borttaga vårdavgiften, att även om det icke vore sannolikt, att ett avskaffande av

vårdavgiften skulle komma att i nämnvärd utsträckning föranleda de kommunala myndigheterna att missbruka rätten att påkalla internering, det likväl vore möjligt, att under dylika omständigheter internering kunde komma att påyrkas även i fall, där andra åtgärder vore att föredraga, samt att det dessutom med hänsyn till det nära sammanhang, som föreläge mellan fattigvård och alkoholistvård, finge anses principiellt riktigast, att kommunerna, som hade att bestrida kostnaderna för fattigvården, bibehölles vid skyldigheten att till viss del svara även för kostnaderna för vård å alkoholistanstalt. Det syntes statskontoret fullt motiverat, att, då kommunernas utgifter för fattigvården under tiden efter år 1931 i följd av den fortgående allmänna levnadskostnadsökningen givetvis måste hava undergått en ganska betydande stegring, kommunerna även ålades att bidra till kostnaderna för alkoholistvården med större belopp än år 1931. En höjning av den nu utgående vårdavgiften — vilken täckte allenast en mindre del av alkoholistanstaltarnas driftkostnader och vore betydligt lägre än de vid flertalet andra vårdinrättningar fastställda avgifter — till förslagsvis 80 öre torde icke ur kommunernas synpunkt kunna anses såsom oskäligen. Självfallet skulle vårdavgift av samma storlek uttagas vid de statliga alkoholistanstalterna. Någon risk för att vårdavgiftens höjning med ett så obetydligt belopp som 30 öre skulle medföra, att internering icke påkallades i fall, då sådan borde företagas, syntes så mycket mindre kunna antagas föreligga, som numera kontroll över de kommunala nykterhetsnämnderna utövades av de enligt beslut av 1938 års riksdag inrättade länsnykterhetsnämnderna, vilka jämväl ägde befogenhet att i kommunal nykterhetsnämnds ställe vidtaga åtgärder, som av denna försumrats. Statskontoret ville därför föreslå, att vårdavgiften bestämdes att från och med den 1 januari 1942 utgå med 80 öre per dag och vårdad person. Vid sådant förhållande och då anstalterna själva torde i viss utsträckning förfoga över eller kunna anskaffa medel för täckande av eventuellt driftunderskott, ansåge ämbetsverket, att höjningen av beläggningsbidragets maximum borde begränsas till 30 öre.

Statskontoret ville icke motsätta sig, att det högre beläggningsbidraget finge utgå för tiden från och med den 1 januari 1942.

Genom beslut den 3 oktober 1941 har Kungl. Maj:t föreskrivit, vilka alkoholistanstalter, som under budgetåret 1941/42 skulle uppbära statsbidrag till driftkostnaderna, ävensom med vilka belopp dessa statsbidrag skulle utgå. Samtidigt härmed har Kungl. Maj:t medgivit, att till anstalt, som beviljats statsbidrag, garantibidraget finge för tiden från och med den 1 januari 1942 av socialstyrelsen utbetalas för två månader i sänder i efterskott.

Socialstyrelsen, som här efter anmodats yttra sig med anledning av vad statskontoret i sitt omförmälda utlåtande anført, har den 2 december 1941 avgivit dylikt yttrande. Styrelsen, som först uppehållit sig vid frågan om sättet för utbetalande av garantibidragen, anför härom:

Kungl. Maj:t hade i sitt beslut i ämnet följt statskontorets förslag. Socialstyrelsen måste framhålla, att beslutet icke gäve anstalterna den ökade hjälp i deras kreditvärigheter, varav de vore i synnerligt behov. Hur ringa fördelen av den beslutade omläggningen i fråga om utbetalandet av garantibidragen skattades av anstalterna framginge bland annat därav, att representanter för dessa uttalat, att de icke önskade använda sig av medgivandet att utbetomma garantibidragen varannan månad i stället för såsom dittills kvartalsvis. Fördelen därav ansåges nämligen icke ens vara så stor, att den uppvägte det ökade besväret för anstalterna, som följde av den nya ordningen.

På grund av att utbetalning varannan månad skulle få äga rum allenast av garantibidragen men icke av beläggningsbidragen, måste anstalterna rekvirera och socialstyrelsen utbetala driftkostnadsbidrag betydligt oftare än förut, nämligen — i fråga om första halvåret 1942 — den 1 mars (garantibidrag för januari och februari), den 1 april (beläggningsbidrag för första kvartalet), den 1 maj (garantibidrag för mars och april) och den 1 juli (garantibidrag för maj och juni samt beläggningsbidrag för andra kvartalet). Enligt nu gällande föreskrifter och jämväl enligt socialstyrelsens förslag skulle däremot utbetalande ske endast två gånger varje halvår, varvid varje gång såväl garantibidrag som beläggningsbidrag utbetalades för ett kvartal.

Efter det socialstyrelsen avgivit sitt förslag i ämnet hade styrelsen från olika anstalter erhållit uppgifter om sitt kreditsvårigheterna ytterligare ökats. Vid bedömande av huruvida staten borde hjälpa anstalterna i dessa svårigheter vore det, så vitt socialstyrelsen kunde finna, avgörande, att dessa anstalter fullgjorde en allmän funktion av sådan beskaffenhet, att staten hade blivit nödsakad att anordna och i egen regi driva anstalter av motsvarande omfattning, därest dessa anstalter icke hade upprättats och drivits av enskilda institutioner. Att statens kostnader för såväl anordnandet som driften i sådant fall hade blivit avsevärt större, kunde icke råda något som helst tvivel om. Socialstyrelsen hade i sin egenskap av uppsiktsmyndighet över alkoholistvården i riket att verka för alkoholistvårdens ändamålsenliga bedrivande och utveckling och hade till åtlydnad av denna föreskrift tagit initiativ till inrättandet av flertalet nu verksamma erkända alkoholistanstalter. Institutioner, som på grund av sin allmänna syftning och verksamhet lämpligen kunde komma ifråga för drivande av anstalter för alkoholistvård, vore emellertid i allmänhet icke i den ekonomiska ställningen, att de av egna medel kunde tillskjuta nämnvärda — om ens några — belopp för ändamålet. I varje fall hade socialstyrelsen icke lyckats finna några sådana institutioner. Styrelsen hade därför vid de underhandlingar med olika institutioner, vilka utgjort ett led i styrelsens strävan att utveckla anstaltssystemet så att detta skulle kunna tillgodose de växande behoven av vårdplatser för alkoholistbrukare, varit nödsakad att starkt framhålla, att anstalterna kunde räkna med statliga driftbidrag av sådan storlek, att dessa, tillhoppa med vårdavgifterna, med god hushållning borde vara tillräckliga för att trygga driften i ekonomiskt avseende.

Enligt socialstyrelsens mening medförde föreliggande omständigheter en moralisk förpliktelse för staten att bistå alkoholistanstalterna i deras nuvarande kreditsvårigheter.

Gentemot socialstyrelsens förslag i detta syfte — förskottsutbetalning av garantibidragen — hade statskontoret i första hand anført, att statsverket därigenom skulle åsamkas avsevärd merkostnad under innevarande budgetår. Såsom socialstyrelsen framhållit i sin framställning den 1 september 1941 skulle belastningen å anslaget under innevarande budgetår till följd av omläggningen ökas med omkring 125,000 kronor. Den verkliga merkostnaden för statsverket skulle emellertid, vid bifall till socialstyrelsens förslag, ha inskränkt sig till tre kvartals ränta å detta belopp. Om omläggningen genomfördes under nästa budgetår och trädde i tillämpning omedelbart vid budgetårets ingång, skulle den verkliga merutgiften uppgå till ett års ränta å nämnda belopp, d. v. s. efter 4 procent ränta cirka 5,000 kronor.

Av vad socialstyrelsen anført framginge, att styrelsen ansåge, att staten icke kunde undandraga sig att bisträcka alkoholistanstalterna på föreslaget sätt. I varje fall borde, åtminstone från och med ingången av nästa budgetår, utbetalningen av garantibidragen ske kvartalsvis i förskott.

Statskontorets andra anmärkning mot socialstyrelsens förslag — att anstalt skulle komma i åtnjutande av garantibidrag i förskott för första kvartalet av ett budgetår, innan Kungl. Maj:t haft tillfälle att pröva anstaltens ansökan om driftbidrag — föranledde styrelsen endast att uttala, att den tidpunkt, då ansökan av alkoholistanstalt om statsbidrag till driften borde vara inkommen till socialstyrelsen, borde flyttas från den 1 augusti till förslagsvis den 1 maj.

Beträffande statskontorets förslag om höjning av vårdavgifterna vid alkoholistanstalterna har socialstyrelsen härefter uttalat sig sålunda.

Statskontoret hade förklarat, att den ökning av alkoholistanstalternas driftkostnader, som uppkommit i anledning av den allmänna prisstegringen, icke uteslutande borde bäras av statsverket. Med avseende härå kunde till en början erinras att statsverket dithills icke på något sätt medverkat att bära denna ökade börda för de icke statliga alkoholistanstalterna; de nu utgående statsbidragen per vårdplats och vårddag vore desamma som för två år sedan. Statskontorets förslag skulle medföra, att den på kommunerna ankommande delen av anstaltsvårdens kostnader från och med ingången av år 1942 komme att ökas med 60 procent, medan ökningen av den på statsverket ankommande andelen skulle bli mindre än 10 procent. Förslaget skulle sålunda innebära en bestämd förskjutning i fråga om ansvaret för alkoholistvårdens kostnader. Dithills hade utvecklingen stadigt gått i den riktningen, att staten övertagit allt större del av alkoholistvårdens kostnader; det sista steget på denna väg hade tagits år 1931, såsom närmare belystes i statskontorets yttrande. Detta hade utan tvivel starkt bidragit till den kraftiga utvidgning av denna vårdgren, som ägt rum särskilt under det sista årtiondet.

Staten hade ett stort intresse av en väl ordnad alkoholistvård. Staten åtnjöt också mycket stora inkomster av rusdryckshanteringen och hade genom särskild lagstiftning eliminerat kommunernas intressen i detta hänseende. På grund därav kunde staten icke undgå särskilda förpliktelser i fråga om denna vård.

Socialstyrelsen framhåller ock, att statskontorets förslag om höjda vårdavgifter icke syntes stå i god överensstämmelse med grundsatsen att staten icke borde i nuvarande för såväl staten som kommunerna brydsamma läge söka undgå eller minska sina svårigheter genom att på kommunerna övervälta kostnader eller, liktydigt härmed, en oproportionerligt stor del av uppkommande kostnadsökningar.

På anförda skäl har styrelsen bestämt avstyrkt statskontorets förslag.

Socialstyrelsen diskuterar härefter frågan, huruvida en mindre höjning av vårdavgifterna än den av statskontoret ifrågasatta kunde vara motiverad, och anför härom.

Styrelsen hade föreslagit, att maximibeloppet för beläggningsbidraget skulle höjas med 75 öre, vilket motsvarade en ökning av 18 à 20 procent. En proportionell ökning av kommunernas kostnader för anstaltsvården skulle medföra en höjning av vårdavgiften från nuvarande 50 öre till 60 öre. Då det genomsnittliga antalet å alkoholistanstalterna närvarande vårdtagare, för vilka kommunerna hade att betala vårdavgift, kunde uppskattas till drygt 500, skulle merutgifterna under ett år för kommunerna genom en dylik höjning uppgå till i runt tal 20,000 kronor. Detta vore sålunda det belopp, som staten skulle undgå att betala i ökade driftbidrag tack vare höjningen av vårdavgiften, under förutsättning av oförändrad intagningsfrekvens. Man

hade emellertid att räkna med att även en så pass obetydlig höjning vore ägnad att öka den mångenstädes rådande obenägenheten hos kommunerna att ikläda sig kostnader för anstaltsvård åt alkoholmissbrukare. Vidare måste beaktas, att man även i kommuner med god förståelse för betydelsen av en rationell alkoholistvård på grund av de rådande ekonomiska förhållandena funnit sig nödsakad att nedsätta anslagen till nykterhetsnämndernas verksamhet. En höjning av alkoholistanstalternas vårdavgifter torde därför komma att medföra, att anstaltsvård icke komme till stånd i många fall, där sådan vore påkallad och skulle hava ordnats, om höjningen uteblivit.

På grund av dessa ogynnsamma verkningar av även en så ringa höjning av vårdavgiften, som nu behandlats, och i betraktande av den relativt ringa storleksordningen av det belopp, varom här vore fråga, funne sig styrelsen icke kunna förorda, att någon höjning av dessa avgifter ägde rum.

Socialstyrelsen framhåller vidare, att styrelsen icke kunde vitsorda riktigheten av statskontorets förmodan att anstalterna själva torde i viss utsträckning förfoga över eller kunna anskaffa medel för täckande av eventuellt driftunderskott.

På grund av det anförda har styrelsen ansett sig böra vidhålla sitt förslag om höjning av det maximala beläggningsbidraget med 75 öre.

Det ligger i sakens natur, att det för alkoholistanstalterna, som i regel hava synnerligen begränsade ekonomiska resurser, ofta måste vara förenat med betydande svårigheter att först långt i efterhand erhålla det statsunderstöd för anstalternas drift, som tillförsäkrats dem och varav de äro i så hög grad beroende. För att i någon mån minska dessa svårigheter, som på sistone framträtt med ökad skärpa, beslöt — såsom förut nämnts — Kungl. Maj:t den 3 oktober 1940, i nära anslutning till ett av statskontoret framlagt förslag, att det till anstalterna utgående garantibidraget, vilket dittills — liksom alltjämt är fallet med beläggningsbidraget — utbetalats kvartalsvis i efterskott, skulle från och med den 1 januari 1942 få utanordnas i efterskott för två månader i sänder. Då emellertid denna anordning icke torde leda till att föreliggande svårigheter undanröjas, har jag för avsikt att — därest riksdagen ej däremot framställer erinran — föreslå Kungl. Maj:t att från och med den 1 april 1942 vidtaga den ändringen med avseende å sättet för ifrågavarande statsbidrags utbetalande, att garantibidraget får utbetalas kvartalsvis i förskott. Vid bifall härtill skulle visserligen för budgetåret 1941/42 uppkomma en betydande merkostnad, men det är att märka, att denna kostnad är av engångsnatur.

Departements-
chefen.

En övergång till förskottsutbetalning av garantibidragen är emellertid icke till fyllest för att avhjälpa alkoholistanstalternas ekonomiska bekymmer. Enligt vad jag från socialstyrelsen inhämtat, torde nämligen situationen för närvarande vara sådan, att ett flertal anstalter icke äga möjlighet att täcka sina löpande utgifter med inflytande inkomster och icke heller äga tillgång till fonderade medel för bestridande av uppkommande underskott. En inkomstökning måste därför på ett eller annat sätt komma till stånd. Liksom socialstyrelsen finner jag det mindre lämpligt att ens till någon del åstadkomma denna ökning genom en höjning av vårdavgifterna. En sådan

åtgärd skulle nämligen ej blott medföra stegrade kostnader för kommunerna, vilka ofta själva äro hårt tyngda i ekonomiskt hänseende, utan skulle ock kunna få som konsekvens att nykterhetsnämnderna bleve mindre benägna att i tid ingripa mot sådana alkoholister, som äro i behov av anstaltsvård. Jag förordar i stället, att inkomstökningen för de anstalter, där så visar sig nödvändigt, åvägabringas genom en höjning av statens bidrag till driftkostnaderna. Kungl. Maj:t bör därför erhålla möjlighet att efter noggrann prövning av varje anstalts ekonomiska läge höja beläggningsbidraget på sätt socialstyrelsen föreslagit. De författningsenligt bestämda maximibeloppen för dessa bidrag böra alltså höjas från 2 kronor 25 öre till 3 kronor för de erkända och från 1 krona 75 öre till 2 kronor 50 öre för de enskilda anstalterna. Ävenledes tillstyrker jag, att höjningen får gälla för tiden från och med den 1 januari 1942.

Därest sistnämnda förslag bifalles, kommer detta givetvis att påverka utgifterna under här ifrågavarande anslag såväl för innevarande budgetår som ock för budgetåret 1942/43. Hithörande kostnader för sistberörda budgetår hava av socialstyrelsen under angivna förutsättningar uppskattats till 1,185,000 kronor. Mot denna beräkning har jag icke annat att erinra än att beloppet synes mig kunna avrundas till 1,150,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig förordade ändringar av grunderna för ifrågavarande anslags användning;

dels ock till Bidrag till erkända och enskilda alkoholistanstalters driftkostnader m. m. för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 1,150,000

[67.] 64. **Tillfälligt omhändertagande av alkoholister m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	35,000	59,760
1940/41	50,000	67,243
1941/42	60,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	70,000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 221).]

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* — under förmälan att man hade att räkna med en fortsatt stegring av utgifterna för ifrågavarande ändamål till följd av bland annat ikraftträdandet av 11 § bötesverkställighetslagen och motsvarande ändringar i alkoholistlagen — för nästa budgetår uppskattat dessa utgifter till 75,000 kronor.

Statskontoret, som yttrat sig i ämnet den 13 september 1941, har framhållit, att de av socialstyrelsen berörda författningarna trätt i kraft den 1 juli 1940 och sålunda redan torde hava påverkat belastningssiffran för sistförflutna budgetår. Ämbetsverket har därför ifrågasatt, huruvida anslaget icke

borde för nästa budgetår fastställas till ett något lägre belopp än det av socialstyrelsen förordade, förslagsvis 70,000 kronor.

En höjning av förevarande anslag synes påkallad, men torde densamma tills vidare kunna begränsas till 10,000 kronor. Anslaget torde alltså bära upptagas till 70,000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Tillfälligt omhändertagande av alkoholister m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av . . . kronor 70,000

[68.] 65. **Resor vid tvångsinternering av alkoholister, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	15,000	13,485
1940/41	15,000	15,016
1941/42	13,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	13,000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 220), ändrad genom kungörelse nr 146/1936.]

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* med hänvisning till den något ökade belastningssiffran för sistförflutna budgetår hemställt om en höjning av ifrågavarande anslag till 15,000 kronor.

På grund av nedgång i belastningen blev anslaget för budgetåret 1941/42 reducerat från 15,000 kronor till 13,000 kronor. Med hänsyn härtill synes ytterligare erfarenhet angående medelsbehovet bära avvaktas, innan anslaget ånyo höjes. Fördenskull hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Resor vid tvångsinternering av alkoholister* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 13,000

[69.] 66. **Interneringskostnader i vissa fall, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	5,000	6,593
1940/41	8,000	4,312
1941/42	7,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	5,000	—

[Kungörelse den 27 maj 1932 (nr 219), ändrad genom kungörelse nr 206/1937.]

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* anført, att utgifterna för ifrågavarande ändamål för innevarande budgetår kunde uppskattas till 5,000 kronor och att detta belopp jämväl syntes bära beräknas för budgetåret 1942/43.

Departements-
chefen.

Mot socialstyrelsens förslag har jag icke något att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Interneringskostnader i vissa fall* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 5,000

[70.] 67. **Länsnykterhetsnämnderna, förslagsanslag.** Enligt lag den 3 juni 1938 angående ändring i vissa delar av lagen den 12 juni 1931 om behandling av alkoholister skall i varje län finnas en länsnykterhetsnämnd. Sådan nämnd skall hava till uppgift att övervaka nykterhetstillståndet i länet, att hålla sig noggrant underrättad om de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet, att öva tillsyn över att dessa fullgöra dem tillkommande uppgifter samt att lämna dem vägledning och bistånd. Den 18 november 1938 har Kungl. Maj:t utfärdat instruktion (nr 666) för länsnykterhetsnämnderna. Instruktionen innehåller bland annat vissa bestämmelser om arvode till ordförande och ledamöter i länsnykterhetsnämnd samt om ersättning till särskild, av sådan nämnd anlitad personal.

Kostnaderna för länsnykterhetsnämndernas verksamhet bestridas från ifrågavarande anslag, vilket för budgetåret 1941/42 upptagits till 152,000 kronor.

I en av *besparingsberedningen* avgiven promemoria har beredningen ifrågasatt indragning av länsnykterhetsnämnderna. Rörande det sätt, varpå detta skulle ske, har beredningen framlagt flera alternativa förslag. Beredningen har även föreslagit vissa åtgärder avsedda att i besparingssyfte vidtagas, för den händelse systemet med länsnykterhetsnämnder ansåges böra bibehållas.

Departements-
chefen.

Efter vederbörlig remissbehandling äro beredningens förslag nu föremål för övervägande inom socialdepartementet. Då jag ännu icke varit i tillfälle att taga slutlig ställning till föreliggande spörsmål, anser jag mig böra preliminärt räkna med ett anslag till länsnykterhetsnämnderna även för nästa budgetår. Jag förordar därvid, att anslaget upptages till 150,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Länsnykterhetsnämnderna* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 150,000

[71.] 68. **Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.** Under ifrågavarande rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett obetecknat anslag å 137,000 kronor. Från anslaget utbetalas bland annat understöd åt de kommunala nykterhetsnämnderna ävensom understöd åt sammanslutningar av dylika nämnder.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* hemställt, att berörda anslag måtte för nästa budgetår höjas till 142,000 kronor, därvid för understöd åt sammanslutningar av kommunala nykterhetsnämnder räknats med samma belopp, som för ändamålet avsetts för budgetåret 1941/42.

Såsom jag under punkten 70 omförmålt, har besparingsberedningen i en upp-
rättad promemoria framlagt förslag om avskaffande av länsnykterhetsnämnd-
erna. I promemorian påpekar beredningen, att det vid bifall till beredningens
förslag i denna del bleve nödvändigt att höja det belopp, som för närvarande
från anslaget till främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. utgår
till understöd åt sammanslutningar av kommunala nykterhetsnämnder.

Departements-
chefen.

Av vad jag förut anfört under nyssnämnda punkt framgår, att jag ännu
icke kunnat taga ställning till beredningens förslag rörande länsnykterhets-
nämnderna. Vid sådant förhållande är jag icke heller nu i tillfälle att fram-
lägga slutligt förslag rörande beräkningen för nästa budgetår av anslaget till
främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m. Preliminärt synes
sistnämnda anslag kunna för nästa budgetår upptagas till det av social-
styrelsen ifrågasatta beloppet av 142,000 kronor.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Främjande
av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.* för budgetåret 1942/43
beräkna ett anslag av kronor 142,000

Fattigvård och barnavård.

[72.] 69. **Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	66,800	63,259
1941/42	66,800	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	66,800	—

Gällande, av riksdagen godkända och av Kungl. Maj:t fastställda avlönings-
stat för fattigvårds- och barnavårdskonsulenterna finnes återgiven i stats-
liggaren för budgetåret 1941/42 s. 214.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* hemställt, att före-
varande anslag måtte även för nästa budgetår upptagas till 66,800 kronor.
Styrelsen har i skrivelsen anfört, att styrelsen utginge från att ifråga-
varande konsulenter komme att i ökad utsträckning få hjälp av de i de
olika länen fungerande barnavårdsombuden, särskilt i de viktiga ärenden,
som rörde barna- och ungdomsvården samt mödrahjälpen.

Lika med socialstyrelsen uppskattar jag utgifterna under förevarande
anslag för nästa budgetår till 66,800 kronor. Jag hemställer därför, att
Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Avlö-
ningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett för-
slagsanslag av kronor 66,800

[73.] 70. Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	30,000	27,272
1941/42	29,500	—
1942/43 (förslag)	30,000	—

För användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har Kungl. Maj:t genom beslut den 2 maj 1941 fastställt omkostnadsstat, upptagande en post till reseersättningar å 25,000 kronor och en post till expenser å 4,500 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1942/43.

Beträffande utgifterna för reseersättningar anför styrelsen följande.

Posten till reseersättningar, som tidigare varit upptagen till 30,000 kronor, hade för budgetåret 1940/41 nedsatts till 25,000 kronor, till vilket belopp den även beräknats för löpande budgetår. Nedsättningen av posten ävensom den ej obetydliga höjning av resekostnaderna, som ägt rum under de senaste åren, hade medfört, att konsulenterna måst i avsevärd omfattning inskränka sina tjänsteresor. Inskränkningen kunde befaras medföra betydande svårigheter för konsulenterna att på ett fullt tillfredsställande sätt utföra på dem ankommande göromål. I synnerhet under tider med ekonomiska svårigheter för enskilda och kommuner vore det av stor vikt, att konsulentverksamheten med avseende å samhällets fattigvård och barnavård icke eftersattes. Vidare borde särskilt beaktas, att det numera ålåge konsulenterna att under styrelsens ledning utöva tillsyn över tillämpningen av förordningen om mödrahjälp och med stöd av densamma meddelade föreskrifter, såvitt anginge på barnavårdsnämnderna ankommande åtgärder. Posten till reseersättningar borde därför för nästa budgetår höjas till 30,000 kronor.

Under posten till expenser har från och med budgetåret 1939/40 avsetts ett belopp av 1,500 kronor för kostnader, som konsulenterna visa sig hava haft för interurbana telefonsamtal från bostadsorten. Socialstyrelsen framhåller, att erfarenheten visat, att detta belopp icke vore till fyllest. Då det icke kunde anses rimligt, att konsulenterna av egna medel skulle bestrida utgifter för sagda telefonsamtal, har styrelsen föreslagit, att beloppet måtte höjas till förslagsvis 2,000 kronor. Styrelsen beräknar på grund härav medelsbehovet för expenser till 5,000 kronor.

Sammanlagt uppskattar styrelsen således omkostnadsanslaget för nästa budgetår till (30,000 + 5,000) 35,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den ifrågasatta ökningen av anslagsposten till reseersättningar anser jag mig icke kunna förordna utan tillstyrker, att denna post även för budgetåret 1942/43 upptages till 25,000 kronor.

Däremot finner jag det påkallat, att det belopp, som avses för ersättning åt konsulenterna för interurbana telefonsamtal från bostadsorten, något höjes. Det torde nämligen ligga i sakens natur att, därest konsulenterna av sparsamhetsskäl inskränka sina resor till det minsta möjliga, detta måste medföra

ökade utgifter för telefonsamtal av angivna slag. I likhet med socialstyrelsen beräknar jag för berörda ändamål 2,000 kronor. För expenser bör vid bifall härtill upptagas en post å 5,000 kronor.

Det totala medelsbehovet skulle enligt mitt förslag få uppskattas till (25,000 + 5,000) 30,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 30,000

[74.] 71. **Fattigvård i allmänhet, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1938/39.....	1,800,000	1,882,030
1939/40.....	1,750,000	1,136,102
1940/41.....	1,750,000	1,749,963
1941/42.....	1,650,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>).....	1,650,000	—

Från anslaget bestridas i huvudsak dels statsverkets kostnader enligt lagen den 14 juni 1918 om fattigvården för fattigvård åt icke svenska medborgare, med undantag av danskar, finnar och norrmän, samt åt personer, som längre tid vistats utom sin hemortskommun eller vilkas hemortsrätt ej kunnat utrönas, dels ock ett antal sedan lång tid tillbaka utgående bestämda belopp till vissa fattigvårdsändamål i Stockholm och några landsortskommuner, vilka belopp tillhopa utgöra omkring 9,500 kronor för år.

I fall, där så befinnes vara av särskilda omständigheter motiverat, kan vidare Kungl. Maj:t av anslaget tillerkänna kommun gottgörelse för kostnader för vård, som jämlikt 2 § fattigvårdslagen lämnats åt utländska flyktingar.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för nästa budgetår.

Anslagsbelastningen har — framhåller styrelsen — under de senast förflutna budgetåren varit starkt växlande, huvudsakligen beroende på att ersättningar från anslaget till städerna Stockholm och Göteborg utbetalats å tämligen oregelbundna tider. Då genomsnittsbelastningen för de sex sistförflutna budgetåren uppgått till omkring 1,680,000 kronor, har styrelsen ansett sig böra hemställa om ett anslag för nästa budgetår å 1,700,000 kronor.

I likhet med socialstyrelsen anser jag, att medelsbehovet för ifrågavarande ändamål bör beräknas med ledning av erfarenheterna angående de genomsnittliga utgifterna under en tidsperiod omfattande ett flertal budgetår. Den av styrelsen angivna belastningssiffran synes mig emellertid icke vara av den storlek, att den motiverar någon anslagshöjning. Anslaget synes mig därför kunna för nästa budgetår upptagas till oförändrat belopp.

Departements-
chefen.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fattigvård i allmänhet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,650,000

[75.] 72. **Barnavård i allmänhet, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1938/39	190,000	226,564
1939/40	190,000	163,007
1940/41	190,000	208,467
1941/42	190,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	190,000	—

Från detta anslag bestrides sådan ersättning av statsmedel, som enligt 63 § första stycket lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård och ungdomsskydd skall lämnas kommun för utgift för omhändertaget barn i fall motsvarande dem, då enligt fattigvårdslagen ersättning utgår från statsverket, dock med undantag av utgift för barn av dansk, finsk eller norsk nationalitet.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* anfört, att den omständigheten, att belastningssiffran stigit så pass avsevärt under det senaste budgetåret, främst syntes hava sin orsak däri, att en del utgifter, som normalt skulle hava belastat anslaget för budgetåret 1939/40, skjutits över till budgetåret 1940/41. Styrelsen föreslår, att anslaget även för nästa budgetår upptages till 190,000 kronor.

Departements-
chefen.

Då jag liksom *socialstyrelsen* anser, att ifrågakvarande anslag kan upptagas till oförändrat belopp, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnavård i allmänhet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 190,000

[76.] 73. **Fattigvård och barnavård enligt den nordiska fattigvårdskonventionen m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	800,000	761,522
1941/42	800,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	800,000	—

[Fattigvårdskonventionen den 25 oktober 1928 med Danmark, Finland och Norge; kungörelse den 24 november 1928 (nr 447) med bestämmelser i anledning av nämnda konvention, ändrad genom kungörelse nr 85/1931; förordning den 14 juni 1918 (nr 456) om vad iakttagas bör med avseende å nödställda svenska medborgare, vilka från utländsk ort överlämnas till hemlandet, ändrad genom kungörelse nr 86/1931.]

Från detta anslag gäldas statsverkets kostnader enligt den nordiska fattigvårdskonventionen och den i anslutning därtill utfärdade kungörelsen den 24 november 1928 (nr 447), nämligen dels utgifter för fattigvård och sam-

hällsvård här i riket åt dansk, finsk eller norsk medborgare samt utgifter för sådan medborgares hemsändande, dels ock ersättning för fattigvård, som i Danmark, Finland eller Norge lämnats svensk medborgare. Å andra sidan tillgodoföras anslaget de ersättningar, som enligt fattigvårdskonventionen inflyta från nämnda länder. Från anslaget bestridas vidare dels kostnader enligt förordningen den 14 juni 1918 (nr 456), dels kostnader för hemsändande från Sverige av utländska medborgare, vilka icke äro av dansk, finsk eller norsk nationalitet och vilka fallit fattigvården till last eller omhändertagits jämlikt barnavårdslagen, dels ock vissa understöd, som enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utgå till nödställda svenskar i utlandet.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* — under hänvisning till att det nuvarande anslagsbeloppet ungefär motsvarade de genomsnittliga årsutgifterna för de senaste åtta budgetåren — hemställt, att ifrågavarande anslag måtte jämväl för budgetåret 1942/43 beräknas till 800,000 kronor.

Belastningen å förevarande anslag är mycket växlande, beroende främst därpå att tillfälliga omständigheter bliva avgörande för huruvida vissa större utgifter komma att verkställas under det ena eller det andra året. Medelsbehovet måste därför alltid beräknas med hänsyn till utgifterna under ett flertal budgetår. Mot socialstyrelsens anslagsberäkning har jag icke något att invända.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fattigvård och barnavård enligt den nordiska fattigvårdskonventionen m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 800,000

Departements-
chefen.

[77.] 74. Fattigvård och barnavård för lappar, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	90,000	76,222
1940/41	90,000	94,878
1941/42	90,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	90,000	—

[Kungörelse den 27 juni 1927 (nr 277) med tillägg och ändringar genom kungörelser nr 133/1928, 238/1933 och 1018/1937.]

Beträffande gällande bestämmelser angående statsbidrag till fattigvård och barnavård för lappar — vårdbidrag samt byggnadsbidrag — får jag hänvisa till den redogörelse, som lämnats i 1935 års statsverksproposition (V s. 143 —144).

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* för nästa budgetår beräknat medelsbehovet för ifrågavarande ändamål till 90,000 kronor.

Mot socialstyrelsens förslag har jag icke något att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Fattigvård och barnavård för lappar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 90,000

[78.] 75. **Bidrag till svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet.** Ifrågasvarande anslag, som under en följd av budgetår utgått med 15,000 kronor, nedsattes för budgetåret 1940/41 till 12,000 kronor, till vilket belopp anslaget upptagits även för budgetåret 1941/42. För åtnjutande av anslaget hava meddelats vissa bestämmelser, som återfinnas i statsliggaren för löpande budgetår s. 217.

I skrivelse den 29 augusti 1941 har *svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* anhållit om anslag för budgetåret 1942/43 med 12,000 kronor. Vid framställningen hava fogats en redogörelse för förbundets verksamhet och ekonomiska ställning under år 1940 ävensom ett av förbundets styrelse godkänt förslag till stat för år 1941. Enligt dessa handlingar utvisade förbundets räkenskaper vid utgången av åren 1939 och 1940 en brist av 474 respektive 1,889 kronor, medan förbundet beräknade, att underskottet vid 1941 års slut skulle stiga till 7,700 kronor.

I sin framställning påpekar förbundet, att även om numera vissa förhoppningar föreläge, att bristen vid 1941 års utgång skulle bli mindre än som beräknats i statförslaget, densamma torde komma att uppgå till ett i förhållande till förbundets ekonomi betydande belopp. Anledningen till ökningen i bristen finge sökas i att upprätthållandet av förbundets verksamhet medfört stegrade kostnader för resor och konferenser samt för dyrtidstillägg å löner till förbundets personal. Huruvida förbundets verksamhet skulle framdeles kunna fortgå i någorlunda oförändrad omfattning — vilket enligt förbundets förmenande vore av stort allmänt intresse — berodde på till vilket belopp statsbidrag till verksamheten kunde erhållas.

Departements-
chefen.

Förbundets hemställan anser jag mig kunna biträda. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa de särskilda villkor och bestämmelser i fråga om statsbidragets åtnjutande, vilka må anses påkallade. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 12,000

[79.] 76. **Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	95,000	102,044
1941/42	100,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	100,000	—

[Kungörelse den 9 juli 1920 (nr 607), ändrad genom kungörelser nr 213/1927 och 1017/1937.]

Statsbidrag utgår halvårsvis med 250 kronor för envar av det antal understödstagare eller försörjningspliktiga, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna å arbetshemmet.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* hemställt, att ifrågasvarande anslag måtte för nästa budgetår upptagas med oförändrat belopp.

I likhet med *socialstyrelsen* anser jag, att utgifterna under ifrågasvarande anslag böra för nästa budgetår uppskattas till 100,000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av..... kronor 100,000

[80.] 77. **Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40.....	4,800,000	2,490,161
1940/41.....	4,500,000	2,674,140
1941/42.....	3,000,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>).....	3,000,000	—

[Lag den 18 juni 1937 (nr 383) om förskottering av underhållsbidrag till barn, ändrad genom lagar nr 67/1939 och 107/1941.]

Jämlikt nämnda lag, som trätt i kraft den 1 januari 1938, äger barn, vars fader enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevittnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, att, sedan förfallodag för bidraget förflutit, utan att bidraget guldits, under vissa villkor av allmänna medel erhålla förskott å bidraget, s. k. bidragsförskott.

Bidragsförskotten, som äro dyrortsgraderade, beviljas och utbetalas av barnavårdsnämnden, därvid utbetalning sker månadsvis. Utgift för bidragsförskott bestrides, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

Gottgörelse av statsverket för utgivna bidragsförskott sökes av barnavårdsnämnden hos länsstyrelsen. Ansökning, avseende nämndens kostnader under visst kalenderår, skall i regel göras före utgången av kalenderåret näst efter det, då förskott utgivits.

Länsstyrelsen meddelar efter verkställd prövning beslut i ärendet samt utanordnar beviljat belopp.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* anført, att kännedomen om lagen om bidragsförskott alltmer ökades och att det med hänsyn härtill syntes sannolikt, att statens utgifter för ersättande av förskotten skulle komma att ytterligare stiga. På grund därav har styrelsen — i trots av den senaste, jämförelsevis låga belastningssiffran — icke ansett anledning föreligga att föreslå nedsättning av ifrågasvarande anslag, utan har styrelsen hemställt, att detsamma måtte även för nästa budgetår upptagas till 3,000,000 kronor.

Till en början vill jag framhålla, att besparingsberedningen under hösten 1941 framlagt förslag till vissa ändringar i lagen om förskottering av under-

Departements-
chefen.

hållsbidrag, vilka ändringar, om de genomfördes, skulle komma att påverka medelsbehovet för ifrågavarande ändamål. Förslaget har överlämnats till socialvårdskommittén för att tagas i övervägande vid fullgörande av det kommittén lämnade uppdraget. Enligt vad jag inhämtat, kan det icke antagas, att hithörande spörsmål inom kommittén skola bli behandlade inom sådan tid, att förslag till ändrad lagstiftning i ämnet skall hinna att föreläggas årets riksdag. Vid anslagsberäkningen har jag icke heller tagit hänsyn till den kostnadsökning, som skulle uppstå, därest vissa i socialvårdskommitténs under punkten 41 omförmälda utredning föreslagna ändringar i lagen om barnbidrag skulle genomföras. Vid sådant förhållande förutsätter jag, att förevarande anslag här bör beräknas med utgångspunkt från nu gällande bestämmelser. Under angivna förutsättning torde anslaget på av socialstyrelsen angivna skäl lämpligen böra för nästa budgetår uppskattas till 3,000,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 3,000,000

[81.] 78. **Bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1938/39	170,000	153,852
1939/40	170,000	146,365
1940/41	155,000	139,738
1941/42	145,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	140,000	—

[Kungörelse den 24 september 1937 (nr 862) om statsbidrag till vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m., ändrad genom kungörelse nr 130/1938.]

Från förevarande anslag gäldas framför allt bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa barn, som av nämnderna överlämnats till enskilda hem eller barnhem. Från anslaget utgår därjämte till barnavårdsnämnderna bidrag för arvoden, som av nämnderna utbetalats till vissa övervakare, ävensom ersättning för utgifter för skyddsuppfostran av personer i åldern 18—21 år, i de fall då dessa personer icke intagits å skyddshem.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* under hänvisning till belastningssiffrorna för de senast förflutna tre budgetåren föreslagit en nedläggning av ifrågavarande anslag till 140,000 kronor.

Departements-
chefen.

Mot socialstyrelsens uppskattning av förevarande medelsbehov har jag icke något att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 140,000

[82.] 79. **Bidrag till barnhusen.** Ifrågavarande anslag har under en följd av år varit upptaget till 115,900 kronor. Beträffande anslagets användning får jag hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår s. 218—219.

För berörda ändamål torde även för nästa budgetår böra upptagas ett anslag av 115,900 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till barnhusen* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 115,900

[83.] 80. **Statens skyddshem: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	723,400	617,712
1941/42	658,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	668,000	—

Kungl. Maj:t har den 2 maj 1941 fastställt av riksdagen godkänd personalförteckning för statens skyddshem. Förteckningen finnes intagen i statsliggaren för budgetåret 1941/42 s. 219.

Samtidigt har Kungl. Maj:t fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat, att lända till efterrättelse tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 280,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 8,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 285,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 85,000
Summa förslagsanslag kronor 658,000	

Det har beräknats, att under budgetåret 1941/42 skulle vara i verksamhet inalles 16 statliga skyddshem. Skyddshemmens namn och art framgå av följande sammanställning:

I. Skyddshem för gossar.

Ljungaskog	yrkeshem
Forsane	»
Sundbo	»
Hammargården	skolhem
Folåsa	»
Östra Spång	»
Gräskärr	»
Åkerby	»
Engesberg	»
Vemyra	skol- och yrkeshem
Johannisberg	»
Långanäs	yrkes- och ungdomshem
Lövstahemmet	anstalt för själsligt abnorma

II. Skyddshem för flickor.

Sonestorp	hemskola
Broby	skolhem
Brättegården	»

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* gjort framställning rörande avlöningsanslag till statens skyddshem för budgetåret 1942/43. Styrelsen har däri räknat med att samtliga nyss omförmälda skyddshem skulle vara i verksamhet jämväl under berörda budgetår.

Styrelsen föreslår till en början uppförande å ordinarie stat av ett flertal icke ordinarie tjänster. Sålunda förnyar styrelsen ett tidigare framfört förslag om överförande till ordinarie stat av samtliga föreståndarbefattningar vid skyddshemmen med undantag av befattningen såsom föreståndare vid Östra Spångs skolhem, därvid föreståndartjänsterna vid de tre yrkeshemmen samt vid skol- och yrkeshemmet Vemyra, vilka tjänster för närvarande äro placerade i lönegraden Eo 25, skulle hänföras till lönegraden A 25, medan föreståndartjänsterna vid skolhemmen för gossar, vid skol- och yrkeshemmet Johannisberg och vid yrkes- och ungdomshemmet Långanäs, vilka tjänster hänförs till lönegraden Eo 23, skulle placeras i lönegraden A 23.

Vidare har socialstyrelsen föreslagit, att 9 hittills i lönegraden Eo 5 placerade befattningar såsom nattvakter vid de tre yrkeshemmen, skol- och yrkeshemmet Vemyra samt yrkes- och ungdomshemmet Långanäs skulle hänföras till lönegraden A 5. Såsom stöd för förslaget anføres, att dessa befattningshavare icke finge vara alltför unga, enär de måste hava en viss auktoritet för att kunna upprätthålla disciplin bland eleverna. Det hade erbjudit stora svårigheter att finna personer, som fyllde detta krav och som ändock läte sig nöja med de avlöningsförmåner, som nu kunde ifrågakomma. Då för dessa befattningshavare helt och hållet saknades befodringsmöjligheter inom skyddshemsorganisationen, vore det synnerligen angeläget, att åt dem bereddes fördelaktigare anställningsvillkor.

Vid vart och ett av de tre skyddshemmen för flickor finnes anställt 1 manligt biträde i lönegraden Eo 5. Socialstyrelsen anför, att det ålåg sådant biträde att utföra reparationer och smärre förbättringar av byggnaderna, att sköta värmeanläggningen, att själv utföra lantbruks- och trädgårdsgöromål samt att handleda eleverna i dylika göromål. Styrelsen föreslår, att dessa tjänstemän, som utom fackkunskap måste äga mångsidighet och anpassningsförmåga, såsom ordinarie befattningshavare placeras i lönegraden A 5.

Vid hemmet Långanäs har med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 27 september 1940 anordnats en yrkeshemsavdelning, avsedd företrädesvis för yrkeshemselever över 17 år. Hemmet, som tidigare uteslutande varit ungdomshem, har härefter erhållit benämningen yrkes- och ungdomshem. För ungdomshemmet har sedan flera år funnits en i lönegraden A 12 placerad tjänst såsom lärare i yrkesämne. Från och med den 1 juli 1941 har för yrkeshemsavdelningens behov vid hemmet inrättats en befattning såsom lärare i yrkesämne, vilken befattning placerats i lönegraden Eo 12. Under förklaring bland annat att någon tvekan icke kunde råda om det fortsatta behovet vid hemmet

av två yrkeslärartjänster, har socialstyrelsen hemställt, att även befattningen å yrkeshemsavdelningen måtte placeras i lönegraden A 12.

Slutligen föreslår socialstyrelsen, att vid skolhemmet Hammargården måtte inrättas en folkskollärartjänst i lönegraden A 19. Styrelsen anför härom följande.

Kungl. Maj:t hade den 6 september 1940 medgivit, att vid Hammargårdens skolhem finge tills vidare intill den 1 juli 1941 vara anställd en folkskollärare mot ersättning motsvarande den avlöning, som tillkomme extra tjänsteman i 19:e lönegraden, 16:e löneklassen av löneplan Ex. För innevarande budgetår hade medel beviljats till en folkskollärartjänst vid Hammargårdens skolhem med placering i lönegrad Ex 19. Hemmet, som vore avsett för 25 å 30 elever, hade tagits i bruk den 1 januari 1939 och hade sedan dess så gott som hela tiden varit fullbelagt och vissa tider överbelagt. Med hänsyn till hemmets stora upptagningsområde torde man ej kunna räkna med någon nedgång av elevantalet. Vid samtliga hem av samma storleksordning som Hammargården funnes anställd en ordinarie folkskollärare och vid vissa hem jämväl en extra ordinarie folkskollärare. Med hänsyn därtill ansåge styrelsen, att ifrågakvarande folkskollärartjänst nu borde uppflyttas på ordinarie stat.

Socialstyrelsen beräknar, att vid bifall till styrelsens olika förslag angående inrättande av ordinarie tjänster anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör upptagas till 390,000 kronor.

Beträffande posten till arvoden och särskilda ersättningar ifrågasätter styrelsen icke någon förändring. Posten har alltså beräknats till 8,000 kronor.

Vad angår posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal framhåller styrelsen, att ett genomförande av styrelsens förslag om inrättande av nya ordinarie tjänster komme att avsevärt minska utgifterna under nämnda post. Styrelsen räknar å andra sidan med utgiftsökningar på grund av föreliggande behov av vissa nya icke-ordinarie tjänster.

Sålunda föreslår styrelsen inrättande vid Brättegårdens skolhem av en befattning såsom tvättförestånderska i lönegraden Eo 2. Förslaget motiveras på följande sätt.

Under de sistförflutna åren hade en avsevärd förskjutning av åldersgrupperna ägt rum bland det kvinnliga skyddshemsklientelet, i det antalet omhändertagna flickor i skolåldern minskat, medan antalet flickor i åldern 14—18 år ökat. Jämväl vid Brättegårdens skolhem hade denna åldersförskjutning bland eleverna varit tydligt märkbar. I följd därav torde hemmet hädanefter i stort sett komma att tagas i anspråk för elever över skolåldern. För att bereda lämplig sysselsättning åt de icke skolpliktiga eleverna hade vid Brättegården bland annat anordnats en tvättinrättning, där tvätt utfördes åt institutioner och privatpersoner i trakten. Detta arbete hade visat sig synnerligen ändamålsenligt. Styrelsen för skolhemmet hade för avsikt att så småningom utvidga verksamheten, vilken därigenom skulle bli mera inkomstbringande. För att arbetet skulle kunna bedrivas rationellt, vore det emellertid nödvändigt, att tvättinrättningen stode under ledning av en fackutbildad person, som tillika besatte de personliga kvalifikationer, som erfordrades för att handleda detta ömtåliga klientel. Vid Sonestorps hemskola, som jämväl vore utrustad med en tvättinrättning, funnes för ändamålet en befattning såsom tvättförestånderska i lönegraden A 2. Enligt social-

styrelsens mening borde vid Brättgårdens skolhem inrättas en befattning som tvättförestånderska med placering i lönegraden Eo 2.

Socialstyrelsen framlägger vidare förslag om inrättande vid Lövstahemmet av vissa extra ordinarie tjänster. Styrelsen anför i ämnet i huvudsak.

Styrelsen för Lövstahemmet hade hemställt, att rättaren och ladugårdsförmannen vid hemmet, vilka avlönades av inkomster från jordbruket, från och med nästkommande budgetår måtte inordnas i det statliga lönesystemet med placering i lönegrad Eo 10 respektive lönegrad Eo 5. Föredragande departementschefen hade i proposition till 1938 års riksdag, nr 151/1938, angående anslag till skyddshemmen förordat, att rättare och ladugårdsförmän vid de statliga skyddshemmen skulle placeras såsom ordinarie i 10:e respektive 5:e lönegraden. Det hade emellertid icke ansetts nödvändigt att omedelbart inrätta sådana tjänster. Från och med budgetåret 1940/41 hade vid vart och ett av de tre yrkeshemmen ävensom vid hemmet Långanäs inrättats en tjänst såsom rättare i lönegraden Eo 10 och en befattning såsom ladugårdsförmän i lönegraden Eo 5. Lantbruket vid Lövstahemmet, som omfattade omkring 100 tunnland, hade organiserats på sådant sätt, att eleverna erhöles verklig yrkesutbildning i jordbruk och kreatursskötsel. Rättaren och ladugårdsförmannen fyllde sålunda synnerligen viktiga uppgifter i hemmets uppfostringsarbete, och det vore därför av stor vikt, att de erhöles de förmåner, som vore förenade med extra ordinarie anställning. Socialstyrelsen finge för den skull föreslå, att vid Lövstahemmet inrättades en tjänst såsom rättare i lönegraden Eo 10 och en befattning som ladugårdsförmän i lönegraden Eo 5.

De sakkunniga, vilka på sin tid föreslagit inrättandet av Lövstahemmet, hade beräknat, att för skötseln av hemmets trädgård skulle krävas bland annat en trädgårdsmästare, vilken enligt de sakkunnigas förslag skulle avlönas av inkomster från trädgården. Vid utmätande av avlöningen till trädgårdsmästaren borde enligt de sakkunniga skälig hänsyn tagas till hans uppgift att leda eleverna i arbetet. Vid vart och ett av de tre yrkeshemmen hade från och med budgetåret 1938/39 inrättats en ordinarie trädgårdsmästarbefattning i 10:e lönegraden. Sedermera hade en ordinarie trädgårdsmästarbefattning inrättats även vid skol- och yrkeshemmet Vemyra. Arbetsuppgifterna för Lövstahemmets trädgårdsmästare, vilken alltsedan befattningens tillkomst avlönades av inkomster från hemmets trädgård, vore i huvudsak desamma som för yrkeshemmets motsvarande befattningshavare, nämligen skötande av trädgården och handledande av eleverna i trädgårdsskötsel. Trädgårdsskötsel vore en synnerligen lämplig arbetsuppgift för Lövstahemmets klientel. Utbildningsmöjlighet funnes för övrigt endast i jordbruk med ladugårdsskötsel samt snickeri i begränsad omfattning. Styrelsen finge med hänsyn till det anförda hemställa, att vid Lövstahemmet måtte inrättas en trädgårdsmästartjänst i lönegrad Eo 10.

Rörande medelsbehovet under nu behandlade anslagspost har socialstyrelsen härefter gjort följande kalkyler.

För avlöning till lönegradsplacerad icke-ordinarie personal syntes böra beräknas 159,009 kronor. Häri inginge den avlöning, som enligt statsmakternas beslut under en del av nästa budgetår borde utgå till den förutvarande föreståndarinnan vid det numera nedlagda skolhemmet Allarp.

Till sagda belopp finge läggas 720 kronor för kallortstillägg till vissa tjänstemän.

Lönekostnaderna för 38 kvinnliga köksbiträden kunde — efter en genomsnittslön av 1,500 kronor för år — uppskattas till 57,000 kronor.

För vikariatsersättningar hade för innevarande budgetår beräknats 3,000 kronor. Därvid hade styrelsen emellertid utgått från att vikarier endast i begränsad utsträckning skulle förordnas. Därest under nästkommande budgetår vikarier skulle förordnas i vanlig omfattning, komme att för vikariatsersättningar erfordras ett avsevärt högre belopp. För ändamålet syntes därför böra beräknas 10,000 kronor.

För lönefyllnader till vissa befattningshavare hade för löpande budgetår beräknats ett belopp av 2,000 kronor. För nästa budgetår behövde för ändamålet allenast upptagas ett belopp av 1,000 kronor.

Utgifterna för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal kunde alltså beräknas till $(159,009 + 720 + 57,000 + 10,000 + 1,000)$ 227,729 kronor eller i avrundat tal 228,000 kronor.

Utgifterna under posten till rörligt tillägg uppskattar styrelsen till 87,000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet har alltså beräknats till $(390,000 + 8,000 + 228,000 + 87,000)$ 713,000 kronor.

I ärendet har *statskontoret* den 20 september 1941 avgivit utlåtande.

Med anledning av socialstyrelsens förslag beträffande föreståndartjänsterna erinrar statskontoret, bland annat, att 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga numera förordnat, att dessa tjänster uppfördes å ordinarie stat, i den mån respektive skyddshem med säkerhet kunde förutsättas för framtiden ingå i den statliga skyddshemsorganisationen. Statskontoret förklarar sig icke vilja motsätta sig, att åt ifrågavarande befattningshavare från och med nästa budgetår beredes ordinarie anställning. Ämbetsverket har emellertid icke tillstyrkt socialstyrelsens förslag beträffande löneplacementen utan förordar i likhet med nämnda sakkunniga, att föreståndarna såsom ordinarie hänföras till 24:e respektive 22:a lönegraden.

Vad angår socialstyrelsens övriga förslag om överförande av icke ordinarie tjänster till ordinarie stat framhåller statskontoret följande.

Löneställningen för yrkesläraren vid Långanäs och folkskolläraren vid Hammargården hade varit föremål för prövning så sent som år 1941, därvid framställning om uppförande av yrkeslärartjänsten såsom ordinarie och folkskollärartjänsten såsom extra ordinarie avvisats (prop. 1/1941 V:e ht. s. 115—116). Tjänsteförteckningssakkunniga hade icke framlagt förslag om upptagande å ordinarie stat av vare sig dessa lärartjänster eller tjänsterna såsom nattvakt och manligt biträde. Vid nu angivna förhållanden ansåge statskontoret, att socialstyrelsens hemställan icke borde vinna tillmötesgående i vidare mån än att för folkskolläraren vid Hammargården, vilken den 1 juli 1942 varit anställd vid skolhemmet under närmare 2 år, beräknades lön efter 19:e lönegraden i extra ordinarieplanen.

Beträffande förslaget om anvisande av medel till anställande vid skolhemmet Brättegården av en tvättföreständerska i lönegrad Eo 2 uttalar statskontoret, att det — enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat — syntes vara tämligen osäkert, huruvida inkomsterna av skolhemmets tvättinrättning kunde beräknas bli tillräckliga för avlöande av en föreständerska. Ämbetsverket kunde fördenskull — såframt ej befattningens inrättande vore att anse såsom nödvändigt med hänsyn till elevernas behov av yrkesutbildning — icke biträda socialstyrelsens förevarande förslag.

I anledning av förslaget om inrättande av extra ordinarie tjänster för en rättare, en ladugårdsförmän och en trädgårdsmästare vid Lövstahemmet anför statskontoret, att det ur budgetteknisk synpunkt vore mindre tillfredsställande, att nämnda befattningshavare, vilka vore behövliga för hemmets skötsel, icke avlönades av det för de statliga skyddshemmen avsedda avlöningsanslaget. Ämbetsverket har därför icke något att invända emot att dessa befattningar överföras till lönestaten. Däremot ifrågasätter ämbetsverket, huruvida icke för den nuvarande trädgårdsmästaren, vilken — enligt vad som blivit upplyst under hand — antagits i hemmets tjänst först år 1941, borde tills vidare avses en mindre fast anställningsform än den extra ordinarie. Enligt statskontorets förslag skulle alltså endast rättaren och ladugårdsförmannen uppföras såsom extra ordinarie tjänstemän — med placering i 10:e, respektive 5:e lönegraden — under det att trädgårdsmästarbefattningen åtminstone under nästa budgetår skulle upptagas såsom extra i 10:e lönegraden.

Slutligen har statskontoret — under erinran att Kungl. Maj:ts cirkulär till statsmyndigheterna den 4 januari 1940 angående begränsning av vikariatsförordnanden m. m. allttjämt är gällande — med avseende å det av socialstyrelsen framförda önskemålet om anvisande av 10,000 kronor till vikariatsersättningar till icke-ordinarie personal anført, att ämbetsverket icke kunde tillstyrka, att för ändamålet avsäges större belopp än som beräknats för budgetåret 1941/42 eller 3,000 kronor.

Departements-
chefen.

Till en början vill jag erinra, att chefen för finansdepartementet i samband med prövningen av tjänsteförteckningssakkunnigas förslag angående revision av tjänsteförteckningen föreslagit, att föreståndare vid skyddshemmen, i avbidan på närmare erfarenhet rörande den lämpligaste formen för skyddshemmens organisation, skulle bibehållas vid sin anställning på extra ordinarie stat. Vidare har chefen för finansdepartementet uttalat sig mot ett överflyttande till ordinarie stat av de vid skyddshemmen anställda nattvakterna och manliga biträdena. Med hänsyn härtill ifrågasätter jag icke för närvarande någon förändrad löneställning för nu omförmälda befattningshavare.

Ej heller är jag beredd att nu tillstyrka ett överförande till den ordinarie staten av befattningen såsom extra ordinarie lärare i yrkesämne vid yrkes- och ungdomshemmet Långanäs eller av befattningen såsom extra folkskollärare vid skolhemmet Hammargården.

Vid bifall till vad jag här föreslagit bör anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän liksom för löpande budgetår upptagas till 280,000 kronor.

Posten till arvoden och särskilda ersättningar kan liksom för löpande budgetår upptagas till 8,000 kronor.

Socialstyrelsens förslag om inrättande vid Brättegårdens skolhem av en befattning såsom tvättförestånderska i lönegraden Eo 2 anser jag mig på av

styrelsen angivna skäl böra tillstyrka. Vidare vill jag av budgettekniska skäl förordna ett överförande till förevarande anslag av kostnaderna för avlöning till rättaren, trädgårdsmästaren och ladugårdsförmannen vid Lövstahemmet. Befattningarna böra därvid i lönehänseende placeras rättaren och trädgårdsmästaren i lönegraden Ex 10 och ladugårdsförmannen i lönegraden Ex 5.

Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har såsom nämnts för löpande budgetår upptagits till 285,000 kronor. Detta belopp kan med hänsyn till nedgången i kostnaderna för lönefyllnad till viss icke-ordinarie personal reduceras med 1,000 kronor. Å andra sidan komma de av mig förordade extra ordinarie befattningarna vid Brättegården och Lövstahemmet att under denna post medföra en kostnadsökning av i runt tal 10,000 kronor. Jag förordar därför, att posten för nästa budgetår upptages till (285,000 — 1,000 + 10,000) 294,000 kronor. Härvid har jag liksom statskontoret utgått från att för vikariatersättningar icke bör beräknas högre belopp än det, som för ändamålet avsetts för innevarande budgetår, eller 3,000 kronor.

Utgifterna för rörligt tillägg uppskattar jag till 86,000 kronor.

De sammanlagda avlöningskostnaderna skulle enligt dessa kalkyler för nästa budgetår uppgå till (280,000 + 8,000 + 294,000 + 86,000) 668,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens skyddshem, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 280,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 8,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 294,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 86,000
Summa förslagsanslag kronor 668,000;	

dels ock till Statens skyddshem: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 668,000

[84.] 81. Statens skyddshem: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	660,000	716,059
1941/42	700,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	725,000	—

För användningen av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har Kungl. Maj:t den 2 maj 1941 fastställt omkostnadsstat, upptagande följande huvudposter:

Femte huvudtiteln.

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	2,000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	15,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	123,000
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	560,000
Summa kronor		700,000

Beträffande omkostnadsstatens närmare utseende får jag hänvisa till statsliggaren för budgetåret 1941/42 s. 221.

För bränsle, lyse och vatten hava beräknats 100,000 kronor och för övriga expenser 23,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* gjort framställning om anslag för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Posten till sjukvård m. m. åt befattningshavare har styrelse därvid upptagit till oförändrat belopp eller 2,000 kronor.

För reseersättningar hava under det senaste budgetåret åtgått omkring 12,500 kronor. Styrelsen, som funnit detta belopp understiga det normala medelsbehovet, beräknar motsvarande utgifter för nästa budgetår till 16,000 kronor.

Beträffande utgifterna till bränsle, lyse och vatten upplyser styrelsen, att desamma under budgetåret 1940/41 överstigit 131,000 kronor. Styrelsen har för nästa budgetår ansett sig böra för ändamålet räkna med ett belopp av 139,000 kronor. För övriga expenser har däremot allenast upptagits ett belopp av 20,000 kronor. Sammanlagt hava alltså expenserna uppskattats till 159,000 kronor.

Posten till övriga utgifter beräknar styrelsen till 615,000 kronor. Härvid hava utgifterna under delposterna till utspisning, till beklädnad samt till hälso- och sjukvård, vilka i gällande stat upptagits till 247,000, 88,000 och 20,000 kronor, föreslagits höjda till respektive 285,000, 102,000 och 23,000 kronor, medan övriga delposter beräknats till oförändrade belopp. Højningen sammanhänger beträffande delposterna till utspisning och beklädnad med de stegrade priserna å livsmedel och kläder. I fråga om delposten till hälso- och sjukvård framhåller styrelsen särskilt, att de från delposten utgående utgifterna för tandvård äro betydande, enär elevernas tänder vid intagningen ofta befinna sig i ett mycket bristfälligt skick.

Styrelsen har hemställt, att ifrågavarande anslag måtte i sin helhet beräknas till (2,000 + 16,000 + 159,000 + 615,000) 792,000 kronor.

Häröver har *statskontoret* den 20 september 1941 avgivit utlåtande. Ämbetsverket förordar, att posten till reseersättningar upptages till 14,000 kronor samt att för bränsle, lyse och vatten avses ett belopp av 135,000 kronor. Vidare har ämbetsverket förordat nedsättningar i förhållande till styrelsens förslag å de under posten övriga utgifter upptagna delposterna till renhållning, till utspisning, till beklädnad samt till hälso- och sjukvård med sammanlagt 16,000 kronor.

Departements-
chefen.

Lika med *socialstyrelsen* anser jag, att posten till sjukvård m. m. åt befattningshavare bör även för nästa budgetår upptagas till 2,000 kronor.

Posten till reseersättningar torde kunna nedsättas till 13,000 kronor.

För expenser synes böra upptagas en post å 155,000 kronor, därvid jag beräknar 135,000 kronor för bränsle, lyse och vatten samt 20,000 kronor för övriga expenser.

Slutligen beräknar jag med ledning av senaste belastningssiffror medelsbehovet under posten till övriga utgifter till 555,000 kronor.

Omkostnaderna torde således kunna beräknas på sätt framgår av följande sammanställning:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	2,000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	13,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	155,000
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	555,000
Summa kronor		725,000

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skyddshem*: *Omkostnader* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 725,000

[85.] 82. **Bidrag till driften av icke statliga skyddshem, *förslagsanslag*.** Ifrågavarande anslag är för budgetåret 1941/42 upptaget till 715,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1941 har *socialstyrelsen* hemställt, att anslaget måtte för budgetåret 1942/43 bestämmas till 856,800 kronor. Sedermera har styrelsen ingivit en kompletterande, den 5 november 1941 dagtecknad framställning i ämnet, däri styrelsen dock icke föreslagit någon ändring med avseende å anslagsbeloppet för sistnämnda budgetår.

Då jag ännu icke varit i tillfälle att taga slutlig ställning till de spörsmål, som behandlas i socialstyrelsens berörda skrivelser, får jag förorda, att med den definitiva uppskattningen av förevarande anslag tills vidare får anstå. Preliminärt uppskattar jag medelsbehovet till 850,000 kronor.

Departements-
chefen.

På grund härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till driften av icke statliga skyddshem* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 850,000

[86.] 83. **Vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem m. fl., *reservationsanslag*.** I skrivelse den 16 september 1941 har *socialstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett anslag å 260,000 kronor för utförande av vissa byggnadsarbeten å det för själsligt abnorma manliga skyddshemselever avsedda, statliga och å statens mark uppförda Lövestahemmet.

Förevarande ärende är ännu under remissbehandling. Det har därför icke varit mig möjligt att taga närmare ställning till detsamma. Då det emellertid

Departements-
chefen.

synes mig sannolikt, att de föreslagna byggnadsarbetena böra snarast möjligt komma till stånd, torde för ändamålet böra i riksstatsförslaget för nästa budgetår beräknas ett reservationsanslag, vilket — liksom tidigare anslag för liknande ändamål — torde böra rubriceras vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem m. fl. Anslaget torde preliminärt kunna upptagas till 260,000 kronor.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa byggnadsarbeten vid statens yrkeshem samt skol- och yrkeshem m. fl.* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *reservations-*
anslag av kronor 260,000

C. Medicinalstaten samt hälso- och sjukvården.**Medicinalstyrelsen med dithörande stater.****[87.] 1. Medicinalstyrelsen: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	650,000	669,892
1941/42	685,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	705,000	—

Kungl. Maj:t har den 28 juni 1941 fastställt en av riksdagen godkänd personalförteckning för medicinalstyrelsen, vilken finnes intagen i statsliggaren för innevarande budgetår s. 223.

Kungl. Maj:t har samma dag fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för styrelsen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 310,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 86,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 215,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 74,000
Summa förslagsanslag kronor 685,000	

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag angående medelsbehovet för styrelsen under nästa budgetår.

Styrelsen har inledningsvis förklarat, att den vid sitt bedömande av medelsbehovet för nästa budgetår utgått från att de medicinalstyrelsen berörande detaljförslag, som framlagts av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga, komme under omprövning i samband med statsverkspropositionens framläggande och att ifrågavarande detaljförslag därvid föresloges till genomförande.

Styrelsen har vidare till behandling upptagit vissa personalfrågor, vilkas lösning enligt styrelsens mening icke utan påtagliga olägenheter kunde uppskjutas längre. Dessa frågor avsåge närmast handläggningen av tuberkulos-ärenden och rättspsykiatriska ärenden inom styrelsen. Däremot hade styrelsen, i avbidan på den förutsatta utredningen rörande styrelsens organisation, avstått från att i detta sammanhang förnya vissa andra framställningar, avseende organisationens utbyggande och kvalitativa förstärkning.

I fråga om posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har styrelsen hänvisat till 1939 års tjänsteförteckningssakkunnigas förslag om *dels* uppflyttning av kamreraren från lönegraden A 24 till A 26 samt inspektisen för sjuksköterskeväsendet från lönegraden A 20 till byråinspektör i lönegraden A 22, *dels* ock förändring av nuvarande kassörstjänsten å övergångsstat i lönegraden A 21 till en revisorstjänst i samma lönegrad. I sitt

över de sakkunnigas betänkande avgivna utlåtande den 4 juli 1941 hade styrelsen tillstyrkt nämnda uppflyttningar och i stället för kassörstjänsten förordat inrättande av en revisorstjänst i 23:e lönegraden. Såväl på grund därav som till följd av inträffade löneklassuppflyttningar syntes en höjning av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän böra vidtagas. Denna höjning motvägdes dock i viss mån därav, att nuvarande sekreteraren å övergångsstat i 26:e lönegraden komme att avgå med pension den 1 november 1942 och ersättas med en sekreterare i lönegraden A 24. Med ledning härav har styrelsen beräknat ifrågavarande anslagspost till i runt tal 315,000 kronor.

Vad angår posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har styrelsen föreslagit, att ett sedan den 1 juli 1939 utgående arvode å 6,500 kronor till föredraganden för mödra- och barnavårdsärenden, å vilket arvode ej utgår något dyrtidstillägg, höjes till lägst 7,200 kronor. Höjningen vore avsedd att bereda innehavaren av nämnda arvodesbefattning, vilken närmast hade karaktären av huvudsyssla, någon kompensation för de ökade levnadsomkostnaderna.

Då styrelsen, såsom av det följande framginge, föresloge inrättande av tre nya extra ordinarie befattningar, skulle å andra sidan ifrågavarande anslagspost enligt styrelsens mening kunna sänkas med 12,600 kronor, motsvarande nu utgående arvoden till två medicinalrådsassistenter och en läkaramanus. Med hänsyn härtill och till belastningen å anslagsposten under sistförflutna budgetår, vilken uppgått till 70,696 kronor, har styrelsen ansett posten böra för nästa budgetår upptagas med ett till 65,000 kronor reducerat belopp.

Beträffande posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har medicinalstyrelsen erinrat, att styrelsen i skrivelse den 27 december 1940 hemställt om åtgärder för inrättande av en extra ordinarie assistentbefattning i 27:e lönegraden å styrelsens rättspsykiatriska avdelning i stället för den där tjänstgörande medicinalrådsassistenten. Härom har styrelsen i nyssnämnda skrivelse anfört i huvudsak följande.

Genom beslut av 1936 års riksdag inrättades för tillgodoseende av styrelsens behov av en extra föredragande i rättspsykiatri en befattning såsom medicinalråd å extra stat med placering i lönegraden B 30. Nämnda befattning omändrades genom beslut av 1939 års riksdag till en extra ordinarie medicinalrådsbefattning i lönegraden Eo 30. Samtidigt därmed beviljades medel till anställande av en ny medicinalrådsassistent, som skulle biträda med beredande av vissa rättspsykiatriska ärenden. Arbetsbördan å den rättspsykiatriska avdelningen hade ökat för varje år. Särskilt stor hade ökningen blivit sedan lagen den 18 maj 1934 om sterilisering av vissa sinnessjuka, sinnesslöa eller andra som lida av rubbad själsverksamhet och lagen den 17 juni 1938 om avbrytande av havandeskap trätt i kraft och dithörande ärenden hänförts till avdelningen. Antalet steriliseringsärenden kunde förväntas komma att stiga avsevärt från och med den 1 juli 1942, därest riksdagen antog en ny steriliseringslag, varigenom steriliseringsfrekvensen komme att öka. De ärenden, som förekomme på avdelningen, vore dessutom till största delen av brådskande natur. Detta hade medfört att föredraganden å avdelningen under de senaste åren varit arbetstyngd utöver rimliga gränser. Även de civilrättsliga ärendena hade genom den utförliga förberedelse de krävde bidragit till tyngande av föredragandens arbetsbörda. Nämnde föredragande vore därför

i behov av hjälp av en byråassistent med heltidstjänstgöring, vilken skulle ersätta den medicinalrådsassistent, som för närvarande vore placerad å avdelningen. Ifrågavarande assistent, vilken måste vara läkare med god psykiatrisk utbildning, borde placeras i lönegraden Eo 27.

Statskontoret har i utlåtande den 11 januari 1941 över medicinalstyrelsens framställning den 27 december 1940 — under hänvisning, bland annat, till att frågan om en allmän översyn av styrelsens ändamålsenliga organisation vore aktuell och att det fördenskull vore i hög grad angeläget att densamma icke på något sätt föregreps — förklarat sig icke kunna tillstyrka bifall till framställningen.

I sin skrivelse den 10 september 1941 har medicinalstyrelsen beträffande ifrågavarande assistentbefattning härjämte anfört bland annat följande.

Den tendens till ökning av den rättspsykiatriska avdelningens ärenden, som redan tidigare framträtt, har under år 1941 blivit alltmer markerad. Antalet till avdelningen inkomna ärenden (abort- och steriliseringsrapporter ej inräknade) uppgingo sålunda den 30 juni 1940 till 912 och den 30 juni 1941 till 1,342. För att minska föredragandens övertidsarbete men framför allt för att möta de ökade anspråken på avdelningen syntes det styrelsen oundgängligen erforderligt, att den nuvarande assistenttjänsten ersattes av en med föredragningsskyldighet förenad heltidstjänst. Då densamma avsåges rekryterad med någon lämplig andre läkare vid statens sinnessjukhus, torde den icke böra placeras lägre än i 27:e lönegraden. Befattningen syntes lämpligen kunna benämnas förste byrå- eller medicinalrådsassistent.

Styrelsen har vidare föreslagit inrättande av en extra ordinarie befattning som byrådirektör i lönegraden Eo 28, vars innehavare skulle hava att handlägga ärenden rörande tuberkulosjukvårdsanstalter och annan tuberkulosjukvård. Som motivering härför har styrelsen anfört i huvudsak följande.

För handläggning av ifrågavarande ärenden har styrelsen hittills haft förmånen att anlita sekreteraren hos svenska nationalföreningen mot tuberkulos, med d:r G. Neander, vilken härför uppburit ett arvode såsom läkaramanus å 2,000 kronor för år. Neander har anhållit om entledigande snarast möjligt från sitt uppdrag såväl hos nationalföreningen som styrelsen.

Styrelsen vill som sin bestämda uppfattning framhålla, att utvecklingen inom tuberkulosvården nödvändiggör anställande i fortsättningen av en heltidskraft för handläggning av hithörande ärenden. Allteftersom tuberkulosanstalterna utbyggts, har det framstått som en angelägenhet av vikt, att föredraganden för tuberkulosärenden beredes tillfälle att i avsevärt större utsträckning än hittills kunnat ske inspektera tuberkulosjukvårdsanstalterna i landet. Det är icke möjligt att lägga denna inspektionsskyldighet på byråchefen å lasaretsbyrån, enär dennes egen inspektionsskyldighet beträffande lasarett och sjukstugor tager i anspråk hela den tid han kan undandraga sin verksamhet i styrelsen. Vidare påkallar den fortgående utbyggnaden av dispensärverksamheten allt större uppmärksamhet från den centrala hälsovårdsmyndighetens sida. Härvid erfordras främst en genomgående inspektion av centraldispensärerna och i samband därmed ett övervägande av åtskilliga aktuella problem rörande dispensärverksamhetens fortsatta bedrivande. Den genom dispensärerna intensifierade tuberkuloskampen kommer sannolikt även, åtminstone under en övergångsperiod, att medföra ökad efterfrågan å vårdplatser, vilken på ett planmässigt sätt måste tillgodoses. Härtill komma vissa andra viktiga spörsmål, som tränga till en snar lösning, såsom tuberkulosens förebyggande genom vaccination och frågan om ordnandet av en rationell eftervård för de tuberkulösa.

I betraktande av de stora arbetsuppgifter, som sålunda alltjämt föreligga på tuberkulosbekämpandets område, synes det styrelsen angeläget, att styrelsen beredes möjlighet att förvärva en framstående kraft, som kan ägna hela sin tid och sitt intresse åt hithörande spørsmål. Styrelsen får därför föreslå, att för ändamålet inrättas en extra ordinarie befattning som byrådirektör i lönegraden Eo 28. Motsvarande befattningar på ordinarie stat finnas redan inrättade för handläggning av såväl ärenden rörande tuberkulos hos nötkreatur som ärenden rörande folktandvården.

Styrelsen har vidare hemställt, att under ifrågavarande anslagspost måtte beräknas medel för anställande av en rättsbildad amanuens i 15:e lönegraden. Denne skulle främst hava till uppgift att handlägga den grupp av ärenden, avseende tillämpningen av lagen den 6 juni 1941 om tillsyn å radiologiskt arbete m. m., som från och med den 1 juli 1941 tillförts styrelsen. Antalet hithörande ärenden beräknades första året komma att uppgå till inemot 3,000 för att därefter minska till omkring hälften. Styrelsen räknar med att denne amanuens även skall kunna i viss utsträckning biträda med uppsättning av ärenden åt andra byråer, där ett stigande behov av personalförstärkning under senaste åren framträtt. För ifrågavarande amanuens, som avses komma att träda i stället för en av de nuvarande medicinalrådsassistenterna, skulle erfordras ett belopp av 5,500 kronor.

Utgifterna under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har styrelsen ansett böra beräknas sålunda. Utöver kostnaderna för den nuvarande extra ordinarie och extra personalen, uppgående till något över 210,000 kronor, erfordrades för de tre nya extra ordinarie befattningarna ett belopp av $(9,500 + 10,000 + 5,500)$ 25,000 kronor. — Kostnaderna till avlöningar åt semestervikarier och tillfällig personal anser styrelsen ej kunna beräknas till lägre belopp än 30,000 kronor, varför anslagsposten borde upptagas till $(210,000 + 25,000 + 30,000)$ 265,000 kronor.

Posten till rörligt tillägg har i anslutning till vad styrelsen sålunda föreslagit uppräknats till 80,000 kronor.

I enlighet härmed har styrelsen beräknat anslaget i dess helhet till $(315,000 + 65,000 + 265,000 + 80,000)$ 725,000 kronor.

Statskontoret har den 27 september 1941 avgivit yttrande över medicinalstyrelsens förslag. Beträffande inrättandet av en assistentbefattning å rättspsykiatriska avdelningen hänvisar statskontoret därvid till sitt den 11 januari 1941 avgivna yttrande. Mot den av medicinalstyrelsen föreslagna löneställningen för byrådirektören för tuberkulosärenden har statskontoret ej något att invända men erinrar om att en allmän översyn av styrelsens organisation vore förestående. Statskontoret hade ej heller något att erinra mot styrelsens förslag om utbyte av en arvodesbefattning som medicinalrådsassistent mot en amanuensbefattning i lönegraden Eo 15 för handläggning av ärenden enligt lagen om tillsyn å radiologiskt arbete m. m.

Departements-
chefen.

Beträffande de med tjänsteförteckningsrevisionen sammanhängande förslagen får jag hänvisa till den av chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor lämnade redogörelsen för ställ-

ningstagandet till nämnda revision. Av redogörelsen framgår, att i fråga om medicinalstyrelsen förordats följande förändringar i fråga om lönegradsplacering, nämligen dels uppflyttning av inspektrisen över sjuksköterskeväsendet från lönegraden A 20 till byråinspektör i lönegraden A 22, dels ock överförande av kassören å övergångsstat i lönegraden A 21 till ordinarie revisor i samma lönegrad. De därav för medicinalstyrelsens del föranledda förändringarna beaktas i det följande.

För mötande av den stegrade arbetsbelastningen å styrelsens rättspsykiatriska avdelning och för lättande av det å avdelningen tjänstgörande medicinalrådets arbetsbörda har styrelsen föreslagit, att den nuvarande medicinalrådsassistenten å avdelningen utbytes mot en med föredragningskyldighet förenad e. o. heltidstjänst i 27:e lönegraden. Därigenom skulle innehavaren av tjänsten erhålla samma lön som ordinarie andre läkare vid statens sinnessjukhus. Av vad styrelsen härutinnan anfört anser jag otvetydigt framgå, att behov föreligger av förstärkning av arbetskrafterna å sagda avdelning. Emellertid synes mig behövlig förstärkning kunna vinnas genom inrättande av en arvodestjänst, vars innehavare får till uppgift att biträda med handläggningen och föredragningen av de å avdelningen förekommande ärendena. Arvudet torde kunna bestämmas till 7,200 kronor för år.

För handläggning av ärenden rörande tuberkulossjukvårdsanstalter och annan tuberkulossjukvård, för vilket ändamål nu finnes anvisat ett arvode å 2,000 kronor åt en läkaramanuens, har styrelsen ävenledes ansett en heltidsanställd person erforderlig som efterträdare åt den hittillsvarande föredraganden för dylika ärenden, vilken jämväl innehaft befattningen som sekreterare hos svenska nationalföreningen mot tuberkulos. Styrelsen föreslår, att innehavaren av den nya tjänsten benämnas byrådirektör och placeras i lönegraden Eo 28. För egen del finner jag uppenbart, att styrelsen jämväl i fortsättningen kommer att hava behov av en befattningshavare, som har till uppgift att ägna sig åt tuberkulossjukvården. Även detta behov synes emellertid kunna tillgodoses genom inrättande av en arvodestjänst med ett årligt arvode av 7,200 kronor.

Styrelsens förslag om utbyte av en av de nuvarande medicinalrådsassistenterna mot en rättsbildad amanuens i lönegraden Eo 15 för handläggning av ärenden avseende tillämpningen av lagen den 6 juni 1941 om tillsyn å radiologiskt arbete m. m. föranleder ingen erinran från min sida.

Med dessa utgångspunkter och under beaktande tillika av inträffade löneklassuppflyttningar torde posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän kunna beräknas till 313,000 kronor eller 3,000 kronor mera än för innevarande budgetår.

Posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, vilken för löpande budgetår upptagits till 86,000 kronor, bör höjas med belopp motsvarande arvodena till de föreslagna föredragandena å den rättspsykiatriska avdelningen samt för tuberkulosärenden. Arvudet åt föredraganden för mödra- och barnavårdsärenden torde på grund av det ökade arbetet handläggningen av sagda ärenden numera kräver skäligen böra höjas

från 6,500 kronor till 7,200 kronor. Som kompensation för de ökade levnadsomkostnaderna bör vidare arvudet till inspektören för sinnesslövärderna höjas med 200 kronor till 5,200 kronor. Övriga från posten utgående arvoden, avseende tjänster av bisysslekaraktär, torde böra utgå med oförändrade belopp. De nytillkomna arvoden jämförda med nyssnämnda arvodesförhöjningar uppgå till sammanlagt 15,300 kronor.

Å andra sidan kan posten genom bortfallande av arvoden till två medicinalrådsassistenter och till läkaramanusen minskas med 12,600 kronor.

Vid bifall till vad här föreslagits skulle posten böra upptagas med (86,000 + 15,300 — 12,600) 88,700 kronor. Med hänsyn till belastningen å posten för budgetåret 1940/41, vilken uppgått till 70,696 kronor, torde emellertid ett belopp av förslagsvis 80,000 kronor vara tillräckligt för nästa budgetår.

Till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde böra beräknas ett belopp av 235,000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 20,000 kronor. Jag vill emellertid påpeka, att i särskild proposition denna dag förslag kommer att framläggas om förstärkning för löpande budgetår av ifrågavarande post med 19,000 kronor, varav 15,000 kronor hänföra sig till under den förflutna delen av budgetåret konstaterat personalbehov för styrelsens ordinära arbetsuppgifter. Från posten skall dessutom bestridas arvode till den förut omnämnde rättsbildade amanuensen i lönegraden Eo 15.

Posten till rörligt tillägg slutligen torde böra uppräknas med 3,000 kronor till 77,000 kronor.

Medicinalstyrelsens avlöningsanslag skulle enligt dessa beräkningar komma att uppgå till (313,000 + 80,000 + 235,000 + 77,000) 705,000 kronor.

Med hänsyn till de föreslagna förändringarna beträffande den ordinarie personalen erfordras jämväl vissa ändringar i styrelsens personalförteckning.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för medicinalstyrelsen:

Personalförteckning.		Lönegrad
Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör		C 12
1 överinspektör för sinnessjukvården i riket		C 6
2 byråchefer		A 30
5 medicinalråd		A 30
1 statsinspektör över köttkontrollen i riket		A 29
3 byrådirektörer		A 28
1 kamrerare		A 24
1 konsulent		A 24
4 sekreterare		A 24
1 byråinspektör		A 22
4 notarier		A 21
1 revisor		A 21
1 kansliskrivare		A 11

Befattning	Lönegrad
1 kassör	A 11
1 förste expeditionsvakt	A 7
4 kanslibiträden	A 7
2 expeditionsvakter	A 5
5 kontorsbiträden	A 4
1 skrivbiträde	A 2

Tjänsteman å övergangsstat.

1 sekreterare (å medicinalbyrån)	A 26
--	------

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

1 medicinalråd	Eo 30
1 byråveterinär	Eo 26
2 konsulenter	Eo 24
1 byråassistent	Eo 24;

Anm. En av de å ordinarie stat upptagna sekreterartjänsterna skall hållas obesatt, så länge den å övergangsstat uppförde sekreteraren kvarstår i tjänst.

dels godkänna följande avlöningsstat för medicinalstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 313,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 80,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 235,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 77,000

Summa förslagsanslag kronor 705,000;

dels ock till Medicinalstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 705,000

[88.] 2. **Medicinalstyrelsen: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	120,000	137,290
1941/42	128,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	120,000	—

Den 28 juni 1941 har Kungl. Maj:t fastställt följande omkostnadsstat för medicinalstyrelsen, att tillämpas under budgetåret 1941/42:

Omkostnadsstat.*Utgifter.*

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 3,000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	» 25,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 90,000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	» 25,000

Summa kronor 143,000

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomst av försålda publikationer, *förslagsvis* kronor 15,000

Nettoutgift kronor 128,000

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår. Styrelsen har därvid framhållit, att man vid bedömandet av medelsbehovet torde böra räkna med att från ifrågavarande anslag alltjämt skola i viss omfattning bestridas med styrelsens beredskapsorganisation förenade omkostnader. Utgifterna under anslaget för budgetåret 1940/41 hava, enligt vad styrelsen uppgiver, utgjort för resor 29,442 kronor och för expenser 86,372 kronor, varav 9,723 kronor för bränsle, lyse och vatten samt 76,649 kronor för övriga expenser. Å posten till publikationstryck har belastningen utgjort 37,000 kronor, av vilket belopp emellertid 7,000 kronor avse en engångsutgift. Inkomsten av under budgetåret försålda publikationer har uppgått till 16,442 kronor.

För nästa budgetår har styrelsen räknat med oförändrat belopp till sjukvård m. m. I fråga om reseersättningarna har styrelsen, under hänvisning till senaste belastningssiffran och under förklaring att något ytterligare nedbringande av befattningshavarnas resor icke kunde utan avsevärd olägenhet verkställas, ansett en höjning av beloppet med 5,000 kronor till 30,000 kronor erforderlig. Posten till expenser har styrelsen, med hänsyn till att vissa av hithörande utgifter komme att bortfalla, föreslagit sänkt till 82,000 kronor, varav till bränsle, lyse och vatten beräknats åtgå 10,000 kronor samt till övriga expenser 72,000 kronor. Slutligen har posten till publikationstryck föreslagits höjd till 30,000 kronor.

I enlighet härmed har styrelsen, som uppskattat inkomsten av försålda publikationer till samma belopp som för innevarande budgetår, beräknat anslaget för nästa budgetår till (3,000 + 30,000 + 82,000 + 30,000 — 15,000) 130,000 kronor.

Departements-
chefen.

Man bör, såsom *medicinalstyrelsen* anför, räkna med ett bibehållande jämväl under nästa budgetår av *medicinalstyrelsens* beredskapsorganisation.

Ehuru jag inser betydelsen av att *medicinalstyrelsen* äger en på självsyn grundad kännedom om förhållandena inom hälso- och sjukvården, är jag av statsfinansiella skäl nödsakad avböja styrelsens förslag om höjning av posten till reseersättningar. Denna post bör därför upptagas med oförändrat belopp. Vidare bör posten till publikationstryck, vilken för innevarande budgetår undergick höjning med 5,000 kronor, kunna med iakttagande av sträng återhållsamhet bibehållas vid oförändrat belopp. Styrelsens uppskattning av medelsbehovet i övrigt anser jag mig böra godtaga.

Medicinalstyrelsens omkostnadsstat skulle i enlighet härmed komma att te sig sålunda:

Omkostnadsstat.

Utgifter.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	3,000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	25,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	82,000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	25,000

Summa kronor 135,000

Särskilda uppbördsmedel.

Inkomst av försålda publikationer, <i>förslagsvis</i>	kronor 15,000
	<u>Nettoutgift kronor 120,000</u>

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Medicinalstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 120,000

[89.] 3. **Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation, förslagsanslag.** För innevarande budgetår har till ifrågavarande ändamål anvisats ett förslagsanslag av 215,000 kronor.

Ifrågavarande anslag är väsentligen avsett att täcka personalkostnaderna för dels en inom medicinalstyrelsen anordnad särskild avdelning för ärenden, som sammanhånga med krigsberedskapen, dels en under styrelsen sorterande sakkunnig nämnd med uppgift att biträda styrelsen vid utredning och handläggning av ärenden rörande rikets försörjning med läkemedel och sjukvårdsmateriel, den s. k. materielnämnden, dels viss förstärkning av kameralbyrån, dels ock vissa sakkunniga för beredskapssjukhusens planläggning, upprättande och drift.

Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 10 september 1941 med avseende å beräkningen av anslaget för nästa budgetår bland annat anført, att styrelsens materielnämnd vid beräkning av nämndens medelsbehov under nästa budgetår — i avsaknad av mera fasta hållpunkter — räknat med att dess verksamhet komme att i huvudsak fortsätta som hittills.

Enligt styrelsens uppfattning torde man böra utgå från att behov av medel för den verksamhet, som med anslaget avsåges, komme att föreligga jämväl under nästa budgetår. Då emellertid verksamheten alltefter beredskapsarbetets fortskridande och läget i övrigt förändrades till sitt innehåll och omfattning, vore styrelsen för sin del icke beredd att nu framlägga definitivt förslag rörande anslagets storlek för nästa budgetår utan hade för avsikt att återkomma därtill senare.

I avbidan härå föreslår styrelsen, att anslaget preliminärt upptages med oförändrat belopp eller 215,000 kronor.

På de grunder som angivits i medicinalstyrelsens skrivelse är jag ej beredd att nu taga definitiv ställning till frågan om anslag för nästa budgetår till medicinalstyrelsens beredskapsorganisation. Jag förordar därför, att anslaget preliminärt upptages med samma belopp som det för innevarande budgetår anvisade eller 215,000 kronor.

Departements-
chefen.

Under återopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan å den proposition, som kan varda riksdagen förelagd, till *Medicinalstyrelsen: Beredskapsorganisation* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av .. kronor 215,000

[90.] 4. **Sinnessjuknämnden: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	20,100	19,558
1941/42	21,300	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	21,900	—

Kungl. Maj:t har den 28 juni 1941 fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för sinnessjuknämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 16,700
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 4,000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 600
Summa förslagsanslag kronor 21,300	

Därjämte har Kungl. Maj:t den 5 maj 1939, för tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1939/40, föreskrivit, bland annat, att ordföranden och övriga ledamöter skola äga uppbära fasta arvoden, ordföranden med 1,000 kronor och en var av de övriga ledamöterna med 500 kronor för år. Härförutom skall dagarvode utgå till tjänstförrättande ordföranden med 30 kronor, till envar av de i sinnessjukvård särskilt kunniga ledamöterna med 25 kronor och till envar av de övriga ledamöterna med 20 kronor för varje dag han — i eller utom Stockholm — deltagar i nämndens sammanträden eller på uppdrag av nämnden verkställer särskild förrättning. Visst arvode har även bestämts för suppleant.

Vidare har föreskrivits, att ledamot eller suppleant, som i anledning av sammanträde med nämnden nödgas avstå lön å befattning i statens tjänst, skall äga åtnjuta ersättning för den lön, varom han sålunda går miste.

Nämndens sekreterare åtnjuter enligt Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1941 ett arvode av 7,600 kronor.

I skrivelse den 20 augusti 1941 har *sinnessjuknämnden* gjort framställning om anslag till nämnden för nästa budgetår. Nämnden har därvid ej påkallat någon annan förändring i den för innevarande budgetår fastställda avlöningsstaten, än att nämnden ansett posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, som för innevarande budgetår upptagits med 4,000 kronor, böra höjas med 300 kronor, vilket belopp avsetts för ersättningar åt vikarier för nämnda personal. Anslaget har i enlighet härmed beräknats till (16,700 + 4,300 + 600) 21,600 kronor.

Departements-
chefen.

På grund av de stegrade levnadsomkostnaderna synes en höjning av arvodet till sinnessjuknämndens sekreterare med 300 kronor till 7,900 kronor motiverad. Posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, bör i anledning härav höjas till 17,000 kronor. Enligt vad jag inhämtat har ersättning åt vikarier för den personal, som uppbär avlöning

från anslaget till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, tidigare utgått från medicinalstyrelsens avlöningsanslag. Då nämnda utgifter i stället böra belasta sinnessjuknämndens stat, har jag intet att erinra mot nämndens beräkning av nyssnämnda anslagspost. Ej heller i övrigt har nämndens förslag givit mig anledning till erinran.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för sinnessjuknämnden, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	kronor 17,000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal »	4,300
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	600
Summa förslagsanslag kronor 21,900;	

dels ock till Sinnessjuknämnden: *Avlöningar* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 21,900

[91.] 5. Sinnessjuknämnden: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	3,000	1,435
1941/42	2,500	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	2,000	—

Kungl. Maj:t har den 28 juni 1941 fastställt följande omkostnadsstat för sinnessjuknämnden, att tillämpas under budgetåret 1941/42:

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 100
2. Resekostnads- och traktamentsersättningar, <i>förslagsvis</i>	» 1,200
3. <i>Expenser</i>	» 1,200
Summa kronor 2,500	

I skrivelse den 20 augusti 1941 har *sinnessjuknämnden* hemställt om oförändrat anslag för nästa budgetår.

Vad först angår posten till sjukvård m. m. torde densamma även för nästa budgetår böra utgå med 100 kronor. Posterna till resekostnads- och traktamentsersättningar samt till *expenser* synas mig emellertid, med hänsyn till belastningen å dessa poster under sistförflutna budgetår, kunna reduceras till respektive 900 och 1,000 kronor.

Vid bifall härtill skulle omkostnadsstaten för sinnessjuknämnden för nästa budgetår beräknas sålunda:

Departements-
chefen.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	100
2. Resekostnads- och traktamentsersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	900
3. <i>Expenser</i>	»	1,000
		Summa kronor 2,000

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sinnessjuknämnden*: *Omkostnader* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 2,000

[92.] 6. **Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar, *förslagsanslag*.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	380,000	317,610
1941/42	330,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	332,000	—

Kungl. Maj:t har den 5 maj 1939 fastställt av riksdagen godkänd personalförteckning för statens bakteriologiska laboratorium, att gälla tills vidare från och med budgetåret 1939/40. Förteckningen återfinnes i statsliggaren för innevarande budgetår, s. 228.

Den 2 maj 1941 har Kungl. Maj:t fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för statens bakteriologiska laboratorium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	105,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	62,300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	130,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	32,700
		Summa förslagsanslag kronor 330,000

Samtidigt har Kungl. Maj:t föreskrivit, att posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle tills vidare från och med budgetåret 1941/42 disponeras sålunda:

Arvoden till 2 assistenter à 8,180 kronor, tillhopa	kronor	16,360
» » 5 » » 5,660 » , »	»	28,300
Arvode » 1 vetenskapligt biträde för syfilisdiagnostik	»	5,600
» » 1 » »	»	3,500
» » 1 kontrollant	»	4,500
» » 1 veterinärbiträde	»	3,000
		Summa kronor 61,260

Beträffande de övriga bestämmelser, som meddelats rörande användningen av anslaget, torde jag få hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår, s. 229.

Med skrivelse den 10 september 1941 har medicinalstyrelsen överlämnat en av *laboratoriets föreståndare, professorn C. Kling* gjord framställning om anslag till avlöningar åt laboratoriets personal under nästa budgetår.

Föreståndaren har därvid utgått från att medel i annan ordning skola ställas till förfogande för avlönande av extra personal i anledning av rådande försvarsberedskap, i likhet med vad fallet varit under de två sista budgetåren. Föreståndaren har därför huvudsakligen begränsat sig till att påkalla förbättrad löneställning för vissa befattningshavare, delvis på grundval av det av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga avgivna betänkandet angående revision av tjänsteförteckningen för allmänna civilförvaltningen.

Beträffande posten avlöningar till ordinarie tjänstemän har föreståndaren sålunda föreslagit uppflyttning av *dels* stallförmannen från lönegraden A 8 till lönegraden A 10, *dels* maskinisten i lönegraden A 8 till maskinmästare av 3:e klass i lönegraden A 10, *dels* kanslibiträdet i lönegraden Eo 7 till kansliskrivare i lönegraden A 11, *dels* kontoristen i lönegraden Eo 9 till kassör i lönegraden A 11, *dels ock* ett laboratoriebiträde i lönegraden A 9 till förste laboratoriebiträde i lönegraden A 11. Såsom motivering för laboratoriebitrådets lönegradsuppflyttning har föreståndaren framhållit, att nämnda befattningshavare, som tjänstgjort på serologiska avdelningen, hade lika ansvarsfull tjänst som det i lönegraden A 11 placerade förste laboratoriebiträdet å diagnostiska avdelningen. Vidare har nuvarande arvodesbefattningen såsom vetenskapligt biträde å 3,500 kronor (kemist) föreslagits förändrad till en laboratorsbefattning i 27:e lönegraden. Medelsbehovet för denna anslagspost har föreståndaren i anledning härav beräknat till 125,500 kronor.

Posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har föreståndaren, med hänsyn till av honom föreslagen omändring av 7 arvodesbefattningar (assistenter) till befattningar i lönegraderna Ex 23 och Ex 22 samt till bortfallandet av nyssnämnda arvode å 3,500 kronor, upptagit med 13,100 kronor.

Från nu angivna utgångspunkter har föreståndaren vidare beräknat det för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal erforderliga beloppet till 175,200 kronor samt posten till rörligt tillägg till 42,800 kronor.

I enlighet härmed har föreståndaren hemställt, att ett förslagsanslag av (125,500 + 13,100 + 175,200 + 42,800) 356,600 kronor måtte anvisas för hithörande ändamål.

I sin ovan omförmälda skrivelse har *medicinalstyrelsen* funnit vissa skäl tala för den av föreståndaren föreslagna uppflyttningen av laboratoriebiträdet i lönegraden A 9 till förste laboratoriebiträde i lönegraden A 11, varför nämnda uppflyttning tillstyrks av styrelsen. Vad däremot angår övriga av föreståndaren väckta lönespörsmål har medicinalstyrelsen av skilda skäl — bland annat den av riksdagen begärda utredningen om de statliga labora-

toriernas administration — ansett sig i nuvarande läge icke böra ansluta sig till föreståndarens förslag i den mån detta går utöver vad 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga föreslagit beträffande laboratoriet. I enlighet med detta sitt ståndpunktstagande har styrelsen uppskattat utgifterna under här ifrågavarande anslag till sammanlagt 336,000 kronor, därav beräknats för avlöningar till ordinarie tjänstemän 110,000 kronor, för arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 62,300 kronor, för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 130,000 kronor och för rörligt tillägg 33,700 kronor.

Statskontoret, som den 24 september 1941 avgivit utlåtande i anledning av medicinalstyrelsens framställning, har i vad angår stallförmannens lönegradsplacering föreslagit, att nämnda befattning i enlighet med 1939 års tjänsteförteckningssakkunnigas förslag nedflyttades från 8:e till 7:e lönegraden samt att den nuvarande innehavaren av tjänsten överfördes å övergångsstat.

Beträffande laboratoriebitrådets lönegradsuppflyttning har statskontoret erinrat om att vid den av riksdagen år 1937 beslutade omorganisationen av laboratoriet de två tjänsterna såsom förste laboratoriebiträde avsågos, den ena för diagnostiska och den andra för serologiska avdelningen, medan laboratoriebitrådet i 9:e lönegraden upptogs bland för laboratoriet gemensam personal. Statskontoret anser det vid sådant förhållande icke böra ifrågakomma att för den serologiska avdelningen inrätta en förste laboratoriebiträdets tjänst. I stället borde, då ett av förste laboratoriebiträdena vore placerat å Wassermannavdelningen, nämnda biträde överflyttas till serologiska avdelningen samt bitrådet i 9:e lönegraden överföras till Wassermannavdelningen.

Departements-
chefen.

Vid anmälan av motsvarande anslagsfråga i 1941 års statsverksproposition sade jag mig förutsätta, att, därest anordningen med av militära anslagsmedel avlönad personal vid laboratoriet skulle upphöra, Kungl. Maj:t skulle äga möjlighet att med anlitande av förevarande anslag besluta om den förstärkning av laboratoriets icke-ordinarie personal, som för upprätthållande av nödig beredskap på ifrågavarande område kunde visa sig vara oundgängligen erforderlig. Häremot gjorde riksdagen icke någon erinran. Jag utgår från att Kungl. Maj:t skall äga samma befogenhet beträffande anslaget användande under nästa budgetår som under det nu löpande.

Vid sådant förhållande bör för nästa budgetår räknas med oförändrat antal befattningshavare.

Vad angår den av föreståndaren för laboratoriet gjorda framställningen om vissa lönegradsuppflyttningar vill jag hänvisa till den redogörelse chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor lämnat för ställningstagandet till 1939 års tjänsteförteckningssakkunnigas förslag. Av redogörelsen framgår, att i fråga om statens bakteriologiska laboratorium förordats följande förändringar i lönegradsplacering, nämligen dels nedflyttning av stallförmannen från lönegraden A 8 till lönegraden A 7, dels uppflyttning av maskinisten från lönegraden A 8 till maskinist av

2:a klass i lönegraden A 9, dels ock uppflyttning av kanslibiträdet från lönegraden Eo 7 till kontorist i lönegraden A 9. Några förändringar utöver de här nämnda torde ej böra företagas för närvarande. Med beaktande av nämnda förslag torde laboratoriets avlöningsanslag för nästa budgetår kunna beräknas i enlighet med följande.

Posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör uppräknas till 109,000 kronor.

Vad angår posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, torde med hänsyn till den inträdda levnadskostnadsstegringen assistentarvodena, vilka nu utgå med, 2 arvoden 8,180 kronor och 5 arvoden 5,660 kronor böra höjas till respektive 8,500 och 5,900 kronor. I överensstämmelse med de principer, som tillämpas för arvodesregleringar med hänsyn till dyrtiden, böra övriga arvoden, vilka utgå för tjänster av bisysslekaraktär, bibehållas oförändrade. På grund av de förordade arvodeshöjningarna bör anslagsposten uppräknas till 63,100 kronor.

Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde kunna sänkas till 127,000 kronor.

Slutligen har posten till rörligt tillägg uppskattats till 32,900 kronor.

Vid bifall till vad här föreslagits torde anslaget för nästa budgetår böra upptagas till (109,000 + 63,100 + 127,000 + 32,900) 332,000 kronor.

De föreslagna förändringarna i fråga om stallförmannen, maskinisten och kanslibiträdet påkalla vissa ändringar i anstaltens personalförteckning.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för statens bakteriologiska laboratorium:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 föreståndare	B 1
2 laboratorer och avdelningsföreståndare	A 28
2 förste laboratoriebiträden	A 11
2 preparatorer	A 10
1 laboratoriebiträde	A 9
1 kontorist	A 9
1 maskinist av 2:a klass	A 9
1 stallförman	A 7
1 laboratoriebiträde	A 7
2 laboratoriebiträden	A 6
1 vaktmästare, tillika chaufför	A 6
1 gårdskarl	A 5
4 stallbiträden	A 5
1 kontorsbiträde	A 4
1 skrivbiträde	A 2

Femte huvudtiteln.

Befattning	Tjänsteman å övergångsstat	Lönegrad
1 stallförman		A 8

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än den 20:e.

2 laboratorer	Eo 24
1 kassör och redogörare	Eo 21;

Anm. Den å ordinarie stat upptagna stallförmanstjänsten skall hållas obesatt, så länge den å övergångsstat uppförde stallförmannen kvarstår i tjänst.

dels godkänna följande avlöningsstat för statens bakteriologiska laboratorium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 109,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämde av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 63,100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 127,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 32,900
Summa förslagsanslag kronor 332,000;	

dels ock till Statens bakteriologiska laboratorium: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 332,000

[93.] 7. Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	440,000	467,675
1941/42	385,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	425,000	—

Den 2 maj 1941 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för statens bakteriologiska laboratorium, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor 1,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 85,000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	» 600
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	» 298,400
Summa kronor 385,000	

Beträffande omkostnadsstatens närmare utseende får jag hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår, s. 229.

Med skrivelse den 10 september 1941 har medicinalstyrelsen överlämnat ett av *föreståndaren för laboratoriet, professorn C. Kling*, uppgjort förslag rörande anslagsberäkningen för nästa budgetår.

Föreståndaren har till en början erinrat om att Kungl. Maj:t genom beslut den 17 maj 1940 — utöver i omkostnadsstaten anvisade belopp — för bestridande av kostnader, som hade samband med den genom leveranser till krigsmakten utökade verksamheten, anvisat medel från ett å förskottsstaten för försvarsväsendet upptaget anslag. Av detta anslag hade laboratoriet under budgetåret 1940/41 disponerat sammanlagt 135,543 kronor. Föreståndaren förutsatte, att motsvarande anordning ägde bestånd även under nästa budgetår. I de uppgjorda förslagen hade hänsyn därför endast tagits till laboratoriets normala fredsbehov, varjämte den fortgående prisstegringen å för laboratoriets drift erforderliga förnödenheter tagits med i beräkningen.

Posten till sjukvård m. m. föreslås bära upptagas med oförändrat belopp 1,000 kronor.

Till expenser har beräknats ett belopp av förslagsvis 95,000 kronor, varav 75,000 kronor avsetts till bränsle, lyse, gas och vatten samt 20,000 kronor till övriga expenser. Beträffande kostnaderna för bränsle, lyse, gas och vatten innebär detta en höjning med 10,000 kronor. Nettoutgifterna för sistnämnda ändamål uppgingo för sistförflutna budgetår till 75,431 kronor.

Posten till publikationstryck har i likhet med för innevarande budgetår föreslagits till 600 kronor.

Anslagsposten till övriga utgifter har föreståndaren beräknat till sammanlagt 370,400 kronor, d. v. s. till ett belopp, som med 72,000 kronor överstiger det för innevarande budgetår anvisade.

Vad föreståndaren beträffande sistnämnda anslagspost anført kan sammanfattas sålunda:

Delposten till *inköp av bakteriologiska preparat* har föreslagits höjd med 20,000 kronor till 120,000 kronor, bland annat med hänsyn till att de importerade preparaten på grund av de höga krigsriskpremierna betinga relativt höga inköpspris. Försäljningen av hithörande preparat inbringade under föregående budgetår cirka 163,500 kronor. Belastningen å posten uppgick för budgetåret 1940/41 till 120,836 kronor.

Till delposten *inköp och underhåll av inventarier och instrument*, som för innevarande budgetår upptagits med 10,000 kronor, beräknas för nästkommande budgetår samma belopp.

I fråga om delposten till *inköp och underhåll av djur* har föreståndaren bland annat meddelat, att hästantalet under året något utökats och i augusti 1941 utgjorde 108. Ett relativt stort antal hästar hade under året måst kasseras, särskilt sådana som använts för beredning av polyvalent gasbrands serum, då dessa endast mycket kort tid kunde stå emot immuniseringen med de härför använda bakterietyperna. Därtill komme, att kostnaderna för utfodring av djuren stigit avsevärt. Med hänsyn härtill har föreståndaren föreslagit, att delposten måtte höjas från 90,000 kronor till 120,000 kronor. Nettoutgifterna för ändamålet under budgetåret 1940/41 uppgingo till 121,898 kronor.

Delposten till *inköp av förbrukningsartiklar* har föreståndaren upptagit till 80,000 kronor, vilket innebär en höjning med 20,000 kronor. Belastningen å delposten har under budgetåret 1940/41 uppgått till 77,875 kronor. Såsom skäl för höjningen har föreståndaren anført, dels att tillverkningen av sera icke kunde inskränkas under det kommande budgetåret, dels ock att priserna å de för laboratoriets drift erforderliga förbrukningsartiklarna fortforo att stiga.

Delposterna till *kostnader för vetenskapliga arbeten* samt till *tjänstedräkt m. m.* hava upptagits till oförändrade belopp.

Posten till *tvätt och inre renhållning* har föreståndaren beräknat till 23,000 kronor, innebärande en höjning med 1,000 kronor på grund av dels stegrade tvättkostnader, dels ock förhöjda städerskelöner. Belastningen å denna del-post uppgick för budgetåret 1940/41 till 25,133 kronor.

Delposten till *yttre renhållning, underhåll av vägar och planteringar m. m.* har av föreståndaren beräknats till oförändrat belopp eller 1,200 kronor.

Vad slutligen beträffar delposten till *diverse utgifter*, har föreståndaren upptagit densamma till 7,000 kronor. För budgetåret 1941/42 anvisades här-för 6,000 kronor, medan belastningen under budgetåret 1940/41 belöpte sig till 13,000 kronor. Av sistnämnda belopp avsågo dock 2,500 kronor en en-gångskostnad och 3,000 kronor utgifter för barnförslamningsforskning, för vilka ändamål medel anvisats på särskilda framställningar.

I enlighet med det anförda har föreståndaren föreslagit, att för bestri-dande av laboratoriets omkostnader under nästa budgetår måtte anvisas ett förslagsanslag å (1,000 + 95,000 + 600 + 370,400) 467,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse — med hänvisning till att föreståndarens förslag nära anslöte sig till de verkliga utgifterna under budgetåret 1940/41 samt under uttalande att anledning icke vore att förvänta någon begränsning av hithörande utgifter under nästa budgetår — tillstyrkt föreståndarens förslag.

Departements-
chefen.

I likhet med vad tidigare skett torde även under nästa budgetår sådana laboratoriets omkostnader, vilka hänföra sig till den i anledning av försvars-beredskapen utvidgade verksamheten vid laboratoriet, böra bestridas från förskottsstaten för försvarsväsendet. Föreståndarens förslag till omkostnads-stat har även upprättats med utgångspunkt härifrån. Med hänsyn till vad föreståndaren anfört torde en höjning av vissa poster under förevarande anslag icke kunna undvikas, ehuru höjningen i en del fall torde kunna något begränsas i jämförelse med vad föreståndaren föreslagit.

Posten till sjukvård m. m. torde böra upptagas med oförändrat belopp, 1,000 kronor.

En höjning av anslagsposten till expenser till 95,000 kronor synes moti-verad. Därvid räknar jag med 75,000 kronor för bränsle, lyse, gas och vatten samt 20,000 kronor eller oförändrat belopp för övriga expenser.

I likhet med för innevarande budgetår böra till publikationstryck be-räknas 600 kronor.

Beträffande posten till övriga utgifter torde till inköp av bakteriologiska preparat ett belopp av 110,000 kronor kunna antagas vara tillräckligt. Höj-ningen av delposten till inköp och underhåll av djur synes kunna begränsas till 10,000 kronor och för ändamålet alltså upptagas 100,000 kronor. Till in-köp av förbrukningsartiklar torde böra räknas med ett till 69,000 kronor förhöjt belopp. Slutligen synes delposten till tvätt och inre renhållning böra höjas med 1,000 kronor till 23,000 kronor. För övrigt torde utgifterna under förevarande anslagspost böra upptagas med oförändrade belopp.

I enlighet härmed skulle posten till övriga utgifter uppgå till sammanlagt 328,400 kronor.

Vid bifall till vad här föreslagits skulle omkostnadsstaten för laboratoriet komma att för nästa budgetår upptaga följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	1,000
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	95,000
3. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	600
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	328,400
		Summa kronor 425,000

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 425,000

[94.] 8. **Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	58,200	61,808
1941/42	63,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	63,300	—

Kungl. Maj:t har den 2 maj 1941 fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	16,900
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	8,300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	32,100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	5,700
		Summa förslagsanslag kronor 63,000

Med skrivelse den 10 september 1941 har medicinalstyrelsen överlämnat en av *laboratoriets föreståndare, professorn E. Wolff*, gjord framställning angående medelsbehovet för nästa budgetår.

Föreståndaren erinrar däri om att han i tidigare skrivelser till medicinalstyrelsen föreslagit överförande av förste laboratoriebiträdet i lönegraden Eo 11 och kontorsbiträdet i lönegraden Eo 4 till ordinarie stat med placering, den förre i lönegraden A 11 och den senare såsom kontorist i lönegraden A 9 eller alternativt såsom förste kontorsbiträde i lönegraden A 7. Detta skulle — därest alternativet med kontorsbitrådets uppflyttning till kontorist godtoges — medföra en förhöjning av posten avlöningar till ordinarie tjänstemän med 8,500 kronor och en sänkning av posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 7,700 kronor. Härutöver föreslås icke av föreståndaren någon ändring av nu gällande anslagsposter.

I enlighet härmed uppskattar föreståndaren medelsbehovet å anslaget för nästa budgetår till (25,400 + 8,300 + 24,400 + 5,700) 63,800 kronor.

Medicinalstyrelsen har i sin ovannämnda skrivelse förklarat sig tillstyrka föreståndarens förslag om överförande av förste laboratoriebiträdet och kontorsbiträdet till ordinarie stat, varvid styrelsen emellertid anser skäl ej föreligga för sistnämnde befattningshavares placering i högre lönegrad än A 7. Styrelsen har i anslutning härtill beräknat posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän till 25,000 kronor och anslagets slutsumma till 63,400 kronor eller 400 kronor lägre än enligt föreståndarens förslag.

I utlåtande den 29 september 1941 har *statskontoret* — under erinran att en av medicinalstyrelsen i dess framställning om anslag till laboratoriet för budgetåret 1940/41 gjord hemställan om beredande av ordinarie anställning åt förste laboratoriebiträdet ej bifallits — avstyrkt förslaget om laboratoriebiträdestjänstens ombildande till ordinarie. Ej heller föreläge enligt statskontorets mening tillräckliga skäl för vare sig uppflyttning i lönegrad eller överförande å ordinarie stat av kontorsbiträdesbefattningen, vilken inrättats så sent som år 1938.

Departements-
chefen.

Beträffande förslagen om överförande av befattningen såsom förste laboratoriebiträde å ordinarie stat samt om ändrad löne- och tjänsteställning för kontorsbiträdet får jag hänvisa till den av chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor lämnade redogörelsen för ställningstagandet till tjänsteförteckningsrevisionen. Ifrågavarande tjänster böra i överensstämmelse med nämnda ställningstagande bibehållas oförändrade. Däremot bör med hänsyn till de stegrade levnadsomkostnaderna det av Kungl. Maj:t bestämda arvodet till en assistent höjas från för närvarande 8,180 kronor till 8,500 kronor. Posten till arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, bör i anledning härav höjas med 300 kronor till 8,600. Då övriga poster kunna upptagas med oförändrade belopp, kan anslaget beräknas till (16,900 + 8,600 + 32,100 + 5,700) 63,300 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens rättskemiska laboratorium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 16,900
2. Arvode, bestämt av Kungl. Majt, <i>förslagsvis</i> ..	» 8,600
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 32,100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 5,700

Summa förslagsanslag kronor 63,300;

dels ock till Statens rättskemiska laboratorium: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 63,300

[95.] 9. Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	21,000	17,674
1941/42	22,500	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	23,500	—

Kungl. Maj:t har den 2 maj 1941 fastställt omkostnadsstat för laboratoriet, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	500
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	7,000
3. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	15,000
		Summa kronor 22,500

Beträffande omkostnadsstatens närmare utseende får jag hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår, s. 230.

Med skrivelse den 10 september 1941 har medicinalstyrelsen överlämnat en av *laboratoriets föreståndare, professorn E. Wolff*, gjord beräkning angående medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Föreståndaren har däri beräknat posten till sjukvård m. m. till samma belopp som för innevarande budgetår eller 500 kronor. Även posten till expenser har föreståndaren, under framhållande likväl av att beloppet till övriga expenser vore synnerligen knappt, föreslagit böra upptagas till oförändrat belopp av 7,000 kronor.

Beträffande posten till övriga utgifter anför föreståndaren, att man för inköp av provtagningsmaterial för alkoholblodprov åt polismyndigheterna kunde räkna med oförändrat belopp. Av de under delposten till inköp och underhåll av apparater, förbrukningsartiklar m. m. ingående utgifterna hade på senare tid särskilt utgifterna för städning, diskning och renhållning betydligt ökats, till stor del beroende på att vederbörande personals löner ändrats till överensstämmelse med på området gällande avtal. För innevarande budgetår hade utgifterna för städning m. m. beräknats till 3,300 kronor. För budgetåret 1942/43 förmodades desamma i varje fall icke komma att understiga 3,500 kronor. Föreståndaren har därför ansett lämpligt att upptaga »Städning, diskning och renhållning» som en särskild delpost å förslagsvis 3,500 kronor. Delposten till inköp och underhåll av apparater, förbrukningsartiklar m. m. ansåges med hänsyn till nuvarande prisläge och icke längre uppskjutbara anskaffningsbehov icke kunna nedskrivas med hela det nyssnämnda beloppet, 3,500 kronor, utan endast med 2,500 kronor, alltså till 9,500 kronor. Till övriga utgifter skulle i enlighet härmed erfordras (3,000 + 3,500 + 9,500) 16,000 kronor. Föreståndaren påpekar, att vid upprättande av denna kostnadsberäkning hänsyn icke tagits till att eventuella större engångsinköp, särskilt beträffande glasvaror och kemikalier, kunde framtingas för säkerställande av laboratoriets drift vid hotande långvarigare varubrist (exempelvis genom avstängning eller produktionsomläggningar) å för laboratoriet oundgängliga nödvändighetsartiklar. För av denna anledning

möjligen förorsakat anslagsöverskridande syntes därför redan nu en viss reservation böra göras.

I enlighet med ovanstående har föreståndaren uppskattat anslagsbehovet till (500 + 7,000 + 16,000) 23,500 kronor.

Medicinalstyrelsen har biträtt föreståndarens framställning.

Departements-
chefen.

Då föreståndarens för laboratoriet beräkningar icke givit mig anledning till erinran, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens rättskemiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 23,500

[96.] 10. **Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	94,800	93,551
1941/42	97,800	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	99,400	—

Kungl. Maj:t har den 2 maj 1941 fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för statens farmaceutiska laboratorium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 43,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 31,500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 14,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 8.600
Summa förslagsanslag kronor 97,800	

Med skrivelse den 10 september 1941 har medicinalstyrelsen överlämnat ett av *föreståndaren för laboratoriet H. Nilsson* uppgjort förslag rörande anslagsberäkningen för nästa budgetår. I förslaget hemställes, att samtliga avlöningsposter måtte beräknas till samma belopp som de, vartill de upptagits i gällande stat, samt att förty anslaget även för nästa budgetår bestämmes till 97,800 kronor.

Medicinalstyrelsen har för egen del anfört, att styrelsen genom beslut den 17 augusti 1939 bemyndigat föreståndaren för laboratoriet att från och med den 1 juli 1939 tills vidare hava en djurskötare anställd vid laboratoriets biologiska avdelning mot en avlöning motsvarande lönegraden Ex 4. I anslutning till ett uttalande av laboratoriets föreståndare om behovet under nästa budgetår av en djurskötare vid laboratoriets biologiska avdelning yttrar styrelsen:

Djurskötaren i fråga har avlönats från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Därav förorsakad belastning av nämnda anslagspost har kommit att få icke önskvärda återverkningar för den del av laboratoriets verksamhet, som avser kliniska och radiologiska undersökningar. För

utförande av dylika undersökningar genom tillfälligt anlitad personal har under de senaste budgetåren beräknats ett belopp av högst 3,000 kronor, att utgå från ifrågavarande anslagspost. På grund av det belopp, som åtgått till avlöning åt djurskötaren, hava emellertid för nämnda undersökningar, vilka äro av betydelse för fortgången av arbetet med registrering av farmaceutiska specialiteter och för förhindrandet av att olämpliga läkemedel komma till användning, under budgetåret 1940/41 kunnat disponeras endast 770 kronor. Detta har medfört, att vissa undersökningar, trots olägenheterna av uppskov med desamma, måst uppskjutas.

För att säkerställa såväl bibehållandet av djurskötaren vid laboratoriet som utförandet i största möjliga utsträckning av nämnda undersökningar finner styrelsen erforderligt, att i förhållande till den för innevarande budgetår fastställda staten totalsumman av anslaget för budgetåret 1942/43 höjes med ett belopp av 2,200 kronor, fördelat med 1,800 på delposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal samt med 400 kronor på delposten till rörligt tillägg.

I enlighet med det anförda har styrelsen uppskattat medelsbehovet till (43,000 + 31,500 + 16,500 + 9,000) 100,000 kronor.

Posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör upptagas till oförändrat belopp, 43,000 kronor. Departements-
chefen.

De från posten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgående assistentarvodena torde med hänsyn till den inträdda levnadskostnadsstegringen böra undergå viss höjning. Sålunda böra tre arvoden å 8,180 kronor höjas till 8,500 kronor och arvodet å 5,660 kronor till 5,900 kronor. Posten bör i anledning härav höjas till 32,700 kronor.

Jämlikt medgivande av medicinalstyrelsen har sedan år 1939 en djurskötare varit anställd vid laboratoriets biologiska avdelning. Av handlingarna framgår, att laboratoriet jämväl under nästa budgetår behöver äga tillgång till en arbetskraft för skötsel av djuren å avdelningen. Avlöningen till djurskötaren bör bestridas från anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Huruvida med hänsyn härtill uppräknings bör ske av nämnda anslagspost, är närmast beroende av om de medel, som sedan år 1939 stått till förfogande för kliniska och radiologiska undersökningar, måste anses otillräckliga. Genom begränsningen av medelstillgången för nämnda undersökningar torde emellertid ej hava vållats så stora olägenheter att för närvarande någon höjning bör ske av nyssnämnda anslagspost. Ifrågavarande anslagspost föreslås därför skola upptagas till oförändrat belopp av 14,700 kronor.

Posten rörligt tillägg torde i enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra höjas med 400 kronor till 9,000 kronor.

I enlighet härmed skulle det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår alltså bliva (43,000 + 32,700 + 14,700 + 9,000) 99,400 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens farmaceutiska laboratorium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Femte huvudtiteln.

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> kronor 43,000	
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	» 32,700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	» 14,700
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 9,000

Summa förslagsanslag kronor 99,400

dels ock till Statens farmaceutiska laboratorium: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 99,400

[97.] 11. Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41.....	30,000	30,127
1941/42.....	30,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>).....	30,000	—

Den 2 maj 1941 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för statens farmaceutiska laboratorium, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. <i>förslagsvis</i>	kronor 500
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 11,000
3. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	» 18,500
Summa kronor 30,000	

Beträffande omkostnadsstatens närmare utseende får jag hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår, s. 231.

Med skrivelse den 10 september 1941 har medicinalstyrelsen överlämnat en av *föreståndaren för laboratoriet H. Nilsson* gjord beräkning av medelsbehovet under nästa budgetår. Föreståndaren har därvid uppskattat posten till sjukvård m. m. till oförändrat belopp, 500 kronor. Posten till expenser föreslås sänkt med 1,500 kronor till 9,500 kronor, varav beräknats till bränsle, lyse, gas och vatten 2,500 kronor samt till övriga expenser 7,000 kronor. Vad angår posten till övriga utgifter har denna ansetts böra höjas med 1,500 kronor till 20,000 kronor. Höjningen fördelar sig med 500 kronor på envar av delposterna inköp och underhåll av inventarier och instrument, inköp och underhåll av djur samt inköp av förbrukningsartiklar.

Föreståndaren har i enlighet härmed uppskattat medelsbehovet för laboratoriets omkostnader till (500 + 9,500 + 20,000) 30,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har för egen del anfört, att de av föreståndaren föreslagna jämkningarna i de olika posternas inbördes storlek åsyftade i första hand att tillföra de anslagsposter medel, vilka vore av omedelbar betydelse för laboratoriets verksamhet. Denna vore numera väsentligt utökad, bland annat i och med tillkomsten av krävande undersökningar för försvarsväsendet och vissa beredskapsorgan, såsom statens reservförrådsnämnd och medicinalstyrelsens materielnämnd. Någon reserv av förbrukningsartiklar

m. m. från den år 1939 företagna vidgade anskaffningen återstode icke längre. Därtill komme, att dylik materiel varit och vore utsatt för alltjämt fortgående, avsevärda prisstegringar. Styrelsen hemställde därför, att medel för nästa budgetår måtte anvisas i enlighet med föreståndarens förslag.

Mot föreståndarens för laboratoriet av medicinalstyrelsen tillstyrkta förslag har jag intet att erinra. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår upptaga följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	500
2. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	9,500
3. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	20,000
Summa kronor		30,000

Departements-
chefen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens farmaceutiska laboratorium: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 30,000

Provinsialläkarstaten.

[98.] 12. Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: **Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	3,750,000	3,908,542
1941/42	4,050,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	4,050,000	—

Gällande personalförteckning, som fastställts den 15 juni 1939, upptager 351 provinsialläkarbefattningar, av vilka 15 ursprungligen avsetts skola besättas från och med den 1 januari 1940. Denna plan har emellertid sedermera undergått ändring. Kungl. Maj:t har nämligen den 26 april 1940 beslutat, att 10 av ifrågavarande 15 befattningar skulle hållas obesatta. Antalet obesatta befattningar har därefter genom beslut den 2 maj 1941 nedbragts till fem.

Genom beslut sistnämnda dag har Kungl. Maj:t vidare fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare), *förslagsvis* kronor 3,200,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:
 - a. Arvoden till biträdande förste provinsialläkare kronor 11,600
 - b. Avlöning åt civila läkarstipendiater, *förslagsvis* » 13,400 » 25,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis* » 325,000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* » 500,000

Summa förslagsanslag kronor 4,050,000

Vid fastställande av denna stat har räknats med att 346 provinsialläkartjänster skulle vara besatta.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag rörande medelsbehovet under budgetåret 1942/43. Styrelsen har däri framhållit, att behovet av ytterligare provinsialläkartjänster för tillgodoseende av den öppna sjukvården och den snabbt fortskridande utvecklingen av den förebyggande hälsovården framstode ej minst på grund av rådande vanskligheter i samband med världskriget och dess följder så trängande, att styrelsen såge sig nödsakad hemställa om medel för besättande under budgetåret 1942/43 av de återstående fem tjänster, vilka funnes upptagna i gällande personalförteckning.

Med hänsyn till belastningen å anslaget under budgetåret 1940/41 har styrelsen ansett besättandet under nästa budgetår av dessa tjänster ej behöva föranleda någon höjning av anslagets slutsumma. I fråga om de olika posterna har styrelsen emellertid föreslagit höjning av posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal med 20,000 kronor till 345,000 kronor, medan å andra sidan posten rörligt tillägg ansetts kunna minskas med motsvarande belopp till 480,000 kronor. Då styrelsen uppskattat övriga poster till oförändrade belopp, skulle alltså totala medelsbehovet bliva (3,200,000 + 25,000 + 345,000 + 480,000) 4,050,000 kronor.

Departements-
chefen.

I likhet med *medicinalstyrelsen* anser jag ytterligare uppskov med besättandet av de fem i gällande personalförteckning upptagna, ännu obesatta provinsialläkartjänsterna ej böra ifrågakomma. Jag förordar därför, att ifrågasvarande tjänster må besättas under nästa budgetår. Emot styrelsens beräkning av anslaget anser jag intet vara att erinra.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän (förste provinsialläkare och provinsialläkare), *förslagsvis* kronor 3,200,000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:
 - a. Arvoden till biträdande förste provinsialläkare kronor 11,600
 - b. Avlöning åt civila läkarstipendiater, *förslagsvis* .. » 13,400 » 25,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, *förslagsvis* » 345,000
4. Rörligt tillägg, *förslagsvis* » 480,000

Summa förslagsanslag kronor 4,050,000;

*dels ock till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:
 Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett
 förslagsanslag av kronor 4,050,000*

[99.] 13. **Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Sjukvård m. m., förslagsanslag.**

Medel till ifrågavarande ändamål hava först från och med budgetåret 1941/42 anvisats under särskilt anslag, vilket för nämnda budgetår upptagits till 10,000 kronor.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

I enlighet med *medicinalstyrelsens* förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Sjukvård m. m. för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 10,000

[100.] 14. **Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.: Reseersättningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	200,000	212,873
1940/41	150,000	130,209
1941/42	150,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	175,000	—

Sedan Kungl. Maj:t med proposition den 10 november 1939, nr 79, till riksdagen överlämnat utredning rörande åtgärder för begränsning av statsutgifterna under budgetåret 1939/40 samt riksdagen i skrivelse den 20 december 1939, nr 97, anmält sina beslut i ärendet, har Kungl. Maj:t den 30 december 1939 beträffande förevarande anslag föreskrivit, att visitation av apoteksinrättning genom förste provinsialläkares försorg skall tills vidare ske endast i den omfattning *medicinalstyrelsen* finner erforderligt samt att annan förste provinsialläkare eller provinsialläkare åliggande inspektions-skyldighet skall, där resor för ändamålet erfordras, tills vidare fullgöras allenast i den mån gällande statsbidragsbestämmelser eller eljest särskilda skäl därtill föranleda.

Med skrivelse den 22 januari 1941 har *medicinalstyrelsen* överlämnat en framställning till styrelsen den 6 december 1940 från *förste provinsialläkarnes förening* rörande förevarande anslag. Föreningen erinrar däri om att förste provinsialläkare vid tjänsteförrättningar enligt § 14 allmänna läkarinstruktionen icke endast verkställde inspektioner utan även lämnade råd och anvisningar i en mångfald sanitära angelägenheter samt toge initiativ till lokala åtgärder och gäve sitt stöd åt dylika åtgärder, i den mån de befunnas önskvärda. Föreningen fortsätter:

På grund av hälso- och sjukvårdens stora omfattning är det icke möjligt eller lämpligt att begränsa den inspekterande verksamheten till exempelvis statsunderstödd hälso- och sjukvård eller sådana angelägenheter, vilka av särskilda skäl redan påkallat uppmärksamhet, helst som många viktiga sanitära missförhållanden först uppenbaras vid lokala besiktningar och vid de under förste provinsialläkarens verksamhet så betydelsefulla sammanträffandena med ortsorgan och andra intressenter i hälso- och sjukvård m. m.

Som en speciell del av förste provinsialläkarnas verksamhet står visitationer av apoteksförrättningar. Att våra apotek i allmänhet hava en god standard beträffande anordningar och skötsel kan säkerligen bl. a. tillskrivas dessa visitationer. Ett uteblivande under längre tid av sådana kan i vissa fall befaras inverka menligt.

Den sanitära standarden är i flera hänseenden och på många håll icke god. Även där den nått tidens krav behövs i regel en ständig, central övervakning. Föreningen är övertygad att utebliven sådan kan medföra en sänkning av denna standard.

Föreningen får också meddela, att på många håll tjänsteläkare, hälsovårdsnämnder och andra uttryckt sitt beklagande av att tjänsteförrättningar enligt allmänna läkarinstruktionens § 14 uteblivit eller för mycket inskränkts.

Det är föreningens av erfarenhet bekräftade åsikt, att dessa förrättningar hava stor gagnande betydelse för socialvården i de grenar, som beröras därav.

Föreningen är angelägen framhålla, att tjänsteförrättningarna icke äro förenade med sådana merinkomster, att detta är ett skäl för föreningens skrivelse.

I detta sammanhang vill föreningen uttala, att tjänsteresor enligt allmänna läkarinstruktionens § 26: 6 i regel visat sig nyttiga och att deras värde stadigt ökat alltefter vunna erfarenheter, varför även de böra bibehållas, då särskilda skäl tala därför.

Väl inseende ofrånkomliga behovet av statliga besparingsåtgärder i dessa tider måste föreningen dock framhålla, att en mera omfattande inskränkning under längre tid av förrättningar enligt § 14 kan vara så menlig för den allmänna hälso- och sjukvården, att föreningen icke kan taga på sitt ansvar att underlåta påpekande härav. Föreningen tror också, att förrättningarna medföra fördelar framför allt i hälsöhänseende, som väl uppväga utgifterna.

Medicinalstyrelsen har i sin berörda skrivelse anslutit sig till föreningens synpunkter.

Vidare har medicinalstyrelsen i skrivelse den 10 september 1941 — under hänvisning till föreningens framställning — förklarat sig icke kunna tillråda fortsatt inskränkning av ifrågavarande inspektionsförrättningar. Styrelsen föreslår i anledning därav, att anslaget för nästa budgetår höjes, förslagsvis till samma belopp som ursprungligen beräknades för budgetåret 1939/40 eller 200,000 kronor.

Då i proposition till 1939 års urtima riksdag förslag framlades om begränsning av förste provinsialläkares och provinsialläkares rätt till reseersättning, anfördes i en till grund för förslaget liggande promemoria, att enligt upplysning från medicinalstyrelsen en mera tillfällig begränsning av ifrågavarande läkares inspektionsskyldighet icke torde behöva medföra allvarliga olägenheter, under förutsättning att åt tjänsteläkarna bevarades erforderliga möjligheter att företaga inspektionsresor, då särskilda skäl därtill föranledde. Det innebär icke något ändrat ståndpunktstagande härutinnan, om man ger

uttryck för annan uppfattning för det fall att ifrågavarande begränsningar komma att gälla under ett flertal år. Särskilt betänkligt finner jag att i fråga om förste provinsialläkarna förlänga giltighetstiden för nyssnämnda begränsningsbestämmelse. Den kontakt, som förste provinsialläkarna under sina tjänsteresor kunna erhålla med de lokala hälsovårdsmyndigheterna, synes mig särskilt värdefull i nuvarande läge med hänsyn till den inverkan de rådande krisförhållandena kunna utöva på olika hälsovårdsproblem. Jag vill därför föreslå, att de begränsningar i fråga om rätten till reseersättningar, som gälla enligt brevet den 30 december 1939, upphävas i fråga om förste provinsialläkarna men tills vidare kvarstå i fråga om övriga tjänsteläkare. Förslagsvis torde vid bifall härtill förevarande anslag kunna beräknas till 175,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:*
Reseersättningar för budgetåret 1942/43 anvisa
 ett *förslagsanslag* av kronor 175,000

[101.] 15. **Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	10,000	19,375
1940/41	20,000	22,375
1941/42	20,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	24,500	—

[Kungörelse den 30 december 1911 (nr 163, s. 35) angående ändrade bestämmelser i fråga om statsbidrag till avlönande av extra provinsialläkare; kungörelse den 29 juni 1917 (nr 465) angående statsbidrag till avlönande av extra provinsialläkare i avlägset belägna, särskilt svårbesättliga distrikt; kungörelse den 8 maj 1925 (nr 206) angående dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare.]

Av det för innevarande budgetår beviljade anslaget skall enligt Kungl. Maj:ts beslut den 2 maj 1941 ett belopp av förslagsvis 500 kronor avses för dyrtidstillägg åt vissa extra provinsialläkare.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt förslag rörande medelsbehovet under nästa budgetår. Styrelsen har däri anfört bland annat följande:

Enligt 41 § 1. allmänna läkarinstruktionen skall framställning om anställande av extra provinsialläkare åtföljas av bland annat förbindelse av landsting att under minst 10 år erlagga ej mindre visst belopp till läkarens avlöning än även stadgad avgift till statens pensionsanstalt, landstinget obetaget att av den eller de kommuner, som utgöra läkarens tjänstgöringsområde, betinga sig gottgörelse, helt eller delvis, för sina utlägg. Landstingens utlägg för avlöningar hava hittills, fränsett statsbidraget, utgjort lägst 1,500 och högst 4,800 kronor. Under de senare tio åren synas de i regel icke

hava understigit 3,000 kronor per distrikt. Gottgörelse till landstingen av de i de extra provinsialläkardistrikt ingående kommunerna har i regel utgått för hela landstingets utlägg.

För närvarande utgår statsbidrag till sjutton extra provinsialläkardistrikt med sammanlagt 24,500 kronor. Av dessa hava Skutskärs och Strömsnäsbruks distrikt tillkommit, sedan medicinalstyrelsen avgav sitt förslag till anslagsäskande för budgetåret 1941/42.

Med hänsyn till det statsfinansiella läget har riksdagen ansett sig icke kunna annat än i mycket begränsad omfattning bevilja medel för inrättande av nya ordinarie provinsialläkardistrikt enligt den av medicinalstyrelsen den 21 februari 1938 framlagda, i propositionen nr 237/1939 omförmälda planen. Behovet av nya tjänsteläkare är emellertid så trängande, att särskilda åtgärder för tillgodoseende av detta behov synas motiverade. Vid övervägande av denna fråga har såsom en provisorisk lösning framträtt möjligheten av att få till stånd extra provinsialläkardistrikt i vissa orter, där ordinarie distrikt enligt förenämnda plan föreslagits inrättade och behovet av tjänsteläkare är särskilt stort. För att i möjligaste mån underlätta inrättandet av sådana extra provinsialläkartjänster synes det rimligt, att statsbidrag utgår med ett i förhållande till nuvarande bestämmelser något förhöjt belopp, förslagsvis med 3,500 kronor per år och tjänst. Därvid bör som ett villkor gälla, att vederbörande huvudman förbinder sig att bidra med minst 2,000 kronor för år jämte sedvanlig pensionsavgift.

För budgetåret 1942/43 torde medel böra äskas för fem sådana extra provinsialläkardistrikt. Med hänsyn till erforderliga beslut av landsting m. fl. torde emellertid tjänsterna kunna besättas tidigast från och med den 1 januari 1943. På grund härav torde endast hälften av årsanslaget erfordras eller för fem distrikt 8,750 kronor.

Vid bifall till vad styrelsen sålunda föreslagit skulle anslaget för nästa budgetår böra upptagas till (24,500 + 8,750) 33,250 kronor eller i runt tal 33,000 kronor.

Departements-
chefen.

Enligt gällande bestämmelser rörande statsbidrag till avlönande av extra provinsialläkare utgår sådant bidrag som regel med högst 1,500 kronor om året för varje extra provinsialläkare. Dock må i avlägset belägna, särskilt svårbesättliga distrikt statsbidraget höjas till högst 2,500 kronor. För underlättande av möjligheten att få till stånd extra provinsialläkardistrikt i vissa orter, varest behovet av tjänsteläkare vore särskilt stort, har medicinalstyrelsen föreslagit en höjning av statsbidraget för sådana distrikt till 3,500 kronor för år och tjänst. Styrelsen har räknat med inrättandet från och med den 1 januari 1943 av fem distrikt med förhöjt statsbidrag.

I samband med framläggande i proposition nr 237 till 1939 års lagtima riksdag av förslag till omreglering av provinsialläkardistrikt uttalade min företrädare i ämbetet, att han i stort sett kunde ansluta sig till den av medicinalstyrelsen intagna ståndpunkten, att de extra provinsialläkardistrikt borde försvinna och ersättas med ordinarie tjänster. Det framhölls emellertid samtidigt, att det även i fortsättningen kunde visa sig lämpligt att bibehålla eller nyinrätta extra provinsialläkardistrikt, särskilt i sådana fall, där ett påtagligt behov av provinsialläkare föreläge men där tvekan rådde, huruvida detta behov vore av stadigvarande natur.

Då omregleringen av provinsialläkardistrikt kommit att försiggå i långsammare takt än som från början varit avsedd, är enligt min mening i nuvarande läge icke något att i och för sig invända mot nyinrättande av extra provinsialläkardistrikt. Medicinalstyrelsens förslag, enligt vilket vissa nyinrättade distrikt skulle beredas särskilt fördelaktig ställning i statsbidragshänseende, finner jag mig dock nödsakad avstyrka såväl av statsfinansiella skäl som med hänsyn till att enligt förslaget nyinrättade distrikt skulle få högre statsbidrag än med dem eljest likställda, äldre distrikt.

Jag föreslår sålunda, att grunderna för utgående av statsbidrag till extra provinsialläkares avlönande bibehållas oförändrade. Med hänsyn till att två nya distrikt tillkommit bör emellertid anslaget höjas till 24,500 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av .. kronor 24,500

Sjukvårdsanstalterna.

Sinnessjukvårdsanstalter.

[102.] 16. **Statens sinnessjukhus: Avlöningar, förslagsanslag.** För innevarande budgetår har till ifrågakvarande ändamål anvisats ett förslagsanslag av 24,600,000 kronor.

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 13 december 1940 givna bemyndigande har jag den 27 i samma månad tillkallat fyra sakkunniga med uppgift att i samråd med 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga verkställa översyn av tjänsteförteckningen för allmänna civilförvaltningen, i vad den avser statens sinnessjukhus, ävensom att taga under omprövning de organisatoriska frågor, som därmed ägde sammanhang.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* hemställt, att till avlöningar till statens sinnessjukhus under budgetåret 1942/43 måtte anvisas ett förslagsanslag av 25,312,000 kronor.

Då nyssnämnda tjänsteförteckningssakkunniga för statens sinnessjukhus eventuellt komma att framlägga förslag rörande det dem anförtrodda uppdraget inom sådan tid att proposition härom kan föreläggas 1942 års riksdag, för vilket fall anslagsberäkningen bör prövas i samband därmed, torde berörda anslag för nästa budgetår nu allenast böra uppskattas preliminärt. Därvid torde anslaget kunna upptagas till 25,300,000 kronor.

Under återopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens sinnessjukhus: Avlöningar* för budgetåret 1942/43 beräkna ett *förslagsanslag* av kronor 25,300,000

[103.] 17. Statens sinnessjukhus: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	11,500,000	12,428,176
1940/41	11,600,000	13,198,994
1941/42	14,000,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	14,840,000	—

Den 13 juni 1941 har Kungl. Maj:t fastställt omkostnadsstat för statens sinnessjukhus, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	100,000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	70,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	3,400,000
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	10,430,000
Summa kronor		14,000,000

Omkostnadsstaten är i fullständigt skick intagen i statsliggaren för innevarande budgetår s. 243.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för nästa budgetår.

Styrelsen omnämner inledningsvis, att medeltalet vårdade å de statliga sinnessjukhusen under budgetåret 1940/41 utgjorde 21,099. Motsvarande antal under budgetåret 1941/42 kunde uppskattas till 21,464. Med utgångspunkt från denna senare siffra kunde patientbeläggningen å de statliga sinnessjukhusen under budgetåret 1942/43 beräknas på följande sätt. Antalet vårdade å psykiatriska sjukhuset och Gådeå sjukhus under innevarande budgetår ansåges komma att uppgå till sammanlagt (312 + 340) 652 patienter. Då å Sidsjöns sjukhus avsåges kunna vårdas 920 patienter, skulle således genom öppnandet av detta sjukhus sammanlagda patientantalet komma att ökas med (920—652) 268 patienter, vilken siffra emellertid vid beräkning av medelbeläggningen under budgetåret 1942/43 med hänsyn till tidpunkten för öppnandet av Sidsjöns sjukhus borde reduceras till hälften. I enlighet härmed kunde medeltalet å de statliga sinnessjukhusen under budgetåret 1942/43 vårdade beräknas uppgå till $\left(21,464 + \frac{268}{2}\right)$ 21,598 patienter.

Styrelsen anför härafter, att vid bedömandet av medelsbehovet för nästa budgetår den relativt låga belastningen under sistförflutna budgetår å ett flertal poster väl uppmärksammas men att å andra sidan hänsyn måst tagas till det ökade patientantalet, den fortsatta prisstegringen och vissa andra motverkande faktorer. Styrelsen hade därför ej ansett tillrädligt att verkställa nedräkningar av anslagsposternas belopp annat än i enstaka fall.

Styrelsen har härafter ingått på en beräkning av de särskilda posterna. För sjukvård m. m. åt befattningshavare har beräknats oförändrat belopp, 100,000 kronor.

Beträffande posten reseersättningar upplyser styrelsen, att belastningen å posten under budgetåret 1940/41 uppgick till i runt tal 45,000

kronor. Denna förhållandevis låga belastning hade möjliggjorts genom inskränkning av antalet tjänsteresor. Motsvarande inskränkningar torde i viss utsträckning kunna genomföras jämväl under nästa budgetår. Med hänsyn bland annat till det stora antal personalförflyttningar och patienttransporter till Sidsjöns sjukhus, som beräknades komma att äga rum under budgetåret 1942/43, och de ökade resekostnader, som följde därav, finner styrelsen det knappast tillrådligt att nu sänka anslagsposten. Denna upptages därför till oförändrat belopp, 70,000 kronor.

I fråga om posten *expenser* anför styrelsen:

Belastningen å delposten *bränsle, lyse och vatten* utgjorde budgetåret 1940/41 cirka 3,067,000 kronor. De av sjukhusen i samband med överlämnande till medicinalstyrelsen av förslag till utgiftsstater för budgetåret 1941/42 äskade medlen för bränsle, lyse och vatten uppgingo emellertid till ett sammanlagt belopp av cirka 3,520,000 kronor. Av detta belopp belöpte enbart å bränslekostnader ungefärligen 2,850,000 kronor.

Svårighet föreligger givetvis att, under rådande förhållanden på ett tillförlitligt sätt uppskatta storleken av erforderliga medel för ifrågavarande ändamål under nästkommande budgetår. Det torde vara lämpligast att såsom utgångspunkt för en sådan uppskattning taga sistnämnda belopp, vilket grundar sig på sjukhusens upphandlingspriser för innevarande budgetår och i stort sett förutsätter vedeldning. Härvid är emellertid att märka, att kostnader måste beräknas dels för Sidsjöns sjukhus, dels ock för fullständig uppvärmning av vissa provisoriska paviljonger, som kunna antagas komma att bliva tagna i anspråk under budgetåret 1942/43. Därest dessa merkostnader uppskattas till respektive 60,000 och 20,000 kronor, skulle sålunda sammanlagda bränslekostnaderna komma att utgöra $(2,850,000 + 60,000 + 20,000)$ 2,930,000 kronor.

Utgifterna för lyse och vatten m. m. hava för innevarande budgetår uppskattats till 640,000 kronor. För nästkommande budgetår måste räknas med en viss ökning även av dessa senare utgifter, förslagsvis 10,000 kronor, med hänsyn till öppnandet av Sidsjöns sjukhus, medan å andra sidan vissa kostnader för extra arbetskraft, 45,000 kronor, vilka nu belasta ifrågavarande anslagspost, avsetts skola överflyttas till avlöningsstaten. Utgifterna för lyse, vatten m. m. kunna sålunda beräknas till $(640,000 + 10,000 - 45,000)$ 605,000 kronor, varigenom samtliga utgifter för bränsle, lyse och vatten skulle komma att uppgå till $(2,930,000 + 605,000)$ 3,535,000 kronor.

Vad angår delposten till *övriga expenser* kan med hänsyn till beräknade utgifter under löpande budgetår anses befogat, att densamma upptages till oförändrat belopp eller 115,000 kronor.

Styrelsen har alltså beräknat anslagsposten *expenser* till $(3,535,000 + 115,000)$ 3,650,000 kronor.

Beträffande anslagsposten *övriga utgifter* yttrar styrelsen:

På grund av prisstegringen å den allmänna varumarknaden synes, trots att nyinköp av inventarier för sjukhusen under nu rådande förhållanden begränsas till det allra nödvändigaste, icke kunna förordas, att utgifterna å delposten *inventarier* beräknas till lägre belopp än det, vilket för motsvarande ändamål anvisats för nu löpande budgetår, eller 265,000 kronor.

Under delposten *tvätt och renhållning* hava för innevarande budgetår anvisats 300,000 kronor, medan anslagsbelastningen under budgetåret 1940/41 utgjorde cirka 262,000 kronor. Med hänsyn till prisförhöjningen och förväntad ökad patientbeläggning lär det emellertid få anses rimligt att be-

räkna ifrågavarande utgifter till samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår, eller 300,000 kronor. Då av de omkostnadsstaten tidigare åvilande avlöningskostnader, vilka avsetts skola överflyttas till avlöningsstaten, ett belopp av cirka 15,000 kronor hänför sig till ifrågavarande anslagspost, innebär ett anvisande av det sålunda föreslagna anslagsbeloppet i verkligheten en beräknad utgiftsökning av 15,000 kronor.

Utgifterna å delposten *utspisning* äro givetvis direkt beroende av patientbeläggningens storlek och gällande upphandlingspriser å livsmedel.

Omfattningen av den påverkan, som den under budgetåret 1940/41 inträffade prisstegringen utövat å utgifterna för av sjukhusen upphandlade livsmedel, framgår av följande uppgifter beträffande kostnaderna för en beräknad normalportion (dagsranson) för patientutspisningen.

Upphandlingsperiod	Medelpris i öre
juni—augusti 1940.....	78.92
september—november 1940.....	79.44
december 1940—februari 1941	84.92
mars—maj 1941	93.43
juni—augusti 1941.....	98.32

Från juni 1940 till augusti 1941 har sålunda kostnaden för en sådan normalportion stegrats med 19.4 öre eller med 24.6 procent.

Utspisningskostnaderna hava under budgetåret 1940/41 utgjort cirka 7,364,000 kronor, varav ungefärligen 1,450,000 kronor hänföra sig till kostnader för personalutspisning. Kostnaderna för patientutspisningen hava således uppgått till i runt tal 5,900,000 kronor. Då i medeltal 21,099 patienter vårdades vid sjukhusen under samma budgetår (7,701,197 vård-dagar), utgjorde utspisningskostnaden för patient och dag 76.8 öre. Motsvarande siffra för budgetåret 1939/40 utgjorde 71.7 öre. På grund av den under budgetåret 1940/41 inträffade prisstegringen bör räknas med att medelkostnaden för patient och dag för innevarande budgetår kommer att överskrida samma kostnad för budgetåret 1940/41. Därest medelkostnaden i betraktande av motsvarande siffror under de två senast förflutna budgetåren uppskattas till förslagsvis 84 öre, skulle sammanlagda kostnaderna för det för budgetåret 1942/43 beräknade patientantalet — 21,598 patienter motsvarande 7,883,270 vård-dagar — kunna uppskattas till cirka ($0.84 \times 7,883,270$) 6,600,000 kronor. Då kostnaderna för personalutspisningen måste uppskattas till lägst 1,600,000 kronor, kunna sammanlagda utspisningskostnaderna beräknas komma att utgöra i runt tal ($6,600,000 + 1,600,000$) 8,200,000 kronor, med vilket belopp förevarande delpost synes böra uppföras. Det bör i detta sammanhang omnämnas, att viss minskning av belastningen å anslagsposten, cirka 20,000 kronor, kan beräknas uppkomma genom överflyttning av vissa utgifter för extra arbetshjälp i kök och bageri till avlöningsstaten.

I detta sammanhang må erinras därom, att vederbörande departementschef vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för budgetåret 1941/42 utgick från att en allmän omprövning av utspisningsstaterna vid sinnessjukhusen skulle komma till stånd. I syfte att åvägabrinda en sådan utredning har styrelsen efter samråd med statens institut för folkhälsan infordrat vissa uppgifter från sinnessjukhusen, avsedda att överlämnas till institutet för vidare bearbetning.

Nettoutgifterna å delposten *linne, gång- och sängkläder* utgjorde för budgetåret 1940/41 i runt tal 723,000 kronor. Motsvarande anslagsbelopp för innevarande budgetår utgör 775,000 kronor. Härvid måste emellertid beaktas, att avsevärda reduceringar under budgetåret 1940/41 vidtogos beträffande

den av sjukhusen för samma budgetår beräknade erforderliga kvantiteten gång- och sängkläder. Denna omständighet kan förväntas medföra, att behovet av motsvarande persedlar under innevarande och nästkommande budgetår kommer att öka. De i samband med översändande av förslag till inkomst- och utgiftsstater för budgetåret 1941/42 av sjukhusen beräknade utgifterna för ifrågavarande ändamål under sistnämnda budgetår utgjorde sammanlagt 930,000 kronor. Vid nu angivna förhållanden och med hänsyn jämväl till den fortsatta prisstegringen torde få anses försvarligt, att anslagsposten upptages med ett belopp av förslagsvis 835,000 kronor. Hänsyn har härvid tagits till det förhållandet, att utgifter å tillhoppa 30,000 kronor för avlöning av viss extra arbetskraft föreslagits skola överflyttas till avlöningsstaten.

I fråga om delposten till *läkemedel m. m.* lärer däremot en besparing vara möjlig. Med utgångspunkt från belastningen under sistförflutet budgetår torde posten kunna nedräknas till förslagsvis 450,000 kronor.

Delposten till *familjevård* är för innevarande budgetår upptagen med ett belopp av 490,000 kronor. Sammanlagda beloppet av de av sjukhusen för ändamålet för innevarande budgetår äskade medlen uppgick till 586,000 kronor. På grund av den höjning av familjevårdsavgifterna, som föranledes av stegringen av livsmedelspriserna, och då denna vårdform ställer sig ur såväl medicinsk som ekonomisk synpunkt mycket förmånlig, torde förevarande delpost böra upptagas till ett belopp av i runt tal 550,000 kronor.

Medelsbehovet för *automobiler och transporter* förefaller icke kunna uppskattas till lägre belopp än det, som anvisats för innevarande budgetår, eller 120,000 kronor.

Beträffande delposten till *patienternas sysselsättning och förströelse* torde med hänsyn till omfattningen av motsvarande utgifter under budgetåret 1940/41 viss begränsning av anslagsbeloppet i förhållande till innevarande budgetår vara möjlig. Anslagsposten föreslås upptagen med ett belopp av 340,000 kronor.

Delposten till *diverse utgifter* synes böra upptagas till oförändrat belopp eller 120,000 kronor.

Styrelsen har på grund av vad sålunda anförts föreslagit, att posten övriga utgifter upptages till 11,180,000 kronor.

Anslaget i sin helhet skulle alltså enligt styrelsens beräkningar uppgå till (100,000 + 70,000 + 3,650,000 + 11,180,000) 15,000,000 kronor.

Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår har medicinalstyrelsen utgått från att medeltalet vårdade å de statliga sinnessjukhusen under budgetåret 1942/43 komme att utgöra 21,598. Denna beräkning synes mig böra godtagas.

Departements-
chefen.

Vad härefter angår de olika anslagsposterna föranleder styrelsens uppskattning av medelsbehovet för sjukvård m. m. åt befattningshavare ej erinran. Med hänsyn till att den belastning, som posten reseersättning utvisar för sistförflutna budgetår, av skäl som styrelsen angivit icke torde kunna tagas till utgångspunkt för beräkningen för nästa budgetår, torde posten böra upptagas till oförändrat belopp.

Styrelsens uppskattning av medelsbehovet för expenser synes mig kunna godtagas med allenast den jämkningen, att delposten övriga expenser, vilken för budgetåret 1940/41 belastades med allenast 96,995 kronor, synes kunna

nedsättas till 100,000 kronor. Anslagsposten expenser föreslås sålunda skola upptagas till 3,635,000 kronor, därav för bränsle, lyse och vatten 3,535,000 kronor och för övriga expenser 100,000 kronor.

Huvudparten av medelsbehovet under anslagsposten övriga utgifter hänför sig till delposten utspisning. Denna delpost beräknades i statsverkspropositionen för innevarande budgetår till 7,500,000 kronor. Vid beräkningen av utspisningskostnaderna för nästa budgetår har styrelsen tagit hänsyn dels till det beräknade antalet vård dagar, dels till den beräknade stegringen av medelkostnaden för patient och dag under innevarande budgetår. Från dessa utgångspunkter har styrelsen kommit till det resultatet, att kostnaderna för personalutspisning kunde skattas till 1,600,000 kronor och kostnaderna för patientutspisning till 6,600,000 kronor. Styrelsen har i samband därmed erinrat om uttalandet i statsverkspropositionen för innevarande budgetår, att en allmän omprövning av utspisningsstaterna vid sinnessjukhusen, liksom vid andra sjukhus, förutsattes komma till stånd, därvid styrelsen meddelat, att styrelsen, i syfte att åvägbringa en sådan utredning, efter samråd med statens institut för folkhälsan infordrat vissa uppgifter från sinnessjukhusen. Då det ännu torde vara för tidigt att uttala sig om huruvida nämnda omprövning av utspisningsstaterna kan leda till en minskning av utgifterna för utspisning under nästa budgetår, torde tillräckligt underlag saknas för att företaga någon nedskärning av det av medicinalstyrelsen för utspisning beräknade beloppet, vilket jag alltså föreslår skola upptagas till 8,200,000 kronor. Medicinalstyrelsen har vidare föreslagit höjning av delposten linne, gång- och sängkläder. Såväl av ekonomiska skäl som till följd av det under landets avspärrning rådande läget å textilmarknaden synes emellertid största återhållsamhet böra iakttagas vid anskaffning av linne och kläder. Jag föreslår därför, att posten upptages till oförändrat belopp. Beträffande vissa andra delposter synes mig, med hänsyn till senaste belastningssiffran, möjligt att även med ett mera begränsat anslag än det av medicinalstyrelsen föreslagna tillgodose det ökade medelsbehov, varmed styrelsen av angivna skäl räknar. Jag har i enlighet härmed upptagit delposterna familjevård till 500,000, patienternas sysselsättning och förströelse till 315,000 kronor och diverse utgifter till 110,000 kronor. I fråga om övriga delposter synes intet vara att erinra mot de beräkningar medicinalstyrelsen verkställt. Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör posten övriga utgifter upptagas med ett belopp av förslagsvis 11,035,000 kronor.

Anslaget i sin helhet skulle alltså för nästa budgetår beräknas sålunda:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	100,000
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	70,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	3,635,000
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	11,035,000
Summa kronor		14,840,000

I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sinnessjukhus: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 14,840,000

[104.] 18. **Utrustning av nya sinnessjukhus, reservationsanslag.** I skrivelse den 13 november 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för utrustning av vissa statliga sinnessjukhus under nästa budgetår. De sjukhus, om vilka i styrelsens skrivelse är fråga, utgöras av Sidsjöns sjukhus i Sundsvall och Frösö sjukhus vid Östersund.

Vad först angår Sidsjöns sjukhus erinrar styrelsen om att styrelsen i skrivelse den 31 augusti 1940 beräknat, att till påbörjandet och genomförandet i nödig utsträckning av utrustningen vid nämnda sjukhus ett sammanlagt belopp av 920,000 kronor skulle erfordras under budgetåret 1941/42. Då emellertid av detta belopp 400,000 kronor beräknades belöpa å inventarier, som skulle levereras genom fångvårdens försorg och för vilka medel från förevarande anslag icke erfordrades förrän under budgetåret 1942/43, samt dessutom ett disponibelt belopp av 50,000 kronor funnes å anslaget, kunde det aktuella medelsbehovet för budgetåret 1941/42 begränsas till 470,000 kronor. Nämnda belopp beviljades sedermera å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41. I samband med att beloppet ställdes till medicinalstyrelsens förfogande uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att snarast möjligt inkomma med förslag till plan för utrustning av sjukhuset.

Medicinalstyrelsen meddelar vidare, att sjukhusets direktion med skrivelse den 7 november 1941 till styrelsen inkommit med förslag till dylik plan. Planen hade upprättats av vederbörande sjukhuschef och syssloman i samråd med medicinalstyrelsen och fångvårdsstyrelsens arbetskontor. I förslaget hade vederbörlig hänsyn tagits till att viss å psykiatriska sjukhuset i Stockholm och Gäddede sjukhus i Härnösand befintlig inventarietrustning beräknades kunna vid nedläggandet av dessa sjukhus överlämnas till Sidsjöns sjukhus. Förslaget i dess föreliggande skick föranledde ej erinran från styrelsens sida. Kostnaderna för den i förslaget upptagna utrustningen beräknades komma att uppgå till sammanlagt 1,225,000 kronor. Det aktuella medelsbehovet uppginge på grund därav till (1,225,000 — 50,000 — 470,000) 705,000 kronor.

Beträffande därefter Frösö sjukhus anmäler medicinalstyrelsen i sin skrivelse, att sjukhusets direktion i skrivelse den 4 november 1941 överlämnat förslag till utrustning av dels det under ombyggnad varande centralköket vid sjukhuset, dels ock två patientavdelningar jämte samlingssalen. Kostnaderna därför hade i förslaget beräknats till (28,500 + 23,000 + 20,000 + 26,000) 97,500 kronor.

Vad angår utrustningen av centralköket framhåller medicinalstyrelsen, att medel för utrustning av de ombyggda köks- och tvättbyggnaderna vid bland annat Frösö sjukhus beräknats redan i styrelsens skrivelse angående medelsbehovet för budgetåret 1938/39. Endast en del av de för ifrågavarande ändamål erforderliga medlen ansågos emellertid erforderliga under nämnda

budgetår. Sedermera hade styrelsen bemyndigats vidtaga åtgärder för anskaffande av inventarier till tvättbyggnaden vid Frösö sjukhus.

Vid beräkning av medelsbehovet för utrustning av vissa statliga sinnessjukhus under budgetåret 1940/41 hade, framhåller medicinalstyrelsen vidare, styrelsen räknat med kostnader för inventarieutrustning av nya samlings-salar vid vissa sjukhus, bl. a. Frösö sjukhus. Vid behandlingen av anslagsfrågan anförde emellertid departementschefen, att med anskaffande av utrustning för dessa samlingssalar borde tills vidare anstå.

Medicinalstyrelsen säger sig finna angeläget, att medel nu ställas till förfogande för utrustning av centralköket och de nya avdelningarna vid Frösö sjukhus. Styrelsen förordar tillika, att, därest med hänsyn till rådande förhållanden så befunnes lämpligt, medel äskades även för utrustning av samlings-salen, vilken sedan länge stått färdig men icke kunnat tagas i bruk för avsett ändamål.

Då vissa mindre jämkningar i förslaget syntes kunna genomföras och då vidare viss inventarieanskaffning torde böra bestridas från omkostnadsstaten för statens sinnessjukhus, kunde enligt medicinalstyrelsens mening medelsbehovet, i vad avsåge Frösö sjukhus, kunna begränsas till (26,700 + 22,200 + 19,600 + 26,000) 94,500 kronor.

Departements-
chefen.

Förslag till plan för utrustning av Sidsjöns sjukhus har upprättats av sjukhuschefen och sysslomannen vid sjukhuset. Förslaget, vid vars upprättande samråd skett med medicinalstyrelsen och fängvårdsstyrelsens arbetskontor, har godkänts av sjukhusets direktion och av medicinalstyrelsen lämnats utan erinran. Kostnaderna för den i förslaget upptagna utrustningen hava beräknats till 1,225,000 kronor. Medel till ett belopp av 520,000 kronor finnas emellertid redan disponibla för ändamålet, varför det aktuella anslagsbehovet uppgår till 705,000 kronor. Då den föreliggande utrustningsplanen ej föranleder erinran från min sida, bör planen läggas till grund för anslagsäskandet för ifrågavarande ändamål.

Vad därefter angår frågan om anslag till viss utrustning vid Frösö sjukhus synes någon tvekan icke behöva råda om att medel böra anvisas för utrustning av centralköket och två patientavdelningar.

Den samlingssal, för vars utrustning medicinalstyrelsen föreslår anvisande av medel, har sedan länge stått färdig men på grund av avsaknaden av inventarier icke kunnat användas för sitt ändamål. Det uppskov med anskaffande av inventarier, som sålunda ägt rum, synes mig icke böra ytterligare förlängas, varför jag tillstyrker, att medel i detta sammanhang beräknas även för detta ändamål.

Medicinalstyrelsens beräkningar av medelsbehovet för inventarieanskaffningen till Frösö sjukhus synas mig kunna godtagas. Beloppet bör emellertid avrundas uppåt till 95,000 kronor.

Till utrustning av ifrågavarande båda sjukhus skulle således erfordras sammanlagt (705,000 + 95,000) 800,000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utrustning av nya sinnessjukhus* för budgetåret 1942/43
anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 800,000

[105.] 19. **Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	180,000	237,893
1940/41	205,000	261,883
1941/42	235,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	260,000	—

Enligt ett den 5 september och 24 oktober 1928 mellan Kungl. Maj:t och kronan å ena sidan samt Malmöhus läns landsting å andra sidan träffat avtal åligger det staten att till landstinget utbetala driftkostnadsersättning för å psykiatriska kliniken i Lund vårdade sjuka. Ersättningen skall för varje underhållsdag utgå med ett belopp motsvarande kostnaden per underhållsdag vid Lunds lasarett för det år, ersättningen avser, dock ej med högre belopp än som motsvarar medelkostnaden per dag för samtliga lasarett i riket, förhöjd med 20 %. Från det sålunda beräknade ersättningsbeloppet skola avräknas de vårdavgifter, som skola gäldas för på kliniken vårdade sjuka.

Avtalet gäller tillsvidare med en uppsägningstid av fem år, dock att avtalet skall äga giltighet under minst tjugu år från avtalstidens början. Önskar någondera parten ändring i avtalet, skola underhandlingar därom utan dröjsmål upptagas mellan parterna. Uppnås därvid enighet, skall den ändrade bestämmelsen, där ej annat överenskommes, omedelbart träda i tillämpning.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* — under hänvisning till att driftkostnaden vid Lunds lasarett ökats på grund av den allmänna prisstegringen och att någon sänkning av nämnda kostnad icke torde vara att förvänta under nästa budgetår — ansett anslaget för nämnda budgetår böra nära anslutas till belastningssiffran för budgetåret 1940/41 samt på grund därav föreslagit, att anslaget bestämmes till 260,000 kronor.

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund*
för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 260,000

[106.] 20. **Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1938/39	3,700,000	4,212,475
1939/40	4,200,000	4,729,823
1940/41	4,400,000	5,079,950
1941/42	5,000,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	5,500,000	—

Enligt medgivande av 1925 års riksdag (rd. skriv. nr 281) har Kungl. Maj:t den 18 december 1925 ingått avtal med envar av städerna Stockholm

och Göteborg rörande dessa städers övertagande av hela sin sinnessjukvård. Genom dessa avtal, vilka trädde i kraft den 1 januari 1926, hava städerna förbundit sig att för all framtid omhänderhava vården av sådana sinnessjuka, som hava hemortsrätt i nämnda städer, varvid dock vissa mindre kategorier sinnessjuka undantagits. För den sjukvård, som städerna sålunda skola ombesörja, erhålla dessa årligt bidrag av statsverket enligt i avtalen fixerade grunder dels för driftkostnad, dels för s. k. platskostnad. Beträffande den närmare innebörden av sagda avtal tillåter jag mig att hänvisa till den utförliga redogörelse, som lämnats i propositionen nr 150/1925. En kort sammanfattning återfinnes i 1928 års statsverksproposition (V s. 195—196).

Sedan 1927 års riksdag (rd. skriv. nr 267) bemyndigat Kungl. Maj:t att å statens vägnar ingå avtal med Malmö stad rörande stadens övertagande av hela sin sinnessjukvård, har dylikt avtal träffats den 9 september 1927. Detta avtal, som trädde i kraft den 1 januari 1928, ansluter sig i allt väsentligt till de med Stockholm och Göteborg ingångna avtalen.

Genom brev den 30 april 1927 och den 31 maj 1929 har Kungl. Maj:t fastställt vissa detaljbestämmelser beträffande statsbidragen i anslutning till de i avtalen meddelade föreskrifterna.

Förevarande anslag är avsett för bestridande av statens kostnader enligt avtalen. Under budgetåret 1942/43 skall statsbidrag utgå för kalenderåret 1942.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår och därvid anført bland annat:

Belastningen på förevarande anslag har under åren i allmänhet blivit större än vad som på förhand beräknats. Orsakerna till överbelastningen äro väsentligen att finna i dels oberäknat ökad beläggning av såväl statens som städernas sinnessjukhus, dels ock fortgående stegring av nettovårds-kostnaden på statens sinnessjukhus.

För att det belopp, vartill anslaget må upptagas i riksstaten för budgetåret 1942/43, skall i möjligaste mån motsvara anslagsbelastningen, har förut-satts, att den folkökning i nämnda städer, som kan hava uppkommit intill den 1 januari 1942, uppgår till cirka 10,000 personer, att antalet underhålls-dagar på statens sinnessjukhus på grund av ibruktagandet av omkring 140 nya vårdplatser stigit med omkring 51,000 samt att den på statsverket belöpande kostnaden för underhållsdag på statens sinnessjukhus — med hänsyn till fortgående prisstegring på olika förnödenheter — kommer att stegras från senast beräknade 3 kronor till 3 kronor 20 öre.

Med utgångspunkt från nämnda förutsättningar har det sammanlagda statsbidraget till ifrågavarande städers sinnessjukvård för budgetåret 1942/43 beräknats till 5,705,238 kronor.

I anslutning härtill må nämnas, att *medicinalstyrelsen* numera vidtagit förberedelser för upptagande av förhandlingar med representanter för ifråga-varande städer angående revision av på området gällande avtal, syftande till en begränsning av statens utgifter. Det synes ovisst, om något resultat därav skall inom så nära framtid kunna åvägabringas, att belastningen å anslaget under budgetåret 1942/43 kommer att påverkas. Med hänsyn till

de delvis osäkra förutsättningar, varifrån ovan omnämnda beräkningar utgått, torde anslaget höjning dock kunna begränsas till 500,000 kronor.

I anslutning härtill har medicinalstyrelsen hemställt, att förevarande anslag måtte för nästa budgetår upptagas till ett avrundat belopp av 5,500,000 kronor.

Förevarande anslag har under de senast förflutna budgetåren, trots vidtagna höjningar, varit avsevärt överbelastat. Enligt medicinalstyrelsens beräkning skulle jämväl under nästa budgetår en höjning av anslaget behöva äga rum. Storleken av denna höjning uppskattas av styrelsen till 500,000 kronor. Från de förutsättningar, på vilka denna beräkning bygger, synes någon större avvikelse icke med fog kunna göras. Jag utgår från att frågan, huruvida det är möjligt att genom revision av de med städerna Stockholm, Göteborg och Malmö ingångna avtalen rörande sinnessjukvården i dessa städer begränsa statens utgifter för hithörande ändamål, blir genom underhandlingar med respektive städer snarast möjligt klarlagd. Det låter sig emellertid icke göra att redan nu taga hänsyn härtill. Jag biträder därför medicinalstyrelsens förslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till sinnessjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 5,500,000

Departements-
chefen.

[107.] 21. **Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lättskötta sinnessjuka, reservationsanslag.**

[Kungörelse den 4 juni 1937 (nr 296).]

Statsbidrag utgår allenast till landsting eller stad, som ej deltagar i landsting och som ej heller genom särskilt avtal förbundit sig att omhänderhava sinnessjukvården för i staden hemortsberättigade sinnessjuka.

Statsbidrag utgår som regel med följande belopp, nämligen för nybyggnad med högst hälften av byggnadskostnaderna, dock högst 1,500 kronor per vårdplats, vid inköp av byggnad högst hälften av köpesumman och av kostnaderna för erforderliga om- och tillbyggnadsarbeten, dock högst 1,000 kronor per vårdplats, samt vid användande av i vederbörandes ägo befintlig, för annat ändamål uppförd eller inköpt byggnad högst hälften av kostnaderna för erforderliga om- och tillbyggnadsarbeten, dock högst 750 kronor per vårdplats. I intet fall må dock statsbidrag beviljas för flera vårdplatser än 1 per 1,000 invånare.

I skrivelse den 1 november 1941 har *medicinalstyrelsen* upplyst, att de ansökningar, som inneläge hos Kungl. Maj:t eller medicinalstyrelsen eller som, enligt från landstingen inhämtade uppgifter, vore att förvänta, avsåge utbekommande av statsbidrag till ett sammanlagt belopp av omkring 1,420,000 kronor. För tillgodoseende av dessa ansökningar vore ett belopp av omkring

210,000 kronor disponibelt. På grund av osäkerheten på byggnadsmarknaden och då det tidigare visat sig, att landstingen icke kunnat inrätta vårdplatser för lättskötta sinnessjuka i den takt landstingen på förhand beräknat, ansåge styrelsen ett belopp av 600,000 kronor vara tillfyllest för nästa budgetår.

Departements-
chefen.

Hittills har riksdagen för ifrågavarande ändamål anvisat sammanlagt 1,660,000 kronor. Härvid har medräknats det belopp å 300,000 kronor, vilket anvisades såsom beredskapsanslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41. Nämda anslag har genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 mars 1941 ställts till medicinalstyrelsens förfogande att disponeras jämlikt beslut, som meddelats eller komme att meddelas om bidrag till uppförande av vårdhem för lättskötta sinnessjuka. Hela anslaget åtgår emellertid ej för tillgodoseende av hittills meddelade sådana beslut. Då det är önskvärt, att beredskapsanslaget i fortsättningen skall få, oberoende av arbetslöshetssynpunkten, anlitas för utbetalning av bidrag, föreslår jag, att riksdagens medgivande härtill inhämtas.

Av de anvisade medlen har Kungl. Maj:t för olika ansökningar disponerat tillhoppa 1,520,206 kronor, därav emellertid ett belopp av 11,250 kronor icke kommer att tagas i anspråk. Man kan därför räkna med ett disponibelt belopp å anslaget av i runt tal 150,000 kronor.

De ansökningar om statsbidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lättskötta sinnessjuka, vilka för närvarande inneligga hos Kungl. Maj:t eller medicinalstyrelsen, avse ett sammanlagt statsbidragsbelopp av omkring 440,000 kronor. Enligt uppgifter från vederbörande landsting skulle härförutom föreligga planer på inrättande av vårdhem i sådan utsträckning, att härför skulle erfordras statsbidrag till ett belopp av omkring 800,000 kronor.

Vid beräkning av storleken av anslaget för här ifrågavarande ändamål under nästa budgetår finner jag mig med hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget böra utgå från att statsbidrag under budgetåret beviljas allenast till vårdhem i de delar av landet, varest vårdplatsbehovet är särskilt stort. Iakttages denna begränsning, torde man kunna räkna med att ett anslag å 500,000 kronor skall visa sig tillfyllest för att tillgodose medelsbehovet under nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget (B) till Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lättskötta sinnessjuka må under budgetåret 1942/43 tagas i anspråk oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättingarna;

dels ock till Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av vårdhem för lättskötta sinnessjuka för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av kronor 500,000

[108.] 22. Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40.....	450,000	441,397
1940/41.....	600,000	525,217
1941/42.....	700,000	—
1942/43 (förslag).....	700,000	—

[Kungörelse den 4 juni 1937 (nr 297), ändrad genom kungörelse nr 374/1941.]

Statsbidrag utgår i princip allenast till landsting eller stad, som ej deltagar i landsting och som ej heller genom särskilt avtal förbundit sig att omhändervha sinnessjukvården för i staden hemortsberättigade. Bidrag utgår med 1 krona 25 öre för dag och patient, på villkor att för patient, tillhörande det sjukvårdsområde, för vilket vårdhemmet är avsett, vårdavgift icke uttages med högre belopp än 75 öre för dag. Uppbär sådan patient folkpension, må dock, även om därigenom avgiften kommer att överstiga 75 öre för dag, såsom vårdavgift uttagas pensionsbeloppet efter avdrag av ett för pensionstagaren avsett belopp motsvarande vid oavkortad tilläggs-pension 5 kronor för månad och i andra fall ett i förhållande till pensionens storlek utmätt mindre belopp.

I skrivelse den 1 november 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Styrelsen upplyser däri, att från landstingen inhämtade uppgifter gäve vid handen, att huvudmännen för ifrågavarande anstalter räknade med ett stegrat vårdplatsantal, motsvarande ett sammanlagt driftbidrag under nästa budgetår av omkring 960,000 kronor. Jämväl styrelsen hölle före, att en icke obetydlig ökning av vårdplatsantalet kunde förväntas under budgetåret 1942/43. Styrelsen säger sig dock icke — bland annat med hänsyn till situationen på byggnadsmarknaden — räkna med att den verkliga ökningen av antalet vårdplatser bleve så stor som från landstingen preliminärt uppgivits. Enligt styrelsens uppfattning torde ifrågavarande anslag för nästa budgetår kunna begränsas till förslagsvis 800,000 kronor.

Förevarande anslag, vilket under budgetåret 1939/40 utgick med 450,000 kronor, höjdes för budgetåret 1940/41 till 600,000 kronor och för innevarande budgetår till 700,000 kronor. Belastningen å anslaget för budgetåret 1940/41 utgjorde omkring 525,000 kronor.

Departements-
chefen.

Den marginal, som föreligger mellan för närvarande utgående anslag och senast kända belastningssiffror, är sålunda förhållandevis stor. Enligt de från landstingen inkommande preliminära uppgifterna skulle det oaktat en avsevärd höjning av anslaget vara erforderlig. Dessa beräkningar grunda sig emellertid på ganska ovissa faktorer. Såsom av redogörelsen under nästföregående punkt framgår har jag vidare ansett mig böra reducera det av medicinalstyrelsen föreslagna beloppet av statsbidrag till inrättande av vårdhem för lättskötta sinnessjuka; styrelsens förslag innebar i sin tur en reducering av

det på grundval av landstingens preliminära uppgifter beräknade statsbidragsbeloppet. Jag anser på grund därav tillräcklig anledning ej föreligga att för nästa budgetår höja nu utgående belopp till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av vårdhem för lättskötta sinnessjuka*
för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 700,000

[109.] 23. **Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	80,200	78,390
1941/42	83,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	85,500	—

Den 5 maj 1939 har Kungl. Maj:t fastställt av riksdagen godkänd personalförteckning för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar, att gälla tills vidare från och med budgetåret 1939/40. Förteckningen finnes återgiven i statsliggaren för innevarande budgetår å s. 245.

Vidare har Kungl. Maj:t den 2 maj 1941 fastställt följande avlöningsstat för anstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 30,000
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t	» 1,200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 41,500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 10,300
Summa förslagsanslag kronor 83,000	

Skolöverstyrelsen har med utlåtande den 30 augusti 1941 överlämnat förslag av *anstaltsstyrelsen* beträffande medelsbehovet för nästa budgetår.

Anstaltsstyrelsen har därvid föreslagit, att posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän på grund av löneklassuppflyttningar höjes med ett belopp av 681 kronor.

I fråga om posten till arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, har ej förslagits någon förändring.

Posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har ansetts böra höjas med i runt tal 1,970 kronor. Av höjningen faller ett belopp av ungefär 500 kronor på löneklassuppflyttningar och ett lika stort belopp på kostnaden för anställande av tillfälligt biträde i köket. Sådan tillfällig hjälp hade tidigare bekostats från utspisningsanslaget, vilket emellertid ansetts mindre lämpligt på grund av den höjning av dagportionspriset, som föranledes därav. Förutom en mindre höjning av ersättningen till semestervikarier föranledes ökningen i övrigt å ifrågavarande anslagspost av beslut av anstaltsstyrelsen att höja löner till sömmerska och köksbiträden med tillhoppa 687 kronor för år räknat.

Till rörligt tillägg har räknats med ett med 700 kronor till 9,600 kronor sänkt belopp.

Såväl den pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen som inspektören för sinnesslövården hava lämnat anstaltsstyrelsens förslag utan erinran.

Skolöverstyrelsen anför, att under anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde böra upptagas av anstaltsstyrelsen under posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal beräknade vikariatsersättningar om tillhopa 147 kronor åt lärare och vårdare såsom vikarie för respektive föreståndare och arbetsledare, varför förstnämnda post syntes böra beräknas till $(30,681 + 147)$ 30,828 kronor eller avrundat till 30,800 kronor.

Posten till arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, uppskattar överstyrelsen till oförändrat belopp, 1,200 kronor.

I fråga om posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal anför överstyrelsen bland annat följande.

Höjningen av lönerna till sömmerska och köksbiträden grunda sig enligt under hand lämnad uppgift av anstaltens föreståndare på beslut av anstaltsstyrelsen att tilldela ifrågavarande personal »kristillägg» med 180 kronor för år. Vidare har för ett köksbiträde beräknats ålderstillägg med 120 kronor för år. Då överstyrelsen beslutat att från och med budgetåret 1941/42 höja kostersättningen för denna personal från 1 krona 50 öre med 30 öre till 1 krona 80 öre för dag torde merinkomsten för varje befattningshavare icke överstiga $(180 - 0:30 \times 365)$ 70 kronor 50 öre för år.

I detta sammanhang finner sig överstyrelsen böra framhålla, att styrelsen för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor i sina anslagsäskanden för budgetåret 1942/43 dels föreslagit, att lönerna för motsvarande personal vid denna anstalt skola höjas med mot den ökade kostersättningen svarande belopp, dels ock hemställt, att dessa befattningshavare måtte uppföras å stat och därigenom erhålla mera fasta bestämmelser angående avlöning, sjukledighetsersättning och annan ledighet.

Med anledning härav vill överstyrelsen som sin mening uttala, att frågan om ifrågavarande befattningshavares vid statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa löne- och anställningsförhållanden bör göras till föremål för utredning. Överstyrelsen vill till stöd härför framhålla, att en sådan utredning för närvarande pågår beträffande motsvarande befattningshavare vid blindanstalterna och dövstumskolorna. Därest icke en lönereglering för nu ifrågavarande befattningshavare vid statens uppfostringsanstalter för sinnesslöa anses kunna genomföras samtidigt som den ifrågasatta löneregleringen för motsvarande befattningshavare vid blindanstalterna och dövstumskolorna, vill överstyrelsen ifrågasätta, om icke resultatet av ovannämnda utredning beträffande sistnämnda personals löne- och anställningsförhållanden bör kunna läggas till grund för en lönereglering för nu ifrågavarande befattningshavare.

Med hänsyn till vad sålunda anförts och då den av anstaltsstyrelsen företagna löneförhöjningen icke torde medföra ett föregripande av ovan av överstyrelsen föreslagna utredning, får överstyrelsen, som icke — utöver vad ovan anförts beträffande posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän — har något att erinra mot anstaltsstyrelsens beräkning i övrigt av posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, tillstyrka, att posten upptages till $(43,474:05 - 147:75)$ 43,326 kronor 30 öre eller avrundat 43,300 kronor.

Posten till rörligt tillägg anser överstyrelsen med hänsyn till löneklass-uppflyttningar böra höjas med 200 kronor till 10,500 kronor.

Vid bifall till vad skolöverstyrelsen sålunda föreslagit, skulle anslaget till avlöningar vid ifrågavarande anstalt för nästa budgetår böra upptagas till (30,800 + 1,200 + 43,300 + 10,500) 85,800 kronor.

Departements-
chefen.

Skolöverstyrelsen har vid sin beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår utgått från att antalet ordinarie tjänstemän vid anstalten komme att bli oförändrat. Vid anmälan denna dag av 1939 års tjänsteförtecknings-sakkunnigas betänkande har emellertid chefen för finansdepartementet i fråga om statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar föreslagit överflyttning dels av räkenskapsföraren från lönegraden Eo 14 till kassör i lönegraden A 14, dels ock av föreståndaren från lönegraden Eo 23 till lönegraden A 22. Med beaktande såväl av detta förslag som av vad skolöverstyrelsen föreslagit torde anstaltens avlöningsanslag för nästa budgetår kunna beräknas i enlighet med följande.

Posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör uppräknas till 41,000 kronor.

Till arvode, bestämt av Kungl. Maj:t, kan räknas med oförändrat belopp, 1,200 kronor.

Vad angår posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal torde densamma kunna uppskattas till 32,800 kronor. Jag har härvid räknat med ett belopp av 500 kronor för anlitande av ett tillfälligt biträde i köket, varemot jag utgått från att utgiften för lön åt kontorsstäderskan liksom hittills bör bestridas från anstaltens omkostnadsanslag. Då sömmerske- och kökspersonalen, enligt vad jag under hand erfarit, helt nyanställts sedan anstaltsstyrelsens framställning ingavs, har för dess avlöande kunnat räknas med lägre belopp än vad anstaltsstyrelsen förutsatt. Vad angår den av skolöverstyrelsen framförda frågan om reglering av löne- och anställningsförhållandena för nämnda personal bör, innan detta spörsmål löses, det slutliga ställningstagandet till frågan om löne- och anställningsförhållandena för motsvarande personal vid blindanstalter och dövstumskolor avvaktas. På grund härav är jag icke för närvarande beredd att upptaga förstnämnda fråga till avgörande.

Slutligen bör till rörligt tillägg avses ett belopp av 10,500 kronor.

Till avlöningar vid anstalten skulle således enligt dessa beräkningar erfordras sammanlagt (41,000 + 1,200 + 32,800 + 10,500) 85,500 kronor.

De föreslagna förändringarna i fråga om räkenskapsföraren och föreståndaren påkalla jämväl vissa ändringar i anstaltens personalförteckning.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar:

Personalförteckning.

Befattning	Tjänstemän å ordinarie stat.	Lönegrad
1 föreståndare		A 22
1 lärare		A 19
1 lärarinna		A 18
1 kassör		A 14
3 arbetsledare		A 10
2 vårdare		A 8
1 husmoder.....		A 6;

dels godkänna följande avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> kronor	41,000
2. Arvode, bestämt av Kungl. Maj:t..... »	1,200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.. »	32,800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	10,500
Summa förslagsanslag kronor	85,500;

dels ock till Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar:
 Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av kronor 85,500

[110.] 24. Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar: Omkostnader, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	50,000	56,986
1940/41	67,000	79,554
1941/42	76,600	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	86,000	—

Den 2 maj 1941 har Kungl. Maj:t för tillämpning under innevarande budgetår fastställt omkostnadsstat för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	600
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1,000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	15,100
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	59,900
		Summa kronor 76,600

Omkostnadsstaten är i fullständigt skick intagen i innevarande års statsliggare s. 246.

Med skrivelse den 30 augusti 1941 har skolöverstyrelsen överlämnat förslag av *anstaltsstyrelsen* rörande beräkningen av anstaltens omkostnader för nästa

budgetår. Anstaltsstyrelsen har därvid föreslagit sänkning av posten sjukvård m. m. åt befattningshavare från 600 till 500 kronor. Däremot hava posterna reseersättningar och expenser föreslagits höjda, den förra med 200 kronor till 1,200 kronor och den senare med 1,100 kronor till 16,200 kronor (belastningssiffrorna för budgetåret 1940/41 utgöra i fråga om reseersättningar 1,304 kronor och beträffande expenser 18,583 kronor). De i posten övriga utgifter ingående delposterna inköp och underhåll av inventarier, undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmaterial ävensom elevbelöningar hava föreslagits upptagna till oförändrade belopp. Posten diverse omkostnader föreslås sänkt med 200 kronor till 4,800 kronor. I fråga om övriga delposter föreslås däremot höjning. För att nödvändiga reparationer å anstaltens byggnader skola kunna utföras föreslås sålunda, med hänsyn till stegrade materialpriser, höjning med 500 kronor av anslaget till underhåll av byggnader, vilket anslag därför upptagits till 2,500 kronor. Delposterna renhållning samt utspisning för personal föreslås höjda, den förra med 300 kronor till 2,500 kronor och den senare med 1,000 kronor till 4,500 kronor. Vid beräkningen av posten utspisning för elever har dagportionspriset, som tidigare uppskattats till en krona för elev, nu beräknats till en krona 20 öre för elev, vilket föranlett en höjning av posten med 6,000 kronor till 35,000 kronor. Beträffande posten beklädnad och sängkläder har styrelsen anfört, att under denna post tidigare upptagits kostnaderna för beklädnad till samma antal elever som antalet vårdplatser vid anstalten, och alltså utan medräknande av de elever, som på försök vistades utom anstalten, oaktat anstalten hade att sörja även för deras beklädnad och utrustning i övrigt. Då de försöksutskrivnas antal numera ökats och uppginge till ett trettiootal, ha utgifterna under denna post beräknats efter sammanlagda antalet elever eller 110, därvid för varje elev räknats med ett genomsnittligt årsbelopp av 130 kronor. I enlighet härmed hava utgifterna under ifrågavarande delpost beräknats till 14,300 kronor. Delposten hälso- och sjukvård har av anstaltsstyrelsen beräknats till 3,600 kronor, innebärande en ökning i jämförelse med innevarande budgetår med 900 kronor. Ökningen är föranledd av att sterilisering av utskrivna eller försöksutskrivna elever numera enligt föreskrift av medicinalstyrelsen skall äga rum i större omfattning än tidigare. Vad slutligen angår delposten utgifter för öppen vård har denna av anstaltsstyrelsen föreslagits höjd med 200 kronor till 1,200 kronor. Höjningen har motiverats med att antalet försöksutskrivna elever väntas stiga under nästa budgetår.

Enligt anstaltsstyrelsens förslag skulle sålunda anstaltens omkostnader böra uppskattas till sammanlagt 89,800 kronor.

Såväl *den pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen* som *inspektören för sinnesslövården* hava lämnat anstaltsstyrelsens förslag utan erinran.

Skolöverstyrelsen har i sin berörda skrivelse anfört, att dagportionspriset, som av anstaltsstyrelsen beräknats till 1 krona 20 öre för elev, enligt överstyrelsens mening i stället borde skattas till 1 krona 10 öre för elev, i följd varav delposten utspisning för elever av överstyrelsen beräknades till

ett avrundat belopp av 32,000 kronor mot av anstaltsstyrelsen föreslagna 35,000 kronor. I övrigt har överstyrelsen, med hänsyn till anstaltsstyrelsens motivering för de olika anslagsposterna, ansett sig icke kunna göra någon erinran mot förslaget.

Vid anmälan av förevarande punkt i statsverkspropositionen för innevarande budgetår anförde jag, att närmare erfarenhet syntes böra avvaktas rörande det ökade medelsbehov, som i skilda avseenden kunde följa av den då nyligen genomförda utvidgningen av anstaltens verksamhet. I anledning härav höjdes omkostnadsposterna för anstalten endast för vissa undantagsfall.

Departements-
chefen.

Storleken av den stegring av omkostnadsstaten, som anstaltens utvidgning medfört, kan nu bättre överblickas. Med hänsyn härtill och då inträffade prisstegringar utöva liknande inverkan på staten, synes flertalet av de av anstaltsstyrelsen föreslagna höjningarna icke kunna undvikas.

Jag biträder sålunda anstaltsstyrelsens förslag om höjning av posterna reseersättningar och expenser till respektive 1,200 och 16,200 kronor. Posten sjukvård m. m. åt befattningshavare torde i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag kunna bestämmas till 500 kronor.

Beträffande övriga utgifter torde delposten underhåll av byggnader böra upptagas till oförändrat belopp. Utgiftsökningen för utspisning för personal synes kunna begränsas till 500 kronor, och den härför avsedda delposten upptages därför till 4,000 kronor. I fråga om delposten utspisning för elever ansluter jag mig till skolöverstyrelsens förslag att beräkna dagportionspriset till 1 krona 10 öre för elev, i följd varav posten upptages till 32,000 kronor. Förslaget om sänkning av delposten diverse omkostnader torde vara föranlett av att städningskostnaderna, vilka för närvarande äro påförda nämnda post, av anstaltsstyrelsen påförts avlöningsanslaget. Då nämnda kostnader emellertid böra påföras samma post som förut, föreslås, att delposten diverse omkostnader bibehålles oförändrad. I övrigt biträder jag anstaltsstyrelsens förslag. Vid bifall till vad jag nu föreslagit skulle posten övriga utgifter för nästa budgetår komma att upptagas till (2,000 + 1,500 + 2,500 + 4,000 + 32,000 + 14,300 + 3,600 + 1,200 + 800 + 1,200 + 5,000) 68,100 kronor.

På grund av vad jag anført böra omkostnaderna vid anstalten för nästkommande budgetår beräknas på följande sätt:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	500
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	1,200
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	16,200
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	68,100
<u>Summa kronor</u>		<u>86,000</u>

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 86,000

[111.] 25. **Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar: Vissa byggnadsarbeten, reservationsanslag.** På förslag av Kungl. Maj:t i proposition den 3 mars 1938, nr 198, angående inrättande av en statens anstalt för själsligt abnorma manliga skyddshemselever m. m. anvisade riksdagen bland annat ett belopp å 520,000 kronor för utförande, i huvudsaklig överensstämmelse med ett i propositionen framlagt förslag, av erforderliga om- och nybyggnadsarbeten vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar å Salbohed. Förslaget upptog, bland annat, omändring för en beräknad kostnad av 15,000 kronor av köksbyggnaden till bostadshus. Genom beslut den 27 maj 1938 uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen för anstalten att i samråd med byggnadsstyrelsen verkställa överarbetning av det i propositionen avgivna förslaget till om- och nybyggnadsarbeten vid anstalten samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de ändringsförslag och tillägg, vartill uppdraget kunde föranleda. Sedan anstaltsstyrelsen i anledning härav — med överlämnande, bland annat, av en inom byggnadsstyrelsen upprättad promemoria — avgivit förslag i ämnet, förordnade Kungl. Maj:t genom brev den 24 mars 1939, att de föreslagna om- och nybyggnadsarbetena vid anstalten skulle komma till utförande i enlighet med det i berörda promemoria förordade förslaget. I nämnda promemoria föreslogs, bland annat, att köksbyggnaden ej skulle iordningställas till bostäder och att de därför beräknade kostnaderna i stället skulle upptagas för utvändiga arbeten.

I skrivelse den 9 oktober 1941 har *styrelsen för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar* anfört i huvudsak följande.

Det tidigare deklarerade behovet av bostadslägenheter för befattningshavare vid jordbruket föreligger alltså. Att bereda bostad åt ladugårdsförmannen är nu en trängande nödvändighet, under det att en andra lägenhet för tillfället icke är lika outhärlig. I samband med byggnadsarbetena, som verkställdes av byggnadsstyrelsen, blev det för omändring av köksbyggnaden till bostadslägenheter avsedda beloppet av Kungl. Maj:t anvisat för utförandet av utvändiga ledningar för vatten och avlopp. Fördenskull ser sig anstaltsstyrelsen nödsakad att hos Kungl. Maj:t hemställa om medel för uppförandet av ett bostadshus av i stort sett samma utförande som de vid anstalten senast uppförda om 2 rum och kök och av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknade till 18,000 kronor. För att kunna ytterligare uppskjuta uppförandet av ännu ett bostadshus föreslår dock styrelsen, att ritningen ändras därefter, att byggnaden därjämte kommer att inrymma ett enkelrum med egen ingång för ogift befattningshavare. Den merkostnad, som härigenom skulle uppstå, beräknar styrelsen kunna täckas genom att avyttra eller använda byggnadsmaterial ur den ifrågavarande gamla köksbyggnaden, vilken bör rivas.

I det överarbetade förslaget till de nu utförda byggnadsarbetena förekom även en verkstadsbyggnad. Vid de kostnadsberäkningar, som byggnadsstyrelsen verkställde, visade det sig dock, att kostnaderna för uppförandet av denna byggnad icke kunde inrymmas i den beviljade anslagssumman, varför styrelsen förklarade sig icke yrka på arbetets utförande i då förevarande sammanhang. Då vid en anstalt med jordbruk av Salboheds storleksordning en smidesverkstad är för att icke säga outhärlig dock ur besparingssynpunkt mycket värdefull, föreslår styrelsen uppförandet av en byggnad, som inrymmer en mindre smidesverkstad och därjämte garage. Den byggnad näm-

ligen, som tidigare använts som garage, är icke uppförd för detta ändamål och är dels så trång och dels så otillfredsställande ur brandskyddssynpunkt, att anstaltens lastbil ej kan förvaras där, utan har för denna måst anordnas ett provisoriskt regnskydd.

Vid 1939 års ekonomiska besiktning av byggnaderna vid anstalten föreslogs utbyggnad och reparation av denna s. k. garagebyggnad, ehuru anstaltsstyrelsen redan då ansåg, att på grund av det genomgående bristfälliga skick, vari byggnaden befann sig, en reparation icke var lönande. I årets besiktningssprotokoll, upprättat av länsarkitekten i Västerås, anföres beträffande samma byggnad: »Byggnaden befinner sig i ett mycket bristfälligt skick. Nedre delarna av ytterpanelen äro sålunda starkt angripna av fukt och röta, liksom även innerpanelen. Takstolarna äro även så skadade att det asfalt-pappbekläddda yttertaket nedsjunkit. Lämpligheten talar sålunda för en fullständigt ny garagebyggnad, tillfredsställande dessutom nutida krav ur eldfaresynpunkt.»

Enligt skrivelsen bilagt ritningsförslag är byggnaden avsedd att uppföras av tegel och inrymma såväl en smidesverkstad som ett garageutrymme för två bilar jämte ett rum för brandmotorspruta, brandredskap m. m. Byggnadsstyrelsens arbetschef vid anstalten, som uppgjort förslaget, kostnadsberäknar byggnaden till 14,000 kronor under förutsättning att begagnad material ur den rivna köksbyggnaden, såsom tegel och värmepanna, får komma till användning.

För ett genomförande av här gjorda byggnadsförslag skulle under sagda betingelser kostnaderna sålunda uppgå till $18,000 + 14,000 = 32,000$ kronor. Dock anser styrelsen det möjligt att till en del täcka dessa kostnader med överskottsmedel från det vid anstalten bedrivna jordbruket under sistförflutna och innevarande budgetår, uppskattningsvis cirka 10,000 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte dels medgiva att av överskottsmedel från jordbruket 10,000 kronor må få användas för ovanberörda ändamål, dels ock föreslå 1942 års riksdag att som bidrag till uppförandet av ett bostadshus och en garagebyggnad tillika innehållande smidesverkstad bevilja ett belopp av 22,000 kronor.

Över anstaltsstyrelsens framställning hava utlåtanden avgivits av skolöverstyrelsen och byggnadsstyrelsen.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt anstaltsstyrelsens förslag.

Byggnadsstyrelsen har anfört:

Det föreslagna bostadshuset är avsett att erhålla i stort sett samma utförande som de vid anstalten senast uppförda bostadshusen, vilka omfatta två rum och kök samt av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 18,000 kronor. Emellertid skall sådan ändring av ritningen till byggnaden vidtagas, att byggnaden därjämte kommer att inrymma ett enkelrum för ogift befattningshavare. Detta torde lämpligast ske genom att förlägga detta rum till byggnadens vind, i samband varmed yttertaket något höjes. Den härav betingade merkostnaden beräknar anstaltsstyrelsen kunna täckas genom att avyttra eller använda byggnadsmaterial från en befintlig gammal köksbyggnad, som bör rivas. Enligt byggnadsstyrelsens mening torde emellertid nämnda byggnadsmaterial icke kunna anses representera ett värde, som motsvarar berörda merkostnad. Denna kan beräknas uppgå till omkring 5,000 kronor, och synas därav endast omkring 2,000 kronor kunna täckas genom avyttring eller användning av ovannämnda byggnadsmaterial. Det överskjutande beloppet å 3,000 kronor bör alltså tilläggas ovan angivna kostnads-

summa å 18,000 kronor, och skulle alltså den sammanlagda nettokostnaden för en bostadsbyggnad av den av anstaltsstyrelsen förutsatta storleken komma att uppgå till 21,000 kronor.

Vad beträffar den byggnad, som är avsedd att inrymma smidesverkstad jämte garage, har byggnadsstyrelsen intet att erinra vare sig ifråga om byggnadens föreslagna utformning eller den för densamma beräknade kostnaden å 14,000 kronor.

Departements-
chefen.

Som redan framhållits upptog det förslag till vissa om- och nybyggnadsarbeten vid statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar å Salbohed, vilket förelades 1938 års riksdag, bland annat omändring av anstaltens köksbyggnad till bostadshus. Sagda omändringsarbeten kommo emellertid ej till utförande i samband med övriga byggnadsarbeten vid anstalten. Skälet här till var, att såväl byggnadsstyrelsen som anstaltens styrelse ifrågasatte lämpligheten av den föreslagna ändringen av köksbyggnaden och ansågo det ekonomiskt fördelaktigare att uppföra två nya bostadshus.

Anstaltsstyrelsen har nu gjort framställning om anvisande av medel för uppförande av ett av bostadshusen. Detta föreslås uppfört så, att det kommer att inrymma, förutom en lägenhet om två rum och kök, jämväl ett enkelrum för en ogift befattningshavare. Kostnaden har av byggnadsstyrelsen beräknats till 23,000 kronor, av vilket belopp 2,000 kronor anses kunna täckas genom avyttring eller användning av material från köksbyggnaden, vilken skulle rivas. Nettokostnaden uppskattas av byggnadsstyrelsen i enlighet härmed till 21,000 kronor.

Härjämte har anstaltsstyrelsen ansett erforderligt att vid anstalten uppföra en byggnad inrymmande en mindre smidesverkstad och garage för en beräknad kostnad av 14,000 kronor. Byggnadsstyrelsen har ej haft något att erinra mot utformningen av förslaget eller kostnadsberäkningen.

Sammanlagt skulle sålunda för uppförandet av nu nämnda byggnader erfordras (21,000 + 14,000) 35,000 kronor, av vilket belopp 10,000 kronor enligt anstaltsstyrelsens förslag skulle täckas av överskottsmedel från det vid anstalten bedrivna jordbruket.

Av vad anstaltsstyrelsen anfört framgår, att uppförandet av här ifrågasvarande byggnader icke bör uppskjutas. Mot de framlagda förslagen till arbetenas utförande samt byggnadsstyrelsens beräkning av kostnaderna för densamma har jag intet att erinra. Anstaltsstyrelsens förslag att viss del av kostnaderna skulle täckas av överskottsmedel från anstaltens jordbruk anser jag mig emellertid ej kunna biträda. Medel till bestridande av kostnaderna i deras helhet torde sålunda böra anvisas såsom särskilt reservationsanslag under rubriken Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar: Vissa byggnadsarbeten.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar: Vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 35,000

[112.] 26. Staten uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor: Avlöningar, förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	45,000	42,130
1941/42	44,400	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	46,900	—

Den 5 maj 1939 har Kungl. Maj:t fastställt av riksdagen godkänd personalförteckning för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40. Förteckningen finnes intagen å s. 246 i statsliggaren för innevarande budgetår.

Den 2 maj 1941 har Kungl. Maj:t fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för anstalten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 16,500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 1,500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 22,600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3,800
Summa förslagsanslag	kronor 44,400

Skolöverstyrelsen har med skrivelse den 30 augusti 1941 överlämnat förslag av *anstaltsstyrelsen* rörande medelsbehovet för nästa budgetår.

Anstaltsstyrelsen har därvid beräknat posten avlöningar till ordinarie tjänstemän till 17,200 kronor innebärande en av löneklassuppflyttningar orsakad förhöjning med 700 kronor i jämförelse med för innevarande budgetår anvisat belopp.

I fråga om posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, vilken föreslagits höjd med 1,100 kronor till 23,700 kronor, har anstaltsstyrelsen meddelat, att en uppräknig av posten föranletts — förutom av löneklassuppflyttningar — av styrelsens beslut om höjning av lönerna för de befattningshavare, vilkas löneförmåner bestämmas av styrelsen, med belopp motsvarande av skolöverstyrelsen beslutad ökning av kostersättningen. Anstaltsstyrelsen har vidare hemställt, att nämnda befattningshavare — den s. k. extrapersonalen — måtte uppföras å anstaltens avlöningsstat. Befattningshavarna skulle därigenom erhålla mera fasta bestämmelser angående avlöning, ledighet och sjukledighetsersättning. Därjämte framhålles som ett önskemål från styrelsens sida att extra ordinarie ämneslärarinnebefattningen vid anstalten uppföres å ordinarie stat. Övriga anslagsposter föreslås bära upptagas med oförändrade belopp.

Såväl den *pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen* som *inspektören för sinnesslövärdar* hava lämnat anstaltsstyrelsens förslag utan erinran.

Skolöverstyrelsen har beträffande anstaltsstyrelsens framställning om uppförande på stat av de befattningshavare, vilkas löner nu bestämmas av anstaltens styrelse, hänvisat till vad överstyrelsen i denna fråga anfört i samband med behandlingen av avlöningsanslaget för statens anstalt för sinnesslöa gossar. Anstaltsstyrelsens hemställan rörande extra ordinarie ämneslärarinnebefattningen anser sig överstyrelsen med hänsyn till rådande statsfinansiella läge icke för närvarande kunna tillstyrka.

I fråga om posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän har överstyrelsen framhållit, att i anstaltsstyrelsens förslag upptagits, förutom löner till föreståndarinna och två ordinarie lärarinnor å tillhopa 16,567 kronor, jämväl vissa vikariatsersättningar. Lönerna till nämnda tre befattningshavare vore för budgetåret 1941/42 beräknade till 15,806 kronor. Højningen vore föranledd av löneklassuppflyttningar. Då icke-ordinarie befattningshavare torde komma att förordnas till vikarier, anser överstyrelsen, att — enligt nu gällande grunder för avlöningsstaternas uppställning — vikariatsersättningarna, vilka beräknats till sammanlagt 632 kronor, böra belasta posten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Överstyrelsen har därför ansett posten till avlöningar till ordinarie tjänstemän böra upptagas till i runt tal 16,600 kronor.

Från posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, vilken för innevarande budgetår upptagits med 22,600 kronor, har överstyrelsen ansett böra bestridas förenämnda ersättningar till vikarier för ordinarie tjänstemän. Överstyrelsen har vidare uttalat, att medel för täckande av den av anstaltsstyrelsen beslutade højningen av lönerna till de befattningshavare, vilkas löner bestämmas av styrelsen, böra anvisas under ifrågavarande post. Sagda højning beräknar överstyrelsen till 766 kronor. Slutligen har överstyrelsen till vikariatsersättningar beräknat ett med 300 kronor till 1,000 kronor förhöjt belopp. Posten har i enlighet härmed upptagits till (22,600 + 632 + 766 + 300) 24,298 kronor eller avrundat till 24,300 kronor.

Då posterna arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, samt rörligt tillägg av överstyrelsen föreslagits böra upptagas med oförändrade belopp, skulle till avlöningar vid anstalten för nästa budgetår böra anvisas (16,600 + 1,500 + 24,300 + 3,800) 46,200 kronor.

Departements-
chefen.

Vad först angår anstaltsstyrelsens framställning om reglering av löne- och anställningsförhållandena för de befattningshavare, vilkas löner nu bestämmas av anstaltens styrelse, är jag, såsom jag vid behandlingen av avlöningsanslaget till statens uppfostningsanstalt för sinnesslöa gossar anfört, för närvarande icke beredd att upptaga denna fråga till avgörande.

I likhet med skolöverstyrelsen anser jag prövningen av frågan om uppförandet å ordinarie stat av extra ordinarie ämneslärarinnan vid anstalten böra tills vidare bero. Ej heller i övrigt påkallas någon förändring i gällande personalorganisation.

Överstyrelsens beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår anser jag mig i stort sett kunna godtaga. Posten avlöningar till övrig icke-ordinarie

personal anser jag dock böra höjas till 25,000 kronor för att bereda befattningshavare, vilkas löner bestridas från denna post, möjlighet att efter anstaltsstyrelsens beprövande erhålla viss kompensation för de stegrade levnadskostnaderna.

Anslaget bör i enlighet härmed upptagas till (16,600 + 1,500 + 25,000 + 3,800) 46,900 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 16,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Majt.....	» 1,500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 25,000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 3,800
Summa förslagsanslag kronor 46,900;	

dels ock till Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 46,900

[113.] 27. **Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	23,700	23,900
1940/41	22,300	25,211
1941/42	30,300	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	32,800	—

Den 2 maj 1941 har Kungl. Maj:t för tillämpning under budgetåret 1941/42 fastställt omkostnadsstat för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor, upptagande följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor 300
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	» 100
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 5,100
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	» 24,800
Summa kronor 30,300	

Omkostnadsstaten är i fullständigt skick intagen i innevarande års statsliggare s. 247.

Med skrivelse den 30 augusti 1941 har skolöverstyrelsen överlämnat *anstaltsstyrelsens* beräkningar rörande anstaltens omkostnader för nästa budgetår.

Härvid har anstaltsstyrelsen till sjukvård m. m. åt befattningshavare räknat med oförändrat belopp, 300 kronor. Till reseersättningar hava beräknats 200 kronor, innebärande att nuvarande anslag, vilket enligt anstaltsstyrelsen varit otillräckligt för att vederbörande vid anordnad tjänsteresa skulle kunna utfå reglementsenlig reseersättning, höjts med 100 kronor. Posten expenser har i jämförelse med innevarande budgetår höjts med 1,200 kronor på grund av stegrade kostnader för bränsle och övriga expenser. Av höjningen belöper 900 kronor å delposten bränsle, lyse och vatten samt 300 kronor å övriga expenser. Till övriga utgifter har styrelsen hemställt om ett belopp av sammanlagt 26,795 kronor. Den bland övriga utgifter i nuvarande omkostnadsstat upptagna delposten underhåll av byggnader har utgått, enär byggnadsstyrelsen numera övertagit underhåll och tillsyn av anstaltens byggnader. Till inköp och underhåll av inventarier beräknar styrelsen en höjning med 1,000 kronor till 1,500 kronor bliva erforderlig. Höjningen motiveras, förutom med de stegrade materialpriserna, därmed att anstalten förut haft otillräckliga medel för nöjaktigt underhåll av inventarier och för nyanskaffningar. Med framhållande att elevantalet ökat under de senaste åren och att priserna stigit föreslår styrelsen, att anslaget till beklädnad och sängkläder höjes från 1,300 till 2,000 kronor. Beträffande posten utspisning för personal anför styrelsen, att anslag för ändamålet beräknats endast för extrapersonalen, vilken åtnjöte fri kost, men att om anslag för ändamålet bör upptagas detta enligt styrelsens mening bör beräknas för all personal. Med hänsyn härtill har styrelsen upptagit posten till 7,000 kronor mot i innevarande budgetårs stat 3,000 kronor. Vid beräkning av posten utspisning för elever har styrelsen uppskattat kostnaden för dag och elev till 75 öre, vilket medfört en uppräknig av anslaget från 9,500 till 12,045 kronor. På grund av fördyrade omkostnader samt utökning av undervisningsavdelningen ävensom för att konfirmationsundervisning skall kunna anordnas har anslaget under delposten undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel föreslagits höjt från 300 till 400 kronor. Under hänvisning till att omkostnadsstaten för statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa gossar upptoge en delpost, benämnd utgifter för öppen vård, har styrelsen i förevarande stat upptagit ettlikartat anslag till ett belopp av 300 kronor. Delposten diverse omkostnader har på grund av stegrade varupriser föreslagits höjd med 350 kronor till 750 kronor. Övriga delposter — till renhållning, hälso- och sjukvård samt elevbelöningar — hava bibehållits oförändrade och böra således enligt förslaget uppskattas till respektive 1,700, 700 och 400 kronor.

Den pedagogiske inspektören för sinnesslöundervisningen och inspektören för sinnesslövärden hava lämnat anstaltsstyrelsens förslag utan erinran.

Skolöverstyrelsen har anført, att anstaltsstyrelsens förslag syntes överstyrelsen väl motiverat. Nödvändigheten att i rådande tidsläge iakttaga största möjliga sparsamhet tvingade dock överstyrelsen att föreslå, att delposterna övriga expenser, inköp och underhåll av inventarier samt diverse omkostnader i jämförelse med anstaltsstyrelsens förslag nedsattes till respektive

650, 1,000 och 600 kronor. Till närmare motivering av de olika anslagsposterna anför överstyrelsen vidare, bland annat. Vid beräkning av dagportionspriset för elev kunde anstalten, som vore belägen å D-ort, närmast jämföras med den å C-ort belägna hantverksskolan i Växjö för blinda kvinnor. För denna beräknades dagportionspriset under innevarande budgetår till 85 öre. Att under sådana förhållanden sänka det av anstaltsstyrelsen föreslagna beloppet torde icke kunna ifrågasättas, men torde posten i och för avrundning böra bestämmas till 12,050 kronor. Det av anstaltsstyrelsen föreslagna beloppet för beklädnad och sängkläder motsvarade 45 kronor 45 öre för elev. Då samma post vid andra anstalter beräknats till avsevärt högre belopp, ansåge sig överstyrelsen icke kunna ifrågasätta någon sänkning av denna delpost. Till undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel anslogos, för budgetåret 1939/40, då 12 elever undervisades i den teoretiska avdelningen, 500 kronor, för budgetåret 1940/41 med 15 elever 300 kronor samt för innevarande budgetår med 18 à 20 elever likaledes 300 kronor. Konfirmationsundervisningen beräknades av föreståndarinnan för anstalten draga en kostnad av 200 kronor. Med hänsyn härtill ansåge sig överstyrelsen icke kunna motsätta sig den föreslagna höjningen med 100 kronor.

I anslutning till vad överstyrelsen sålunda anført skulle ifrågavarande omkostnader kunna beräknas till sammanlagt 32,800 kronor.

I fråga om anslagsposterna för sjukvård m. m. åt befattningshavare, reseersättningar samt expenser tillstyrker jag anstaltsstyrelsens förslag med den av skolöverstyrelsen beträffande delposten övriga expenser förordade sänkningen. Jag beräknar sålunda till sjukvård m. m. åt befattningshavare 300 kronor, till reseersättningar 200 kronor samt till expenser 6,150 kronor, därav till bränsle, lyse och vatten, 5,500 kronor och till övriga expenser 650 kronor.

Departements-
chefen.

Beträffande anslagsposten till övriga utgifter utgår av skäl, som anstaltsstyrelsen uppgivit, den därunder hörande delposten underhåll av byggnader, vilken för innevarande budgetår beräknats till 7,000 kronor. En höjning av delposten inköp och underhåll av inventarier är av behovet påkallad, men torde höjningen, såsom skolöverstyrelsen anført, kunna begränsas till 500 kronor. Delposten utspisning för personal bör, såsom anstaltsstyrelsen anført, beräknas ej blott för extra personal, och utgiftsposten, vilken å riksstatens inkomstsida motsvaras av de ersättningar, som erläggas för åtnjuten kost, bör därför upptagas till 7,000 kronor. I fråga om delposterna utspisning för elever, beklädnad och sängkläder, undervisning samt kostnader för idrotts- och lekmateriel, utgifter för öppen vård ävensom diverse omkostnader biträder jag, under hänvisning till vad anstaltsstyrelsen och skolöverstyrelsen anført, de av överstyrelsen gjorda anslagsberäkningarna. Övriga delposter upptagas med oförändrade belopp. Vid bifall till vad jag nu föreslagit skulle anslagsposten övriga utgifter, som i gällande stat är beräknad till 24,800 kronor, upptagas till (24,800 — 7,000 + 500 + 4,000 + 2,550 + 700 + 100 + 300 + 200) 26,150 kronor.

I enlighet med vad sålunda föreslagits böra anstaltens omkostnader för nästa budgetår beräknas på följande sätt:

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare, <i>förslagsvis</i>	kronor	300
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	200
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	6,150
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	26,150
Summa kronor		32,800

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens uppfostringsanstalt för sinnesslöa flickor: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 32,800

[114.] 28. **Bidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa, *förslagsanslag*.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	1,125,000	1,239,467
1940/41	1,175,000	1,281,584
1941/42	1,250,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	1,640,000	—

[Kungörelse den 19 maj 1933 (nr 236).]

Statsbidrag till anstalt för vård av obildbara sinnesslöa utgår halvårsvis i efterskott och utgör högst 180 kronor för envar av det antal obildbara sinnesslöa, som i medeltal för dag under det gångna halvåret vårdats på anstalten. I fråga om enskild anstalt utgår statsbidrag icke för sinnesslö, för vilken av anstalten under halvåret tillämpad vårdavgift överstigit belopp, som medicinalstyrelsen i sådant avseende fastställt.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anslag för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår. Styrelsen har därvid till en början framhållit att, såsom av belastningen för budgetåret 1940/41 framginge, anslaget för nämnda budgetår varit otillräckligt. Då vårdplatsantalet efter den 1 juli 1941 stigit med ytterligare omkring 100, skulle vid oförändrade statsbidragsgrunder anslagsbehovet för nästa budgetår kunna beräknas till i avrundat belopp 1,315,000 kronor.

De nuvarande statsbidragsgrunderna böra emellertid enligt medicinalstyrelsens mening i visst avseende ändras, i vilken händelse ökat anslagsbehov uppkommer. Härom anför styrelsen:

Den allmänna prisstegringen har vållat en avsevärd ökning av anstaltens driftkostnader. Dessa uppgingo för år 1939 i genomsnitt till 1,160 kronor per patient å de enskilda anstalterna och 1,289 kronor å de kommunala. Motsvarande siffror för år 1940 utgjorde 1,260 och 1,409 kronor. Då statsbidraget är maximerat till 360 kronor per år och patient, har en viss kompenstation för de ökade driftkostnaderna måst beredas de enskilda anstalterna i form av höjda vårdavgifter för de intagna. För närvarande utgår i genomsnitt en vårdavgift av 900 kronor per patient och år å dessa anstalter. En ytterligare

höjning av vårdavgiften vid de enskilda anstalterna torde på grund av den fortsatta prisstegringen icke kunna undvikas, därest icke i stället en ökning av statsbidraget äger rum. En dylik ökning synes ock motiverad med utgångspunkt från den tidigare förutsatta proportionen mellan statsbidraget och den sammanlagda vårdkostnaden, innebärande att statsbidraget skulle täcka $\frac{1}{3}$ av vårdkostnaden. Tages därvid även hänsyn till de kommunala anstalterna, torde maximibeloppet för statsbidraget till hithörande anstalter böra höjas till förslagsvis 225 kronor för halvår och intagen. Med en sådan ändring av gällande kungörelse skulle medelsbehovet för budgetåret 1942/43 kunna uppskattas till $\frac{(1,315,000 \times 450)}{360}$ 1,643,750, eller avrundat till 1,640,000 kronor.

Medicinalstyrelsen föreslår i anslutning härtill dels höjning av maximibeloppet för statsbidrag till ifrågakommande anstalter, dels ock höjning av anslaget för nästa budgetår till 1,640,000 kronor.

I ärendet har *statskontoret* den 24 september 1941 avgivit utlåtande.

Statskontoret finner sig med hänsyn till det ansträngda statsfinansiella läge, som föreläge, icke kunna förorda medicinalstyrelsens förslag om ändring av statsbidragsgrunderna för ifrågakommande anstalter. Skulle emellertid framställningen härom tillmötesgå, anser statskontoret det dock ej motiverat, att understöd till anstalterna, såsom medicinalstyrelsen föreslagit, bestämmes att utgå med 225 kronor per patient och halvår. Man bör nämligen, framhåller statskontoret, beakta, dels att de nuvarande grunderna för statsbidragets beräkning fastställes år 1924 och omprövats av 1932 års riksdag utan att därvid ändring i desamma ansetts böra ifrågakomma, dels ock att den allmänna prisnivån år 1924 var högre och år 1932 endast obetydligt lägre än prisnivån år 1939. Statsbidraget borde därför icke höjas i vidare mån än som betingades av driftkostnadernas stegring under år 1940 i jämförelse med år 1939. Dessa kostnader hade år 1939 utgjort för patient å enskild anstalt 1,160 kronor och för patient å kommunal anstalt 1,289 kronor samt år 1940 respektive 1,260 och 1,409 kronor. Beaktades vad chefen för socialdepartementet år 1933 uttalat om proportionen mellan statsunderstöd och vårdkostnad — nämligen att vid avvägning av förhållandet mellan statsbidrag och vårdavgift en tredjedel av driftkostnaderna syntes böra vara vägledande såsom norm för statsbidragets storlek — borde därför höjningen av statsbidraget begränsas till högst 20 kronor per patient och halvår. Därest framställningen funnes böra vinna tillmötesgående, förordade statskontoret därför, att statsunderstödet bestämdes att utgå med högst 200 kronor för envar av det antal sinnesslöa, som i medeltal för dag vårdats å sinnesslöanstalt under närmast förflutna kalenderhalvår. Vid bifall härtill skulle anslaget, med hänsyn jämväl till vårdplatsantalets ökning, böra uppföras med i runt tal 1,450,000 kronor.

Svenska landstingsförbundet, som, efter det statskontorets utlåtande avgivits, beretts tillfälle inkomma med yttrande i ärendet, har i skrivelse den 4 november 1941, vilken jämväl innefattade remissvar i anledning av uppkomna likartade frågor beträffande dels anstalter för bildbara sinnesslöa,

som icke äro fallandesjuka, dels ock epileptikeranstalter, inledningsvis framhållit, att motiven för höjning av de statliga bidragen till sinnesslö- och epileptikeranstalter med samma styrka gjorde sig gällande även i fråga om övriga av staten understödda grenar av sjukvården. Därest kostnaderna för driften av de statsunderstödda sjukvårdsanstalterna fortsatte att stiga, vore det enligt förbundets mening nödvändigt, att frågan om de statliga bidragsgrunderna upptoges till omprövning. Beträffande sinnesslö- och epileptikeranstalterna talade skäl för att en förhöjning av statsbidragen snarast komme till stånd. Vad först anginge de enskilda anstalterna komme nämligen den ytterligare höjning av vårdavgifterna, som bleve nödvändig, därest statsbidraget förbleve oförändrat, att föranleda, att fattigvården i ökad omfattning måste träda hjälpende emellan. Det bleve i så fall landstingen, som i sista hand finge svara för hithörande kostnader. Ett bibehållande av nuvarande statsbidrag komme sålunda att medföra dels en utökning av fattigvårdsklientelet, dels ock en stegring av landstingens fattigvårdsutgifter. En höjning av statsbidraget kunde dock icke inskränkas till de enskilda anstalterna, då det icke kunde vara riktigt, att den mera kvalificerade och därmed även kostsammare vård, som landstingsanstalterna lämnade, skulle i statsbidragshänseende sättas i en lägre klass. Efter att hava erinrat om de olika ståndpunkter, som i ärendet intagits av medicinalstyrelsen och statskontoret, påpekar förbundet, att det statsbidrag, som beviljades för budgetåret 1942/43, vore avsett för anstalternas driftkostnader under år 1941 och att en ej oväsentlig ökning av anstalternas driftkostnader under nämnda år kunde motses. Därtill bidroge i första hand ökade värme- och utspisningskostnader. Även personalkostnaderna hade stegrats på grund av att kristillägg i huvudsaklig överensstämmelse med de statliga grunderna införts. Det vore visserligen omöjligt att exakt beräkna driftkostnaderna för år 1941, men en viss ledning för bedömande av den under år 1941 inträffade kostnadsstegringen kunde dock erhållas genom en jämförelse mellan anstalternas stater för åren 1940 och 1941. Det visade sig därvid, att staterna för år 1941 i genomsnitt räknade med 10 à 12 procent högre kostnader än för år 1940. Då statskontoret ansett en förhöjning av ett bidragsbelopp om 180 kronor till 200 kronor motiverad med hänsyn till 1940 års verkliga utgifter, skulle man med en ytterligare förhöjning med 10 à 12 procent för år 1941 komma fram till ungefär samma statsbidragsbelopp, som föreslagits av medicinalstyrelsen. Förbundet hemställde därför, att statsbidragen till sinnesslö- och epileptikeranstalterna måtte höjas i enlighet med medicinalstyrelsens förslag.

Departements-
chefen.

Enligt gällande grunder utgår statsbidrag till anstalt för obildbara sinnesslöa halvårsvis med högst 180 kronor för envar av det antal obildbara sinnesslöa, som i medeltal för dag under nästföregående halvår vårdats å anstalten.

I samband med fastställandet av storleken av bidragsbeloppet framhöll 1924 års riksdag såsom ur alla synpunkter önskvärt, att bidragsbeloppen icke gång efter annan ändrades. De år 1924 fastställda bidragen ha ock allt

sedan dess bibehållits oförändrade, oaktat prisnivån under tiden undergått förskjutningar i båda riktningarna. En nödvändig följd härav har varit, att relationen mellan statsbidraget och driftkostnaderna växlat, allt eftersom de senare på grund av prisnivåförändringarna stigit eller sjunkit. Ehuru det framhållits såsom önskvärt, att statsbidraget hölles vid en tredjedel av driftkostnaderna, har därför detta önskemål kunnat förverkligas allenast om man i fråga om driftkostnaderna räknat med genomsnittet under en längre tid.

Inträffa kraftigare förskjutningar i prisnivån och därmed i relationen mellan statsbidrag och driftkostnader, bör emellertid frågan om ändring av statsbidragets storlek upptagas till övervägande. Vid bedömande med utgångspunkt härifrån av läget i förevarande fall kan jag icke underlåta att taga hänsyn till att driftkostnaderna med stor sannolikhet kunna antagas hava ytterligare stigit under år 1941. Vid sådant förhållande och då det icke synes mig försvarligt att reellt sett i väsentlig grad försvaga den statliga insatsen på detta område, vill jag föreslå en höjning av statsbidraget. I överensstämmelse med vad jag i det föregående anført bör denna höjning, såsom statskontoret förordat, ske allenast i förhållande till den kostnadsstegring, som skett efter 1939. Då prisnivån emellertid ytterligare stigit sedan år 1940 och då vägledning icke saknas för bedömande av stegringens storlek, bör man — bland annat med hänsyn till den förut antydda önskvärdheten av att statsbidragsgrunderna ej alltför ofta undergå ändring — i detta sammanhang taga hänsyn jämväl till kostnadsstegringen under år 1941. Sker så synes mig medicinalstyrelsens från andra utgångspunkter framlagda förslag väl avpassat även för det fall att den av mig i det föregående förordade beräkningsgrunden följes. Jag föreslår därför en höjning av statsbidraget till 225 kronor för halvår och vårdad.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig förordad ändring i grunderna för statsbidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa, att tillämpas från och med den 1 juli 1942;

dels ock till *Bidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,640,000

[115.] 29. **Bidrag till anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallande-sjuka, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	1,090,000	1,174,954
1940/41	1,150,000	1,234,473
1941/42	1,175,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	1,600,000	—

[Kungörelse den 19 maj 1933 (nr 237), ändrad genom kungörelse nr 381/1940.]

Statsbidrag utgår till kommunal anstalt med *dels* 180 kronor för vart och ett av det antal barn, som i medeltal för dag under halvåret å uppfostringsanstalt för sinnesslöa barn eller på dess bekostnad åtnjutit underhåll, *dels* 90 kronor för vart och ett av det antal andra i anstalten intagna barn, som i medeltal för dag under halvåret deltagit i undervisningen, *dels* ock 135 kronor för var och en av det antal patienter, som i medeltal för dag under halvåret varit intaget å arbetshem för sinnesslöa. Till enskild anstalt utgår statsbidrag med *högst* nu angivna belopp. Till arbetshem, som anordnar kontrollerad familjevård för sinnesslöa, utgår statsbidraget med belopp, motsvarande arbetshemmets kostnad för sålunda under halvåret utackorderade, dock *högst* 90 kronor för envar av medeltalet utackorderade under halvåret. Medicinalstyrelsen fastställer vårdavgiften för patienterna å de enskilda anstalterna.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anslag för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår. Styrelsen har därvid framhållit, att med ledning av senaste belastningssiffran och under hänsynstagande till att antalet vårdplatser kunde beräknas öka med omkring 50, anslagsbehovet vid oförändrade statsbidragsgrunder av styrelsen beräknades till 1,250,000 kronor.

Medicinalstyrelsen föreslår emellertid ändring av grunderna för nu ifrågavarande statsbidrag och anför härom:

Emellertid föreligger beträffande dessa anstalter enahanda motiv för en höjning av statsbidragens maximibelopp som beträffande anstalterna för obildbara sinnesslöa. Då den inträdda driftkostnadsökningen är av motsvarande storlek som vid sistnämnda anstalter, synas statsbidragen till anstalterna för bildbara sinnesslöa böra höjas till för halvår räknat 225 kronor för skolelev, som varit intagen å anstalten eller på dess bekostnad åtnjutit underhåll, 112 kronor 50 öre för annan skolelev samt 175 kronor för arbetshemselev. Enär ungefär hälften av utgående statsbidrag kan beräknas hänföra sig till uppfostringsanstalter och hälften till arbetshem, skulle med nu ifrågasatt ändring av gällande kungörelse anslagsbehovet för budgetåret 1942/43 enligt inom medicinalstyrelsen verkställda beräkningar uppgå till i runt tal 1,600,000 kronor.

Statsbidraget till i familjevård utackorderad har hittills i regel visat sig fullt tillräckligt, varför någon höjning av detsamma för närvarande icke torde behöva ifrågakomma.

Medicinalstyrelsen föreslår i anslutning härtill dels höjning av maximibeloppen av statsbidrag i enlighet med vad styrelsen, såsom av det föregående framgår, förordnat, dels ock höjning av anslaget för nästa budgetår till 1,600,000 kronor.

I ärendet har *statskontoret* den 24 september 1941 avgivit utlåtande. Statskontoret har därvid, under åberopande av sitt remissyttrande beträffande anslaget till anstalter för obildbara sinnesslöa, i första hand förklarat sig icke kunna tillstyrka annan höjning av statsbidraget än den, som betingades av ökning av vårdplatsantalet. I andra hand föreslås, att statsunderstödet bestämmas att — räknat per vårdad person och halvår — utgå för interna elever med *högst* 200 kronor, för externa elever med *högst* 100 kronor och för patienter å arbetshem med *högst* 150 kronor. Storleken av statsbidraget för sådant fall beräknas av statskontoret till 1,375,000 kronor.

Jämväl *svenska landstingsförbundet* har avgivit yttrande i ärendet. Beträffande innehållet härav hänvisas till den under nästföregående punkt lämnade redogörelsen.

Den av medicinalstyrelsen väckta frågan om ändring i statsbidragsgrunderna beträffande nu ifrågavarande anstalter bör bli va föremål för likartad bedömning som motsvarande fråga beträffande anstalterna för obildbara sinnesslöa. Jag vill därför hänvisa till vad jag under nästföregående punkt an- fört i fråga om statsbidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa. Därav torde framgå, att jag föreslår, att statsbidrag skall utgå med de belopp medicinal- styrelsen föreslagit, men att detta förslag är grundat på delvis andra skäl än dem som varit bestämmande för medicinalstyrelsen. Jämväl i nu före- varande fall vill jag — under hänvisning till vad jag i samband med bedö- mandet av anslaget till anstalter för obildbara sinnesslöa yttrat — tillstyrka medicinalstyrelsens förslag.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig förordad ändring i grunderna för stats- bidrag till anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fal- landesjuka, att tillämpas från och med den 1 juli 1942;

dels ock till *Bidrag till anstalter för bildbara sinnesslöa, som icke äro fallandesjuka*, för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslags- anslag* av..... kronor 1,600,000

Departements-
chefen.

[116.] 30. **Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	352,000	349,627
1941/42	370,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	370,200	—

Den 30 juni 1939 har Kungl Maj:t fastställt av riksdagen godkänd personal- förteckning för statens anstalt för fallandesjuka, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1939/40. Personalförteckningen finnes intagen i statsliggaren för löpande budgetår å sid. 250.

Vidare har Kungl. Maj:t den 2 maj 1941 fastställt följande av riksdagen godkända avlöningsstat för anstalten att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1941/42:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 160,400
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 2,400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 158,400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 48,800

Summa förslagsanslag kronor 370,000

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för hithörande ändamål under nästa budgetår. Styrelsen har därvid föreslagit, att anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän upptages till 160,600 kronor samt anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, till samma belopp som för innevarande budgetår, 2,400 kronor.

Anslagsposten avlöningar till övrig icke-ordinarie personal föreslås av medicinalstyrelsen höjd med 8,600 kronor till 167,000 kronor. Höjningen är avsedd att möjliggöra anställandet vid anstalten av en andre läkare i lönegrad Eo 26. Styrelsen erinrar om att endast en läkare finnes anställd vid anstalten. Denne läkare hade att svara icke endast för all sjukvård beträffande såväl patienter som personal utan även för anstaltens administration. På grund av sitt ansvar för sjukvården vore han ständigt jourhavande, vilket förhållande icke kunde anses tillfredsställande vid ifrågavarande sjukvårdsinrättning, vilken vore av speciell art samt inrymde ej mindre än omkring 220 patienter. Vid en sådan anstalt borde sjukvården för att fylla berättigade krav i hög grad individualiseras, vilket medförde ökat arbete för läkaren på grund av bland annat den därav föranledda tidsödande kontrollen av patienternas kroppsliga tillstånd. Behov syntes fördenskull föreligga av en underordnad läkare vid anstalten. Denne borde i likhet med extra ordinarie andre läkare vid statens sinnessjukhus placeras i lönegrad Eo 26.

Styrelsens förslag om anställande av en extra ordinarie andre läkare påverkar jämväl anslagsposten *rörligt tillägg*, vilken fördenskull föreslås höjd med 1,200 kronor till 50,000 kronor.

Över medicinalstyrelsens framställning har *statskontoret* efter remiss avgivit yttrande. Statskontoret erinrar därvid om att medicinalstyrelsen i samband med framläggande för riksdagen år 1938 av frågan om statens övertagande av Vilhelmsro anstalt för fallandesjuka uttalade, att vid den blivande statens anstalt för fallandesjuka en överläkare, tillika chef, borde vara anställd, samt att först sedan anstalten utvidgats med en sluten avdelning behov av en underordnad läkare kunde tänkas uppkomma. Någon dylik utvidgning av anstalten hade emellertid, enligt vad statskontoret inhämtat, icke skett. Icke heller hade statskontoret av den nu förebragta motiveringen övertygats om att något verkligt behov föreläge att anställa en andre läkare vid anstalten. Medicinalstyrelsens förslag i denna del avstyrktes därför helt.

Departements-
chefen.

Jag har icke anledning betvivla, att ett behov att anställa ytterligare en läkare vid statens anstalt för fallandesjuka gjort sig gällande, och att ett genomförande av medicinalstyrelsens förslag härom ter sig såsom önskvärt. Nämda behov torde emellertid ej vara så trängande, att man i detta fall bör avvika från den restriktivitet beträffande inrättandet av nya tjänster, som måste iakttagas i nuvarande statsfinansiella läge. Jag finner mig därför böra avstyrka förslaget om inrättande av ytterligare en läkartjänst vid anstalten. Vid sådant förhållande bör annan ändring i avlöningsstaten icke vidtagas än att i enlighet med medicinalstyrelsens förslag anslagsposten avlöningar till ordinarie tjänstemän höjes till 160,600 kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande avlöningsstat för statens anstalt för fallandesjuka, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 160,600
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 2,400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 158,400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 48,800

Summa förslagsanslag kronor 370,200;

dels ock till Statens anstalt för fallandesjuka: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 370,200

[117.] 31. **Statens anstalt för fallandesjuka: Omkostnader, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	155,000	212,777
1940/41	145,000	206,184
1941/42	166,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	190,200	—

Kungl. Maj:t har den 2 maj 1941 fastställt omkostnadsstat för statens anstalt för fallandesjuka, att tillämpas under budgetåret 1941/42. Staten upptager följande huvudposter:

1. Sjukvård m. m. för befattningshavarna, <i>förslagsvis</i>	kronor 1,500
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	» 600
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	» 40,000
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	» 123,900
Summa kronor 166,000	

Av posten till expenser äro 37,000 kronor avsedda för bränsle, lyse och vatten m. m. samt 3,000 kronor för övriga expenser. Under posten till övriga utgifter har räknats med 1,000 kronor till inventarier, 6,000 kronor till tvätt och renhållning, 91,400 kronor till utspisning, 9,000 kronor till linne samt gång- och sängkläder, 9,500 kronor till läkemedel m. m., 3,000 kronor till patienternas sysselsättning och förströelse samt 4,000 kronor till diverse utgifter.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål för nästa budgetår.

Styrelsen har därvid till sjukvård m. m. för befattningshavarna samt reseersättningar upptagit samma belopp som för innevarande budgetår eller respektive 1,500 och 600 kronor.

Anslagsposten till expenser föreslås av styrelsen höjd med 5,200 kronor till 45,200 kronor. Enligt anstaltens beräkningar komme under innevarande budgetår bränslekostnaderna att uppgå till lägst 30,000 kronor samt övriga till delposten bränsle, lyse och vatten m. m. hänförliga utgifter till 12,000 kronor. Man borde enligt styrelsen ej räkna med lägre kostnader under budgetåret 1942/43 än under innevarande budgetår, och styrelsen föreslår därför, att delposten beräknas till förslagsvis 42,000 kronor. Delposten övriga expenser, vilken för innevarande budgetår utgår med 3,000 kronor, beräknas av styrelsen för nästa budgetår till 3,200 kronor eller till samma belopp som belastningen å posten för budgetåret 1940/41.

I fråga om anslagsposten till övriga utgifter föreslår medicinalstyrelsen höjning av följande delposter, nämligen inköp och underhåll av inventarier (senaste belastning 1,960 kronor) från 1,000 till 2,000 kronor, utspisning (senaste belastning 107,525 kronor) från 91,400 till 115,000 kronor, linne samt gång- och sängkläder (senaste belastning 17,000 kronor, vari dock ingå vissa kostnader av engångsnatur) från 9,000 till 10,000 kronor samt patienternas sysselsättning och förströelse (senaste belastning 3,485 kronor) från 3,000 till 3,500 kronor; i sistnämnda avseende har åberopats, att viss brist å undervisningsmateriel, läroböcker m. m. för de yngre patienternas räkning uppgivits föreligga samt att dittills beviljade medel ej heller tillåtit inköp av arbetsmaterialier för patienternas sysselsättning i önskvärd omfattning. Å andra sidan föreslås nedräkning av delposterna tvätt och renhållning (senaste belastning 4,534 kronor) från 6,000 till 5,000 kronor samt läkemedel m. m. (senaste belastning 8,570 kronor) från 9,500 till 8,700 kronor. Delposten diverse utgifter (senaste belastning 4,884 kronor) föreslås höjd från 4,000 till 4,500 kronor. Anslagsposten till övriga utgifter skulle sålunda enligt medicinalstyrelsens förslag upptagas till 148,700 kronor.

Medicinalstyrelsen föreslår alltså, att omkostnadsanslaget beräknas till $(1,500 + 600 + 45,200 + 148,700)$ 196,000 kronor.

Departements-
chefen.

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag böra anslagsposterna till sjukvård m. m. för befattningshavarna samt till reseersättningar upptagas till oförändrade belopp, 1,500 respektive 600 kronor.

Med hänsyn till inträdda prisstegringar synes delposten till bränsle, lyse och vatten m. m. under anslagsposten till expenser böra höjas från 37,000 till 42,000 kronor. Delposten övriga expenser bör däremot bibehållas oförändrad vid 3,000 kronor.

De förändringar medicinalstyrelsen föreslagit beträffande olika delposter under anslagsposten till övriga utgifter äro i allmänhet orsakade av belastningen å delposterna för budgetåret 1940/41. I fråga om vissa av de delposter, som av styrelsen föreslagits skola höjas, synes det dock möjligt att hålla anslaget inom en något snävare ram än den av styrelsen föreslagna. Sålunda synes för inköp och underhåll av inventarier icke böra räknas med högre belopp än 1,400 kronor, och i fråga om utspisning böra utgifterna kunna beräknas stanna vid 110,000 kronor. Däremot torde i enlighet med

styrelsens förslag till linne samt gång- och sängkläder böra beräknas 10,000 kronor och till patienternas sysselsättning och förströelse 3,500 kronor. Jämväl i fråga om övriga delposter biträder jag styrelsens förslag. Anslagsposten övriga utgifter bör sålunda upptagas till 143,100 kronor.

Vid bifall här till skulle anstaltens omkostnadsanslag komma att för nästa budgetår beräknas sålunda:

1. Sjukvård m. m. för befattningshavarna, <i>förslagsvis</i>	kronor	1,500
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	600
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	45,000
4. Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	»	143,100
Summa kronor		190,200

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens anstalt för fallandesjuka*: Omkostnader för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 190,200

[118.] 32. **Bidrag till epileptikeranstalter, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	250,000	316,842
1940/41	250,000	269,779
1941/42	290,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	325,000	—

[Kungörelse den 19 maj 1933 (nr 237), ändrad genom kungörelse nr 381/1940.]

Statsbidrag utgår till kommunal anstalt med 225 kronor och till enskild anstalt med *högst* samma belopp för var och en av det antal patienter, som i medeltal för dag under halvåret varit intaget å uppfostringsanstalt eller arbetshem för fallandesjuka. Vidare utgår från och med den 1 juli 1940 statsbidrag med $\frac{1}{3}$ av anstalts sammanlagda kostnad för i familjevård utackorderade patienter, dock *högst* 150 kronor för envar av medeltalet utackorderade under halvåret.

Vid sidan härav har på grund av särskilt medgivande av riksdagen för vart och ett av de tre senaste budgetåren utgått ett extra statsbidrag av 8,000 kronor för en vid Berga vårdhem för fallandesjuka män anordnad klinisk undersökningsavdelning.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anslag för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Styrelsen har därvid upplyst, att nettoutgifterna för hithörande anstalter — efter avdrag av 8,000 kronor för undersökningsavdelningen vid Berga vårdhem — uppgått till 261,779 kronor. Med hänsyn till nytillkomna vårdplatser borde detta belopp för nästa budgetår höjas till 266,000 kronor.

Vidare har styrelsen erinrat, att antalet i familjevård utackorderade patienter för innevarande budgetår beräknats till 50. Under nästa budgetår

kunde antalet utackorderade väntas stiga till ej fullt 100. Då statsbidraget utbetalades i efterskott, kunde kostnaden för dessa patienter uppskattas till (15,000 + 5,500) 20,500 kronor.

För undersökningsavdelningen vid Berga vårdhem har styrelsen räknat med ett extra bidrag av samma storlek som beviljats för innevarande budgetår.

Styrelsen har alltså uppskattat anslagsbehovet för ifrågavarande anstalter under nästa budgetår till (266,000 + 20,500 + 8,000) 294,500 kronor eller i avrundat belopp 295,000 kronor.

Medicinalstyrelsen föreslår emellertid ändring av grunderna för nu ifrågavarande statsbidrag och anför härom:

Enahanda motiv föreligga för en höjning av statsbidraget för de å epileptikeranstalt vårdade som beträffande sinnesslöanstalterna. Driftkostnaden uppgick för år 1940 i genomsnitt till 1,456 kronor per vårdad. Med hänsyn härtill torde statsbidraget till epileptikeranstalterna jämväl böra höjas och utgå med högst 250 kronor för varje å dylik anstalt vårdad patient och halvår. Med en sådan ändring av gällande kungörelse skulle anslagsbehovet för budgetåret 1942/43 kunna uppskattas till $\frac{266,000 \times 500}{450} + 28,500$

= 324,055 eller avrundat 325,000 kronor.

Statsbidraget till i familjevård utackorderad, vilket fastställdes så sent som år 1940, torde tills vidare kunna bibehållas oförändrat.

Medicinalstyrelsen föreslår i anslutning härtill dels höjning av maximibeloppet av statsbidrag i enlighet med vad styrelsen, såsom av det föregående framgår, förordat, dels ock höjning av anslaget för nästa budgetår till 325,000 kronor.

I ärendet har *statskontoret* den 24 september 1941 avgivit utlåtande. Statskontoret erinrar däri, att de nuvarande grunderna för beräkning av statsbidrag till epileptikeranstalter i vad gällde å uppfostrings- och arbetshem intagna patienter fastställdes år 1924 och — utan att därvid ändring i grunderna ansetts böra ifrågakomma — omprövats av riksdagen år 1932. Av medicinalstyrelsens framställning inhämtades, att driftkostnaderna vid de statsunderstödda epileptikeranstalterna år 1940 utgjort i genomsnitt 1,456 kronor per vårdad. Enligt vad som upplysts under hand från medicinalstyrelsen uppgick medelkostnaden för år 1939 till ungefär samma belopp. Vid sådant förhållande och då den allmänna prisnivån år 1939 var något lägre än år 1924 och endast obetydligt högre än år 1932, vore det enligt statskontorets mening icke motiverat att nu vidtaga av medicinalstyrelsen föreslagen ändring i bidragsgrunderna. Statskontoret förordade därför, att anslaget icke höjdes i vidare mån än som betingades av förväntad ökning av dels beläggningen å anstalterna, dels ock antalet utackorderade patienter, och att alltså anslaget uppfördes med 295,000 kronor.

Jämväl *svenska landstingsförbundet* har avgivit yttrande i ärendet. Beträffande innehållet härav hänvisas till den under punkt 114 lämnade redogörelsen.

Departements-
chefen.

Under punkten bidrag till anstalter för obildbara sinnesslöa har behandlats en fråga om ändring i statsbidragsgrunder, som i det stora hela är likartad

med den här till behandling föreliggande. Beträffande min inställning till det av medicinalstyrelsen väckta förslaget torde jag därför få hänvisa till vad jag under nämnda punkt anförde. Jag vill allenast tillägga att, ehuru den uppgivna driftkostnadsstegringen är mindre för epileptikeranstalterna än för sinnesslöanstalterna och det därför kunde ifrågasättas, huruvida man för närvarande borde höja statsbidraget, jag dock med hänsyn till den under år 1941 inträffade driftkostnadsstegringen anser tillräckliga skäl föreligga att höja maximibeloppet av utgående statsbidrag i enlighet med medicinalstyrelsens förslag.

Vad därefter angår anslagsbehovet för nästa budgetår synes mig medicinalstyrelsens beräkning därav kunna godtagas. Till förtydligande av beräkningarna vill jag tillägga, att statsbidrag till familjevård, varom statsbidragsbestämmelser med tillämpning från och med den 1 juli 1940 införts med stöd av beslut vid 1940 års lagtima riksdag, under första året utbetalats allenast i högst obetydlig utsträckning, i följd varav belastningssiffran i fråga om förevarande anslag för budgetåret 1940/41 praktiskt taget icke omfattar statsbidrag till kostnader för familjevård.

Riksdagens medgivande torde inhämtas till att extra statsbidrag med högst 8,000 kronor jämväl under nästa budgetår får utgå till undersökningsavdelningen vid Berga vårdhem.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig förordad ändring i grunderna för statsbidrag till epileptikeranstalter, att tillämpas från och med den 1 juli 1942;

dels medgiva, att till svenska diakonanstalten må — utan hinder av gällande bestämmelser om statsbidrag till epileptikeranstalter — för tiden från och med den 1 juli 1942 till och med den 30 juni 1943 utgå ett extra statsbidrag med högst 8,000 kronor för en vid Berga vårdhem för fallandesjuka män anordnad klinisk undersökningsavdelning, på villkor att vid densamma mottagas patienter även från andra epileptikeranstalter enligt anvisningar, som inspektören för sinnesslövården må meddela;

dels ock till *Bidrag till epileptikeranstalter* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 325,000

[119.] 33. **Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	70,000	86,454
1940/41	85,000	86,602
1941/42	85,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	85,000	—

[Kungörelse den 4 juni 1937 (nr 303).]

Statsbidrag utgår till av barnavårdsförbund, förening eller stiftelse drivna anstalter av ifrågavarande slag med 2 kronor för dag och elev, dock att statsbidraget icke må överstiga hälften av den verkliga driftkostnaden under året. Statsbidrag utgår icke för elev, som vid intagningen överskridit 17 år, ej heller för intagen över 21 år.

Innevarande budgetårs anslag är närmast avsett för Mellansjö skolhem i Stockholms län, Skärsbo barnhem i Älvsborgs län, Råbyholmshemmet i Malmöhus län samt sällskapet Myrornas barnhem i Göteborg, vilka hem sammanlagt kunna mottaga omkring 120 elever per år.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* — under förmälan att någon förändring med avseende å antalet vårdplatser eller statsbidragets storlek icke förväntades inträda — hemställt om anvisande av oförändrat anslag för nästa budgetår.

I detta sammanhang torde jag få anmäla en av *svenska landstingsförbundet* i skrivelse den 27 maj 1941 gjord framställning om ändring av kungörelsen om statsbidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn. I skrivelsen erinras om att statsbidrag utgår till av barnavårdsförbund, förening eller stiftelse driven sådan anstalt, men att av landsting anordnad anstalt däremot icke vore berättigad till statsbidrag. Orsaken härtill vore enligt skrivelsen, att det vid tidpunkten för kungörelsens utfärdande icke fanns någon landstingsanstalt av angivet slag. Någon sådan anstalt hade icke heller sedermera tillkommit. Det föreläge emellertid planer inom Stockholms läns landsting att inrätta en anstalt för psykopatiska och nervösa barn. Förutsättningen därför vore emellertid, att statsbidrag enligt gällande grunder finge utgå till driften av anstalten. Förbundet ansåge det lämpligt, om landstingens vårdorganisation för lättskötta sinnessjuka kunde kompletteras med anstalter för psykopatiska och nervösa barn samt hemställde därför om sådan ändring av statsbidragskungörelsen, att statsbidrag kunde utgå till driften jämväl av anstalt, som av landsting anordnats för dylika barn. Förbundet ifrågasätter jämväl, huruvida icke bestämmelserna i 8 § statsbidragskungörelsen — enligt vilken vid anstalt av nu ifrågavarande slag skall vara anställd legitimerad läkare, som förordnas av medicinalstyrelsen efter förslag av vederbörande styrelse — borde så ändras att ökat inflytande vid tillsättandet av läkaren tillerkändes landstingets sjukvårdsberedning.

Över landstingsförbundets framställning hava yttranden avgivits av medicinalstyrelsen och statskontoret.

Medicinalstyrelsen framhåller, att befintliga anstalter för vård av psykopatiska och nervösa barn icke kunde tillgodose behovet av erforderliga vårdplatser. Om den därför önskvärda utvidgningen av denna vårdform omhändertoges av landstingen, skulle medicinalstyrelsen hälsa detta med tillfredsställelse, i synnerhet som det visat sig, att olägenheter uppstått till följd av att vissa av de nuvarande huvudmännen icke alltid ägt nödig ekonomisk bärkraft. Medicinalstyrelsen tillstyrkte därför bifall till landstingsförbundets

framställning. Beträffande frågan om tillsättandet av läkare vid sådan anstalt anför medicinalstyrelsen, att på läkare vid sådan anstalt borde om möjligt ställas krav på viss psykiatrisk och pediatrik utbildning. Det vore önskvärt, att medicinalstyrelsen bereddes tillfälle granska sökandens meriter och på förslag uppsätta de tre bäst meriterade, i den mån så många sökande anmält sig, varefter landstingets sjukvårdsberedning skulle hava att göra sitt val inom detta förslag.

Statskontoret har icke någon erinran att framställa mot att 1937 års kungörelse göres tillämplig jämväl å anstalt, som anordnas av landsting, eller mot att landstingets sjukvårdsberedning tillerkännes ökat inflytande vid tillsättandet av läkare vid sådan anstalt.

Beträffande anslaget för nästkommande budgetår biträder jag medicinalstyrelsens förslag. Departements-
chefen.

Enligt kungörelsen den 4 juni 1937, nr 303, utgår driftkostnadsbidrag av statsmedel till sådan anstalt för psykopatiska och nervösa barn, som drives av barnavårdsförbund, förening eller stiftelse. Vid beviljande första gången av anslag för ändamålet uttalade riksdagen önskvärdheten av att, i den mån en utbyggnad av verksamheten befunnes av behovet påkallad, densamma organiserades och omhänderhades av barnavårdsförbunden i de olika länen. Skulle behov av en mera omfattande utbyggnad av verksamheten uppstå, borde såsom förutsättning för ytterligare medelsanvisning en allmän plan för denna utbyggnad upprättas.

Med anledning av att inom ett landsting planer föreligga att inrätta en anstalt för psykopatiska och nervösa barn har landstingsförbundet hemställt om sådan ändring av 1937 års kungörelse, att statsbidrag må utgå jämväl till av landsting driven dylik anstalt.

Den samhälleligt betydelsefulla verksamhet, som bedrives vid anstalter för psykopatiska och nervösa barn, skulle otvivelaktigt avsevärt främjas, om den i större utsträckning omhändertoges av landstingen. På grund härav tillstyrker jag, att även landstingsägda anstalter tillerkännas rätt till statsbidrag.

Jag har ej heller något att invända mot att bestämmelserna om tillsättandet av läkare ändras på av medicinalstyrelsen föreslaget sätt, såvitt avser de av landsting drivna anstalterna. Vid övriga anstalter torde däremot nuvarande tillsättningsförfarande böra bibehållas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna den ändring i grunderna för statsbidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn, som av mig förordats;

dels och till *Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 85,000

Övriga egentliga sjukvårdsanstalter.

[120.] 34. **Vissa bidrag till lasarett m. m.** Från detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med 15,800 kronor, bestridas, i enlighet med särskilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut, statsbidrag till vissa lasarett och andra anstalter med ett sammanlagt belopp av 15,773 kronor 56 öre. Beträffande anslaget närmare fördelning tillåter jag mig hänvisa till statsliggaren för innevarande budgetår s. 253.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* hemställt om anvisande av oförändrat anslag för nästa budgetår.

Departements-
chefen.

I enlighet med medicinalstyrelsens förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riskdagen

att till *Vissa bidrag till lasarett m. m.* för budgetåret 1942/43
anvisa ett anslag av kronor 15,800

[121.] 35. **Bidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett m. m., reservationsanslag.**

[Kungörelse den 20 juli 1939 (nr 537).]

Statsbidrag utgår till landsting eller stad utanför landsting för uppförande eller inrättande av medicinska barnavdelningar vid eller i anslutning till lasarett eller därmed jämställda sjukvårdsinrättningar. Bidraget utgår som regel med högst hälften av byggnadskostnaderna, dock högst 2,500 kronor för plats, som avdelningen med normal beläggning beräknas inrymma. Då inom landstingsområde eller stad, som ej deltagar i landsting, medeltalet barn under femton år i förhållande till folkmängden inom sjukvårdsområdet för den senaste femårsperiod, för vilken officiella siffror finnas tillgängliga, överstiger motsvarande medeltal för hela riket, må, därest Kungl. Maj:t med hänsyn till sjukvårdsområdets skatteunderlag, skattebörda eller andra särskilda omständigheter så prövar skäligt, förhöjt statsbidrag kunna utgå. Denna förhöjning utgår för sjukvårdsområde, där nyssnämnda medeltal med högst 30 procent överstiger motsvarande medeltal för hela riket, med högst 500 kronor för vårdplats samt för sjukvårdsområde, där sagda medeltal med mer än 30 procent överstiger motsvarande medeltal för hela riket, med ytterligare 500 kronor för vårdplats, dock att statsbidraget i intet fall må överstiga verkliga kostnaden för platsernas inrättande, däri ej inräknade utgifter för anskaffande av tomt och inventarier. Statsbidrag må sammanlagt utgå för högst 2 vårdplatser på varje tal av 10,000 av sjukvårdsområdes invånare.

Hittills hava för ifrågavarande ändamål anvisats 250,000 kronor. Dessutom har å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisats ett beredskapsanslag för samma ändamål å 200,000 kronor.

I skrivelser den 10 september och den 30 oktober 1941 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel till ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Av medicinalstyrelsens skrivelser framgår, att — förenämnda beredskapsanslag icke inberäknat — ett belopp av 37,500 kronor vore disponibelt för tillgodoseende av nya ansökningar. På Kungl. Maj:ts prövning vore icke någon ansökan om bidrag för ändamålet beroende. Däremot hade styrelsen under prövning en framställning om bidrag, i anledning av vilken ett statsbidrag av 65,000 kronor kunde beräknas komma att utgå. Vidare hade medicinalstyrelsen från landstingens förvaltningsutskott och från städerna utanför landsting infordrat uppgifter om de framställningar om statsbidrag, vilka innevarande års landsting eller stadsfullmäktige beslutat ingiva. De sålunda infordrade uppgifterna utvisade, att ansökningar vore att förvänta om statsbidrag till ett sammanlagt belopp av 320,215 kronor.

Från nu angivna utgångspunkter beräknar medicinalstyrelsen, som förutsätter ianspråktagande av förenämnda beredskapsanslag, att därutöver under nästa budgetår ett medelsbehov skall uppkomma av $[65,000 + 320,215 - (37,500 + 200,000)]$ 147,715 kronor eller i avrundat tal 150,000 kronor.

Medicinalstyrelsen påpekar vidare i sin skrivelse, att det vid tillämpning av kungörelsen angående statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid eller i anslutning till lasarett visat sig önskvärt, att visst stadgande i kungörelsen, nämligen 2 § 3 mom., underginge en mindre jämkning. Nämda moment beredde möjlighet att lämna förhöjt statsbidrag för det fall att inom landstingsområde eller stad, som ej deltog i landsting, medeltalet barn under femton år i förhållande till folkmängden inom sjukvårdsområdet för den senaste femårsperiod, för vilken officiella siffror funnes tillgängliga, överstege motsvarande medeltal för hela riket. Emellertid tillhandahölles för närvarande icke varje år officiell uppgift om antalet barn under femton år för visst landstingsområde. I statistisk årsbok för Sverige för år 1940 funnes dylika uppgifter allenast för åren 1930 och 1935. Enligt från statistiska centralbyrån under hand erhållen upplysning kunde exakta sådana uppgifter erhållas endast för de år då allmän folkräkning verkställdes. Sådan folkräkning skedde i regel vart tionde år, men en extra folkräkning anordnades år 1935. Verkställda uträkningar gäve vid handen, att, därest icke ett medeltal för två år toges, stora differenser kunde uppkomma från ett år till annat. Önskvärt vore därför, att sådana åtgärder vidtoges, att uträkning kunde verkställas av de i kungörelsen föreskrivna medeltalen. Skulle emellertid så icke finnas böra ske, syntes det lämpligaste förfaringssättet vara, att i stället för nämnda medeltal de officiella siffrorna för det senaste år, för vilket sådana funnes tillgängliga, lades till grund för beräkningarna. Motsvarande ändringar borde i så fall vidtagas i 4 § 4 mom. kungörelsen den 20 juli 1939 (nr 538) angående statsbidrag till driften av barnavdelningar vid eller i anslutning till lasarett m. m.

Departements-
chefen.

Enligt medicinalstyrelsens beräkningar komme intill nästa budgetårs slut att till prövning föreligga ansökningar om statsbidrag till ett sammanlagt belopp av omkring 385,000 kronor. Då härför finnes disponibelt allenast ett belopp av 37,500 kronor, föreslår medicinalstyrelsen dels att det beredskapsanslag å 200,000 kronor, som beviljades å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41, tages i anspråk, dels ock att för nästa budgetår äskas ett anslag å 150,000 kronor

För uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett hava — bortsett från förenämnda beredskapsanslag — hittills anvisats allenast 250,000 kronor. Med hänsyn såväl härtill som till det stora behovet av ytterligare barnavdelningar böra medel nu reserveras i sådan utsträckning, att de landsting eller städer, vilkas ansökningar förebådas i medicinalstyrelsens skrivelser, kunna erhålla det statsbidrag, som författningsenligt kan utgå i anledning av ansökningarna. Jag ansluter mig därför till medicinalstyrelsens förslag.

Vad angår frågan om tillämpningen av 2 § 3 mom. statsbidragskungörelsen torde vid stadgandets tillkomst hava förutsatts, att från den bearbetade officiella statistiken kunde utan större omgång hämtas det material, som erfordrades för beräkande, huruvida förhöjt statsbidrag borde ifrågakomma. Då så icke synes vara fallet, föreligger enligt min mening icke skäl att vidtaga särskilda föranstaltningar för att få tillgång till det erforderliga statistiska underlaget. I stället bör man åtnöjas med att till grund för beräkningen lägga de officiella siffrorna för det senaste år, för vilket sådana siffror finnas tillgängliga. Enligt vad jag under hand inhämtat torde de vid bearbetandet av 1940 års folkräkning framkomna siffrorna kunna redan under nästa budgetår läggas till grund för beräkandet av statsbidrag jämlikt ifrågavarande kungörelse.

En motsvarande jämkning bör ske i 4 § 4 mom. kungörelsen angående statsbidrag till driften av barnavdelningar vid eller i anslutning till lasarett. Därom ämnar jag göra hemställan under nästföljande punkt.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna av mig förordad ändring i grunderna för statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett;

dels medgiva, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget (B) till Bidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett m. m. må under budgetåret 1942/43 tagas i anspråk oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättningarna;

dels ock till Bidrag till uppförande eller inrättande av barnavdelningar vid lasarett m. m. för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av kronor 150,000

[122.] 36. Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m., förslagsanslag.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	350,000	163,668
1941/42	400,000	—
1942/43 (förslag)	400,000	—

[Kungörelse den 20 juli 1939 (nr 538), ändrad genom kungörelse nr 385/1940.]

Statsbidrag utgår med 2 kronor för dag och barn under 15 år, som vårdas å allmän sal eller därmed likställt rum; dock att för barn, som tillhöra Stockholms stad och intagits för vård å motsvarande platser å den vid Norrtulls sjukhus i Stockholm anordnade pediatrika kliniken, bidraget utgår med 1 krona för dag. Under vissa förutsättningar kan förhöjt bidrag med upp till 50 öre för dag och barn utgå. Statsbidrag må allenast utgå för avdelning, som förestås av läkare med behörighet till lasarettsläkarbefattning vid medicinsk barnavdelning; dock må under en tid av högst 10 år från dagen för kungörelsens ikraftträdande den 1 januari 1940 statsbidrag utgå för sådana vårdplatser för barn, vilka anordnats å eller i anslutning till medicinsk avdelning vid lasarett eller därmed jämställd sjukvårdsinrättning och stå under ledning av lasarettsläkare vid sistnämnda avdelning. Bidraget utbetalas halvårsvis i efterskott.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Styrelsen omnämner i sin skrivelse, att, sedan styrelsens anslagsäskande för nu löpande budgetår avläts, en del förändringar inträffat i fråga om antalet beräknade vårdplatser å vissa av ifrågavarande anstalter, men att sammanlagda antalet dylika platser dock kunde sägas vara i det allra närmaste detsamma. Statsbidraget syntes därför kunna upptagas med samma belopp för nästa budgetår som för det nu löpande. Visserligen hade statsbidrag ännu icke sökts för samtliga de avdelningar, vilka drevos vid statsbidragskungörelsens ikraftträdande, men då ansökningar i dessa fall vore att förvänta, torde statsbidrag böra beräknas jämväl för dessa avdelningar.

Styrelsen hemställer därför om anvisande av ett förslagsanslag för nästa budgetår av 400,000 kronor.

Mot medicinalstyrelsens förslag har jag intet att erinra. På grund härav och under hänvisning till vad jag under nästföregående punkt anført rörande viss jämkning av 4 § 4 mom. kungörelsen angående statsbidrag till driften av barnavdelningar vid eller i anslutning till lasarett m. m. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Departements-
chefen.

dels godkänna av mig förordad ändring i grunderna för statsbidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett;

dels ock till *Bidrag till driften av barnavdelningar vid lasarett m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett för-

slagsanslag av kronor 400,000

[123.] 37. **Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter, reservationsanslag.**

[Kungörelse den 27 juni 1914 (nr 292) angående statsbidrag för uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter m. m., ändrad genom kungörelser nr 385/1921 och 207/1937.]

Enligt nämnda kungörelser, som närmast avse *lungtuberkulosanstalter*, utgår statsbidrag med högst hälften av den verkliga byggnadskostnaden, dock högst 2,000 kronor per vårdplats. Bidrag får uppbäras först sedan anstalten blivit färdig och efter avsyning godkänts av medicinalstyrelsen. I vissa fall har emellertid medgivits avvikelse från de sålunda fastställda grunderna.

Jämlikt de grunder för statsbidrag till vissa grenar av den slutna sjukvården, som godkändes av 1936 års riksdag (prop. nr 206, rd. skriv. nr 267), förutsättes staten skola alltjämt, i mån av behov, lämna byggnadsbidrag jämväl till kustsanatorierna och därmed jämställda anstalter för vård av *kirurgisk tuberkulos*. Några allmänna bestämmelser rörande statsbidrag till dessa anstalter hava dock icke fastställts, utan vederbörande huvudman har att för varje fall göra den framställning om bidrag, som omständigheterna påkalla.

För budgetåret 1940/41 hava till bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter anvisats dels å riksstaten ett reservationsanslag av 30,000 kronor, dels ock å tilläggsstat II ett beredskapsanslag å 422,100 kronor. Av det senare anslaget voro 111,000 kronor avsedda såsom bidrag till uppförande av en nybyggnad för panncentral m. m. vid Styrsö kustsanatorium, 7,100 kronor såsom bidrag till uppförande och inredning av ett bostadshus för personalen vid Solhems barnsjukhus i Borås samt 304,000 kronor såsom bidrag till uppförande vid Apelvikens kustsanatorium av ett bostadshus för sjuksköterskor och anskaffande av inventarier därtill. Genom beslut den 14 mars 1941 beviljade Kungl. Maj:t bidragen till Styrsö kustsanatorium och Solhems sjukhus samt ställde förenämnda beredskapsanslag till medicinalstyrelsens förfogande.

Vid ingången av innevarande budgetår fanns en reservation å anslaget av 647,737 kronor 91 öre. För beräkning av disponibla medel bör emellertid härifrån dragas ett sammanlagt belopp av 340,703 kronor 67 öre, som, ehuru disponerat av Kungl. Maj:t, ännu icke utbetalats vid budgetårets ingång. Frånräknas härjämte det belopp å 304,000 kronor, som är avsett för Apelvikens kustsanatorium, kvarstår såsom disponibelt allenast ett belopp av omkring 3,000 kronor.

I skrivelser den 10 september och den 30 oktober 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt beräkningar rörande anslagsbehovet för hithörande ändamål under nästa budgetår. Däri har styrelsen beräknat, att intill den 1 juli 1943 skulle komma att erfordras *dels* 594,000 kronor för till styrelsen ingivna ansökningar, vilka ännu ej underställts Kungl. Maj:ts prövning, *dels ock* 233,000 kronor för framställningar, vilka enligt till styrelsen inkomna upp-

gifter från landstingens förvaltningsutskott och i landsting ej deltagande städer vore avsedda att göras. Härutöver har styrelsen i anledning av särskild framställning, till vilken jag återkommer i det följande, räknat med 3,600 kronor till inköp av kylskåp för Solhems barnsjukhus. Å andra sidan äro under styrelsens behandling två framställningar om medgivande att taga sådana tuberkulosavdelningar, till vilkas anordnande statsbidrag utgått, i bruk för andra sjukvårdsändamål, och styrelsen räknar preliminärt med en återbetalning i anledning härav av sammanlagt omkring 24,000 kronor. Då, såsom förut nämnts, för hithörande byggnadsbidrag funnes disponibelt ett belopp av omkring 3,000 kronor, uppskattar styrelsen anslagsbehovet till $[594,000 + 233,000 + 3,600 - (3,000 + 24,000)]$ 803,600 kronor eller i avrundat tal 800,000 kronor. Styrelsen har dessutom anmält, att vissa belopp, till vilkas storlek styrelsen då ännu ej tagit ställning, kunde komma att erfordras i anledning av särskilda framställningar om bidrag till nybyggnad för operationsavdelningen vid Apelvikens kustsanatorium samt vissa ombyggnadsarbeten vid Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra. Nämda framställningar äro emellertid för närvarande under remissbehandling hos 1940 års civila byggnadsutredning och torde få anmälas efter det utredningens yttrande inkommit.

Jag övergår härefter till två föreliggande särskilda framställningar om anslag för hithörande ändamål.

Den ena av de båda framställningarna är gjord av *Apelvikens kustsanatorium*. Jag vill i anledning av framställningen till en början bringa i erinran, att 1939 års lagtima riksdag medgivit, att bidrag finge av Kungl. Maj:t beviljas föreningen kustsanatoriet Apelviken för ombyggnad och utrustning av paviljong VI intill ett belopp av högst 299,000 kronor (1939 års statsverksproposition s. 302 ff). I sin till medicinalstyrelsen ställda, den 6 december 1941 dagtecknade framställning i ärendet har föreningen, med bifogande av ett utav två av dess för år 1941 utsedda revisorer avgivet intyg, varav inhämtas, att kostnaderna för ifrågavarande ombyggnad och utrustning av paviljong VI vid kustsanatoriet uppgått till ett belopp av 309,004 kronor 61 öre, anhållit, att styrelsen ville vidtaga åtgärd i syfte att föreningen måtte beredas ersättning för vad sålunda utbetalats utöver statsbidraget eller (309,004: 61 — 299,000) 10,004 kronor 61 öre.

Såsom motiv för den sålunda gjorda ansökningen har föreningen anfört, bland annat, att vissa tilläggsarbeten å de olika entreprenaderna befunnits nödvändiga och att den efter krigsutbrottet i september 1939 inträdda prisstegringen återverkat på vissa anskaffningar, som icke dessförinnan kunnat kontrakteras.

Medicinalstyrelsen, som överlämnat föreningens framställning, har för egen del, med hänsyn dels till att kostnaderna åtminstone i viss mån måste hava påverkats av den stegring i byggnadskostnaderna, som inträffade efter krigsutbrottet i september 1939, dels ock till föreningens svaga ekonomi, tillstyrkt framställningen, såvitt avser ett belopp av 10,000 kronor.

Den andra framställningen är gjord av *stiftelsen Solhem i Borås*. I denna hemställes om ett anslag å 3,600 kronor för inköp och installering av ett kyl-

skåp. Jag torde kunna inskränka mig till att nämna, *att* utspisningen inom sjukhuset omfattar cirka 140 portioner per dag, *att* den enda kylanordning, som för närvarande finnes vid sjukhuset, utgöres av ett kylskåp, rymmande 270 liter, *samt att* upptagande av is från en närbelägen sjö förbjudits av hälsovårdsnämnden. Med hänsyn härtill och under framhållande av vikten, att särskilt i nuvarande tidsläge ingen mat utsättes för förskämning, tillstyrker medicinalstyrelsen bifall till ansökningen om statsbidrag till inköp och installering av ovanberörda kylskåp.

Departements-
chefen.

Vid beräkningen av det föreliggande anslagsbehovet har jag ansett mig böra taga hänsyn till allenast de ansökningar, vilka redan ingivits till medicinalstyrelsen. Frågan om beviljande av bidrag i anledning av de ansökningar, vilka uppgivits vara att förvänta, får upptagas till prövning när dessa ansökningar föreligga.

Jag beräknar därför nu ett anslag för ändamålet å 600,000 kronor.

Vad därefter angår framställningen av föreningen Apelvikens kustsanatorium avser densamma att få täckning för det belopp av 10,000 kronor, varmed de verkliga kostnaderna för ombyggnad och utrustning av paviljong VI överstego de vid anslagsbeviljandet beräknade kostnaderna. Jag tillstyrker föreningens förslag härom.

Beträffande slutligen frågan om anvisande av medel till inköp av ett kylskåp vid Solhems barnsjukhus har jag ej heller något att invända mot att nämnda framställning vinner bifall.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit skulle alltså erfordras ett sammanlagt belopp av (600,000 + 10,000 + 3,600) 613,600 kronor, vilket belopp torde böra anvisas såsom reservationsanslag.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att bevilja

dels föreningen kustsanatoriet Apelviken för ombyggnad och utrustning av paviljong VI, utöver förut härför beviljat bidrag, ytterligare bidrag med 10,000 kronor;

dels ock stiftelsen Solhem i Borås till inköp och installering av ett kylskåp vid stiftelsens sjukhus bidrag med det belopp stiftelsen för sådant ändamål visar sig hava utgivit, dock högst 3,600 kronor;

II. till *Bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulos-sjukvårdsanstalter* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 613,600

[124.] 38. Bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos, *förslagsanslag*.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	4,850,000	4,457,205
1940/41	5,000,000	5,257,409
1941/42	5,000,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	5,400,000	—

[Kungörelse den 22 juni 1939 (nr 480).]

Statsbidrag utgår till sanatorium och tuberkulosavdelning vid lasarett, där medicinsk avdelning finnes (A-anstalt), med 1 krona 75 öre samt till tuberkulos-sjukstuga eller tuberkulosavdelning vid annat lasarett eller sjukstuga (B-anstalt) med 1 krona 50 öre för dag och patient, på villkor att för inomlänspatient icke uttages högre dagavgift än respektive 1 krona 50 öre och 1 krona 25 öre. Därest inom landstingsområde eller stad, som ej deltagar i landsting, medeltalet för tuberkulosdödligheten under den senaste femårsperioden med mer än 25 procent överstiger motsvarande medeltal för hela riket, utgår förhöjt statsbidrag enligt särskild beräkningsgrund. Bidragen utbetalas som regel halvårsvis i efterskott.

Föregående års riksdag har därjämte medgivit landstingen i Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Örebro, Västmanlands, Gävleborgs och Väster-norrlands län ävensom Hälsingborgs stad rätt att från förevarande anslag under innevarande budgetår åtnjuta statsbidrag med 1 krona 75 öre för underhållsdag för sammanlagt 295 av dem förhyrda vårdplatser å de s. k. folksanatorierna på villkor, bland andra, att för där vårdade patienter icke uttoges högre avgift än 1 krona för dag. Jämväl dessa bidrag utbetalas halvårsvis i efterskott.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel till hithörande ändamål under nästa budgetår.

Styrelsen har till en början åberopat en inom styrelsen upprättad tablå, angivande det högsta antal vårdplatser, för vilket statsbidrag kunde förväntas ifrågakomma under år 1942, ävensom de belopp, till vilka driftbidragen enligt gällande bestämmelser kunde beräknas uppgå. Därvid har styrelsen räknat med förhöjt bidrag till anstalter inom sex län, nämligen Gotlands, Blekinge, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Inom nämnda län har nämligen medeltalet för tuberkulosdödligheten under femårsperioden 1936—1940 med mera än 25 procent överstigit medeltalet för riket under samma period; sistnämnda medeltal utgjorde 0.81 på 1,000 invånare (jfr 3 § 2 mom. statsbidragskungörelsen).

Det i tablåen angivna sammanlagda driftbidragsbeloppet uppgår till 5,563,362 kronor 85 öre.

Till sistnämnda belopp bör enligt medicinalstyrelsen läggas visst belopp, avseende vårdplatser, som av landsting eller stad utanför landsting förhyrts å jubileumsfondens sanatorier. Såsom nyss nämnts medgav föregående års riksdag, att till vissa landsting ävensom till Hälsingborgs stad måtte utgå

statsbidrag för sammanlagt 295 av dem förhyrda vårdplatser å jubileumsfondens sanatorier. Styrelsen föreslår, att statsbidrag jämväl för nästa budgetår utgår för samma antal vårdplatser å jubileumsfondens sanatorier. Vid tillämpning av oförändrade grunder för statsbidragets utgående skulle härför erfordras ett belopp av $(295 \times 1.75 \times 365)$ 188,431 kronor 25 öre.

Emellertid föreslår styrelsen härjämte en höjning i visst hänseende av nämnda statsbidrag. Förslaget innebär, att landsting, som på grund av högre tuberkulosdödlighet inom länet enligt 3 § 2 mom. statsbidragskungörelsen åtnjuta förhöjt statsbidrag för egna vårdplatser, skulle äga åtnjuta liknande förhöjning i fråga om statsbidraget till de av dem disponerade vårdplatserna å jubileumsfondens sanatorier. Medicinalstyrelsen säger sig finna vägande skäl föreligga att i statsbidragshänseende jämställa dessa platser med vårdplatserna å vederbörande landstings egna tuberkulossanatorier. Förslaget skulle enligt styrelsen för närvarande innebära, att förhöjt statsbidrag komme att utgå till Gotlands och Västernorrlands läns landsting. Merkostnaderna härför under nästa budgetår beräknar styrelsen till omkring 9,000 kronor, avseende senare halvåret 1942.

I samband härmed upptager medicinalstyrelsen till diskussion frågan om patientavgifterna för ifrågavarande vårdplatser å jubileumsfondens sanatorier. Styrelsen yttrar därvid:

Man kunde möjligen i detta sammanhang ifrågasätta, huruvida icke likställigheten mellan de förhyrda platserna å jubileumsfondens sanatorier och övriga statsunderstödda sanatorier för lungtuberkulos borde utsträckas att gälla maximibeloppet för den dagavgift, som vederbörande huvudman äger uttaga för den vårdade. Detta innebär, att landstingen, respektive städerna utanför landsting skulle även för de förhyrda vårdplatserna å jubileumsfondens sanatorier få uttaga en högsta dagavgift av 1 krona 50 öre mot nu 1 krona. Kostnaderna för patienternas resor till de av landstingen förhyrda vårdplatserna å jubileumsfondens sanatorier, vilka bestridas av patienterna själva eller kommunerna, ställa sig emellertid på grund av de i flera fall långa avstånden ofta högre än kostnaderna för resor till sjukvårdsområdets egna sanatorier. Härjämte må beaktas, att förslag föreligger om nedsättning eller till och med avskaffande av patientavgifterna vid samtliga lungtuberkulosanstalter. Med hänsyn härtill anser sig medicinalstyrelsen icke böra i frågans nuvarande läge påkalla någon ändring beträffande patientavgiften för de förhyrda platserna å jubileumsfondens sanatorier.

Jämväl i ett annat hänseende har medicinalstyrelsen upptagit till behandling frågan om ändring i den för närvarande tillämpade ordningen för statsbidrag till landstingens vårdplatser å jubileumsfondens sanatorier. Styrelsen säger sig nämligen finna det onödigt tungt och omständligt att för varje budgetår underställa riksdagen frågan om statsbidrag till ifrågavarande vårdplatser. Ett fortsatt eller vidgat förhyrande av dylika platser måste enligt styrelsens mening ur det allmännas synpunkt anses önskvärt, icke minst med hänsyn till dess kostnadsbesparande verkan. Åt medicinalstyrelsen borde därför lämnas bemyndigande att från och med den 1 juli 1942 pröva och avgöra ansökningar om statsbidrag till ifrågavarande vårdplatser, varvid i tillämpliga delar motsvarande bestämmelser skulle gälla som för driftbidrag till lung-

tuberkulosanstalter i allmänhet med undantag dels för det fall att särskilda föreskrifter meddelats av Kungl. Maj:t, dels ock beträffande dagavgiften å vårdplatser, vilken avgift icke finge uttagas av den vårdade med högre belopp än 1 krona.

Med tillämpning av de i det föregående angivna grunderna skulle det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslagspost uppgå till (5,563,362: 85 + 188,431: 25 + 9,000) 5,760,794 kronor 10 öre. Detta belopp utgjorde emellertid, enligt vad styrelsen framhåller, en maximisumma, i vilken — med hänsyn framför allt till att det högsta för varje anstalt tillåtna patientantalet med sannolikhet ej bleve fyllt under alla dagar — någon minskning kunde ske. Till ledning för bedömandet i vad mån sådan minskning kunde ske omnämner styrelsen, att skillnaden mellan det beräknade maximibeloppet och det faktiskt utbetalade beloppet uppgått under budgetåret 1938/39 till 8.9, under budgetåret 1939/40 till 8 och under sistförflutna budgetår till nära 3 procent. Att sistnämnda procentsiffra blivit så pass låg, berodde enligt styrelsen till största delen därpå, att utbetalning av förhöjt statsbidrag enligt 1939 års kungörelse skett första gången under ifrågavarande budgetår och då avsett tiden den 1 juli 1939—den 31 december 1940. Det för nästa budgetår beräknade maximibeloppet torde därför, framhåller styrelsen slutligen, kunna reduceras till 5,500,000 kronor eller med omkring 4.5 procent. Styrelsen hemställer därför, att för nästa budgetår anvisas ett förslagsanslag till nu ifrågavarande ändamål å 5,500,000 kronor.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att *landstingets förvaltningsutskott i Jönköpings län* i framställning den 10 december 1940, vilken av medicinalstyrelsen överlämnats med skrivelse den 19 december 1940, anhållit om statsbidrag med 1 krona 75 öre per patient och vård dag till driftkostnaderna vid en specialavdelning för lungtuberkulos å lasarettet i Värnamo. Omständigheterna i ärendet äro i korthet följande.

Vid lasarettet i Värnamo har anordnats en specialavdelning för lungtuberkulos om 22 vårdplatser. Då nämnda lasarett är odelat, s. k. B-anstalt, skall jämlikt 3 § statsbidragskungörelsen statsbidrag utgå med 1 krona 50 öre för patient och dag. Förvaltningsutskottet har i sin berörda framställning anhållit om statsbidrag med 1 krona 75 öre för patient och dag eller med samma belopp som enligt kungörelsen utgår för s. k. A-anstalt.

Medicinalstyrelsen har tillstyrkt framställningen och därvid anför: Avsikten vore att å avdelningen lämna uteslutande högt kvalificerad specialvård för vissa fall av lungtuberkulos (thoracoplastik- och närstående operationer). För denna vårdform vore kirurgisk sakkunskap oumbärlig. Enligt styrelsens uppfattning komme de lungtuberkulösa att vid denna avdelning erhålla en vård, som till kvaliteten vore fullt likvärdig med den, som lämnades vid s. k. A-anstalter, ehuru i motsats till vad förhållandet vore vid dessa, kirurgisk i stället för intern-medicinsk sakkunskap vore erforderlig. Ett jämförelse av förevarande anstalt med A-anstalter vore därför väl grundat.

Statskontoret, som hörts i ärendet, har intet att erinra mot framställningen.

Vid medicinalstyrelsens förut omnämnda uppskattning av medelsbehovet för nästa budgetår har lasarettet i Värnamo räknats såsom A-anstalt.

Ytterligare två framställningar, som beröra förevarande anslag, böra i detta sammanhang anmälas. *Landstingets förvaltningsutskott i Jönköpings län* har nämligen — under åberopande av ett mellan landstinget och överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond ingånget avtal, enligt vilket maximumantalet till landstingets förfogande ställda vårdplatser å de under överstyrelsens ledning stående sanatorierna höjts från 60 till 70 — hemställt om statsbidrag från och med den 1 juli 1941 till ytterligare 10 platser enligt samma grunder, som tillämpats beträffande statsbidrag för de tidigare innehavda platserna. Vidare har *landstingets förvaltningsutskott i Västernorrlands län* — som för närvarande åtnjuter statsbidrag för 50 förhyrda vårdplatser å jubileumsfondens sanatorier — hemställt om bidrag av statsmedel för ytterligare 30 vårdplatser. *Medicinalstyrelsen*, som yttrat sig i ärendet, har tillstyrkt de båda framställningarna. Såvitt avser förvaltningsutskottets i Jönköpings län framställning om bidrag för innevarande budgetår har styrelsen därvid hänvisat till den princip, som vid behandlingen av motsvarande anslag i förra årets statsverksproposition tillämpades beträffande retroaktivt bidrag till Gotlands läns landsting. Såväl anslaget för innevarande budgetår, vilket enligt styrelsens mening bör anlitas för statsbidraget under tiden före den 1 juli 1942, som det av styrelsen beräknade anslaget för nästa budgetår torde enligt styrelsens mening vara tillfyllest för täckande av kostnaderna jämväl för detta bidrag.

Departements-
chefen.

Vid sina beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår å förevarande anslag har medicinalstyrelsen i huvudsak tillämpat de grunder för utgående av statsbidrag, vilka för närvarande gälla. I två hänseenden hava emellertid avvikelser gjorts.

Den ena avvikelserna gäller driftbidraget till tuberkulosavdelningen vid lasarettet i Värnamo, vilket, ehuru lasarettet är odelat, beräknats efter samma grunder, som gälla för A-anstalt. Med hänsyn till beskaffenheten av den vård, som lämnas å avdelningen, tillstyrker jag, att ifrågavarande tuberkulosavdelning i statsbidragshänseende jämföras med A-anstalt.

Den andra frågan rör storleken av statsbidraget för sådana vårdplatser å jubileumsfondens sanatorier, vilka förhyrts av landsting i län med hög tuberkulosdödlighet. Jag vill då först meddela min avsikt att förorda, att landsting, respektive stad utanför landsting, som under löpande budgetår åtnjuter statsbidrag för vårdplats å jubileumsfondens sanatorier, i oförminskad utsträckning skall erhålla samma förmån jämväl under nästa budgetår samt att till Jönköpings och Västernorrlands läns landsting bidrag skall utgå jämväl för det ökade antal vårdplatser, som avses med de särskilda framställningarna från dessa landstings förvaltningsutskott. Då storleken av statsbidraget till dylika vårdplatser för normala fall är satt till samma belopp som det enligt statsbidragskungörelsen utgående driftbidraget, synes det ur följdriktighetens

synpunkt påkallat att låta län med hög tuberkulosfrekvens erhålla det högre driftbidraget ej blott för vårdplatserna å egna anstalter utan även för de vårdplatser, som disponeras å jubileumsfondens sanatorier. Då härjämte en sådan ändring i hittills tillämpade grunder skulle medföra endast en mindre kostnadsstegring, är jag beredd att godtaga medicinalstyrelsens förslag i förevarande avseende.

I enlighet med angivna grunder skulle, såsom medicinalstyrelsen anført, sammanlagda medelsbehovet kunna uppskattas till 5,760,794 kronor 10 öre. Med hänsyn främst till att det högsta för varje anstalt tillåtna patientantalet med sannolikhet ej blir fyllt under alla dagar av budgetåret kan emellertid en viss nedsättning ske av nämnda belopp. Medicinalstyrelsen har beräknat en nedsättning till 5,500,000 kronor eller med cirka 4.5 procent. Med hänsyn till att den ovanligt låga differensen under sistförflutna budgetår mellan beräknat maximibelopp och faktiskt utbetalat belopp bland annat föranletts av att det förhöjda statsbidrag, som utbetalats under budgetåret, avsett en tidrymd av ett och ett halvt år, finner jag emellertid en något kraftigare reduktion kunna ske eller till 5,400,000 kronor, motsvarande cirka 6.3 procent. Jag förordar alltså, att förevarande anslag upptages till 5,400,000 kronor. I likhet med medicinalstyrelsen anser jag, att för de statsbidragsberättigade vårdplatserna å jubileumsfondens sanatorier icke bör få uttagas högre vårdavgift än en krona.

Vad slutligen angår medicinalstyrelsens förslag om bemyndigande för styrelsen att på egen hand pröva ansökningar om statsbidrag till av landsting förhyrda vårdplatser å jubileumsfondens sanatorier finner jag — med hänsyn till den provisoriska karaktären av ifrågavarande anordning för beviljande av statsbidrag — tillräcklig anledning ej föreligga att frångå den hittills gällande ordningen i detta avseende.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att vid tillämpning av kungörelsen den 22 juni 1939 (nr 480) angående statsbidrag till driftkostnaderna vid anstalter för lungtuberkulos den vid lasarettet i Värnamo anordnade lungtuberkulosavdelningen må anses såsom A-anstalt;

dels medgiva, att till nedannämnda landsting ävensom till Hälsingborgs stad må under tiden den 1 juli 1942—den 30 juni 1943 utgå statsbidrag till belopp, bestämt i enlighet med föreskrifterna i 3 § 1 och 2 mom. förenämnda kungörelse, för följande antal av dem disponerade vårdplatser å jubileumsfondens sanatorier:

Landsting eller stad	Antal vårdplatser
landstinget i Jönköpings län.....	60
» » Kronobergs »	30
landstingen » Kalmar läns norra och södra landstings- områden, tillhopa	15

Femte huvudtiteln.

Landsting eller stad	Antal vårdplatser
landstinget i Gotlands län	55
Hälsingborgs stad.....	35
landstinget i Örebro län	25
» » Västmanlands län	15
» » Gävleborgs län	10
» » Västernorrlands län	80

dels medgiva, att till Jönköpings läns landsting må för tiden den 1 juli 1941—den 30 juni 1943 utgå statsbidrag efter samma grunder för ytterligare 10 av landstinget å jubileumsfondens sanatorier disponerade vårdplatser;

dels föreskriva, att för åtnjutande av bidragen till vårdplatser å jubileumsfondens sanatorier skall gälla, att för å dessa platser intagen patient icke må uttagas högre dagavgift än 1 krona samt att eljest i tillämpliga delar skola gälla de allmänna bestämmelserna beträffande statsbidrag till driftkostnaderna vid anstalter för lungtuberkulos ävensom de särskilda föreskrifter, som må av Kungl. Maj:t meddelas;

dels ock till *Bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*
av kronor 5,400,000

[125.] 39. **Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	1,250,000	1,229,094
1940/41	1,300,000	1,867,086 ¹⁾
1941/42	1,400,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>).....	1,500,000	—

[Kungörelse den 23 april 1937 (nr 209), ändrad genom kungörelse nr 404/1938.]

Statsbidrag utgår till av förening eller stiftelse drivna anstalter med 3 kronor 25 öre för A-platser och 2 kronor för B-platser samt till landstings- och storstadsanstalter med 1 krona 50 öre för A-platser och 1 krona för B-platser. Bidrag utgår endast för vårdplats, som är öppen under hela året och för vilken icke uttages högre avgift än 1 krona per dag och patient. Driftbidraget till enskild anstalt må i intet fall utgå med högre belopp per år än skillnaden mellan anstaltens verkliga driftkostnader och summan av patientavgifterna och andra från anstaltens drift härflytande inkomster.

Vid sidan härav må till A-anstalt utgå statsbidrag med två tredjedelar av kostnaderna för erforderliga stödjebandage av mera permanent karaktär åt

¹⁾ Anslaget har påförts ett i räkenskaperna för budgetåret 1940/41 utbalanserat förskott å 574,798 kronor.

patient, som behandlas vid anstalten, på villkor att patienten beredes motsvarande förmån.

Jämlikt särskilt medgivande av riksdagen må Kungl. Maj:t, på framställning av vederbörande huvudman, bevilja erforderligt fyllnadsbidrag, i den mån summan av statsbidraget och patientavgifterna icke förslår till bestridande av de enligt vederbörigen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnaderna vid hithörande enskilda anstalter samt underskottet icke kan täckas med andra för ändamålet tillgängliga medel.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt beräkningar angående medelsbehovet till ifrågavarande slag av anstalter under nästa budgetår.

Styrelsen åberopar däri en inom styrelsen uppgjord sammanställning, upptagande de anstalter, till vilka driftbidrag kunna förväntas utgå av nästa budgetårs anslag, ävensom de belopp, till vilka driftbidragen för varje anstalt beräknas högst uppgå. Tablån, som upptager samma antal platser som för löpande budgetår, avser beläggningen å de enskilda anstalterna under tiden 1 april 1942—31 mars 1943 samt å de övriga anstalterna under kalenderåret 1942. Den enligt tablån beräknade maximisumman uppgår till 1,085,966 kronor 25 öre. Nämda summa bör emellertid — särskilt med hänsyn till att det högsta för varje anstalt tillåtna patientantalet med sannolikhet ej blir fyllt under alla dagar av budgetåret — i viss mån reduceras. Enär några av anstalterna under relativt lång tid av budgetåret 1940/41 varit partiellt utrymda, anser styrelsen nämnda år icke kunna användas såsom jämförelseobjekt i fråga om förhållandet mellan maximibelopp och nettoutgift. Styrelsen har i stället härtill valt budgetåret 1939/40, vilket år differensen i detta hänseende uppgick till 4.5 procent. Styrelsen har räknat med samma procenttal för nästa budgetår och i anledning härav uppskattat medelsbehovet till i avrundat belopp 1,035,000 kronor.

Utgifterna för bidrag till stödjebandage hava uppgått till för budgetåret 1939/40 26,511 kronor och för budgetåret 1940/41 37,253 kronor. Utgiftsökningen torde enligt *medicinalstyrelsen* till stor del hava föranletts av den starka prisstegringen å materiel, särskilt läder och metall. Medelsbehovet för nästa budgetår bör därför enligt styrelsen beräknas till ungefär samma belopp som utgiften för ändamålet under sistförflutna budgetår eller till förslagsvis 40,000 kronor.

Vad vidare angår medelsbehovet för täckande av motsedda driftunderskott vid enskilda anstalter framhåller *medicinalstyrelsen*, att det på grund av de inträffade starka prisstegringarna och ovissheten rörande den fortsatta utvecklingen på det ekonomiska området vore ytterst svårt att med någon grad av säkerhet uppskatta storleken av dessa driftunderskott. För löpande budgetår hade medelsbehovet uppskattats till omkring 335,000 kronor. Driftunderskottet för år 1940 hade emellertid uppgått till ej mindre än 419,688 kronor. Ehuru storleken av underskottet till någon del torde hava föranletts av den partiella utrymningen av några av anstalterna, anser styrelsen dock, att — även om en sådan utrymning icke erfordrades under

budgetåret — det för nästa budgetår komme att erfordras ett belopp av minst samma storlek som det, vartill driftunderskottet för år 1940 uppgått. Styrelsen föreslår, att ett belopp av 425,000 kronor anvisas för ändamålet.

I enlighet med de sålunda gjorda beräkningarna har styrelsen hemställt, att för nästa budgetår måtte för hithörande ändamål anvisas ett förslagsanslag av (1,035,000 + 40,000 + 425,000) 1,500,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har i detta sammanhang till diskussion upptagit frågan om eventuellt ändrad ordning beträffande beviljandet av bidrag till förväntade driftunderskott vid de enskilda anstalterna för kirurgisk tuberkulos. Bestämmelserna härom innebära enligt styrelsen i realiteten, att staten i sista hand svarar för driftkostnaderna vid nämnda slag av anstalter. Att på annat ändamålsenligt och rättvist sätt reglera statsbidragen till ifrågasvarande anstalter hade enligt styrelsen på grund av utgifternas olika storlek vid de skilda anstalterna visat sig svårt. Statens utgifter för ändamålet hade emellertid stigit avsevärt år från år och uppginge numera till sådana belopp, att det kunde ifrågasättas, huruvida den nuvarande kontrollen, som väsentligen skedde i efterhand genom granskning av föregående års räkenskaper, kunde anses tillräckligt effektiv ur statens synpunkt. Styrelsen föreslår därför utökad kontroll från statens sida. Rörande sättet för anordnande av denna kontroll anför styrelsen:

Medicinalstyrelsen hyser för sin del den uppfattningen, att skäl förefinnes att komplettera nuvarande kontrollsystem med en förhandskontroll, vilken lämpligen synes kunna utövas på så sätt, att åt styrelsen uppdrages att granska och fastställa utgifts- och inkomststaten för respektive anstalter. Anstalternas räkenskaper föras per kalenderår, och en ändring i detta avseende torde ur statens synpunkt åtminstone för närvarande icke vara erforderlig. Såsom villkor för att en dylik anstalt för visst år skall äga komma i åtnjutande av fyllnadsbidrag, synes därför böra föreskrivas, att vederbörande huvudman skall i och för godkännande senast den 31 oktober till styrelsen ingiva förslag till dylik inkomst- och utgiftsstat för det närmast därpå följande kalenderåret i enlighet med av styrelsen utfärdade formulär och anvisningar. Denna föreskrift torde böra tillämpas från och med år 1943, varför sålunda förslag till inkomst- och utgiftsstat för första gången böra vara ingivna till styrelsen före utgången av oktober månad 1942. Om en av styrelsen sålunda godkänd inkomst- och utgiftsstat icke följes och tillräckliga skäl för en avvikelse från densamma icke kunna förebäras, synes därav föranledd utgift icke böra betraktas såsom sådant underskott i räkenskaperna, som må täckas av statsmedel.

Departements-
chefen.

Jag har icke någon erinran att framställa mot den av medicinalstyrelsen framlagda beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår.

Med stöd av riksdagens bemyndigande hava fyllnadsbidrag beviljats till täckande av de efter den 1 juli 1937 uppkomna underskotten å driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos. Ehuru nämnda sätt att reglera driftunderskotten var tänkt allenast såsom en anordning under den närmaste framtiden, synes någon allmän omprövning av bidragsgrunderna nu ej böra äga rum utan det Kungl. Maj:t lämnade bemyndigandet gälla även för nästa budgetår. Då emellertid utgifterna från förevarande anslag nu-

mera uppgå till betydande belopp, är det enligt min mening angeläget att förstärka statens kontrollmöjligheter i fråga om medlens användning. Medicinalstyrelsen har i detta avseende föreslagit, att såsom villkor för bidragets åtnjutande skall gälla, att vederbörande direktion i och för godkännande senast den 31 oktober i enlighet med av medicinalstyrelsen utfärdade formulär och anvisningar till styrelsen ingivit förslag till inkomst- och utgiftsstat för det närmast därpå följande kalenderåret; styrelsen förutsätter därvid ett granskande och fastställande från styrelsens sida av det ingivna statförslaget. Då genom denna anordning möjligheter skapas för en effektivare kontroll å driften av anstalterna, biträder jag i sak medicinalstyrelsens förslag. Såsom styrelsen anfört torde föreskriften härom böra tillämpas från och med år 1943.

Under åberopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att det av riksdagen i skrivelse den 29 mars 1938, nr 5, punkt 89, lämnade medgivandet för Kungl. Maj:t att bevilja det fyllnadsbidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos, som med hänsyn till uppkomna driftunderskott vore erforderligt, skall i fråga om bidrag för år 1943 och efterföljande år gälla allenast under villkor att anstaltens inkomst- och utgiftsstat för bidragsåret godkänts av medicinalstyrelsen;

dels ock till *Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 1,500,000

[126.] 40. **Bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40.....	65,000	51,893
1940/41.....	65,000	60,139
1941/42.....	55,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>).....	60,000	—

[Kungörelse den 5 maj 1939 (nr 258).]

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* föreslagit, att anslaget med hänsyn till belastningen under det senast förflutna budgetåret måtte höjas till 60,000 kronor.

Med skrivelse den 6 november 1941 har *besparingsberedningen* avlåtit en promemoria angående dels förevarande anslag, dels ock vissa andra anslag, som avse resebidrag. Efter erinran om att bidrag enligt kungörelsen den 5 maj 1939, nr 258, utgår till medellös eller mindre bemedlad person, som erhållit vårdplats vid något av de statsunderstödda kustsanatorierna eller

anstalten Solhem i Borås, framhåller beredningen nödvändigheten av att en efter nuvarande förhållanden avpassad vägledning avfattas angående vad som skall förstås med medellös och med mindre bemedlad. Beredningen, som låtit verkställa en undersökning rörande förekomsten i olika författningar av nämnda eller därmed liktydiga begrepp, hemställer om utredning av vad med nämnda begrepp är i olika sammanhang att förstå. Beredningens förslag har för yttrande remitterats till *socialstyrelsen*, som i utlåtande den 6 december 1941 uttalat, att den av beredningen ifrågasatta utredningen otvivelaktigt vore starkt av behovet påkallad.

Departements-
chefen.

Till det av besparingsberedningen väckta förslaget om en utredning rörande innebörden av begreppen medellös och mindre bemedlad är jag för närvarande icke beredd att taga ställning. Jag vill emellertid erinra om att socialvårdskommittén i sitt arbete icke läser kunna undgå att taga upp spörsmålet till prövning.

Beträffande beräkningen av förevarande anslag för nästa budgetår biträder jag, med hänsyn till senaste belastningssiffran, medicinalstyrelsens förslag.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till resor för vissa patienter vid kustsanatorierna m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 60,000

[127.] 41. **Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna, reservationsanslag.** Vid 1938 års riksdag äskades anslag för vissa byggnadsarbeten vid folksanatorierna. De sammanlagda kostnaderna för dessa arbeten uppskattades för de olika sanatorierna sålunda:

Hålahults sanatorium		kronor	28,700
Österåsens	»	»	88,650
Hessleby	»	»	305,000
Spenshult	»	»	258,500

Summa kronor 680,850

Riksdagen, som fann de föreslagna arbetena i det stora hela välbetänkta, har sedermera anvisat sammanlagt 422,400 kronor för utförande av de vid Hålahults, Österåsens och Hessleby sanatorier planerade arbetena. Däremot har till Spenshults sanatorium anvisats allenast 25,400 kronor för införande av värmeledning m. m. i vissa bostadshus. Att i övrigt byggnadsarbetena vid Spenshults sanatorium uppskjutits beror på att det ifrågasatts, att sanatoriet skulle omändras till yrkesskolsanatorium.

I skrivelse den 29 september 1941 framhåller *överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond*, att något avgörande av frågan om Spenshults sanatoriums omändring till yrkesskolsanatorium ännu icke träffats, och att det finge anses ovisst, huruvida en sådan omändring komme till stånd. Behovet av de byggnadsarbeten vid sanatoriet, som upptogs i det ursprungliga

byggnadsprogrammet för folksanatorierna och som redan då ansågos nödvändiga för sanatoriets istandsättande, hade under de gångna åren framträtt i allt högre grad. Sålunda hade det nyligen visat sig, att sanatoriets ångpannor varit sönderrostade, varför åtgärder måst vidtagas för anskaffande av nya ångpannor före vinterns början. Även i andra avseenden finge det anses vara nödvändigt, att en del av de föreslagna byggnadsarbetena snarast möjligt utfördes, om sanatoriets drift ej skulle äventyras. Av de byggnadsarbeten å ett sammanlagt kostnadsbelopp av 258,500 kronor, vilka vore upptagna i det ursprungliga byggnadsprogrammet, vore följande särskilt trängande, nämligen 1) omläggning av ångvärmeledningen till pumpvarmvatten; 2) ändringar i panncentralen; 3) omläggning av kallvattenledningarna samt utbyte av viss därtill hörande apparatur; samt 4) modernisering av tvättinrättningen. Nämda arbeten, vilka i det ursprungliga byggnadsprogrammet kostnadsberäknats till sammanlagt 156,000 kronor, hade omräknats efter nu gällande priser, därvid kostnaderna beräknats komma att stiga till 200,000 kronor. Såsom förut omnämnts hade överstyrelsen redan nödgats vidtaga en del av de under 2) upptagna arbetena, nämligen utbyte av ångpannor. Enligt en av sakkunnig person företagen undersökning vore nu till utförande ifrågasatta arbeten nödvändiga vare sig sanatoriet omändrades till yrkesskolsanatorium eller bibehölles vid sin nuvarande verksamhet. Övriga i byggnadsprogrammet upptagna, ej utförda arbeten vore visserligen också av största betydelse för sanatoriets försättande i tidsenligt skick men torde med hänsyn till rådande tidsläge kunna anstå till ett följande år. Överstyrelsen hemställde därför om ett anslag för nästa budgetår av 200,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra mot de till 200,000 kronor beräknade kostnaderna för arbetenas utförande.

Medicinalstyrelsen har icke haft något att erinra mot bifall till överstyrelsens framställning.

Enligt vad jag under hand inhämtat inrikta sig de undersökningar, som för närvarande företagas rörande realiserande av förslaget om inrättande av ett yrkesskolsanatorium, på andra alternativ för frågans lösning än genom sanatoriets förläggning till Spenshult, och planerna på omändring av Spenshults sanatorium till yrkesskolsanatorium äro därför för närvarande icke aktuella. På grund härav kunde, oavsett arbetenas art, ifrågasättas huruvida det beträffande Spenshults sanatorium uppgjorda byggnadsprogrammet borde realiseras. I förevarande fall tillkommer emellertid, att det huvudsakligen är fråga om utförande av arbeten, vilka antingen icke rimligen kunna längre uppskjutas eller icke behöva sammankopplas med frågan om sanatoriets omändring till yrkesskolsanatorium. Jag tillstyrker i anledning härav överstyrelsens framställning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folksanatorierna* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 200,000

Departements-
chefen.

[128.] 42. Bidrag till driften av folksanatorierna.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41	157,000	157,000
1941/42	183,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>).....	199,200	—

Till upprätthållande av verksamheten vid folksanatorierna hava anslag beviljats av riksdagen alltsedan år 1905. Anslagen hava utgått med varierande belopp, dock högst 200,000 kronor.

För användningen av anslaget gälla föreskrifter i Kungl. Maj:ts brev den 8 juli 1904 med däri genom brev den 9 juli 1920 gjord ändring. Enligt dessa föreskrifter skall statsanslaget redovisas på samma sätt som avkastningen av jubileumsfondens räntebärande tillgångar och fondens övriga inkomster, dock så att, när överskott å fondens årsinkomster uppkomma, efter det nödiga avskrivningar blivit verkställda, dessa överskott skola redovisas på särskilt konto såsom reserverade medel. Sålunda reserverade medel få icke av överstyrelsen för fonden användas, med mindre Kungl. Maj:t efter anmälan av överstyrelsen prövat och godkänt de ändamål, för vilka medlen äro avsedda att tagas i anspråk.

I skrivelse den 26 september 1941 har *överstyrelsen för Konung Oscar II:s jubileumsfond* gjort framställning om anvisande av medel för hithörande ändamål under nästa budgetår. Överstyrelsen har till en början erinrat om att för täckande av folksanatoriernas driftkostnader, i den mån desamma beräknats överstiga sanatoriernas inkomster av patientavgifter m. m. samt disponibel avkastning av jubileumsfondens, under de senare åren anvisats ett anslag, vars belopp bestämts till 100,000 kronor jämte det driftunderskott, som visats föreligga vid utgången av närmast föregående budgetår. Av det belopp, vartill anslaget upptagits för innevarande budgetår, 183,000 kronor, vore således omkring 83,000 kronor avsedda att tagas i anspråk för täckande av det driftunderskott, som förefunnits vid utgången av budgetåret 1939/40, medan återstoden, 100,000 kronor, skulle disponeras för driften under budgetåret 1941/42. För budgetåret 1940/41 utvisade fondens bokslut ett underskott av 99,166 kronor. Bidrag enligt hittills tillämpade grunder till sanatoriernas drift syntes alltså böra bestämmas till (100,000 + 99,166) 199,166 kronor eller i avrundat belopp 199,200 kronor.

Departements-
chefen.

Då de av överstyrelsen gjorda beräkningarna ej föranleda någon erinran från min sida, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av folksanatorierna* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av kronor 199,200

[129]. 43. **Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	45,000	46,341
1940/41	45,000	54,290
1941/42	45,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	50,000	—

[Kungörelse den 9 juli 1920 (nr 558).]

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* under hänvisning till belastningen å anslaget under sistförflutna budgetår hemställt, att anslaget måtte för nästa budgetår uppföras med ett till 50,000 kronor förhöjt belopp.

Med skrivelse den 6 november 1941 har *besparingsberedningen* överlämnat en promemoria angående förevarande anslag. Efter redogörelse för den ordning, i vilken bidrag från förevarande anslag utgå, förklarar beredningen sig anse, att en mera ingående prövning av behovet av behandling på statens bekostnad borde verkställas än den, som för närvarande ägde rum. I sådant hänseende syntes föreskrifter eller anvisningar böra lämnas angående vad som i förevarande avseende skulle förstås med begreppet medellös, och därjämte borde föreskrift utfärdas angående vilka som hade att utfärda intyg om lupuspatienters från landsbygden medellöshet. Beredningen funne det vidare angeläget, att *medicinalstyrelsen* vid sin granskning av räkningarna för behandlingen av de sjuka utövade all den kontroll som från styrelsens sida vore möjlig. Även om dylika åtgärder vidtoges, anser beredningen dock, att någon nedskärning av det för innevarande budgetår utgående anslaget näppeligen kan verkställas.

Medicinalstyrelsen, som avgivit yttrande över besparingsberedningens promemoria, hemställer, att efter verkställd utredning föreskrifter eller anvisningar måtte lämnas angående vad som i förevarande avseende skall förstås med begreppet medellös. Beträffande frågan om vilka som skola äga utfärda intyg om lupuspatienters från landsbygden medellöshet plägade styrelsen godtaga sådana intyg, vilka utfärdats av ordföranden i vederbörande kommunalnämnd eller fattigvårdsstyrelse eller av å kommunalkontor anställd tjänsteman. Någon ändring av det i dylikt avseende sålunda tillämpade förfaringssättet ansåge styrelsen åtminstone för närvarande icke vara påkallad. Vad slutligen anginge den av beredningen uttalade angelägenheten av att styrelsen vid sin granskning av ifrågavarande räkningar utövade all den kontroll, som från styrelsens sida vore möjlig, ansåge styrelsen sig allenast böra framhålla, att en dylik kontroll i mån av tid utövades beträffande alla till styrelsen för likvidering ingivna räkningar.

Såsom under punkten 126 angivits har av besparingsberedningen i annat sammanhang föreslagits, att en undersökning skulle verkställas rörande förekomsten i olika författningar av begreppen medellös och mindre bemedlad

Departements-
chefen.

eller därmed liktydiga begrepp. Jag hänvisar beträffande denna fråga till vad jag anfört under nämnda punkt.

Med hänsyn till vad medicinalstyrelsen meddelat om dess handläggning av ansökningar om bidrag från förevarande anslag torde det ej föreligga behov att, såsom besparingsberedningen ifrågasatt, utfärda föreskrift om vilka som ha att utfärda intyg om lupuspatienters från landsbygden medel-löshet.

Vad därefter angår anslagsberäkningen för nästa budgetår hemställer jag i enlighet med medicinalstyrelsens förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Behandling av medellösa lupuspatienter från landsorten*
för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag*

av kronor 50,000

[130.] 44. **Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus, reservationsanslag.**

[Kungörelse den 7 september 1920 (nr 667), ändrad genom kungörelse nr 257/1927].

Statsbidrag utgår med högst hälften av de verkliga byggnadskostnaderna eller, om vid inlösen lösesumman understiger dessa kostnader, högst hälften av lösesumman, dock i intet fall med högre belopp per vårdplats än 2,500 kronor vid uppförande och 1,000 kronor vid inlösen av sjukhus. Statsbidraget får uppbäras först sedan sjukhuset blivit efter avsyning godkänt av medicinalstyrelsen.

I skrivelser den 30 augusti och den 27 oktober 1941 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för hithörande ändamål under nästa budgetår. Styrelsen har däri, med ledning av uppgifter, som inhämtats från landstingens epideminämnder samt från hälsovårdsnämnderna i de städer, som utgöra egna epidemidistrikt, beräknat, att statsbidrag under nästa budgetår komme att utgå till fyra planerade epidemisjukhus med sammanlagt 405,000 kronor.

Medicinalstyrelsen beräknar emellertid, att, sedan beviljade men ännu ej utbetalade eller tillstyrkta men ännu ej beviljade statsbidrag frändragits, å anslaget finnes en reservation, uppgående till 172,800 kronor. Styrelsen finner därför, att till bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus bör för nästa budgetår äskas ett reservationsanslag av 233,000 kronor.

Departements-
chefen.

Till bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus anvisades å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett beredskapsanslag å 300,000 kronor. Anslaget har genom Kungl. Maj:ts beslut den 4 april 1941 ställts till medicinalstyrelsens förfogande att disponeras jämlikt beslut, som meddelats eller komme att meddelas om bidrag till uppförande av epidemisjukhus. Hela anslaget åtgår emellertid ej för tillgodoseende av hit-

tills meddelade sådana beslut. Då det är önskvärt, att beredskapsanslaget i fortsättningen skall få, oberoende av arbetslöshetssynpunkten, anlitas för utbetalning av bidrag, föreslår jag, att riksdagens medgivande härtill inhämtas.

Å riksstaten för innevarande budgetår har dessutom anvisats ett reservationsanslag till nu ifrågakvarande ändamål å 545,000 kronor.

Av det sammanlagda beloppet av nu nämnda båda anslag, 845,000 kronor, hava genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t disponerats tillhopa 630,000 kronor. Dessutom har i ett fall statsbidrag beviljats men frågan om bidragets storlek förklarats skola i ett senare sammanhang upptagas till bedömande; då ovisshet råder om storleken av det statsbidragsbelopp, som kan komma att utgå, samt beloppet i varje fall ej är av större storleksordning, bortses i det följande från nämnda fall.

Vidare kan motses ett återbärande av statsbidrag, som erhållits till ett epidemisjukhus, som numera nedlagts. Det belopp, som väntas bliva återlevererat, kan preliminärt beräknas till 30,000 kronor.

Ett belopp av 245,000 kronor kan sålunda beräknas vara disponibelt för inkomna men ännu ej beviljade ansökningar samt för förväntade ansökningar.

På Kungl. Maj:ts prövning äro för närvarande beroende två av medicinalstyrelsen tillstyrkta ansökningar, avseende statsbidrag med tillhopa 87,500 kronor. Enligt medicinalstyrelsens beräkning äro därjämte under nästa budgetår att förvänta ansökningar om bidrag till fyra epidemisjukhus, i fråga om vilka statsbidraget kan beräknas uppgå till 405,000 kronor. För att tillgodose såväl de redan inkomna som de allenast förväntade ansökningarna skulle sålunda under nästa budgetår erfordras anvisande av ett ytterligare belopp av $(87,500 + 405,000 - 245,000)$ 247,500 kronor. Då de epidemisjukhus, som avses med ansökningarna i fråga, torde utan uppskov böra komma till stånd, är jag beredd tillstyrka, att för nästa budgetår medel äskas för tillgodo-seende av samtliga i det föregående omnämnda ansökningar, för vilket ändamål ett anslag å i runt tal 250,000 kronor bör anvisas.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget (*B*) till Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus må under budgetåret 1942/43 tagas i anspråk oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättningarna;

dels ock till Bidrag till uppförande, inrättande eller inlösen av epidemisjukhus för budgetåret 1942/43 anvisa ett reservationsanslag av kronor 250,000

[131.] 45. **Bidrag till driften av epidemisjukhus, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	1,300,000	2,919,116
1940/41	1,600,000	2,286,432
1941/42	1,600,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	1,200,000	—

[Kungörelse den 5 maj 1939 (nr 261), ändrad genom kungörelse nr 1050/1940.]

Statsbidrag utgår för driften av dels sådana epidemisjukhus, som förvaltas enligt bestämmelserna i epidemilagen och blivit av medicinalstyrelsen för ändamålet godkända, dels ock sådana tillfälliga sjukvårdslokaler, som för ändamålet godkänts av förste provinsialläkaren eller i städer, där tillsynen över epidemivården författningsenligt tillkommer med förste provinsialläkare jämställd stadsläkare, av medicinalstyrelsen.

Statsbidrag utgår med två kronor för dag och varje kostnadsfritt vårdad sjuk. Statsbidrag utgår i regel icke för flera sjukplatser för dag än i första stycket omnämnd myndighet fastställt såsom motsvarande en normal beläggning av sjukhuset eller lokalen. Därest vid epidemi av större omfattning hinder mött för anordnande eller drift av tillfälliga lokaler för epidemisjukvård i erforderlig utsträckning, må dock statsbidrag med viss begränsning utgå för flera platser än dem, som motsvara normal beläggning.

Statsbidrag utbetalas halvårsvis i efterskott.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt beräkning av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår. Styrelsen har därvid anført:

För nästkommande budgetår erforderligt statsbidrag, vars storlek är i huvudsak beroende på frekvensen under kalenderåret 1942 av de smittsamma sjukdomar, varå epidemilagen äger tillämpning, låter sig på förhand beräknas allenast med en viss grad av sannolikhet. Frekvensen av dessa sjukdomar utgjorde enligt förste provinsialläkarnas halvmånadsrapporter 1939 42,592 fall, 1940 26,104 fall och förra halvåret 1941 7,074 fall.

Under senare år har frekvensen av hithörande sjukdomar helt dominerats av scharlakansfebern, som utgjort under år 1940 94 procent och förra halvåret 1941 93 procent av samtliga sjukdomsfall.

Den över hela landet utbredda scharlakansfeberepidemi, som kulminerade år 1939, har sedermera visat en fortgående nedgång, som varit särskilt markerad under förra halvåret 1941. Det totala antalet sjukdomsfall under hela år 1941 torde kunna beräknas till omkring 15,000.

Under förutsättning att scharlakansfeberfrekvensen blir ungefär densamma under år 1942 och förhållandena även i övrigt förbli i huvudsak oförändrade skulle anslagsbehovet för nästa budgetår kunna uppskattas till i runt tal 1,200,000 kronor.

I anslutning härtill föreslår styrelsen anvisande av ett förslagsanslag av 1,200,000 kronor.

Departements-
chefen.

Belastningen å förevarande anslag har under senare år nästan helt och hållet bestämts av scharlakansfeberns utbredning. Efter det denna under några år varit osedvanligt stor, utvisa de senast tillgängliga siffrorna en

stark nedgång av sjukdomens frekvens. Medicinalstyrelsen har vid sin anslagsberäkning utgått från att totalantalet sjukdomsfall skulle under år 1942 hålla sig omkring 15,000. Medelsbehovet för budgetåret 1942/43 uppskattas av styrelsen till 1,200,000. Jag biträder denna anslagsberäkning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av epidemisjukhus* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av..... kronor 1,200,000

[132.] 46. **Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka, reservationsanslag.**

[Kungörelse den 27 juni 1927 (nr 245), ändrad genom kungörelser nr 83/1929 och 102/1931.]

Statsbidrag utgår inom vissa gränser med följande belopp, nämligen för nybyggnad med högst hälften av byggnadskostnaderna, dock högst 1,500 kronor per vårdplats, vid inköp av byggnad högst hälften av köpesumman och av kostnaderna för erforderliga om- och tillbyggnadsarbeten, dock högst 1,000 kronor per vårdplats, samt vid användande av i vederbörandes ägo befintlig, för annat ändamål uppförd eller inköpt byggnad högst hälften av kostnaderna för erforderliga om- och tillbyggnadsarbeten, dock högst 750 kronor per vårdplats. I intet fall må dock statsbidrag utgå för flera platser än en per 1,000 invånare i landstingsområde och en per 2,000 invånare i stad utanför landsting.

I skrivelser den 10 september och den 30 oktober 1941 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Styrelsen har därvid uppgivit, att — sedan beviljade men ännu ej utbetalade bidrag å tillhoppa 198,560 kronor frånräknats — ett belopp av 87,532 kronor 17 öre kunde beräknas återstå av anslaget. Härvid har medräknats ett å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisat beredskapsanslag å 125,000 kronor, vilket genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 maj 1941 ställts till medicinalstyrelsens förfogande för utbetalande av beviljade statsbidrag. Till Kungl. Maj:t hade enligt medicinalstyrelsen med tillstyrkan överlämnats tre ännu ej avgjorda ansökningar om bidrag å tillhoppa 162,000 kronor. I anledning av de framställningar om bidrag, vilka vore föremål för styrelsens prövning eller vilka, enligt vad styrelsen genom förfrågningar hos landstingens förvaltningsutskott samt de städer, som ej deltaga i landsting, inhämtat, kunde beräknas inkomma under den närmaste tiden, kunde enligt av styrelsen gjorda undersökningar statsbidrag författningsenligt utgå med sammanlagt 132,000 kronor. Det torde, enligt vad medicinalstyrelsen framhåller, på grund därav kunna antagas, att för ifrågavarande ändamål skulle under nästa budgetår komma att föreligga ett medelsbehov av $(162,000 + 132,000 - 87,532: 17)$ 206,467 kronor 83 öre eller i avrundat tal 210,000 kronor.

Departements-
chefen.

För nästa budgetår böra, i likhet med för innevarande budgetår, medel äskas för uppförande av hem för kroniskt sjuka. Med hänsyn till den begränsning av utgifterna, som påkallas av nuvarande läge, torde emellertid någon eller några av de ansökningar, med vilka medicinalstyrelsen räknat, kunna anstå till ett senare budgetår. I enlighet härmed föreslår jag, att det av medicinalstyrelsen äskade beloppet reduceras till 175,000 kronor.

Enär möjlighet synes böra förefinnas att, oberoende av arbetslöshets-synpunkten, bevilja statsbidrag med anlitande av förenämnda beredskaps-anlag, torde riksdagens medgivande härtill böra inhämtas.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget (B) till Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka må under budgetåret 1942/43 tagas i anspråk oberoende av de för dylikt anslag eljest gällande förutsättningarna;

dels ock till *Bidrag till uppförande m. m. av hem för kroniskt sjuka* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 175,000

[133.] 47. **Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40	1,100,000	1,123,213
1940/41	1,150,000	1,155,679
1941/42	1,150,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>)	1,150,000	—

[Kungörelse den 27 juni 1927 (nr 246), ändrad genom kungörelser nr 103/1931 och 406/1938.]

Med vissa inskränkningar utgår statsbidrag med 90 öre för dag och patient samt utbetalas halvårsvis i efterskott.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Styrelsen har därvid i första hand räknat med statsbidrag för samtliga de vårdplatser, som enligt dittills fattade eller omedelbart förestående beslut kunde för år 1942 komma i åtnjutande av statsbidrag, eller 4,060. Vidare har styrelsen förutsatt, att driftbidrag kunde under hela nämnda år utgå för 90 nya vårdplatser, till vilkas inrättande statsbidrag beviljats men ännu ej utbetalats. Därutöver har styrelsen ansett, att driftbidrag borde, åtminstone för ett halvt år, beräknas för 109 vårdplatser, till vilkas inrättande ansökan om statsbidrag föreläge men ej slutligen prövats.

Med ledning av det sålunda erhållna sammanlagda platsantalet har styrelsen beräknat det totala driftbidraget för nästa budgetår till 1,381,175 kronor. Bortsett från ett belopp av 17,900 kronor, som belöpte på sist-

nämnda 109 vårdplatser, vore denna summa, framhåller styrelsen, att anse som en maximisumma, enär samtliga platser icke kunde förväntas bliva belagda under hela kalenderåret 1942. För budgetåret 1940/41 hade motsvarande maximisumma beräknats till 1,347,905 kronor. Antoges belastningen för budgetåret 1942/43 komma att stå i motsvarande förhållande till maximisumman för samma år, skulle anslagsbehovet utgöra omkring 1,180,000 kronor. Under återopande härav har styrelsen hemställt om ett anslag å sistnämnda belopp.

Medicinalstyrelsens beräkningar torde kunna i huvudsak godtagas. Med hänsyn till den osäkerhet, som vidlåder beräkningar av ifrågavarande slag, synes dock tillräcklig anledning att höja anslaget knappast föreligga. Jag förordar därför, att anslaget uppföres med oförändrat belopp eller 1,150,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av hem för kroniskt sjuka* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av..... kronor 1,150,000

Departements-
chefen.

[134.] 48. **Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi, förslagsanslag.**

För budgetåret 1941/42 har beviljats ett förslagsanslag av 80,000 kronor. För tidigare budgetår har något anslag för ändamålet icke anvisats.

Enligt de av Hans Maj:t Konungen den 30 maj 1929 fastställda stadgarna för *Konung Gustaf V:s jubileumsfond* är fondens ändamål bekämpande av kräftsjukdomarna inom Sverige genom att understödja uppförande och utrustning av vårdanstalter för kräftsjuka samt befrämjande av det vetenskapliga studiet av kräftsjukdomar. Förutom de medel, som insamlats till hufgästande av Konung Gustaf V:s 70-årsdag, utgöras fondens tillgångar av bidrag från cancerföreningen i Stockholm samt de bidrag, som i övrigt inflyta.

Enligt riktlinjerna för fondens användning är fondens uppgift i vad angår praktiska åtgärder för kräftsjukdomarnas bekämpande i första hand upprättandet av centralanstalter för radioterapi vid kräfte, förlagda i anslutning till de radioterapevtiska avdelningarna vid centralt belägna stora sjukhus, som äga betingelser för upprätthållande av anstalternas verksamhet och deras vetenskapliga utveckling.

Tre dylika anstalter skola enligt den uppgjorda planen finnas i riket, förlagda till Stockholm, Göteborg och Lund. Av dessa är Stockholmsanstalten, som anslutits till karolinska sjukhuset, i bruk sedan mera än fyra år tillbaka. Den omfattar 100 allmänna vårdplatser och drives helt såsom statlig anstalt. Lundaanstalten, som inrymmer 50 allmänna vårdplatser, har blivit färdig under år 1941. Göteborgsanstalten, som är avsedd att förläggas i anslutning till Sahlgrenska sjukhuset och inrymma 50 allmänna vårdplatser, torde komma att vara färdig att tagas i bruk omkring den 1 januari 1943.

Driftkostnaderna vid Lundaanstalten skola enligt beslut vid 1931 års riksdag fördelas så, att vederbörande patienter, oavsett var de äro hemmahörande, erlägga för inomlänspatient stadgad legosängsavgift, att landsting och städer utanför landsting bidra med 2 kronor 50 öre per underhållsdag för varje landstinget respektive staden tillhörande patient samt att staten bestrider såväl återstående del av dagkostnaden, dock högst intill ett belopp av 2 kronor 50 öre per dag och patient, som ock enligt vissa närmare angivna normer kostnaderna för röntgenbehandling och radiumapplikation i anstaltens behandlingsinstitut för å anstalten intagna patienter, s. k. klinikpatienter.

Det under förevarande rubrik för innevarande budgetår utgående anslaget, 80,000 kronor, avser Lundaanstaltens driftkostnader under senare halvåret 1941 och är på grundval av ett för nämnda halvår upprättat förslag till utgifts- och inkomststat uträknat i enlighet med förenämnda beslut av år 1931. Rörande användandet av anslaget hava föreskrifter meddelats i brev till medicinalstyrelsen den 2 maj 1941 (se statsliggaren för innevarande budgetår s. 256—257).

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* gjort framställning om anvisande av medel för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår. Styrelsen anför därvid:

Med skrivelse den 7 maj 1941 har direktionen för lasarettet i Lund till medicinalstyrelsen överlämnat ett exemplar av det för år 1942 upprättade förslaget till utgifts- och inkomststat för nämnda lasarett. Enligt sagda stat har antalet underhållsdagar å vårdavdelningarna vid centralanstalten för radioterapi vid nämnda lasarett med deras 50 sjukplatser beräknats uppgå till 18,000. Med ett beräknat statsbidrag av 2 kronor 50 öre för vård dag har summan av nämnda bidrag för ifrågavarande år uppskattats till 45,000 kronor.

De jämlikt förenämnda föreskrifter å statsverket belöpande kostnaderna för röntgenbehandling och radiumapplikation i centralanstaltens behandlingsinstitut, det vill säga kostnaderna för dylikt ändamål för å anstalten under ifrågavarande år intagna patienter, hava i lasarettets stat beräknats uppgå till 123,246 kronor 38 öre.

Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål för nästkommande budgetår synes med ledning härav kunna uppskattas till $(45,000 + 123,246: 38)$ 168,246 kronor 38 öre eller i avrundat tal 165,000 kronor. Det torde dock böra omnämnas, att någon detaljgranskning av de i förberörda utgifts- och inkomststat ingående posterna icke i detta sammanhang företagits inom styrelsen.

Under återopande härav och då medel för den planerade Göteborgsanstalten icke syntes komma att erfordras för budgetåret 1942/43, har styrelsen hemställt, att för nästa budgetår måtte till driften av centralanstalter för radioterapi uppföras ett förslagsanslag av 165,000 kronor.

Departements-
chefen.

I anslutning till medicinalstyrelsens beräkning torde för ifrågavarande ändamål böra äskas ett förslagsanslag av 165,000 kronor.

Under återopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 165,000

[135.] 49. **Bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling m. m., förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1939/40.....	135,000	158,527
1940/41.....	160,000	146,940
1941/42.....	165,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>).....	190,000	—

[Kungörelse den 5 maj 1939 (nr 259).]

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen* framhållit, att belastningssiffran för budgetåret 1940/41 så till vida vore missvisande, att ersättning för första kvartalet 1941 till viss anstalt icke hunnit utbetalas under budgetåret. Hade så skett skulle nettoutgifterna å anslaget ha uppgått till i runt tal 186,000 kronor. Med utgångspunkt därifrån och med beaktande av att statens merkostnader för resor till och från den nyöppnade centralanstalten i Lund för radioterapi vid kräfta kunde beräknas till 8,000 kronor uppskattas anslagsbehovet för nästa budgetår av styrelsen till i runt tal 190,000 kronor.

Den promemoria av *befringsberedningen*, som omnämns under punkt 126, berör jämväl förevarande anslag.

Jag biträder medicinalstyrelsens anslagsberäkning. I anledning härav och under åberopande av vad jag under punkten 126 anför i anledning av befringsberedningens promemoria får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Departements-
chefen.

att till *Bidrag till resor för patienter vid vissa anstalter för radiumbehandling m. m.* för budgetåret 1942/43 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 190,000

Vanföreanstalter m. m.[136.] 50. **Bidrag till vanföreanstalter, förslagsanslag.**

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1940/41.....	2,270,000	2,937,223 ¹
1941/42.....	2,530,000	—
1942/43 (<i>förslag</i>).....	2,650,000	—

Anslaget, som avser de fyra vanföreanstalterna i Stockholm, Göteborg, Hälsingborg och Härnösand, är för innevarande budgetår beräknat sålunda:

Bidrag till kliniker, <i>förslagsvis</i>	kronor	790,000
» » polikliniker, <i>högst</i>	»	20,000
» » skolhem, <i>förslagsvis</i>	»	150,000
» » yrkesskolor, <i>förslagsvis</i>	»	670,000
» » bandage och proteser, <i>förslagsvis</i>	»	500,000
» » täckande av eventuellt underskott, <i>förslagsvis</i> ..	»	400,000

Summa kronor 2,530,000

¹) Anslaget har påförts ett i räkenskaperna för budgetåret 1940/41 utbalanserat förskott å 500,000 kronor.

För anslaget användning gälla följande huvudsakliga grunder.

Till driften av kliniker, skolhem och yrkesskolor utgå bidrag med högst följande belopp per dag och patient respektive elev, nämligen för klinikerna med 5 kronor 50 öre, för skolhemmen med 3 kronor 25 öre, för yrkesskolornas interna elever med 4 kronor 50 öre och för yrkesskolornas externa elever med 2 kronor, allt under villkor, att för patienten respektive eleven icke uttages högre avgift per dag än 1 krona å klinik och 50 öre å skolhem samt att för yrkesskolornas elever icke uttages någon avgift. Därest i anslutning till vanförelanstalterna anordnas asylhem, varest undervisning för höjande av de vanföras arbetsförmåga meddelas, utgår bidrag till dylikt hem med 3 kronor per dag och patient, för vilken icke uttages högre dagavgift än 50 öre. Något dylikt bidrag har emellertid hittills icke beviljats.

Till poliklinikerna utgår ett bidrag av högst 1,250 kronor per anstalt och kvartal. Slutligen utgår bidrag med $\frac{2}{3}$ av kostnaderna för erforderliga stödbandage och proteser åt patient, som behandlas för vanförhet, på villkor att patienten beredes motsvarande förmån.

Statsbidragen utbetalas av medicinalstyrelsen, som därvid har att iakttaga, bland annat, att statsbidraget icke må för något år överstiga den enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna skillnaden mellan de sammanlagda verkliga driftkostnaderna för anstalten, å ena, samt summan av dagavgifterna och andra från anstaltens drift inflytande inkomster å andra sidan.

Jämlikt särskilt medgivande av riksdagen må Kungl. Maj:t, på framställning av vederbörande förening, bevilja erforderligt fyllnadsbidrag, om och i den mån summan av statsbidraget och patientavgifterna icke förslår till bestridande av de enligt vederbörligen granskade räkenskaper funna verkliga driftkostnaderna vid dithörande anstalter samt underskottet icke kan täckas med andra för ändamålet tillgängliga medel.

I skrivelse den 10 september 1941 har *medicinalstyrelsen*, med överlämnande av en av svenska vanförelanstalternas centralkommitté den 14 juli 1941 gjord framställning, framlagt beräkningar rörande medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under nästa budgetår.

Innan jag ingår på medicinalstyrelsens medelsberäkningar vill jag anmäla en från *föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm* inkommen framställning, vilken är av beskaffenhet att påverka förevarande anslag.

I skrivelse den 9 januari 1941 till statens arbetsmarknadskommission hemställde föreningen, att kommissionen måtte vidtaga åtgärder för anvisande av medel till uppförande av ett vård- och arbetshem för svårt vanföra vid vanförelanstalten i Stockholm i huvudsaklig överensstämmelse med ett vid ansökningen fogat förslag. Föreningen erinrade om att statens sjukvårdskommitté i betänkandet angående den slutna kroppssjukvården i riket m. m. föreslagit, att till de vanförelanstalter, som saknade asylhem, försöksvis borde anslutas ett dylikt hem av den storlek, att *en* skolad sköterska kunde ansvara för vården därstädes. I fråga om driftbidrag av allmänna medel förordades i betänkandet, att dessa hem jämställdes med vanförelanstalternas yrkesskolor, varemot frågan om byggnadsbidrag till asyl-

hemmens inrättande förutsattes bli på prov från fall till fall. Efter att hava återgivit gällande statsbidragsbestämmelser om asylhem omnämner föreningen vidare, att enligt en år 1938 verkställd utredning tillhopa 597 vanföra personer inom Stockholms vanförestalts verksamhetsområde behövde omhändertagas på sådant hem. Orsaken till invaliditeten vore i omkring 50 procent av fallen barnförlamning och i omkring 30 procent ledgångsreumatism. Föreningen hade länge haft planer på upprättande av ett vård- och arbetshem, vilken benämning föreningen — med hänsyn till att den enligt dess mening gäve ett bättre uttryck för syftet med dessa hem än beteckningen asylhem — använde för dessa hem. Föreningen, vilken utsett viss angiven tomt såsom lämpad för en nybyggnad för ändamålet och låtit upprätta planskisser och preliminära kostnadsberäkningar för uppförande av ett vård- och arbetshem, avsett för 30 elever, hemställde, att arbetsmarknadskommissionen måtte vidtaga åtgärder för anvisande av medel till uppförande av dylikt hem.

Sedan *statens arbetsmarknadskommission* — under uttalande att kommissionen funne frågan behjärtansvärd — underställt ärendet Kungl. Maj:ts prövning, inforrades yttrande från medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen anförde i yttrande den 27 maj 1941, att hemmet av visst skäl icke syntes kunna komma till stånd å den föreslagna platsen, varför styrelsen icke kunde tillstyrka bifall till den föreliggande framställningen. Därest det befunes lämpligt, att ett dylikt hem komme till stånd, hemställde styrelsen, att det måtte uppdragas åt föreningen att verkställa förnyad utredning såväl angående den plats, dit hemmet skulle förläggas, som ock angående de därmed förenade kostnaderna. Medicinalstyrelsen ansåg, att man därvid icke borde utgå från att en ny byggnad skulle uppföras eller en befintlig byggnad inköpas, utan att man även borde pröva frågan, huruvida icke en för ändamålet lämplig byggnad skulle kunna förhyras.

Sedan *föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm* beretts tillfälle att inkomma med yttrande i anledning av vad medicinalstyrelsen anför i ärendet, avgav föreningen med skrivelse den 5 november 1941 dylikt yttrande. Föreningen anför därvid bland annat:

Med hänsyn särskilt därtill att det föreslagna hemmet i viss mån skulle vara att betrakta som ett försök, något som jämväl torde framgå av styrelsens ursprungliga framställning, kan föreningen biträda medicinalstyrelsens mening om lämpligheten av att till en början om möjligt söka förhyra en för ändamålet lämplig byggnad. Föreningen har sedan en tid tillbaka sökt få spaning på en sådan och även erhållit åtskilliga erbjudanden, men icke något som varit fullt tillfredsställande. Föreningen fortsätter alltjämt med sina bemödanden därutinnan och hyser goda förhoppningar att inom en snar framtid kunna lösa frågan på ett godtagbart sätt.

I nuvarande läge är föreningen således icke i stånd att framlägga ett definitivt förslag men hoppas dock att i första hand genom förhyrning men eljest genom inköp av lämplig byggnad få till stånd ett vård- och arbetshem för såvitt vanföra i sådan tid, att det kan öppnas under loppet av år 1942. Det är därför önskvärt, att nödiga medel för hemmets drift samt för inköp av erforderliga inventarier ställas till styrelsens förfogande för budgetåret 1942/43. Vad driftkostnaderna beträffar komma dessa säkerligen att över-

stiga de i föreningens ursprungliga framställning till 3 kronor 50 öre per dag och person beräknade. Förutom att priset på livsförnödenheter stigit, tillkomma nu, bland annat, hyreskostnad ävensom bränslekostnad och avlöning till kökspersonal. Enligt den förra framställningen hade man nämligen beräknat, att hemmet skulle förläggas till ett med statsmedel nyuppfört hus, beläget så nära vanförestalten, att såväl värme till lokalerna som skyddsslingarnas mat skulle levereras därifrån.

Då levnadskostnaderna stego och då även den blivande lokalhyran torde böra inräknas i dagkostnaden, syntes denna enligt föreningens mening icke kunna beräknas till lägre belopp än 4 kronor 50 öre. Till denna kostnad torde enligt föreningen staten skäligen böra bidraga med 4 kronor, under villkor att för vederbörande skyddssling icke uttoges högre dagavgift än 50 öre. Sannolikt komme skyddsslingarna att i allmänhet stanna kvar på hemmet under hela året. Med beräkning av 30 skyddsslingar och ett statsbidrag av 4 kronor för dag och skyddssling skulle för ändamålet erfordras ett anslag av statsmedel å 43,800 kronor för år. Föreningen hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till bidrag till vanförestalter för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag, som avvägs med hänsyn till ett statsbidrag av 4 kronor för person och dag, räknat från och med den 1 januari 1942, till 30 platser vid ett planerat vård- och arbetshem, samordnat med vanförestalten i Stockholm.

Slutligen må nämnas, att föreningen i sin skrivelse jämväl hemställer om bidrag av statsmedel med 10,000 kronor för inköp av möbler och inventarier till det planerade asylhemmet. Denna fråga, som blir aktuell allenast därest driftbidrag till asylhemmet tillstyrkes skola utgå, torde emellertid för sådant fall böra behandlas först i samband med en kommande punkt.

I sin framställning den 14 juli 1941 omnämner *svenska vanförestalternas centralkommitté*, att föreningen för bistånd åt lytta och vanföra i Stockholm anhållit, att kommittén måtte hemställa om anslag till förenämnda vård- och arbetshem enligt samma grunder, som nyss angivits i samband med redogörelse för föreningens skrivelse den 5 november 1941, eller alltså med 43,800 kronor för år.

Kommittén hemställer därjämte, dels att statsbidragen till vanförestalternerna för nästa budgetår måtte i övrigt få utgå efter samma grunder som för närvarande, dels ock att anslaget måtte avvägas med hänsyn till de för 1941 väntade driftunderskotten vid anstalterna. Beträffande nämnda underskott framhåller kommittén, att några säkra grunder för deras bedömande icke kunde framläggas. Den beslutade höjningen från och med den 1 juli 1941 av statsbidraget för klinikerna med 50 öre för patient och underhållsdag hade beräknats medföra en ökning av anstalternas fasta inkomster med sammanlagt högst 70,000 kronor för budgetår. För senare halvåret 1941 skulle således ökningen utgöra högst 35,000 kronor. Det verkliga driftunderskottet för kalenderåret 1940 hade uppgått till omkring 390,000 kronor. Med hänsyn till inträdda och väntade prisstegringar, ej minst å bränsle, torde enligt kommittén posten bidrag till täckande av driftunderskott näppeligen kunna sättas lägre än till förslagsvis 450,000 kronor.

I sin framställning med beräkning av medelsbehovet för vanförelanstalterna under nästa budgetår anför *medicinalstyrelsen*:

Då något asylhem för vanföra hittills icke anordnats och man sålunda saknar erfarenhet angående kostnaderna för driften av sådana hem och då de år 1937 för vanförelanstaltens skilda avdelningar fastställda statsbidragsgrunderna med ett enda undantag fortfarande äro gällande, synes, i avvaktan på en allmän omprövning av dessa grunder, statsbidraget till här ifrågasvarande vård- och arbetshem för svårt vanföra, vilket hem i realiteten måste betraktas såsom ett asylhem, tills vidare böra utgå efter de år 1937 fastställda grunderna, dock givetvis under den förutsättningen, att hemmet anordnas i enlighet med de om sådant hem meddelade föreskrifterna. Därest ett asylhem uppfördes genom nybyggnad, torde man böra räkna med att kostnaderna för detsamma anordnande helt eller åtminstone till allra största delen måste bestridas av statsmedel. I förevarande fall, då de för hemmet erforderliga lokalerna skola förhyras, måste driftkostnaderna undergå en däremot svarande ökning. Därest det för dag och patient utgående statsbidraget för sådant hem skulle bliva beroende av dylika omständigheter, skulle säkerligen detta bidrag få bestämmas till olika belopp för varje hem, ett förhållande som åtminstone för närvarande torde vara mindre lämpligt, då det icke överensstämmer med de principer, vilka hittills tillämpats i fråga om vanförelvården. I förevarande fall synes den del av driftkostnaderna för hemmet, vilken icke blir täckt av nyssnämnt statsbidrag samt vårdavgifter, böra betraktas såsom sådant underskott i driften av anstalten, vilket i vanlig ordning må täckas av statsmedel. Här torde böra framhållas, att, då för ändamålet lämplig byggnad sannolikt icke kan förhyras i omedelbar närhet av vanförelanstalten, medicinalstyrelsen hyser den meningen, att, för så vitt bland annat tillfredsställande kommunikationer finnas mellan hemmet och anstalten, detsamma det oaktat *kan* anses drivet i anslutning till anstalten.

Mot det såväl nu som vid tidigare tillfälle uttalade önskemålet, att dylika asylhem skola benämnas vård- och arbetshem för svårt vanföra, synes icke vara något att erinra.

I följd av vad sålunda anförts synes för budgetåret 1942/43 ett medelsbehov för nyssnämnda hem av $(30 \times 3 \times 365)$ 32,850 kronor eller i avrundat tal 30,000 kronor kunna föreligga, avseende tiden 1 april 1942—31 mars 1943. För tiden före den 1 april 1942 torde eventuellt erforderliga medel böra utgå från innevarande budgetårs anslag. Behovet av medel för hemmets drift under tiden 1 april—30 juni 1943 synes, enär kostnaderna härför komma att belasta det anslag, som kan komma att för ändamålet beviljas för budgetåret 1943/44, för närvarande icke behöva beaktas.

Medicinalstyrelsen har härefter framlagt beräkningar av medelsbehovet för vanförelanstalterna under nästa budgetår. Styrelsen har därvid förutsatt, att någon ändring av de nuvarande grunderna för dylikt bidrag icke komme att göras utan att driftbidragen utginge med samma belopp för dag och patient respektive elev som gällde för löpande budgetår. Det till kliniker erforderliga beloppet har beräknats med utgångspunkt från ett av styrelsen såsom normal beläggning å anstaltens kliniker fastställt antal platser av 373, vartill komme 30 platser å den nya sjukavdelning vid vanförelanstalten i Stockholm, till vars anordnande 1941 års riksdag (skrivelse nr 58) anvisat medel, i följd varav medelsbehovet sålunda kunde beräknas komma att uppgå till $(403 \times 5,50 \times 365)$ 809,022 kronor 50 öre. Med hänsyn till att belastningen å posten under sistförflutna budgetår uppgått till allenast 643,245 kronor,

finner styrelsen emellertid ett belopp av 790,000 kronor eller samma belopp som det för löpande budgetår anvisade vara tillfyllest.

Till anstalternas polikliniker och skolhem har medicinalstyrelsen räknat med oförändrade belopp, 20,000 respektive 150,000 kronor.

Det till yrkesskolor erforderliga beloppet har i anslutning till de tre senaste budgetårens belastningar, 649,036, 661,700 och 649,209 kronor, samt under hänsynstagande till att under budgetåret 1940/41 evakuering under någon tid vidtagits vid åtminstone en av anstalternas yrkesskolor, uppskattats till 665,000 kronor.

Nettoutgiften å anslagsposten bandage och proteser uppginge enligt medicinalstyrelsen för de tre senast förflutna budgetåren till 502,598, 516,278 och 580,269 kronor. Stegringen av nettoutgiften torde enligt styrelsen delvis hava föranletts av den starka prisstegringen särskilt å läder och metall, men det föreläge även anledning antaga, att den alltmer spridda kännedomen om möjligheten att komma i åtnjutande av statsbidrag till inköp av bandage och proteser inverkat. Medelsbehovet syntes därför beräknas uppgå till ungefär samma belopp som för det senast förflutna budgetåret eller 580,000 kronor.

I fråga om det till täckande av eventuellt underskott erforderliga beloppet anför medicinalstyrelsen:

Den till bidrag till täckande av eventuellt underskott erforderliga anslagsposten för budgetåret 1942/43 är givetvis med hänsyn till de under det senaste året inträffade stora prisstegringarna och ovissheten rörande den fortsatta utvecklingen på det ekonomiska området ytterligt svår att för närvarande ens tillnärmelsevis angiva. Särskilt torde därvid böra framhållas den kraftiga höjningen av bränsleprisen. Upplysningsvis synes böra nämnas, att vanföreanstalterna redovisat ett driftunderskott för år 1940 å cirka 390,000 kronor. Frågan huruvida hela detta belopp skall komma att täckas av statsmedel, kan ännu icke besvaras. Möjligen kan en reduktion av detsamma med omkring 38,000 kronor komma att göras. Då statens bidrag för nu löpande budgetår beräknas komma att uppgå till 400,000 kronor, torde, med hänsyn till vad förut anförts, medelsbehovet för detta ändamål för budgetåret 1942/43 icke böra beräknas till lägre belopp än det, varom centralkommittén i sin skrivelse hemställt, eller 450,000 kronor. Till detta belopp synes dock böra läggas skillnaden mellan det av centralkommittén för sistberörda budgetår begärda och det beräknade medelsbehovet för det vård- och arbetshem, vilket är avsett att anordnas i anslutning till vanföreanstalten i Stockholm, eller (43,800 — 30,000) 13,800 kronor. För ändamålet skulle sålunda erfordras ett belopp av (450,000 + 13,800) 463,800 kronor, vilket synes böra avrundas till 465,000 kronor.

I enlighet härmed har medicinalstyrelsen uppskattat det sammanlagda medelsbehovet till (30,000 + 790,000 + 20,000 + 150,000 + 665,000 + 580,000 + 465,000) 2,700,000 kronor.

Slutligen har medicinalstyrelsen — under hänvisning till vad styrelsen i samband med styrelsens framställning om anslag för budgetåret 1942/43 till bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos andragit — föreslagit införande av skyldighet för förening, som dreve vanföreanstalt och för denna ville komma i åtnjutande av fyllnadsbidrag, att till medicinalstyrelsen för

granskning och godkännande ingiva förslag till inkomst- och utgiftsstat för anstalten.

I detta sammanhang har jag att jämväl anmäla väckt fråga om tillämpning av gällande statsbidragsgrunder för vanföreanstalterna även å utländska medborgare.

I skrivelse till medicinalstyrelsen den 10 oktober 1940 anmälde *svenska vanföreanstalternas centralkommitté*, att, åtminstone vid vanföreanstalten i Stockholm, den principen under senaste åren tillämpats, att statsbidrag till driften av anstaltens klinik samt till bandage och proteser beräknades endast för svenska medborgare, under det att utländska medborgare finge svara för hela kostnaden. Vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet tillämpades däremot den regeln, att utländsk undersåte, som vore mantalsskriven i riket, jämfästades med svensk medborgare. Det vore önskvärt, att sistnämnda princip finge tillämpas även vid vanföreanstalterna.

Medicinalstyrelsen, som överlämnat centralkommitténs framställning till Kungl. Maj:t, har i samband därmed erinrat om att enligt de för karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet fastställda legosängsavgifterna samma avgift erlades av samtliga sjuka, som bodde inom riket eller viss del därav, oavsett om vederbörande ägde svenskt medborgarskap eller ej. Med hänsyn därtill ansåge styrelsen, att, då det gällde utländsk medborgare, som vore mantalsskriven inom riket och som vårdades å allmän sal eller därmed likställt rum å klinik vid vanföreanstalt, statsbidrag tills vidare borde utgå enligt de bestämmelser och villkor, som vore eller kunde bliva fastställda för svenska medborgare. Styrelsen utginge därvid från att de nu i ämnet gällande föreskrifterna gällde jämväl för sådana svenska medborgare, som vore boende å utrikes ort. Bestämmelserna om statsbidrag till kostnaderna för bandage och proteser borde tills vidare få gälla jämväl för sådan utländsk medborgare, som vore mantalsskriven inom riket och beträffande vilken styrelsen för vederbörande anstalt med hänsyn till patientens behov av understöd beslutade, att dylikt bidrag skulle utgå.

Över medicinalstyrelsens framställning hava yttranden avgivits av statskontoret och socialvårdskommittén.

Statskontoret vill icke motsätta sig, att medicinalstyrelsens förslag göres till föremål för överväganden.

Enligt *socialvårdskommitténs* mening tala starka billighetsskäl för att utlänningar, som vore mantalsskrivna i riket, jämfästades med svenska medborgare i fråga om avgifterna vid vanföreanstalterna. Kommittén förordade därför, att bestämmelser utfärdades i enlighet med medicinalstyrelsens framställning.

I samband med framläggandet för 1936 års riksdag av förslag till ändrade grunder för statsbidrag till vissa grenar av den slutna sjukvården m. m., bland annat vanförevården, gav jag uttryck för uppfattningen, att till vanföreanstalter knutna asylhem hade en bestämd uppgift att fylla, vilken icke

Departements-
chefen.

lämpligen kunde tillgodoses genom de egentliga yrkesskolorna och ej heller genom hemmen för kroniskt sjuka. Jag anförde vidare, att det framstode såsom i hög grad angeläget att genom inrättande av särskilda asylhem söka i möjligaste mån underlätta tillträdet till yrkesskolorna för dem, som kunde i full utsträckning tillgodogöra sig undervisningen därstädes. Därvid torde ekonomiskt bistånd från statens sida icke kunna undvaras. I enlighet härmed fastställdes statsbidrag till asylhem att utgå med 3 kronor per dag och patient.

Förslag föreligger nu att anordna ett asylhem i anslutning till vanförelanstalten i Stockholm. Det är avsett, att de för hemmet erforderliga lokalerna skola anskaffas genom förhyrning. Någon lämplig lokal härför har visserligen ännu icke kunnat uppbringas, men det föreligger förhoppningar att frågan inom en snar framtid skall kunna lösas på ett godtagbart sätt. För att lokalfrågan icke skall stranda på grund av medelsbrist har hemställan om beräkning av anslag för ändamålet gjorts redan i förväg.

Att behovet av ett dylikt asylhem är synnerligen stort torde utan vidare framgå av utredningen i ärendet. Genom anordnandet av ett sådant hem skulle man dessutom vinna värdefull erfarenhet för ett framtida fortsatt anordnande av ytterligare asylhem. Vidare bör hållas i sikte att varje åtgärd, som syftar till att förbättra vanförevårdens resurser, är särskilt önskvärd i nuvarande läge med hänsyn till den utomordentliga påfrestning, för vilken vanförelanstalterna i händelse av krig kunna väntas bli utsatta. Med hänsyn härtill tillstyrker jag, att å en särskild post under förevarande anslag medel beräknas till det planerade asylhemmet. Beträffande bidragets storlek ansluter jag mig till medicinalstyrelsens förslag om bibehållande av de fastställda statsbidragsgrunderna. Det erforderliga beloppet kan för sådant fall beräknas uppgå till 30,000 kronor.

De beräkningar medicinalstyrelsen verkställt rörande medelsbehovet för de olika ändamål, som skola tillgodoses med anlitande av förevarande anslag, torde i huvudsak kunna godtagas. Dock synes mig posten till täckande av eventuellt underskott kunna nedsättas till 415,000 kronor. Sammanlagt skulle förevarande anslag sålunda kunna beräknas uppgå till 2,650,000 kronor.

Enligt mina kalkyler skulle anslaget komma att för nästa budgetår beräknas enligt följande sammanställning:

Bidrag till kliniker, <i>förslagsvis</i>	kronor	790,000
» » polikliniker, <i>högst</i>	»	20,000
» » skolhem, <i>förslagsvis</i>	»	150,000
» » yrkesskolor, <i>förslagsvis</i>	»	665,000
» » asylhem, <i>förslagsvis</i>	»	30,000
» » bandage och proteser, <i>förslagsvis</i>	»	580,000
» » täckande av eventuellt underskott, <i>förslagsvis</i> ..	»	415,000
Summa kronor		2,650,000

Under punkten Bidrag till driften av anstalter för kirurgisk tuberkulos har jag på framställning av medicinalstyrelsen föreslagit, att anslag till täckande av uppkommet driftunderskott å dylik anstalts verksamhet framdeles skall få utgå allenast under villkor att anstaltens inkomst- och utgiftsstat för bidragsåret godkänts av medicinalstyrelsen. Införandet av denna bestämmelse motiverades med att det, då utgifterna för ändamålet numera uppginge till betydande belopp, vore angeläget att förstärka statens kontrollmöjligheter i fråga om medlens användning. Samma skäl synas mig tala för att vanföreanstalterna, vilka numera få driftunderskott till betydande belopp täckta av statsmedel, få sin ekonomiska förvaltning lagd under starkare kontroll än hittills. Jag föreslår därför, att för täckande av driftunderskott till vanföreanstalterna uppställas samma villkor som i det föregående förordats beträffande anstalterna för kirurgisk tuberkulos.

Vad slutligen angår frågan om statsbidrag till kostnaderna för å vanföreanstalterna behandlade utländska medborgare synes mig den regel rimlig, som tillämpats vid karolinska sjukhuset och serafimerlasarettet, nämligen att utländsk undersåte, som vore mantalsskriven i riket, jämfördes med svensk medborgare. Då det dessutom är önskvärt, att i detta avseende samma principer tillämpas inom olika grenar av sjukvården, tillstyrker jag medicinalstyrelsens förslag. I fråga om såväl driftbidragen till vanföreanstalterna som bidragen till stödjebandage och proteser gäller som bekant, att någon skillnad icke göres mellan bemedlade och obemedlade. I fråga om stödjebandage och proteser till här i riket mantalsskrivna utlänningar har medicinalstyrelsen emellertid föreslagit den begränsningen av statsbidraget, att bidraget skulle utgå endast under förutsättning att anstaltsstyrelsen med hänsyn till patientens behov av understöd beslöte, att dylikt bidrag skulle utgå. Då denna begränsning ur ekonomisk synpunkt torde spela mycket liten roll, synes mig icke erforderligt att i nämnda hänseende avvika från den allmänna regeln i fråga om bidragen till vanföreanstalterna. Jag finner det därför följdriktigast med full likställighet på detta område mellan svenska medborgare och här i riket mantalsskrivna utlänningar.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels besluta, att det av riksdagen genom skrivelse den 15 april 1939, nr 5, punkt 117, lämnade medgivandet för Kungl. Maj:t att bevilja det fyllnadsbidrag till driften vid vanföreanstalterna, som med hänsyn till uppkomna driftunderskott vore erforderligt, skall i fråga om bidrag för år 1943 och efterföljande år gälla allenast under villkor att anstaltens inkomst- och utgiftsstat för bidragsåret godkänts av medicinalstyrelsen; *dels* medgiva, att bidrag må utgå till vanföreanstalt jämväl för i riket mantalsskriven utlänning;